

INDIA DIARY อินเดียนไจอะรี

วีระยุทธ์ สันตยานนท์

เครียด ๆ ขำ ๆ ก็เป็นธรรมชาติ

คู่มือการเดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถาน ณ ประเทศอินเดีย
พร้อมคณะของท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ตุลาคม ๒๕๕๐

ท่านเป็นบุคคลเดียวที่มีความเห็นตรงที่สุดเข้าใจในอิทธิกรรมมากที่สุดในสมัยนี้
 ท่านได้อุทิศตนเองศึกษาค้นคว้าและเผยแผ่พระธรรมมาตลอดชีวิตไม่เคยหยุด
 ธรรมะที่ท่านอบรมเผยแผ่สนับสนุนไปในการละไม่ใช้ต้องการและมีเพิ่ม
 ท่านแสดงว่าทุกอย่างเป็นธรรมะที่ไม่ใช้สัตว์บุคคลตัวตนได้อย่างหมดจดชัดเจน
 ท่านแยกแยะให้เห็นและเข้าใจว่าอะไรเป็นบัญญัติอะไรเป็นปรมาตถ์
 ท่านไม่เคยสนับสนุนการแสดงความเชื่อในเรื่องโซกลางของขลังและมงคลดินขาว
 ท่านแสดงให้เห็นว่าเรื่องธรรมะทั้งหลายเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยไม่เป็นไปตามการ
 บังคับบัญชา

ท่านสนับสนุนและบรรยายชัดเจนเรื่องกรรมและผลของกรรม
 ท่านพูดเสมอว่าเหตุต้องตรงกับผลท่านพูดบ่อย ๆ ว่าการฟังธรรมะ
 เป็นการละอวิชชา

ท่านเป็นผู้ที่แสดงและบรรยายเรื่องสติปัญญาอย่างถูกต้องและชัดเจนที่สุด
 ท่านมีความเห็นเรื่องธรรมะมั่นคงเสมอต้นเสมอปลายไม่เปลี่ยนแปลง
 ท่านเป็นผู้ที่แสดงความอ่อนน้อมต่อพระผู้มีพระภาคอย่างสูงสุด
 และท่านสุภาพอ่อนน้อมแม้กับบุคคลทั่วไป

นี่คือความเห็นในกระดานสนทนาที่มีต่อท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์
 เนื่องในโอกาสที่ท่าน

ได้รับรางวัลสตรีดีเด่น สาขาพระพุทธศาสนา เนื่องในวันสตรีแห่งชาติ
 วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๐ ท่านอาจารย์มีอายุครบ ๘๐ ปี

มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา

ที่นี่ไม่ใช่สถานที่ใหญ่โต โอ้อวด กว้างขวางแต่ก็ไม่คับแคบเกินไปสำหรับทุกท่าน
ที่มาเยี่ยม

ที่นี่ไม่มีวัดถ้ำมุงคลหรือเครื่องรางของขลังแจก

ที่นี่ไม่มีการชักชวนให้บริจาค ไม่มีเหตุผลอื่น ๆ แอบแฝง นอกจากเผยแผ่พระธรรม

ที่นี่ไม่สอนการเดินจงกรม นั่งสมาธิ หรือเข้าคอร์สกรรมฐาน

ที่นี่ไม่แสดงเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ หรือให้ความหวังว่าจะทำสิ่งใดแล้วจะได้ผลอะไร

ที่นี่แสดงธรรมตามที่แสดงไว้ในพระไตรปิฎกและอรรถกถา

ที่นี่ท่านจะสนทนา สอบถามปัญหา รับฟังเพื่อเข้าใจพระธรรมได้จากท่าน
อาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ และวิทยากรทุกท่านได้โดยตรง

ที่นี่เป็นที่เดียวในยุคปัจจุบันในโลก ที่แสดงพระธรรมโดยมุ่งให้เข้าใจ
การเจริญสติปัฏฐาน ที่ต้องระลึกโดยมีปรมัตถธรรมเป็นอารมณ์ และศึกษาเรียนรู้
เรื่องสภาพธรรม ที่เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ตามพระไตรปิฎกเท่านั้น ไม่มีการ
แต่งเติมความเห็น และวิธีการ จากอาจารย์ใด ๆ

ขออนุโมทนาและขอให้เจริญในกุศลทั้งปวง

นี่เป็นข้อความในกระดานสนทนาเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙

ที่มีผู้กล่าวถึง มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา

สำนักงาน เลขที่ ๑๔๗/๑ ซอยเจริญนคร ๘๗ ถนนเจริญนคร

แขวงบुकคโโล เขตธนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ โทร ๐-๒๕๖๔-๐๒๓๙

อินเดียไดอะรี

โดย วีระยุทธ สันตยานนท์
 จัดทำโดย กลุ่มสนทนาธรรมบัวได้น้ำ
 พิมพ์ครั้งที่ ๑ ๑๐๐๐ เล่ม กันยายน ๒๕๕๐
 ราคา ๑๕๐ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

โดย วีระยุทธ สันตยานนท์
 อินเดียไดอะรี
 จัดทำโดย กลุ่มสนทนาธรรมบัวได้น้ำ
 พิมพ์ครั้งที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๐
 ๑๘๒ หน้า : ภาพประกอบ
 ๑. เรื่องเล่าประสบการณ์ ๒. อินเดียไดอะรี
 ๓. คู่มือการเดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถาน ณ ประเทศอินเดีย
 ISBN ๙๗๘-๙๗๕-๘๔๑๘-๕๖-๙

จำหน่ายโดย :

วีระยุทธ สันตยานนท์ โทร. ๐-๒๙๕๓-๖๖๔๔, ๐-๒๙๕๓-๖๒๐๐

กลุ่มสนทนาธรรมบัวได้น้ำ :

คุณพรทิพย์ ถูกจิตตร คุณอรรณณ เขียวรุ่งโรจน์ คุณบรรยงค์ จงจิตรนนท์
 คุณชัชณะ เขียววงศ์ประวิทย์ คุณพาณี รัชสีกาญจน์สอง คุณกฤษณา วงศ์วิภาส
 คุณสมบุญ จงจิตรนนท์ คุณพนอทิพย์ ตูจินดา คุณวีระยุทธ สันตยานนท์

จัดพิมพ์โดย :

ดีไซน์การพิมพ์ โทร. ๐-๒๔๓๗-๘๓๘๒, ๐-๒๔๓๙-๖๓๔๘

คำปรารภ

ข้าพเจ้าเป็นคนหนึ่งที่ไม่สนใจจะไปท่องเที่ยวไปต่างประเทศตามทัวร์ต่าง ๆ แต่ชอบไปอินเดีย และเคยไปนมัสการสังเวชนียสถาน ๔ แห่ง ที่ประเทศอินเดียมาแล้ว ๒ ครั้ง ยังมีความต้องการจะชักชวน ครอบครัวและญาติพี่น้อง ไปกราบนมัสการแด่พระพุทธภูมิอีกเมื่อมีโอกาส ยอมรับว่าการไปทั้ง ๒ ครั้งที่ผ่านมา ไปด้วยความศรัทธาเลื่อมใสเท่านั้น ไม่ได้มีการศึกษาหรือเข้าใจในสถานที่ต่าง ๆ ที่ไป และก็รู้ตัวดีว่ายังไม่รู้เรื่องต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาอีกมาก

สำหรับปีนี้ ข้าพเจ้าและครอบครัวได้มีโอกาสไปอินเดียกับกลุ่ม มูลนิธิตีศึกษา และเผยแพร่พระพุทธศาสนาอีก และได้เข้าไปอ่านกระดานสนทนาธรรม www.dhammadhome.com ที่มีการการเขียนอธิบายเล่าเรื่องการไปอินเดีย มีพระสูตรที่น่าสนใจ เข้าใจง่ายคัดลอกตรงกับเรื่องนั้น ๆ พร้อมทั้งรูปถ่ายที่สวยงามประกอบ ทำให้สามารถจินตนาการเห็นภาพได้ชัดเจน แฝงไว้ซึ่งสาระสนุก ๆ น่าอ่าน น่าติดตาม เป็นบทความที่ถ้าได้อ่านก่อนที่จะเดินทางไปประเทศอินเดีย เพื่อนมัสการสังเวชนียสถาน ๔ แห่ง ก็จะไปนมัสการแบบผู้ที่เตรียมตัวดีมีความรู้ประกอบ จะทำให้มีการนอบน้อม ระลึกนึกถึงพระพุทธรูปของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ด้วยเห็นประโยชน์ดังกล่าว จึงได้รวมกันรวบรวมบทความจากกระดานสนทนา จัดพิมพ์เป็นเล่ม เพื่อแจกจ่ายเป็นธรรมทานแก่ผู้เดินทางไปในครั้งนี้ หนังสือที่พิมพ์ขึ้นมา ก็จะมอบเป็นประโยชน์แก่การเผยแพร่พระธรรมต่อไป

กลุ่มสนทนาธรรมบัวได้น้ำ

๑๙ กันยายน ๒๕๕๐

คำนำ

การที่เราได้เกิดมาในประเทศที่มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในขณะที่ยังมีผู้ที่มีความรู้สามารถ ถ่ายทอดอธิบายให้เราได้มีความเห็นถูกเข้าใจถูก นับว่าเป็นบุญของเราจริงๆ และก็ป็นโอกาสสำคัญในชีวิตที่ควรจะศึกษาให้เข้าใจอย่างถูกต้องทางต่อไป ศาสนาพุทธเป็นคำสอนที่ไม่เหมือนศาสนาอื่นตรงที่เป็นคำสอนที่มีเหตุผล และสอนให้รู้ความจริง พระผู้มีพระภาคไม่ได้ชักชวนให้ใครมาเชื่อคำสอนของพระองค์เพื่อจะได้อะไรตอบแทน แต่พระองค์ถ่ายทอดความรู้ที่พระองค์ตรัสรู้ให้คนอื่นรู้ตาม ไม่ใช่เพื่อการบูชาพระองค์แต่เพื่อผู้ศึกษาเองที่จะบรรลุธรรมเช่นเดียวกับพระพุทธองค์ พระพุทธองค์ไม่ได้มีรางวัลอะไรมาเป็นเครื่องล่อใจสำหรับผู้ศึกษาพระธรรม และยังคงกล่าวด้วยว่า ปัญญาที่พุทธบริษัทจะเจริญได้นั้น ซ้ำเหมือนการลิกของการจับ ด้ามมีด ดังนั้นหากศึกษาเพื่อหวังผลตอบแทนจึงเป็นการศึกษาที่คลาดเคลื่อน จุดประสงค์ในการศึกษาธรรมะเป็นไปเพื่อละอย่างเดียว ตรงนี้แหละเป็นเรื่องยาก ลึกซึ้ง และมีผู้เข้าใจจริงๆ น้อย

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ผู้เขียนได้ยื่นเสียงการบรรยายธรรมของท่านอาจารย์ สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ทางสถานีวิทยุ เอเอ็ม แห่งหนึ่งด้วยความบังเอิญ เกิดความสงสัยใคร่รู้ว่าท่านสุภาพสตรีผู้นี้เป็นใคร จึงได้สืบถามหา และเริ่มฟังการบรรยายธรรมของท่านมาตั้งแต่ที่วัดบวรนิเวศน์ จนถึงปัจจุบัน เริ่มมีความเข้าใจในคำสอนบ้างเล็กน้อย และเห็นว่าการศึกษาพระธรรมเพื่อเป็นไปในการละ ตามที่พระพุทธองค์ตรัสรู้และทรงแสดงนั้น ในปัจจุบันเหลือน้อยเต็มที ส่วนใหญ่ไม่มีการศึกษาฟังธรรมก่อน แต่ไปคิดค้นหาหนทางปฏิบัติ สร้างสถานที่ หารูปแบบเพื่อหวังผลก่อนที่จะศึกษาและเข้าใจคำสอน การปฏิบัติเหล่านั้นจึงผิดขั้นตอน เป็นความเห็นผิด เพิ่มความติดข้อง และสูญเปล่าเป็นส่วนมาก

ผู้เขียนเคยเดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถานทั้ง ๔ ที่ประเทศอินเดียมาแล้ว ๔ ครั้ง และกำลังจะเดินทางร่วมกับคณะของท่านอาจารย์สุจินต์ไปอีกครั้ง ในเดือนตุลาคมที่จะถึงนี้ การไปครั้งแรกๆ มัวแต่ตื่นเตนกับการเดินทาง เมื่อถึงสถานที่ที่สำคัญ

ทางพระพุทธศาสนาก็ไม่ค่อยรู้เรื่องราวว่ามีความเป็นมาอย่างไร พอกลับมาก็นึกเสียดายว่าไม่ได้เข้าใจซาบซึ้งก็ต้องไปอีกหลาย ๆ ครั้ง ทั้งนี้ก็เพื่อความรู้ความเข้าใจจะได้เพิ่มพูนมีความเห็นถูกเข้าใจถูกเพิ่มขึ้น

สำหรับครั้งนี้ ผู้เขียนได้ทำการรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่ บวกกับประสบการณ์จากการที่เคยไปมาหลายครั้ง นำมาเรียบเรียง ให้เข้ากับตารางการเดินทางเหมือนเป็นคู่มือท่องเที่ยว สอดแทรกความเห็นเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ให้น่าเบื่อหน่าย นำพิมพ์ลงในเว็บไซต์ dhammahome.com เมื่อเขียนเล่าเรื่องต่าง ๆ เหมือนแนะนำการท่องเที่ยวพอเพลิน ๆ แล้ว ก็ได้สอดแทรกข้อความจากพระไตรปิฎกที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในพุทธประวัติ ก็จะทำให้ผู้อ่านได้รับรสชาติของสำนวนในพระสูตรและได้เข้าใจธรรมะตามความเป็นจริงตามพระคัมภีร์ด้วย สำหรับรูปถ่ายที่นำมาลง ผู้เขียนได้ถ่ายแบบไม่ใช่มืออาชีพไว้จากการเดินทางครั้งที่ผ่านมา นำมาลงไว้สำหรับผู้อ่านที่ไม่มีโอกาสได้ไปด้วย จะได้นึกภาพออก

หลายคนที่ย่านเรื่องนี้จากอินเทอร์เน็ตแล้วก็บอกผู้เขียนว่า ไปอินเดียแบบไม่เข้าใจมาแล้ว หากใครที่สามารถทำความเข้าใจถูก เห็นถูกได้ก่อนการไปจะมีประโยชน์และเป็นกุศลอย่างมาก ต่างก็สนับสนุนให้ผู้เขียนเร่งเขียนให้จบและช่วยกันจัดหาโรงพิมพ์ หาทุนพิมพ์เพื่อเป็นธรรมทานแก่ผู้ร่วมเดินทางทุกคน หนังสือที่พิมพ์เกินไปจากการแจกผู้ร่วมเดินทาง ก็จะมีมอบให้กับมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา นำไปจำหน่ายในท้องตลาดเพื่อเป็นการเผยแผ่พระธรรมและเป็นรายได้สนับสนุนกิจการของมูลนิธิต่อไป

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณพระรัตนตรัยอันเป็นมงคลสูงสุดในชีวิต ขอกราบทานอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ผู้เป็นอาจารย์ที่ไม่มีใครเสมอเหมือนในยุคนี้ ขออนุโมทนากับสหายธรรมทุกท่านที่ช่วยเหลือสนับสนุนการพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ขออนุโมทนากับทุก ๆ ท่านที่มีโอกาสร่วมเดินทางมานมัสการสังเวชนียสถานที่ยี่สิบครั้งนี้ และอนุโมทนาทุกท่านที่ได้อ่านและสนใจเรื่องธรรมะ ขอให้ทุกท่านได้มีกุศลจิตเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปเทอญ

สารบัญ

ไปอินเดียอีกแล้ว	๙
ไปกันยังไ้	๑๓
จาก เดลี ไป อัครา	๑๙
สิ่งมหัศจรรย์ของโลก	๒๔
น้อยคนนักจะรู้จัก สังกัสะ	๓๒
มุ่งสู่เมืองสาวดี	๔๐
กรุงสาวดี มหาใจและมหาเศรษฐี อยู่ที่นี่ด้วยกัน	๔๘
วิหารเซตวัน พระพุทธรูปประทับ ๒๕ พรรษา	๕๙
ลุมพินีวัน สถานที่ประสูติ	๖๙
กุสินารา มหาปรินิพพาน	๗๙
มกุฏพันธเจดีย์ สถานที่ถวายพระเพลิง	๙๐
สารนาถ ปฐมเทศนา	๑๐๒
พาราณสี คือแคว้นกาสิ	๑๑๐

สารบัญ (ต่อ)

ทำกุศลที่พาราณสี	๑๒๒
จากแคว้นกาสิสู่แคว้นมคธ	๑๓๒
พุทธคยาศรีมหาโพธิ์	๑๔๐
โพธิบัลลังก์ ทรงตรัสรู้	๑๔๘
กรุงราชคฤห์ เขาคิชฌกูฏ	๑๕๗
ชมNALันทา แล้วเตรียมลาอินเดีย	๑๖๗
ลาก่อนอินเดีย อยากมาทุกปีแม่จะมีแต่แขก	๑๗๔
แผนที่อินเดียโบราณ	๑๘๒
แผนที่อินเดียปัจจุบัน	๑๘๓

๑ ไปอินเดียอีกแล้ว

เพื่อน ๆ หรือญาติพี่น้องที่รู้ว่าเราจะไปอินเดียอีก มักจะถามว่า “ไปอินเดียอีกแล้วหรือ ไปทำไมบ่อย ๆ มีอะไรดีหรือ” เราเองก็ไม่ค่อยอยากตอบหรือว่าทำไมไปบ่อย ก็ไม่ได้บ่อยอะไร ได้ไปทุกปีเสียเมื่อไหร่ ครี่นี้เป็นครั้งที่ ๕ เท่านั้น คนที่ไม่ได้ศึกษาพระพุทธศาสนา หากว่ามีโอกาสเลือกการไปเที่ยวต่างประเทศ ส่วนมากคงเลือกไปประเทศอินเดียเป็นประเทศสุดท้าย แต่สำหรับเราและเพื่อน ๆ ที่สนใจฟังธรรม สนทนารวมกับท่านอาจารย์สุจินต์มาหลาย ๆ ปี เมื่อมีโอกาส โดยเฉพาะได้ร่วมเดินทางไปพร้อมกับท่านอาจารย์ ก็จะต้องถือว่าเป็นโอกาสพิเศษในชีวิตจริง ๆ เรื่องกลัวลำบาก หรือเบื่อชอกชาน หรือกลัวความไม่สะดวกในประเทศอินเดียไม่เคยมีอยู่ในหัว ในบางปีที่เรา ไป เห็นบางคนกลัวความสกปรกมากเสียจนดูน่าขำ ออกไปเดินในเมือง พาราณสี แต่งตัวห่อหุ้ม มิดชิด ทั้งหมด ทั้งผ้าปิดปาก แวนตา ชุดปิดหมดทั้งถุงเท้า รองเท้า เหมือนชุดออกศึกทะเลทราย เรานึกในใจว่าอย่าไปกลัวเชื้อโรคภายนอกมากนักเลยเชื้อโรคในร่างกายเราเองนั่นแหละ ร้ายนัก

ท่านอาจารย์เองท่านไปอินเดียมานานับหลายสิบครั้ง ตั้งแต่สมัยเดินทางด้วยรถไฟ รอนแรมกันเป็น เดือน ๆ สมัยบางคนยังไม่เกิด ไม่เห็นท่านต้องป้องกันอะไรให้ดูเอิกเกริก บนทางเท้าหน้าพระวิหาร เซตวัน ก่อนที่ท่านจะก้าวเท้าเข้าประตูเขตพระวิหารหลาย ๆ คนคงได้เห็นว่าท่านกราบลงไปกับพื้นทางเดินอย่างนอบน้อม ไม่มีอาการรังเกียจแม้แต่น้อย (ภาพที่ ๖) เราเองก็เหมือนกัน เห็นเด็ก ๆ อินเดียเรา ชอบขอถ้ายรูปด้วยและ ก็อดไม่ได้ที่จะทำตัวใกล้ชิดจับตัวเข้ามาทอดคอดไกล ๆ เพื่อน ๆ บางคนก็หัวเราะชอบใจ ไปทอดขอทาน กลัวเราจะติดเชื้อโรคขอทาน เราก็บอกว่า เขาไม่ใช่ขอทาน เป็นเด็กที่ ยากจนธรรมดา น่าสงสารเท่านั้น

หลาย ๆ คนที่ขอบมาอินเดีย ไม่นึกถึงภัยอันตราย ก็อาจเพราะมีความเชื่อว่าชาติก่อน ๆ เคยอยู่ที่อินเดีย เคยได้เป็น จักรก ตักก ได้ยินพระธรรมแล้ว ๆ ชาตินี้ก็เลยสนใจฟังธรรม หาความ เข้าใจเจริญปัญญาทีละนิดละหน่อย จนได้มีโอกาสได้เดินทางมาอินเดีย จุดประสงค์ที่สำคัญที่สุด ที่เดินทางมาก็คือการมาสักการะบูชา สังเวชนีย-

๑๐ ไปอินเดียอีกแล้ว

สถานที่ ๔ แห่งนั่นเอง เราลองมาศึกษาดูสักหน่อยว่า สังเวชนียสถานทั้ง ๔ แห่งนั้นสำคัญไฉน.....

ในวันเพ็ญ เดือน ๖ ณ กาลนั้น พระพุทธเจ้าทรงมีพระชนมายุ ๔๐ พรรษา พระบรมศาสดาตรัสกับท่านพระอานนท์ว่า “อานนท์ในยามที่สุดแห่งราตรีวันนี้แหละ ตถาคตจะปรินิพพาน ณ ระหว่างไม้สาละทั้งคู่ ณ สาลวันแห่งมัลลกะศรัย โกลีเมืองกุสินารา”

ครั้นพระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ได้เสด็จพระพุทธดำเนินข้ามแม่น้ำหิรัญญวัติไปเมืองกุสินารา โปรดให้ท่านพระอานนท์ปูลาดเตียงที่บรรทม ณ ระหว่างไม้สาละทั้งคู่ และเสร็จขึ้น บรรทมสีหไสยา(เป็นการนอนอย่างราชสีห์ คือ นอนตะแคงขวา ชอนเท้าเหลื่อมเท้า มือซ้ายพาดไป ตามลำตัว มือขวาชอนศีรษะไม่พลิกกลับไปมา มีสติสัมปชัญญะกำหนดใจถึงการลุกขึ้นไว้) แต่พระบรมศาสดามีได้มีอุฏฐานสัญญาณมนสิการ คือ ไม่คิดจะลุกขึ้นอีกแล้ว เพราะเหตุเป็นไสยาอาวสาน คือ การนอนครั้งสุดท้าย

ลำดับต่อมา ท่านพระอานนท์เถระเจ้าได้กราบทูลว่า “ในกาลก่อนเมื่อออกพรรษาแล้ว บรรดาพุทธบริษัททั้งหลายในทิศต่าง ๆ เจริญในครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าได้เข้าใกล้สนทนาปราศรัย ได้ความเจริญใจ ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้ว ข้าพระองค์ทั้งหลายจักไม่ได้โอกาสอันดีเช่นนั้น เหมือนกับเมื่อพระองค์ยังทรงพระชนมอยู่อีกต่อไป”

เมื่อพระอานนท์กราบทูลดังนี้แล้ว พระตถาคตเจ้าได้ทรงแสดงสถานที่ ๔ ตำบลว่าเป็นสิ่งที่ควรจะดู ควรจะได้เห็น ควรจะเกิดสังเวช พระพุทธเจ้าตรัสว่า “อานนท์ สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล นี้ คือ ”๑. สถานที่พระตถาคตเจ้าบังเกิดแล้ว คือ ที่ประสูติจากพระครรภ์ (คือ อุทยานลุมพินี กึ่งกลางระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์และกรุงเทวทหะ กรุงกบิลพัสดุ์เป็นเมืองหลวงของแคว้นสักกะ กรุงเทวทหะเป็นเมืองหลวงของแคว้นโกลิยะ ปัจจุบันอยู่ในเขตประเทศเนปาลทางชายแดนภาคเหนือของประเทศอินเดีย ๖ กิโลเมตรครึ่ง บัดนี้เรียกว่า รุมมินเด) (ภาพที่ ๒)

๑

๒

๓

๔

ภาพที่ ๑ พระพุทธรูปในพิพิธภัณฑ์

๒. สถานที่พระตากตเจ้าตรัสรู้จนตรัสมาสัมโพธิญาณ (คือ ไตรัมไม้ศรีมหาโพธิ์ ภายในป่าสาละ ใกล้แม่น้ำเนรัญชรา ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม แคว้นมคธ ปัจจุบันคือ ตำบลพุทธคยา รัฐพิหารประเทศอินเดีย)(ภาพที่ ๓)

๓. สถานที่ พระตากตเจ้าแสดงธรรมจักร (คือ สถานที่ซึ่งพระพุทธเจ้าแสดงธรรมปฐมเทศนาโปรดปัจจุวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ทางทิศเหนือของเมืองพาราณสี แคว้นกาสิ ปัจจุบันนี้เรียกว่า สารนาถ พาราณสีบัดนี้เรียกว่า วารานาสี) (ภาพที่ ๔)

๔. สถานที่พระตากตเจ้าปรินิพพาน (คือที่สาละวันยาน เมืองกุสินารา แคว้นมัลละ ปัจจุบันเรียกเมืองกาเซีย จังหวัดไคร์ขปุระ)(ภาพที่ ๕)

สถานที่ทั้ง ๔ ตำบลนี้แล ควรที่พุทธบริษัท คือภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ผู้มีความเลื่อมใสในพระตถาคตเจ้า จะดูจะเห็นและควรจะให้เกิดความสังเวช ท่วมกัน”

“อานนท์ ชนทั้งหลายเหล่าใดเหล่าหนึ่งได้เที่ยวไปยังเจตีย์สังเวชนียสถาน เหล่านี้ด้วย ความเลื่อมใส ชนเหล่านั้น ครั้นทำกาลกิริยาลงจักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์”

สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงความว่า ๔ ตำบลว่าเป็นที่ควรเห็น ควรดู ควรให้เกิด สังเวชของกุลบุตร กุลธิดา ผู้มีศรัทธาด้วยประการฉะนี้แล นี่เองเป็นที่มาของ สังเวชนียสถาน ๔ แห่งในดินแดนพุทธภูมิ ที่ชาวพุทธทั้งหลายสมควรอย่างยิ่งที่จะไป นมัสการ กราบไหว้สักการะสัก ครั้งหนึ่งในชีวิต ด้วยความเลื่อมใส

๒ ไปกันยังไ

ในสมัยก่อน การเดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถานในประเทศอินเดีย เป็นเรื่องยุ่งยาก ใหญ่โตพอสมควร เพราะยังไม่มีตัวแทน หรือบริษัทท่องเที่ยวจัดกันมากนัก ส่วนใหญ่อาศัยพระตามวัดไทยในอินเดียช่วยกันประสานงาน หารถและหาที่พัก หรือไม่กี่พักที่ตามวัดเสียเลย การเดินทางมักจะนั่งเครื่องบินมาลงที่ กัลกัตตา เมืองหลวงเก่าของอินเดีย พักค้างคืนหนึ่ง รุ่งขึ้นเดินทาง โดยรถยนต์ไปยังเมือง ปัตนะ หรือเมือง ปาตะลีบุตร เมืองหลวงในอดีตของพระเจ้าอโศกมหาราช อายุประมาณ พ.ศ.

๓๐๐

การเริ่มสักการะสังเวชนียสถาน เริ่มจากเมืองนี้ เพราะการเผยแพร่คำสอนของพระบรมศาสดา ในสมัยพุทธกาลจะอยู่ในบริเวณรัฐพิหาร ซึ่งเมืองปัตนะเป็นเมืองหลวง และรัฐอุตรประเทศ ที่มีเมืองลัคเนาเป็นเมืองหลวง การเดินทางก็จะแวะเยี่ยม เวสาลี ก่อนแล้วลงใต้ไปยังพุทธคยา สถานที่ตรัสรู้ จากนั้นไปเขาคิชฌกูฏแล้วมุ่งตะวันตก ค้างคืนที่พาราณสี เข้านมัสการสถานที่ปฐมเทศนาที่สารนาถ

หลังจากนั้นก็จะขึ้นเหนือไปยัง กุสินารา สถานที่ปรินิพพาน แล้วผ่านเมือง โคธกะปุระ ข้ามชายแดนไปเขตประเทศ เนปาล เพื่อสักการะสถานที่ ประสูติ หลังจากนั้นอาจเดินทางไป สาวตถิ แล้วเดินทางออกไป ลัคเนา ไปขึ้นเครื่องบินกลับกรุงเทพฯ ที่เดลี เมืองหลวงปัจจุบัน ก็เป็น อันว่าได้สักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ครบถ้วน

สำหรับสมัยนี้ สะดวกสบายกว่าเดิมมากมาย มีเครื่องบินทั้ง แอร์อินเดีย และสายการบินไทย บินตรงไปลงที่สนามบินพุทธคยาโดยตรง จากสนามบินที่เล็ก ๆ นานักเหมือนบ้าน ใช้เวลาไม่ถึงครึ่งชั่วโมงก็สามารถเข้าไปกราบที่โคนต้นศรีมหาโพธิ์ตรัสรู้ได้แล้ว อาจนั่งได้ถึงสามทุ่ม บริเวณโดยรอบ ก็สะอาด ปลอดภัย ให้ความสงบ ร่มเย็นหาที่ไหนในโลก มาเปรียบไม่ได้อีกแล้ว

กำหนดการไปอินเดีย ของคณะท่านอาจารย์สุจินต์ ในเดือน ตุลาคม ๒๕๕๐ นี้ ผู้จัดรายการจะพาเราไปที่กรุงเดลี เมืองหลวงก่อน เป็นการเดินทางที่จะไปเที่ยวเสีย-

๑๔ ไปกันยังไง

ก่อนแล้วค่อยย้อนกลับมาที่สถานการณ์ที่ต่าง ๆ จนถึงจุดสุดท้ายที่พุทธคยา แล้วบินกลับกรุงเทพ ผู้เขียนจะพยายามสรุป และขยายความไปตามสถานที่ที่ผู้จัดรายการกำหนดไว้ เพื่อจะได้เพิ่มความรู้ ความเป็นมา และเห็นความสำคัญของสถานที่แต่ละแห่ง อันอาจจะเป็น ประโยชน์บ้างไม่มากนักนอย

ภาพที่ ๓ เป็นรูปสถาปัตยกรรมซึ่งปัจจุบันเป็นสัญลักษณ์ของเมืองนิวเดลีไปแล้ว โดยทั่วไปเรียกว่าวัดดอกบัว

เมืองเดลีเป็นเมืองหลวงเก่าแก่ของอินเดีย สร้างมาประมาณ ๕,๐๐๐ ปีก่อนคริสตกาล สิ่งก่อสร้างที่เก่าแก่ที่สุดที่ค้นพบในปัจจุบันมีอายุประมาณ ๓๐๐ ปีก่อนคริสตกาล มีเมืองโบราณหลายแห่งได้ขุดพบในเขตการปกครองเดลีในปัจจุบัน พื้นที่เขตเดลีเป็นศูนย์กลาง การปกครองของอาณาจักรอินเดียโบราณถึง ๗ อาณาจักร

หลังจากอังกฤษ ได้ยึดครองอินเดียเมื่อ ค.ศ. ๑๘๕๗ ได้ย้ายเมืองหลวงไปยังกัลกัตตา แต่เดลีก็ได้กลับมาเป็นเมืองหลวงอีกครั้งใน ค.ศ. ๑๙๑๑ โดยมีการสร้างเมืองใหม่ขึ้นมา และใช้ชื่อ ว่านิวเดลีเป็นที่ตั้งของรัฐบาลอินเดียหลังได้รับอิสรภาพ เมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๗ ปัจจุบันมีประชากรอยู่ อาศัยประมาณ ๑๔ ล้านคน

เมืองหลวงของชาวภารตะ วนวายซุลมุนไม่แพ้เมืองหลวงของที่ไหน เผลอ ๆ อาจวนวาย มากกว่าด้วยซ้ำ ทั้งรถราขวักไขว่ พั่นควั่นฟุ้งกระจาย และผู้คนมากมาย หากใครเผลอไปสอบถาม เส้นทางหรือสถานที่ที่ไม่ถูกเข้า พี่แวกจะชูมือเจรจาพยักหน้า หึกหังก ยักคอค่ายที่ขวาที่ อธิบายหลายสิบนาทีที่ยังไม่เข้าใจกัน เพราะที่ว่า แวกพยักหน้าหึก ๆ นั้นแปลว่า “ไม่รู้” ส่วนที่ส่าย หน้าที่ไปมานั้นเขาวา “ใช่แล้ว” ความวนวายอีกส่วนหนึ่งมาจากเสียงแตรรถที่ตั้งปั่น ๆ ปั่น ๆ อยู่ตลอดเวลา นับเป็นเสียงกวนประสาทได้เป็นอย่างมากสำหรับคนไทยอย่างเรา ๆ

ใครไปเมืองแวกอย่าได้แปลกใจที่หลังรถแทบทุกคันจะเขียน “Horn Please” เตือนให้รวารถคันไหนจะแซงซ้ายแซงขวา ขับเร็วขับช้าได้ทั้งนั้น ขอให้บีบแตรให้รู้เสียก่อน การใช้แตรจึงถือ เป็นเรื่องปกติธรรมดา หากกรุงเทพมีการบีบแตรมากมาย อย่างอินเดีย รับรองว่าต้องมีเรื่อง ต่อยตี ฆ่ากันตายกันนับไม่ถ้วนเป็นแน่

สำหรับเรื่องการทะเลาะกันตามถนนทั่วไปของชาวแขก ก็จะมีให้เห็นเป็นประจำ ทำทาง ซึ่งซึ่งเอาจริงเอาจังมากเลย แต่ยืนคอยดูไปเถอะ ครึ่งวันก็ยังเถียงกันอยู่ไม่ได้ ต่อยตีกันหรอก แต่เสียงทะเลาะกันเหมือนกำลังจะฆ่ากัน หลวงพ่อวัดไทยท่านเล่าว่าถ้าจ้างแขกทำงาน ต้องพูดกันให้รู้เรื่องดี ๆ นะ ไม่งั้นเสียงงาน เช่นท่านจ้างคนงานมาถางหญ้าลานวัด ท่านก็ชี้ดเส้นให้ถาง เขาก็จะถางตรงไปตามเส้น เวลาเจอดินไม้อื่นที่ไม่ใช่ต้นหญ้า เขาก็จะไม่ถาง จะถางต้นอื่น ต้องเพิ่มรูปให้ ถ้าวจะให้เก็บกวาดหรือโยกย้ายสิ่งกีดขวาง ต้องตกลงจ่ายรูปต่างหาก

ในกรุงเดลี มีพิพิธภัณฑ์แห่งชาติที่มีชื่อเสียงมาก มีการเก็บรักษาศิลปะล้ำค่าจำนวนมาก หนึ่งในนั้นเป็นพระบรมสารีริกธาตุ ที่เปิดให้ชม และนมัสการอย่างใกล้ชิด ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าชม และสักการะพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งการที่จะถ่ายรูปและกราบไหว้ กล่าวคำบนอบนมต่อพระรัตนตรัยพร้อม ๆ กันหลายคนคงจะผิดระเบียบของพิพิธภัณฑ์ ที่มีแขกยามหมวดเพิ่ม เฝ้าจ้องมอง ตาเขี้ยวอยู่

วันนั้นก็ใกล้เวลาปิดเต็มที่แล้ว ผู้เขียนก็เข้าไปทำตีสันทูปุดคุย มือก็ลูบ ๆ คลำ ๆ ที่กระเป๋าสี้อยู่ที่มีใบละร้อยรูปอยู่ด้วย หลังจากต่อรองแขกยามว่าจะขอถ่ายรูปแค่นิดหน่อยไม่มาก และการสวดมนต์บูชาพระก็ไม่นาน เขายามก็ตกลงคว่ำสองร้อยรูปเข้ากระเป๋ ปล่อยให้เราไทยแท้ได้ ใช้เวลาชม และนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ พร้อมถ่ายรูปมาฝาก พรรคพวกอย่างสบายนานพอสมควร

คิดไปคิดมาการติดสินบนแขกไม่รู้ว่าเป็นอกุศลหรือเปล่า ใครรู้ช่วยบอกที่เส้นทางต่อไป เราจะเดินทางไป ทักษมาฮาล เมืองอัคราติดตามอ่านนะครับ

กราบอนุโมทนา

บันทึกการเดินทาง วันที่ ๑

๐๑.๐๐ น. _____

๐๒.๐๐ น. _____

๐๓.๐๐ น. _____

๐๔.๐๐ น. _____

๐๕.๐๐ น. _____

๐๖.๐๐ น. _____

๐๗.๐๐ น. _____

๐๘.๐๐ น. _____

๐๙.๐๐ น. _____

๑๐.๐๐ น. _____

๑๑.๐๐ น. _____

๑๒.๐๐ น. _____

๑๓.๐๐ น. _____

๑๔.๐๐ น. _____

๑๕.๐๐ น. _____

๑๖.๐๐ น. _____

๑๗.๐๐ น. _____

๑๘.๐๐ น. _____

๑๙.๐๐ น. _____

๒๐.๐๐ น. _____

๒๑.๐๐ น. _____

๒๒.๐๐ น. _____

๒๓.๐๐ น. _____

๒๔.๐๐ น. _____

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

ภาพที่ ๒ ภาพยามเช้า ชาวบ้านใช้ทางเดินเป็นที่นั่งนอนในเมืองปัตนะ
ภาพที่ ๔ สนามบิน อินทราคานธี กรุงนิวเดลี
ภาพที่ ๕ โรงแรม ไทรเด้นท์ เดลี ที่เราจะไปพัก
ภาพที่ ๖ ตลาดจันทบัต กลางกรุงเดลีที่ทุกคนที่ทุกคนจะต้องมาเสียเงินให้แขก
ภาพที่ ๗ พระบรมสารีริกธาตุ ในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ กรุงเดลี
ภาพที่ ๘ ทัชมาฮาล

บันทึกธรรม

This image shows a single page of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

๓ จาก เตลี ไป อัครา

ในบางมุมมองของคนไทย อาจไม่ค่อยชอบใจนักที่จะเดินทางไปเที่ยวอินเดีย เมื่อจะเปรียบเทียบกับ การไปเที่ยวที่อื่น ๆ ซึ่งมีการจัดการระบบการท่องเที่ยวที่ดี อาจเคยได้ยินว่าเมืองแขกไม่มีห้องน้ำห้องส้วม และขอทานเยอะ จึงไม่ค่อยอยากมาเที่ยว แต่สำหรับ พวกฝรั่งแล้ว การเดินทางมาท่องเที่ยวอินเดีย ถือว่าเป็นสุดยอดของการเดินทางท่องเที่ยว เพราะอินเดียมีเสน่ห์หลายอย่างให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการจะรู้จักโลกกว้างจริง ๆ ได้ศึกษา

อินเดียมีวัฒนธรรมเก่าแก่ สัมผัสได้ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียง เช่น ทัชมาฮาล ถ้ำอชันดา เอลิรา สถูปจิ คาจราโฮ ชัยปุระ พาราณสีริมฝั่งคงคา มีเทือกเขาหิมาลัย ที่น่าท่องเที่ยว ชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวอินเดียนั้นน่าสนใจ ศึกษา ด้วยประชากรกว่าพันล้าน เขาอยู่กันอย่างใด บางส่วนของประเทศมีความเจริญทางด้านความรู้และเทคโนโลยีแบบสุด ๆ เช่น ที่ซิลิคอนวัลเลย์ ในบังกอลอร์ แต่ตามชนบทก็ยังคงยากจนสุด ๆ มีวิถีชีวิตแบบเดิม ๆ เหมือนเมื่อพันกว่าปีที่แล้วที่ไม่มีไฟฟ้า และน้ำมันใช้ รวมทั้งไม่มีการเดินทางออกจากหมู่บ้านเลย ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญอย่างรวดเร็วกำลังมาถึงอินเดีย และจะก้าวติดตามจีน ไปติด ๆ ความเปลี่ยนแปลงจะเป็นอย่างไรต่อไป ทำให้อินเดียจะเป็นที่ที่ผู้คนเข้ามาทำธุรกิจและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจไม่รู้อจบ

แต่สำหรับพวกเราชาวพุทธที่มีความเลื่อมใสในคำสอนของพระบรมศาสดา ก็จะมีมุมมองไปอีกอย่าง เรื่องการรังเกียจขอทาน (ภาพที่ ๒) การเข้าห้องน้ำตามพุ่มไม้ข้างทาง การ เจอฝุ่น และขยะ ต่าง ๆ ปัญหาการเดินทางรวมทั้งการได้ท่องเที่ยวตามสถานที่สวยงาม และความสะดวกสบายยังเป็นเรื่องรองลงไปไม่ต้องไปเดือดร้อนกับมันมาก เรื่องหลักก็คือได้มีโอกาสได้ไป ก็มกราบน้อม สักการะสถานที่ ๆ พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่าเป็น การสักการะต่อองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นก็คือดินมัสการสังเวชนียสถานทั้ง ๔ แห่ง ทั้งนี้เพื่อ ปัญญาเกิดความสุขสดสังเวชในสังขารทั้งหลายอันไม่เที่ยง

เป็นทุกข์ และ เป็นอนัตตา ทำให้จิตใจหันกลับมาระลึกถึงสังขารธรรม เกิดความไม่ประมาท เพียรพยายามทำสิ่งที่เป็นกุศลต่อไป

บริเวณกรุงนิวเดลีนี้ ในอดีตสมัยพุทธกาล ก็คือแคว้นกุรุรัฐ ที่พระผู้มีพระภาค ได้เสด็จมาเทศนาสติปัฏฐานสูตร ทางารได้ทำการชุดค้น พบหลักฐานทางโบราณคดี มากมาย (ภาพที่ ๓) กุรุรัฐนี้ มีความเจริญรุ่งเรืองมาก ก่อนสมัยพุทธกาลนับเป็นพันปี มีกล่าวไว้ใน คัมภีร์มหาภารตะ รวมทั้งในพระไตรปิฎกและอรรถกถาว่าศึกษาสนใจมาก ในพระสูตร หลายแห่งได้กล่าวถึงความเป็นผู้มีศีล และการมีปกติเจริญสติปัฏฐานของ ชาวกุรุไว้มากมายหลายแห่ง ขอยกตัวอย่างอรรถกถา มาเล็กน้อย....

มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก เล่ม ๑ ภาค ๑

ถามว่า เหตุไฉน พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้ตรัสพระสูตรนี้ใน แคว้นกุรุรัฐนั้น ?

ตอบว่า เพราะชาวกุรุ สามารถจะรับเอา พระธรรมเทศนาที่ลึกซึ้งได้.

ได้ทราบว่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และ อุบาสิกาทั้งหลายชาวกุรุรัฐ เป็นผู้มีร่างกาย

และ จิตใจเหมาะสมเป็นนิจ ด้วยสามารถแห่ง ปัจจัย คือ ฤดูเป็นที่สบาย

เพราะรัฐนั้นสมบูรณ์ ด้วยปัจจัยคือฤดู. คนเหล่านั้นมีกำลังปัญญา

อันความ เหมาะสมแห่งจิตใจและร่างกาย อนุเคราะห์แล้ว

จะเป็นผู้สามารถรับถ้อยคำที่ลึกซึ้งได้. เพราะฉะนั้น

พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อทรงเล็งเห็นว่าคนเหล่านั้น สามารถจะรับ

พระธรรมเทศนาอันลึกซึ้งนี้ได้ จึงได้ตรัสสติปัฏฐานสูตรที่มีอรรถลึกล้ำนี้

ภาพที่ ๔ นี้คือหลักฐานทางโบราณคดี ในกรุงเดลี เป็นตัวอักษรโบราณ แกะสลัก ลงบนแผ่นหิน ข้อความว่าสถานที่แห่งนี้คือบริเวณที่พระบรมศาสดา ได้กล่าว

พระธรรมเทศนา เรื่อง สติปัฏฐานสูตร เมื่อ ๒,๕๐๐ ปีก่อน ท่านอาจารย์สุจินต์ได้เคยนำ
คณะสหยาธรรม มากราบสักการะ และจัดสนทนาธรรมที่นี่ เมื่อปี ๒๕๔๔ ที่ผ่านมานี้เอง

จากกรุงเดลี ไปทางใต้ประมาณ ๒๐๐ กม. ก็จะเป็นเมือง อัครา ที่ตั้งของทัชมา-
ฮาล และ ป้อมอัครา ทางรถไฟสร้างถนนอย่างดีเชื่อมสองเมืองนี้ แต่เมื่อตอนที่ผู้เขียน
เดินทางไป เมื่อหลายปีก่อน รถวิ่งได้ช้ามาก อาจเป็นเพราะสภาพถนนที่มีการซ่อมสร้าง
กันแบบอินเดีย และปริมาณรถบรรทุกที่มี จำนวนมากมายมหาศาลทำให้การเดินทาง
เชื่องช้า แบบลืมการถึงจุดหมายไปเลย ปรชญาการนั่งรถในอินเดียก็เลยเป็นว่า
ทำอย่างไรจะหลับในรถไฟสบายที่สุด

วันนี้ตามรายการ ผู้จัดจะให้เราเข้าพักที่โรงแรม Jay Pee Palace Hotel แล้ว
ตอนบ่ายก็ จะพาไปชมป้อมอัครา และทัชมาฮาล

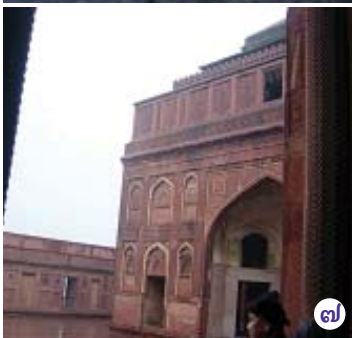
ป้อมอัครามีชื่อความบันทึกไว้ว่ามีมาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๐๔๐ แล้ว ต่อมา Sikandar
Lodhi (๑๔๘๗-๑๕๑๗) สุลต่านองค์แรกของ เดลี ได้ย้ายมาประทับอยู่ที่ป้อมนี้ แล้วใช้
เป็นวังเพื่อปกครองประเทศ ในปี ๑๕๕๘ กษัตริย์อักบาร์ ราชวงศ์โมกุลดำเนินการ
ปฏิสังขรณ์ ตกแต่งใหม่ด้วยหินทรายหรือศิลาสีแดงล้วน (ภาพที่ ๕) ใช้คนงานและช่าง
๔,๐๐๐ คน เป็นเวลา ๘ ปีเสร็จสมบูรณ์ในปี ๑๕๗๓ จนเป็นสิ่งก่อสร้าง ที่ใหญ่โตเท่า
ภูเขาหนึ่งลูก ที่เดียว เป็นค่ายคูประตูหอรบ รวมทั้งพระราชวังของพระเจ้า Sha Jahan
กษัตริย์องค์ที่ ๕ แห่ง ราชวงศ์โมกุล ป้อมอัคราสร้างมา ก่อนถึงสามสมัยมาแล้วเสร็จ
สมบูรณ์ในสมัย พระเจ้าชาห์ จาฮาน ผู้สร้างทัชมาฮาล ลักษณะป้อมเป็นรูปโค้งครึ่ง
วงกลม ตัวป้อมขนาดใหญ่ ตั้งอยู่โค้งแม่น้ำยมูนาพอดี เป็นมุมที่สวยงามมาก และมอง-
เห็นทัชมาฮาล ได้สวยที่สุด ตัวป้อมมีกำแพงใหญ่สองชั้น (ภาพที่ ๖) มีสะพานเชื่อมต่อ
เดินได้รอบป้อม ในอดีต ภายในเป็นที่ทำการของทหารด้วย และมีเขตพระราชฐาน
ฝ่ายหน้าสำหรับออกกว่ำราชการของกษัตริย์ (ภาพที่ ๗) เขตพระราชฐานฝ่ายในเป็นที่อยู่
ของเหล่านางสนม เรียกว่า “พระราชวังดอกมะลิ” เล่ากันว่า มีนางสนมถึง ๕,๐๐๐ คน
ส่วนที่เป็นที่ประทับของกษัตริย์ริมแม่น้ำยมูนาเป็นกำแพงศิลาสูงชัน มองเห็นแม่น้ำ
ยมูนาไม่ไกลนัก (ภาพที่ ๘)

พระราชวัง แห่งนี้เป็นศิลปะตกแต่งแต่เพียงด้านนอก ด้านในอาคารเป็นหินอ่อน-
แกะสลัก ละเอียดสวยงาม (ภาพที่ ๙) เป็นงานฝีมือที่หาที่อื่นเปรียบเทียบไม่ได้เลย
ไม่ว่าประตู เสา หรือเพดานทั้ง แกะทั้งจุดและเล่นลายสี การทำลวดลายสีบนหินอ่อนที่
อ่อนช้อยหลายสี ล้วนต้องแกะร่องฝังหินสีมากสี ความพิเศษของช่างฝีมือมองทางหนึ่ง
เห็นเป็นลายเครือเถา พอเดินออกไปสักระยะมองมา เห็นเป็นลายอื่นสวยงามแทนที่ ก็
เพราะเป็นพระราชวัง ที่งดงามไปทุกแห่ง ประตูโลหะก็บานใหญ่ ลายประดับ อลังการ
งานสร้างจริง ๆ

ช่องทางระเบียงด้านแม่น้ำยมูนา เป็นที่ประทับของชาห์ จาฮาน เพื่อ มองดูทัช-
มาฮาล ระหว่างที่พระองค์ถูกคุมขังโดยพระราชโอรสองค์ที่ ๕ ทำกบฏ พระเจ้าชาห์
จาฮาน มีโอกาสเพียง ผ่านของนุสรณ์แห่งความรัก ที่พระองค์สร้างเพื่อเป็นที่ฝังพระศพ
ของ พระอัครมเหสีพระนางมুমตัส จนวนาระสุดท้ายของพระองค์

ระเบียงด้านนี้เต็มไปด้วยงานศิลปะของหินอ่อน ที่เป็นช่องทางเดินกิติ ห่อง
ระเบียง และเพดานห่องระเบียง การประดับเพดานด้วยหินโลหะที่สวยงามเหมือนเงินแต่
ไม่มีการคล้ำหมอง กลับสะท้อนแสงได้ประหลาดราวหนึ่งห้อย ระเบียงตอนหนึ่งที่เปิดโล่ง
มีของมีค่าขึ้นหนึ่ง คือ แท่นหินลองทอง เป็นแท่นหินชิ้นเดียวในโลกขนาดใหญ่กว่าสอง
เท่าโต๊ะปิงปองเล็กน้อย หนามากกว่าหนึ่งศอกน่าจะหนักมาก การนำมาไว้ริมระเบียง
ไม่ใช่งานง่าย เชื่อว่าพระเจ้าชาห์ จาฮาน ประทับที่นี่เพื่อมองทัชมาฮาล และเป็นที่นา-
เสียดายที่ระหว่างการสู้รบ ทหารอังกฤษเข้าตีป้อม อัคราใช้ปืนใหญ่ยิงระเบียงวัง กระสุน
นัดหนึ่งกระทบผนังห่องแล้ว กระดอนมาถูกแท่นหินลองทอง ทำให้หินชิ้นนี้มีรอยร้าว
ไม่ถึงกับแยก ร่องรอยกระสุนที่ว้านเขา ทั้งไว้ให้ปรากฏทุกวันนี้

สิ่งที่น่าดูอีกอย่างคือยอดของซุ้มประตูที่ดีหรือตามมุขต่าง ๆ มักจะมีรูปสลัก
ขององค์พระพิฆเนศอยู่ ทั้งที่เป็นราชวงศ์โมกุล พระราชวังของกษัตริย์อินเดียจะมีระบบ
ทำความเย็น คือ ซ่อนทางน้ำไหลให้ผ่าน ห่องต่าง ๆ ในอาคารรับความร้อนออกมาทั้ง
ภายนอกเหมือนเครื่องปรับอากาศ เป็นความคิดที่ฉลาดของคนโบราณ การออกแบบ
เช่นนี้ เคยพบที่พระราชวังสิริริยา ในเกาะลังกาเช่นกัน

ภาพที่ ๑ ภาพชาวอินเดียขายผ้า
ภาพที่ ๑๐ ภาพขอทาน และลูกน้อยในกรุงเดลี ในมือถือถุงอาหาร

คราวหน้าไป Preview ทัชมาฮาล และวัดธาราสวามี กันดูนะครับ
อนุโมทนา....๕ .

๔ สิ่งมหัศจรรย์ของโลก

เรื่องเกี่ยวกับอินเดียมีให้เล่าขานกันไม่รู้จบ อินเดียอาจเป็นที่ไม่น่าอยู่ของเรา แต่ขณะเดียว ก็อาจเป็นสวรรค์ของเขา (ภาพที่ ๑) ถ้ามีใครไปถามคนอินเดียที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ที่อยู่ตามชนบทว่า คิดอยากได้อะไรมากที่สุดในชีวิต คำตอบก็คือ วัวสักตัว จะได้มีนมให้ครอบครัวกิน และถ้าถามว่า คิดที่จะพัฒนาชีวิตให้ร่ำรวยอุดมสมบูรณ์ขึ้นหรือเปล่า เขาก็อาจจะตอบว่าเราเป็นใคร เราไม่ใช่ พระเจ้าที่จะทำให้ชีวิตเปลี่ยนไปได้

การท่องเที่ยวอินเดียจึงสนุกที่ได้เห็นสิ่งที่แตกต่าง และจะสนุกยิ่งขึ้นถ้าได้เข้าใจว่าทำไม จึงเป็นอย่างนี้ (ภาพที่ ๒) และคำตอบก็คือ เพราะมันต้องเป็นอย่างนี้ ถ้าไม่เป็นอย่างนี้ ก็ไม่ใช่อินเดีย

อินเดียมีสิ่งน่าสนใจเรียกว่ามหัศจรรย์ของโลกเลยทีเดียว ก็คือ ทัชมาฮาล ที่โลกยกย่องว่าสวยงามและมีประวัติอันพิศดารยิ่ง ตามตารางการเดินทางของคณะเรา วันนี้ก็ต้องเป็น วันจันทร์ที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๐ อันเป็นวันที่ ๒ ของการเดินทาง บ่ายนี้เราก็จะได้ชมสิ่งมหัศจรรย์ของโลกกันแล้ว อย่ามัวแต่ตามแขกไป Shopping เสียจนกระทั่งลืมดูทัชมาฮาลก็แล้วกัน

สิ่งมหัศจรรย์อีกอย่างหนึ่งที่พวกเราจะต้องประสบพบเจอในการมาอินเดีย และหลาย ๆ คนนำไปเล่าสู่กันฟังอย่างสนุกสนาน ก็คือ การเข้าห้องน้ำที่ใหญ่ที่สุดในโลก

ห้องน้ำที่คนหลาย ๆ คน ทั้งชายและหญิงจะสามารถใช้ได้พร้อม ๆ กัน หลักการของห้องน้ำธรรมชาติในอินเดียก็มีเพียง เมื่อรจจอดก็ “หญิงชาย ชายขวา”

เมื่อรจจอดแล้ว สำหรับฝ่ายชายไม่ค่อยมีปัญหาเท่าไร เดี๋ยว ๆ ดูว่าไม่มีกับระเบิดที่แขก มาวางไว้ หันไปทางที่ไม่เห็นมีคน ทำเป็นมองดูท้องฟ้าอดไม่ แล้วก็ปล่อยไปตามสบาย เดี่ยวเดียวก็เรียบร้อย แต่สำหรับฝ่ายหญิงนี่สิ ต้องสำรวจให้ดูเหมาะสมเอ.....ตรงไหนดี.... (ภาพที่ ๓)

การเข้าห้องน้ำโลกของผู้หญิงไทยระยะหลังนี้ได้มีนวัตกรรมไปไกลหลายขั้นตอนแล้ว ใ้อีที่จะไปเปิดประเจิดประเจ้อตามท้องทุ่งแบบหญิงอินเดียทั่วไปละก็หญิงไทยเราไม่มียอมหรอก อย่างน้อยที่สุดก็ต้องมีการแต่งตัวแบบเตรียมพร้อม และก็มี การกางร่มประกอบ การหาโลเกชั่นก็อาจจะต้องเดินไกล ไปถึงหมู่บ้าน ดงตาลนั่นแหละ (ภาพที่ ๔) ป้องกันสายตา ถ้าไปเดี่ยว ๆ ก็อาจจะออกไปไกลหน่อย ถ้าออกเป็น ชุดปฏิบัติ การก็มักจะมีหมวดละ ๕ คน แบบนี้ไม่ต้องการพุ่มไม้ใด ๆ ทั้งสิ้น จะเป็นกลางทุ่งโล่ง ๆ ที่แขกเพิ่งปลูกถั่วก็ได้

ชุดปฏิบัติการจะมีผ้าผืนใหญ่ผืนหนึ่ง เมื่อเลือกที่ได้เหมาะสม สีคนจะดึงผ้า ออกล้อมเป็นรูปสี่เหลี่ยมยื่นหน้าออกแล้วทำไม่รู้ไม่ชี้ คนที่อยู่ในรั้วผ้าก็ ดำเนินขั้นตอนสำคัญ เสร็จเรียบร้อยก็อาจจะย้ายที่ไปเรื่อย ๆ ด้วยความชำนาญ ระยะหลัง ๆ มานี้ไม่ค่อยมีปัญหาในการใช้ห้องน้ำของพวกเรา แต่ออกจะยุ่งยากบ้างสำหรับคนขับรถที่ จะต้องเลือกที่ให้ไกลบ้านคนหน่อย ไม่งั้น อาจจะมีแขกมาไล่ล่าและเฝ้าก่อนดินโล่งว่าง เพราะกรุ๊ปเรา ร้อยกว่าคน แยกคงกลัวไร่นาเขาเสีย หายเหมือนกัน (ภาพที่ ๕)

เมื่อกลับมา ก่อนที่จะขึ้นรถ ก็จะมีการแจกผ้าเย็นอนามัย ที่ใช้กับเด็กอ่อน ทำ การเช็ดมือเช็ดไม้ บางทีก็มีรายการแจกน้ำล้างมือ ล้างหน้า และที่สำคัญที่สุดก็คือต้องสำรวจตัวเองว่าได้ ไปเหยียบกับระเบิดของแขกมาบ้างหรือเปล่า (ภาพที่ ๖) เพราะฉะนั้น หากมีแขกติดรองเท้าขึ้นไปบนรถละก็ จะเป็นการทำบาปแก่ผู้ร่วมโดยสารในรถ คันนั้นอย่างมหันต์ทีเดียว เมื่อปี ๔๒ รถคันที่ผู้เขียนเคยได้รับ ประสบการณ์อันไม่รู้ลืม เป็นการเดินทาง จากเมืองปัตนะ ไปยังเมืองคยา การเดินทางผิวดินไปมาก กระทั่ง

ประมาณ ๒-๓ ทุ่ม ระหว่างทาง มีการพูดกันว่ามิโจรผู้ร้ายปล้นรถโดยสารด้วยห้ามจอด
พรั้าเพรื่อ พวกเราก็ต้องทนปวดทรมานกันจนทนไม่ได้ อีกประมาณ ๑ ชม.จะถึงที่พัก
ก็ตัดสินใจ จอดรถเพื่อปฏิบัติการท่ามกลางความมืด

ครั้งนั้น เป็นการรับวิบากหมู่ของพวกเราผู้ร่วมรถ มีเพื่อนสหยาธรรมผู้หนึ่งได้
เหยียบกับระเบิดของแขกมา พอรู้ตัวก็ไต่ระดมน้ำทั้งหมดที่มีอยู่ ทำการล้างรองเทาหวัง-
จะกำจัดแขกไม่ให้ติด ตามขึ้นมารถ ผลปรากฏว่าไม่ได้ผลแม้แต่้อย อาวุธลับ
ของแขกได้ส่งกลิ่นอันแหลมคม พุ่งกระจายไปทั่วรถอย่างไม่มีการปรานีไม่มีการลด
ความรุนแรงเบาบางลงเลย หน้าต่างรถก็เปิดไม่ได้ ตลอดเวลาที่แสนทุกข์ทรมาน
กว่า ๑ ชม. กว่าจะถึงที่พัก แทบหมดอากาศหายใจ ดังนั้น หากท่านผู้ใด รู้ตัวว่า
ได้เผลอตัวเผลอใจ เหยียบเอาแขกเข้าละก็ ไม่ว่าท่านจะสวม ไม้ปู้มา หรือว่า นั้นยางก็
ตาม ถอดทิ้งไปนอกรถเลยเถอะครับ อย่าเสียดายเลยครับ เห็นแก่พวกเราที่ต้องทาน
อาหารแขกมือต่อไปเกิดครับ

แล้วเราก็มารู้ถึงสิ่งมหัศจรรย์ของโลกแล้ว ทัชมาฮาล (ภาพที่ ๗) อนุสรณ์สถาน
แห่งรัก ของ กษัตริย์อินเดีย “ชาร์ จาฮาน” แห่งราชวงศ์โมกุล ที่ทรงตกหลุมรัก “มুমตัส”
ลูกสาวข่าน เทียบเท่า ตำแหน่งปัจจุบันก็นายกรัฐมนตรี ทรงแต่งตั้งให้เป็นมเหสีขึ้นครอง-
ราชย์ใน ค.ศ.๑๖๒๘ (พ.ศ. ๒๑๗๑) ทั้งคู่ครองรักกันนานถึง ๑๙ ปี มีพระราชโอรส ๘
พระองค์ และพระราชธิดาอีก ๖ พระองค์ เสียชีวิต หนึ่งจึงเหลือ ๑๓ พระองค์

เรื่องราวของชาร์ จาฮาน และพระนางมুমตัส ส่วนใหญ่จะทราบกันดีแล้ว
อานุภาพของ ความรักเป็นเหตุให้ชาร์ จาฮาน ทรงสร้างสุสาน “ทัช มาฮาล” ขึ้นเมื่อพระ-
นางมুমตัสสิ้นพระชนม์ เพื่อพระองค์จะได้เฝ้ามองหญิงผู้เป็นสวามีสุดท้ายที่รักจากพระราชวัง
อัศราได้ตลอดเวลา

เรื่องราวที่น่าสนใจ คือการก่อสร้างทัช มาฮาล (ภาพที่ ๘) ทรงเลือกกรมช่างน้ำ
ยมนาเป็นที่ตั้ง และคัดสรรช่างฝีมือดีเลิศมากก่อสร้างถึง ๒๐,๐๐๐ คน วัสดุทุกชิ้นมาจาก
แหล่งที่ดี ที่สุดในยุคนั้นหินอ่อน สีขาวจากชัยปุระ เทอร์ควอยซ์สีฟ้าจากทิเบต พลอยจาก

อียิปต์ ศิลปินจากประเทศรัสเซีย เสียเงินค่าก่อสร้างในสมัยนั้นหมดไป ๓๐ ล้านรูปี ใช้เวลา ก่อสร้างนานถึง ๒๒ ปี

นายช่างคุมงานชื่อ “โมฮัมหมัด อูสตัต อีซา” หลังจากสร้างทัชมาฮาลเสร็จแล้ว พระเจ้าชาร์จาฮาน เกรงว่าช่างจะไปสร้างที่อื่นเลียนแบบ จึงสั่งให้ควักตา ตัดลิ้น ตัดมือ ช่างอีซาเสีย ส่วนพระเจ้าชาร์ฮานนั้นไม่เป็นอันทำราชการงานเมือง จนที่สุดทรงถูกพระราชโอรสจับไปขังไว้ที่ป้อมอักรา อยู่ไม่ไกลจากทัชมาฮาล พระองค์ทรงนั่งมองทัชมาฮาล จากป้อมจนกระทั่งวาระสุดท้ายที่ทรงสิ้น พระชนม์ในอ้อมแขนของพระราชธิดา ตามตำนานกล่าวว่าในวันสุดท้ายของชีวิตพระองค์ใช้เวลาทั้งวัน ในการจ้องมองเศษกระจกที่สะท้อนภาพของทัชมาฮาล และสิ้นพระชนม์ด้วยเศษกระจกในกำมือ

พระศพของกษัตริย์ชาร์จาฮาน ถูกนำลงเรือล่องตามแม่น้ำไปฝังเคียงข้างกับพระมเหสี อันเป็นที่รักที่ทัชมาฮาล เพื่อเคียงคู่กันตลอดไป ความจริงแล้วก่อนหน้านี้จะสิ้นพระชนม์ทรงตั้งพระทัยว่าจะสร้างสุสานของพระองค์เอง เป็นหินอ่อนสีดำ อยู่ตรงข้ามคนละฝั่งแม่น้ำยมนูนา เพื่อเคียงคู่กับ ทัช มาฮาล แต่ก็เป็นได้แค่ความตั้งใจ (ภาพที่ ๙)

เพียงประตูทางเข้าทัช มาฮาลก็ตะลึงแล้ว โดมที่อยู่บนยอด คือ จำนวนของพระราชโอรส และพระราชธิดาของชาร์ จาฮาน ผ่านประตูเข้าไปแสงจากหินอ่อนสีขาวส่องประกายจ้าจนแทบตา รูปทรงकुन्दาคาจากยอดถึงฐานสูง ๒๐๐ ฟุต เฉพาะตัวอนุสรณ์สถานพื้นที่ ๑๘๖ ตารางฟุต ด้านข้างประกอบด้วยหอคอย ๔ ทิศ ถัดจากหอคอย ด้านข้างมีมัสยิดสำหรับสวดมนต์ไว้เฉพาะสองข้าง

นี่แหละครับ สิ่งมหัศจรรย์หนึ่งในเจ็ดของโลก ถ้าอยากได้ทัชมาฮาลไว้เป็นของตัวเองสักหลังหนึ่ง หรือจะซื้อกล่องเครื่องเพชร หินแกะสลักสวย ๆ ประเดี๋ยวก็มีแขกมาเสนอให้เยอะแยะครับ ต่อรอง กันได้ตามอภิปาติ ๑๐๐ - ๒๐๐ รูปีก็ไม่ถือว่าแพง ถ้าหากใครซื้อทีหลังแล้วมาคุยว่าถูกกว่า คนที่ซื้อแพงกว่าก็ต้องเสียใจนะครับทำเฉย ๆ จะได้ไม่เสียฟอร์ม ถือเป็นการกระจายรายได้ไป ส่วนใหญ่ซื้อบนรถ ตอนที่จะออกนั้นแหละครับ ถูกที่สุด

สถานที่อีกแห่งที่เราจะไปดูกันก็คือวัดราชาสวามี (ภาพที่ ๑๐) มีอีกชื่อหนึ่งว่า DAYAL BAGH หรือ สวนแห่งพระผู้เป็นเจ้า ตั้งอยู่เหนือเมืองอัครา ไปประมาณ ๑๕ กม. เป็นวัดสำคัญแห่งหนึ่งที่มีผู้มาแสวงบุญกันมาก DAYAL BAGH ยังเป็นสำนักงานใหญ่ของศาสนา ราชาสวามี ซึ่งก่อตั้งโดย ศาสตราจารย์ Shri Shiv Dayal Singh ในปี ๑๘๖๑ ซึ่งเป็น ศาสนาที่รวมเอาคำสอนของศาสนาคริสต์ ฮินดู ซิกข์ และศาสนาพุทธ มารวมเป็น ศาสนาเดียวกัน

Shiv Dayal Sahib เป็นที่รู้จักกันในชื่อ Soami Maharaj บำเพ็ญภาวนาตามความเชื่อ แบบกูรู บวกกัมมัฏธิด ที่นี้ เมื่อ ค.ศ. ๑๘๑๔ - ๑๘๗๔ สร้างวัดนี้มาแล้วกว่า ๑๐๐ ปีและการก่อสร้างจะดำเนินต่อไปแบบไม่รู้จะเสร็จเมื่อไหร่ งานสร้างวัดที่ประดับประดาด้วยหินอ่อนเป็นรูปต้นไม้ ดอกไม้ ผลไม้ อันวิจิตรพิศดาร (ภาพที่ ๑๑) จึงดังไปทั่วโลกเหลือเชื่อจริง ๆ

จบรายการท่องเที่ยวสำหรับวันที่ ๒ ในอินเดียเพียงเท่านี้ครับ จากนั้นเราจะกลับไปพักผ่อนกันที่ Jay Pee Palace Hotel Agra (ภาพที่ ๑๒) พักผ่อนให้สบาย **อนุโมทนา**
ครับ

บันทึกการเดินทาง วันที่ ๒

๐๑.๐๐ น.	
๐๒.๐๐ น.	
๐๓.๐๐ น.	
๐๔.๐๐ น.	
๐๕.๐๐ น.	
๐๖.๐๐ น.	
๐๗.๐๐ น.	
๐๘.๐๐ น.	
๐๙.๐๐ น.	
๑๐.๐๐ น.	
๑๑.๐๐ น.	
๑๒.๐๐ น.	
๑๓.๐๐ น.	
๑๔.๐๐ น.	
๑๕.๐๐ น.	
๑๖.๐๐ น.	
๑๗.๐๐ น.	
๑๘.๐๐ น.	
๑๙.๐๐ น.	
๒๐.๐๐ น.	
๒๑.๐๐ น.	
๒๒.๐๐ น.	
๒๓.๐๐ น.	
๒๔.๐๐ น.	

บันทึกกิจกรรม

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

๕ น้อยคนนักจะรู้จัก สังกัสสะ

การที่บุคคลจะมีโอกาสได้มาท่องเที่ยวชมพุทธวิป อันเป็นดินแดนพุทธภูมิที่เต็มไปด้วยรอยเท้าของพระอรหันต์นั้นนับว่ายากเย็นเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว แต่การที่จะได้มีบุญได้กราบนมัสการสังเวชนียสถานทั้ง ๔ แห่งก็นับว่ายากขึ้นไปอีก ในบรรดาผู้ที่เดินทางมากกราบสักการะสังเวชนียสถานเหล่านั้น ก็มีผู้น้อยจริง ๆ ที่บุกบั่นมาถึงสังกัสสะ

ถ้าถามถึงสังกัสสะ ชาวพุทธที่สนใจศึกษาพระไตรปิฎกจริง ๆ เท่านั้น จึงจะรู้ว่า เป็นสถานที่อะไร แต่ชาวพุทธโดยทั่ว ๆ ไปส่วนใหญ่ก็จะไม่รู้จัก แต่ถามถึงประเพณี พิธีตักบาตรเทโว ทุก ๆ คนคงรู้จักดี เรื่องราวของการที่พระผู้มีพระภาคเสด็จไปโปรดพระมารดา บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ด้วยการแสดงพระอภิรรม เมื่อถึงวันมหาปวารณา พระพุทธองค์เสด็จลงมาจากสวรรค์ พร้อมกับ พระอินทร์ และพระพรหม ได้เสด็จลงบันไดเงิน บันไดทอง บันไดแก้ว จากสวรรค์ลงมาสู่โลกมนุษย์ที่ประตูเมืองสังกัสสะแห่งนี้ ในวันนั้น เป็นวันที่พระองค์ได้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ บันดาลให้สรรพสัตว์มองเห็นกันและกัน ตลอดทั้งเทวโลก มนุษย์โลก และนรก นอกจากนั้นแม้แต่สัตว์ดิรัจฉาน และคนตาบอด ก็สามารถมองเห็นพระพุทธองค์ และบรรดาสัตว์เหล่านั้นต่างก็ ปวารณาพุทธภูมิด้วยกันทั้งสิ้น วันดังกล่าวนี้ท่านเรียกเป็นภาษาบาลีว่า **วันเทโวโรหณะ** แปลว่าการหยั่งลงจากเทวโลก จึงเป็นชื่อของประเพณี ตักบาตรเทโวนั้นเอง พุทธประวัติตอนนี้ เป็นเหตุการณ์ที่นิยมเขียนเป็นภาพฝาผนังตาม พระอุโบสถกันมาก(ภาพที่ ๑) ขอเชิญอ่านพระสูตรตอนนี้

พระสูตรต้นปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก เล่ม ๓ ภาค ๖

พระศาสดาทรงกระทำยมกปาฏิหาริย์กำราบเหล่าเดียเรถีย มิใช่เป็นเรื่องราวทั่วไปกับสาวก ทรงทราบความที่ชนเป็นอันมากพากันเลื่อมใส เสด็จลงประทับนั่งเหนือพระพุทธรอาสน์ ทรงแสดงธรรม ฟุ่ปางนชาติ ๒๐ โภทิพากันดื่มน้ำอมฤต. ต่อจากนั้นทรงพระดำริว่า ก็พระพุทธเจ้าแต่ปางก่อน ทรงกระทำปาฏิหาริย์แล้วเสด็จไป ณ ที่ไหน ทรงทราบว่ เสด็จไปสู่ดาวดึงส์พิภพ จึงเสด็จลุก จากพระพุทธรอาสน์ ย่างพระบาทเบื้องขวาเหยียบเขายุกนธร พระบาทซ้ายเหยียบยอดเขาสิเนรุ แล้วเสด็จเข้าจำพรรษาเหนือ

บัณฑิตภูมิพลศิลา โคนปาริฉตคฤหภูมิภายในระยะเวลา ๓ เดือน ทรงแสดงพระอิริยรรณกภาพแก่ฝูงเทวดา ฝ่ายบริษัทเมื่อไม่ทราบสถานที่พระศาสดาเสด็จไป คิดว่าเห็นพระองค์แล้วจักพากันไป เลยพากันอยู่ตรงนั้นเองตลอดไตรมาส ครั้นใกล้ถึงปวารณาพระมหาโมคคัลลานเถระเจ้า จึงไปกราบทูลแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าลำดับนั้น พระศาสดาตรัสถามว่า ก็เดี๋ยวนี้สารีบุตรอยู่ที่ไหน กราบทูลว่าข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เธออยู่ที่นครสังกัสสะกับพวกภิกษุ ๕๐๐ รูปที่พากันบวชเพราะเลื่อมใสในพระยมกปาฏิหาริย์พระเจ้าข้า ตรัสว่า โมคคัลลანะในวันที่ เจ็ดแต่นี้ เราจักลงที่ประตูนครสังกัสสะ ฝูงชนที่ต้องการจะเห็นตาคต จงชุมนุมกันที่นครสังกัสสะเถิด พระเถระเจ้าทูลรับสั่งว่า สาธุแล้วมาบอกแก่บริษัทช่วยให้บริษัททั้งตั้งถึงนครสังกัสสะ อยู่ห่างนครสาวัตถี ๓๐ โยชน์ โดยเวลาครู่เดียวเท่านั้นเอง พระศาสดาทรงออกพรรษาปวารณาแล้ว ตรัสแจ้งแก่ท้าวสักกะว่า มหาบพิตร อาตมาพาจักไปสู่มนุษยโลก.

ท้าวสักกะตรัสเรียกวิษณุกรรมเทพบุตร มาตรัสว่า เธอจงกระทำบันไดเพื่อพระทศพล เสด็จมนุษยโลกเถิด วิษณุกรรมเทพบุตรนั้น สร้างเป็นบันไดสามอัน คือ ทามกลางเป็นบันไดแก้วมณี ข้างหนึ่งเป็นบันไดเงิน ข้างหนึ่งเป็นบันไดทอง ทุกอันหัวบันไดอยู่ยอดเขาสิเนรุ เชิงบันไดจรด ประตูนครสังกัสสะแวดล้อมด้วยไฟทิวแล้วด้วยแก้วเจ็ดประการ พระศาสดาทรงกระทำพระปาฏิหาริย์เปิดโลก เสด็จลงทางบันไดแก้วมณี อันมี ณ ทามกลาง ท้าวสักกะทรงเชิฐบาตรจีวร ท้าวสุยามทรงเชิฐวาลวิชนี ท้าวสหัมบดีพรหมทรงเชิฐฉัตร เทพดาในหมื่นจักรวาลพากันบูชา ด้วยของหอมและมาลา อันเป็นทิพย์ พอพระศาสดาเสด็จประทับ ณ เชิงบันได พระสารีบุตรเถระเจ้า ถวายบังคมเป็นประเพณีเดียว. (ภาพที่ ๒) บริษัทที่เหลือพากันถวายบังคมทีหลัง พระศาสดาทรงดำริใน สมภาคนั้นว่าโมคคัลลანะ ปราภว่าผู้มีฤทธิ์ อุบาสีปราภว่าทรงพระวินัย แต่ปัญญาคุณ ของสารีบุตรยังไม่ปรากฏเลย. ได้ยินว่า ยกเว้นเราผู้สัมผัสพุทธเจ้าแล้วผู้อื่นที่จะได้นำว่ามีปัญญา เสมอเหมือนเธอไม่มีเลย เราต้องกระทำปัญญาคุณของเธอให้ปรากฏไว้ แล้วทรงตั้งต้นถามปัญหา ของปัญชนก่อน. ปัญชนพวกเดียวพากันกราบทูลแก่ปัญหานั่น. ต่อจากนั้นทรงถามปัญหาในวิสัยแห่งเหล่าพระโสดาบัน. เหล่าโสดาบันเท่านั้นพากัน กราบทูลแก่ปัญหานั่น. พวกปัญชนไม่รู้เลย. ต่อจากนั้นทรงถามปัญหาในวิสัยพระสกทาคามี พระอนาคามี พระชีณาสพ และพระมหาสาวกโดย ลำดับ. ท่านที่

ดำรงในชั้นต่ำๆ ไม่ทราบปัญญาแม่นยำเลย ท่านที่ดำรงในภูมิสูงๆ เท่านั้นพากัน กราบทูล
แก้. แม้ถึงปัญหาในวิสัยแห่งอัครสาวก พระอัครสาวกกราบทูลแก้ได้. พวกอื่นไม่รู้เลย ต่อ
จากนั้นตรัสถามปัญหาในวิสัยแห่งพระสารีบุตรเถระเจ้า. พระเถระเจ้าองค์เดียวกราบทูล
แก้ได้. พวกอื่นไม่รู้เลย ผู้คนพากันถามว่า พระเถระเจ้าที่กราบทูล กับพระศาสดานั้น มี
นามว่าอะไร พอฟังว่า ท่านเป็นธรรมเสนาบดีมีนามว่า สารีบุตรเถระเจ้า ต่างกล่าวว่า
มีปัญญามากจริง ๆ ตั้งแต่บัดนั้นคุณคือปัญญาอันมากของพระเถระเจ้าก็ได้ปรากฏไปใน
กลุ่มเทพยดาและมนุษย์ ครั้นนั้นพระศาสดาตรัสถามปัญหาในพุทธวิสัยกะท่านว่า

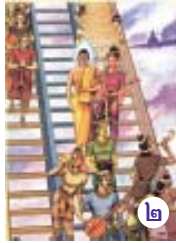
ชนเหล่าใดเล่า มีธรรมอันกำหนดได้แล้ว

ชนเหล่าใดเล่าที่ยังต้อง ศึกษาจำนวนมากในธรรมวินัยนี้

ดูก่อนท่านผู้ไรทุกข์ เธอมีปัญญารักษาตัวรอด

ถูกเราถาม เชิญบอกความเป็นไปแห่งชนเหล่านั้นแก่เราดังนี้

แล้วตรัสว่า สารีบุตร เธอพึงเห็นความแห่งภาสิตโดยยอนี้ได้โดยพิสดาร
อย่างไรเล่าหนอ. พระเถระเจ้าตรวจดูปัญหาแล้ว เห็นว่า พระศาสดาตรัสถามปฏิปทา
อันเป็นทางบรรลุแห่งพระเสขะและพระอเสขะกะเรา เลยมดสงสัยคงกังขาในพระ-
อธยายคัยว่า อันปฏิปทาทางบรรลุอาจ กล่าวแก้ได้ โดยมุขเป็นอันมากด้วยอำนาจขันธ
เป็นต้น เมื่อเรากราบทูลแก้โดยอาการไรเล่า ถึงจัก สามารถยึดพระอธยายคัยของพระ-
ศาสดาได้. พระศาสดาทรงทราบว่ สารีบุตรหมดสงสัยในข้อปัญหา แต่ยังกังขาใน
อธยายคัยของเรา แม้เรายังไม่ให้นัยเธอไม่อาจกล่าวแก้ได้ จักต้องให้นัย แก่เธอ
เมื่อจะประทานนัย ตรัสว่า สารีบุตรเธอจักถึงเห็นภุตนี้. ได้ยินว่า พระองค์ทรงมี
พระปริวิตก อย่างนี้ว่า เมื่อสารีบุตรจักถืออธยายคัยของเราแล้วแก้ ต้องแก้ด้วยอำนาจ-
ขันธ. พอทรงประทานนัย ปัญหาอันกระจางแก่พระเถระเจ้าตั้งร้อยนัยพันนัย.
ท่านยึดตามนัยที่พระศาสดาประทาน กราบทูลแก้ปัญหาในพุทธวิสัยได้. พระศาสดา
ทรงแสดงธรรมแก่บริษัทประมาณ ๑๒ โยชน์. ปาณชาติ ๓๐ โภกิตมน้ำอมฤตแล้ว.
พระศาสดาทรงส่งบริษัท แล้วเสด็จจาริกถึงพระนครสาวัตถีโดยลำดับ.....

ท่านที่มีความสนใจในการศึกษาพระอภิธรรมคงได้ทราบแล้วว่าพระผู้มีพระภาคได้แสดงพระอภิธรรม เพื่อเป็นการโปรดพระมารดา บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ตลอดเวลา ๓ เดือนอันเป็น พรรษาที่ ๗ ของการเผยแผ่พระศาสนา พระสูตรนี้แสดงว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าทรงมีฐานะสูงสุด เหนือกว่าเทวดา และพรหมทั้งหลาย และยังแสดงให้เห็นว่าการอบรมเจริญปัญญา มีลำดับขั้น เป็นครั้งแรกที่พระบรมศาสดาทรงประกาศว่าพระสาวกเป็น อัครสาวกที่มีปัญญา สูงสุดรองจากพระองค์ และสาวกองค์อื่นๆ ก็มีปัญญาแตกต่างกันไปตามฐานะ

เมืองสังกัสสะ ในสมัยพุทธกาล อยู่ในแคว้นปัญจาละ ซึ่งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำคงคาตอนบน มีแคว้นโกศลอยู่ทางทิศตะวันออกและแคว้นกุรุรัฐ อยู่ทางทิศตะวันตก เมืองหลวงชื่อหัสตินปุระ เมืองสังกัสสะ ปัจจุบันชาวอินเดียเรียก สังกัสสะ Sankissa หรือ

สังกัสสะ Samkasya ในอดีตตั้ง อยู่คู่กับเมือง กันยาкупชะ Kanyakubja ซึ่งปัจจุบันยังเป็นเมืองอยู่แต่ชื่อได้เปลี่ยนเป็นเมือง คานเนาจ์ Kannauj ส่วนเมืองสังกัสสะได้ร้างไปเป็นซากปรักหักพัง ขึ้นอยู่กับเมือง Farrukhabad ห่างออกไป จากเมืองประมาณ ๔๗ กม.

ด้วยเวลาผ่านมานาน สภาพเมืองสังกัสสะได้มีกษัตริย์ลัดเปลี่ยนปกครองเปลี่ยนไป หลายสมัย พุทธสถานต่าง ๆ ได้ถูกเปลี่ยนไปเป็นศาสนาเชน และฮินดูจนหมด เหลือหลักฐานที่สำคัญที่สุด คือเสาอศอก Asokan Pillar (ภาพที่ ๓) คำจารึกจากสมัยคุปตะ หินแกะสลัก (ภาพที่ ๔) เรื่องราวต่าง ๆ ประกอบกับคัมภีร์ของหลวงจีนฟาเหียน หรือพระถังซำจั๋ง ซึ่งได้เดินทางมาศึกษาอยู่ที่เมืองกันยาкупชะ ถึง ๗ ปี จึงเป็นหลักฐานที่ตกทอดมาให้อนุชนได้ศึกษากัน การเดินทางมายังสถานที่นี้ไม่ใช่เรื่อง ง่าย ๆ แม้แต่ชาวอินเดียก็ยัง แทบจะไม่มีใครรู้ว่าสำคัญอย่างไร

สำหรับการเดินทางวันนี้ก็เพิ่งเป็นวันที่ ๓ เท่านั้นใช้ใหม่ครับ ยังไม่เหนื่อยและเบื่ออาหาร กันมากเท่าไร เราออกจาก อัครา มุ่งตรงมาทางทิศตะวันออกของรัฐอุตตรประเทศ เยี่ยมชมสังกัสสะนคร หวังว่าคงได้มีพุทธานุสติ ระลึกถึงพระบรมโลกนาถผู้มีเมตตาต่อสัตว์โลกตามสมควรแก่เหตุปัจจัยนะครับ เราต้องข้ามแม่น้ำคงคา บริเวณเมือง Kanpur มุ่งหน้าสู่เมือง Lucknow อันเป็น เมืองหลวงของอุตตรประเทศ แม่น้ำคงคาสายนี้เองแหละครับ ที่ไหลลงใต้ ผ่านเมืองพาราณสี ซึ่ง พวกเราจะได้อ่านกลับลงมาลองแม่น้ำ ชมประเพณีล้างบาปกันอาทิตย์หน้า

เมือง Lucknow คงตั้งชื่อตามชื่อของพระลักษมณ์ น้องชายของพระราม Lakshmana ต่อ ๆ มาได้ถูกเรียกเพี้ยนไปตามธรรมเนียมของประเทศที่ถูกปกครองโดยฝรั่ง อย่าง มุมไบ ก็ถูกเรียก เป็น บอมเบย์ พาราณสี กลายเป็น บันนาเรส Kolkata ก็กลายเป็น Calcutta อะไรประมาณนั้น ลัคเนา เป็นเมืองที่มีประชากรหนาแน่นมากเมืองหนึ่งของอินเดีย ปัจจุบันมีผู้คนแออัดอยู่ ประมาณ ๒.๖ ล้านคน และก็เป็นชุมทางรถไฟที่จะเชื่อมต่อไปยังเมือง Delhi, Nagpur, Jaipur, Varanasi หรือพาราณสี Patna และเมืองอื่น ๆ ภาพที่เห็นจึงเป็นความซุกซม วุ่นวายของสถานี รถไฟ ลัคเนา (ภาพที่ ๕)

สมัยก่อนคนไทย หากใครเดินทางมานมัสการสังเวชนียสถาน แล้วต้องการจะเดินทางต่อไปเที่ยว ทักษมาฮาล ละก็ ต้องมาสูดฝุ่น ที่เมืองลัคเนาเนื่อก่อนเพื่อขึ้นรถไฟต่อไปยังอัครา ด้วยความหวังว่า เดี่ยวจะได้ขึ้นตุนอนในโบกี้ รฟข (รถไฟแขก) กลับให้สบาย สมกับที่เขาว่าลือว่าเรื่อง รถไฟในอินเดียนี้ อังกฤษ มาวางระบบไว้ให้เป็นอย่างดีสบาย แต่.....ชีวิตเป็นของไม่แน่นอน ระบบอังกฤษไม่เคยประกันว่าจะใช้ได้ในอินเดียอะไรก็เกิดขึ้นได้ ขบวนรถไฟที่ตัวบอกไว้ว่าจะมา ตอน ๒ หุ่่ม ก็อาจเลื่อนเวลาเป็นตีสองเสียเฉย ๆ ผู้โดยสารทั้งหลายก็อาจจะมีสภาพที่ต้องนอนหนาว ปะปนกับวัว เป็นโคจรูปเหมือนในภาพที่ ๖ นี้ก็ได้

สำหรับพวกเรา การเดินทางครั้งนี้ ยังโชคดีที่ไม่ต้องมีการต่อรถไฟ เปลี่ยนรถยนต์เหมือนสมัยก่อน ค็นนี้จะได้เข้าพักที่โรงแรม Piccadily Hotel ชื่อเหมือนอยู่ในลอนดอน ประเทศ อังกฤษจะมาตราบฐานอังกฤษ หรือมาตราบฐานอินเดีย ค็นนี้ก็คงได้รู้หรือครับ

หลับให้สบาย อนุโมทนาครับ

บันทึกการเดินทาง วันที่ ๓

๐๑.๐๐ น.	
๐๒.๐๐ น.	
๐๓.๐๐ น.	
๐๔.๐๐ น.	
๐๕.๐๐ น.	
๐๖.๐๐ น.	
๐๗.๐๐ น.	
๐๘.๐๐ น.	
๐๙.๐๐ น.	
๑๐.๐๐ น.	
๑๑.๐๐ น.	
๑๒.๐๐ น.	
๑๓.๐๐ น.	
๑๔.๐๐ น.	
๑๕.๐๐ น.	
๑๖.๐๐ น.	
๑๗.๐๐ น.	
๑๘.๐๐ น.	
๑๙.๐๐ น.	
๒๐.๐๐ น.	
๒๑.๐๐ น.	
๒๒.๐๐ น.	
๒๓.๐๐ น.	
๒๔.๐๐ น.	

บันทึกกิจกรรม

[illegible]

๖ มุ่งสู่เมืองสาวดี

ถ้าใครเคยอ่านพระไตรปิฎก หรือบทสวดมนต์บางบทที่มาจากพระสูตร จะต้องเคยได้พบข้อความว่า “เอวมุเม สุตฺตํ เอกํ สมัยํ ภควา สาวตฺถิยวิหริติ เขตฺตวเน อนาถปิณฺฑิกกสุสฺส อารามะปะฯ ภควนฺต” ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้ สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน (ภาพที่ ๑) อารามของท่านอนาถปิณ्डิกเศรษฐี ใกล้พระนครสาวัตถี ข้อความนี้จะขึ้นต้นพระสูตรจำนวนมาก คำว่าข้าพเจ้านั้นหมายถึงพระอานนท์ ท่านได้กล่าวว่าท่านฟังมาจากที่ใด พระสูตรจำนวนมากที่สุดเป็นเหตุการณ์และคำเทศนาที่เกิดขึ้นที่วิหารเชตวัน กรุงสาวัตถี ที่เรากำลังเดินทางไปในวันนั้นเอง

เมื่อเราเดินทางจากเมืองหลวง เราก็จะได้เห็นชีวิตของคนส่วนใหญ่ของอินเดียที่แตกต่างจากพวกเรา (ภาพที่ ๒) ชาวบ้านผลิตเชื้อเพลิงไว้ใช้แทนฟืน จากการที่เอามูลโคมาผสม กับฟางข้าวสับผสมกันเป็นเนื้อเดียวขยำให้เปียกแล้วโปะข้างฝาบ้านเอาไว้ (ภาพที่ ๓) นอกจากเป็นที่ตากและที่เก็บอย่างดีทำให้ผนังบ้านมีสี และพื้นผิวที่แปลกไม่เหมือนใครแล้ว (ภาพที่ ๔) ยังมีกลิ่นเฉพาะตัว จะเหม็นก็ไม่ใช่ หอมก็ไม่เชิง แต่พวกคนอินเดียบอกว่าการทำ “น่าน” เป็นโรตีสินชนิดหนึ่งเป็นอาหารหลักใช้บริโภคแทนข้าว ทำด้วยแบ่งอบในเตาที่ทำด้วยดิน ถ้าใช้เชื้อเพลิงอื่นๆ รสชาติจะไม่ดี ต้องอบด้วยมูลโคตากแห้งถึงจะอร่อย ถ้ามีโอกาสทุกท่านลองชิมดูให้ได้นะครับ

วันนี้ เราจะเดินทางออกจากเมืองลัคเนาขึ้นไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มุ่งสู่กรุงสาวัตถีอันมีพระพุทธประวัติต่อเนื่อง ยาวนาน ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เป็นหนึ่งในสังเวชนียสถานทั้งสี่ แต่ก็มีมีความสำคัญมากต่อพวกเราที่ศึกษาพระธรรมตามพระไตรปิฎก ชมพุทธปฏิมาในสมัยพุทธกาลแบ่งการปกครองเป็นมหาราชนบท หรือแคว้นถึง ๑๖ แคว้น เช่น แคว้นกาสี มคธ มัลละ โกศล วัชชี อวันตี วังสะ คันธาระ สมัยก่อนมีเรื่องราวการปกครอง ศาสนา วัฒนธรรมของเมืองต่าง ๆ เกิดขึ้นเชื่อมโยงไปอย่างสลับซับซ้อนมากมาย มีการบันทึกเรื่องราวในพระเวทย์ คัมภีร์ของพราหมณ์ ของภารตะ ให้ศึกษาค้นคว้ามากมาย เมืองเปลี่ยนไป กษัตริย์ราชวงศ์สืบทอดไป แต่ดูเหมือนชาวบ้านจะมีชีวิตความเป็นอยู่เหมือนเดิม

เมืองสาวตี่นี่ขึ้นอยู่กับแคว้นโกศล ปกครองโดยพระเจ้าปเสนทิโกศล สมัยหลังมีเมืองอโยธยาเป็นเมืองหลวง ปัจจุบันเมืองนี้ก็ยังอยู่แต่ไปปกครองอยู่ร่วมกับเมืองที่ชื่อเป็นอินเดียวว่า Faizabad อยู่ริมแม่น้ำ Saryu กรุงสาวตี่ตั้งอยู่เกือบจะติดชายแดนเขตประเทศเนปาล ปัจจุบันเป็นเมืองร้างไปแล้วเหลือแต่ซากปรักหักพัง ผังดินอยู่รอบให้นักโบราณคดีมาขุดค้นต่อไป

ตอนปลายพุทธกาล กษัตริย์แคว้นโกศลซึ่งเป็นโอรสของพระเจ้าปเสนทิโกศล ชื่อพระเจ้าวิทูทกะ ได้ขยายอาณาจักรรุกรานขึ้นไปทางเหนือและได้บุกทำลายบ้านเมืองของวงศ์ศากยะจนหมดสิ้น แต่ในตอนหลัง มีเชื้อสายศากยะชื่อ จันทรคุปต์ ได้เคยเป็นพันธมิตรร่วมกับพระเจ้าอเล็กซานเดอร์แห่งกรีก หนีรอดมาตั้งราชวงศ์ใหม่ชื่อโมริยะ ซึ่งที่จริงมีเชื้อสายมาจาก วงศ์ศากยะของพระพุทธเจ้า และรุ่นหลานได้สร้างบ้านเมืองเจริญยิ่งใหญ่แผ่ไพศาล สามารถสืบต่อพระศาสนาได้ต่อมา กษัตริย์องค์นั้นก็คือ **พระเจ้าอโศกมหาราช** ผู้ครองเมืองปาตลีบุตร แห่งแคว้นมคธ นั่นเอง

นครสาวตี่ เป็นที่ตั้งของวิหารเซตวัน (ภาพที่ ๖) อันมีความสำคัญที่เป็นศูนย์กลางของการเผยแผ่พระศาสนาของพระผู้มีพระภาค จึงขอเชิญอ่านพระสูตรที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างพระอารามหลวงเซตวันแห่งนี้

พระวินัยปิฎก จุลวรรค เล่ม ๗ ภาค ๒

อนาถปิณฑิกคหบดีสร้างพระเซตวัน

[๒๕๖] สมัยนั้น อนาถปิณฑิกคหบดีเป็นคนมีมิตรสหายมาก มีวาจาควรเชื่อถือ ครั้นเสร็จกิจนั้นในเมืองราชคฤห์แล้ว กลับไปสู่พระนครสาวตี่ได้ชักชวนชาวบ้านระหว่างทางว่า ท่านทั้งหลาย จงช่วยกันสร้างอาราม จงช่วยกันสร้างวิหาร เริ่มบำเพ็ญทาน เพราะเวลานี้พระพุทธเจ้าอุบัติในโลกแล้ว

อนึ่ง พระองค์นั้นข้าพเจ้าได้นิมนต์แล้ว จักเสด็จมาโดยทางนี้ ครั้นนั้น ชาวบ้านเหล่านั้นที่อนาถปิณฑิกคหบดีชักชวนไว้ ต่างพากันสร้างอาราม สร้างวิหารเริ่มบำเพ็ญทานแล้ว ครั้นอนาถปิณฑิกคหบดีไปถึงพระนครสาวตี่แล้ว เทียวตรวจดูพระนครสาวตี่

โดยรอบว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าควรจะประทับอยู่ที่ไหนดีหนอ ซึ่งเป็นสถานที่ไม่ไกลนัก ไม่ไกลนัก จากหมู่บ้านมีคมนาคนสะดวงชาวนานบรรดาที่มีความประสงค์ไปมาได้ง่าย กลางวันมีคนน้อย กลางคืนเงียบ มีเสียงอีกที่ก่น้อยปราศจากกลิ่นไอของคน เป็นสถานควรแก่การประกอบกรรมในที่ลับของมนุษย์ชนสมควรเป็นที่ลี้ภัยอัน อนาถปิณฑิกคหบดีได้เห็นพระอุทยานของเจ้าเชตราชกุมารซึ่งเป็นสถานที่ไม่ไกลนัก ไม่ไกลนัก จากหมู่บ้าน มีการคมนาคนสะดวง ชาวนานบรรดาที่มีความประสงค์ไปมาได้ง่าย กลางวันมีคนน้อย กลางคืนเงียบ มีเสียงอีกที่ก่น้อย ปราศจากกลิ่นไอคน เป็นสถานควรแก่การประกอบกรรมในที่ลับของมนุษย์ชน สมควรเป็นที่ลี้ภัยอัน ครั้นแล้ว จึงเข้าเฝ้า เชตราชกุมาร กราบทูลว่า ขอใต้ฝ่าพระบาททรงทราบพระอุทยานแก่เกล้า กระหม่อม เพื่อจัดสร้างพระอาราม พระเจ้าข้าเจ้าเชตราชกุมารรับสั่งว่า ท่านคหบดี อารามเราให้ไม่ได้ แต่ต้องซื้อด้วยลาตทรัพย์เป็นโกฏิ

อ. อาราม พระองค์ทรงตกลงขายหรือ พระเจ้า

ข. อาราม ฉันยังไม่ตกลงขาย ท่านคหบดี

เจ้าชายกับคหบดี ได้ถามมหาอำมาตย์ผู้พิพากษาความว่า เป็นอันตกลงขาย หรือไม่ตกลงขาย มหาอำมาตย์ผู้พิพากษาคงตอบว่า เมื่อพระองค์ตรัสราคาแล้ว อารามเป็น อันตกลงขาย จึงอนาถปิณฑิกคหบดี สั่งให้คนเฝ้าเรือนบรรทุกเงินออกมาเรียงลาดริม จดกัน ณ อารามเชตวัน เงินที่ขนออกมาคราวเดียว ยังไม่พอแก่โอกาสหน่อหนึ่งใกล้ ชุ่มประดู จึงอนาถปิณฑิกคหบดี สั่งคนทั้งหลายว่า พนายพวกเธอจงไปขนเงินมาเรียงใน โอกาสนี้ ขณะนั้น เจ้าเชตราชกุมารทรงรำพึงว่า ที่อันน้อยนี้จักไม่มีเหลือ โดยที่คหบดีนี้ บริจาคเงินมากเพียงนั้น จึงเจ้าเชตราชกุมารตรัสกะอนาถปิณฑิกคหบดีว่า พอแล้ว ท่าน คหบดี ท่านอย่าได้ลาดโอกาสนี้เลย ท่านจงให้โอกาสนี้แก่ฉัน ที่ว่างนี้ฉันจักยกให้ ดังนั้น อนาถปิณฑิกคหบดี คร่ำครวญว่า เจ้าเชตราชกุมารนี้ทรงเรื่องพระนาม มีคนรู้จักมากอัน ความเลื่อมใสในพระธรรมวินัยนี้ ของคนที่มีคนรู้จักมากเห็นปานนี้ ยิ่งใหญ่แก่แล จึงได้ ถวายที่ว่างนั้นแก่เจ้าเชตราชกุมาร เจ้าเชตราชกุมารรับสั่งให้สร้างชุมประดูลงในที่ว่าง นั้น ส่วนอนาถปิณฑิกคหบดีได้ให้สร้างวิหารหลายหลัง ไว้ในพระเชตวัน สร้างบริเวณ สร้างชุมประดู สร้างศาลาหอนัน สร้างโรงไฟ สร้างกบปียกฎิ สร้างวัจจกฎิ สร้างที่จงกรม

สร้างโรงจกรรม สร้างบ่อน้ำสร้างศาลาบ่อน้ำ สร้างเรือนไฟ สร้างศาลาเรือนไฟ สร้างสระ
โบกขรณี สร้างมณฑป.

อนาถปิณฑิกคหบดีถวายพระเชตวันาราม

[๒๖๙] ครั้นนั้น พระผู้มีพระภาคเสด็จจาริกโดยลำดับ ได้เสด็จถึงพระนครสา-
วัตถี ทราบว่า พระองค์ประทับอยู่ที่พระเชตวัน อารามของอนาถปิณฑิกคหบดีเขตพระ-
นครสาวัตถีนั้น จึงอนาถปิณฑิกคหบดีเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถวายบังคมนั่ง ณ
ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้าข้า ขอพระผู้มี-
พระภาค พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์จงทรงรับภัตตาหารของข้าพระพุทธเจ้าเพื่อเสวยในวันพຸງนี้

พระผู้มีพระภาคทรงรับอาราธนาโดยดุษณีภาพ ครั้นอนาถปิณฑิกคหบดี
ทราบว่ พระผู้มีพระภาคทรงรับอาราธนา แล้วลุกจากที่นั่งถวายบังคม ทำประทักษิณ
กลับไป ฯ

[๒๗๐] หลังจากนั้น อนาถปิณฑิกคหบดีสั่งให้ตกแต่งขานีโยภณียา-
หารอันประณีต โดยลวงราตรีนั้น แล้วสั่งให้คนไปกราบทูลภัตตกาลแด่พระผู้มี
พระภาคว่า ถึงเวลาแล้ว พระพุทธเจ้าข้า ภัตตาหารเสร็จแล้ว ครั้นเวลาเช้า พระผู้มี-
พระภาคทรงครองอันตรวาสก ทรงถือบาตรจีวรเสด็จเข้าสู่निเวศน์ของอนาถปิณฑิก-
คหบดีครั้นแล้วประทับนั่งบนอาสนะที่เขาจัดไว้ถวาย พร้อมกับภิกษุสงฆ์ จึงอนาถปิณฑิ-
กคหบดี อังคาสภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขด้วยอาหารของเคี้ยวของตนอัน
ประณีตด้วยมือของตน จนพระผู้มีพระภาคเสวยเสร็จลดพระหัตถ์จากบาตรห้าม
ภัตรแล้ว จึงนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วได้กราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้า
จะปฏิบัติอย่างไรในพระเชตวันวิหาร พระผู้มีพระภาคตรัสว่า คหบดี ถ้าเช่นนั้นเธอจง
ถวายพระเชตวันวิหารแก่สงฆ์จตุรทิศ ทั้งที่มาแล้วและยังไม่วา อนาถปิณฑิกคหบดีรับ
สนองพระพุทธบัญชาแล้วได้ถวายพระเชตวันวิหารแก่สงฆ์จตุรทิศ ทั้งที่มาแล้วและยัง
ไม่วา

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงอนุโมทนาอนาถปิณฑิกคหบดี ด้วยคาถาเหล่านี้
ว่าดังนี้ :-

คาถาอนุโมทนาวิหารทาน

[๒๗๑] วิหารย่อมป้องกันหนาวร้อนและเนื้อร้าย นอกจากนั้นป้องกันงูและยุง ฝนในสิริฤกษ์ นอกจากนั้น วิหารยังป้องกันลมและแดดอันกล้าที่เกิดขึ้นได้ การถวายวิหารแก่สงฆ์เพื่อหลีกเร้นอยู่ เพื่อความสุข เพื่อเพ่งพิจารณา และเพื่อเห็นแจ้ง พระพุทธเจ้าทรง สรรเสริญว่าเป็นทานอันเลิศ เพราะเหตุนี้แล คนผู้ฉลาดเมื่อเล็งเห็นประโยชน์ตนพึงสร้างวิหารอันร่มเย็นให้ภิกษุทั้งหลายผู้พหุสุดอยู่ในวิหารเถิด อนึ่ง พึงมีน้ำใจเลื่อมใส ถวายข้าว น้ำ ผา และเสนาสนะอันเหมาะสมแก่พวกเขา ในพวกเธอผู้ชื้อตรง เพราะพวกเธอยอมแสดงธรรม อันเป็นเครื่องบรรเทาสรรพทุกข์แก่เขา อันเขารู้ทั่วถึงแล้วจะเป็นผู้ไม่มีอาสวะปรินิพพานในโลกนี้

ครั้นพระผู้มีพระภาคทรงอนุโมทนา อนาถปิณฑิกคพบดีด้วยพระคาถาเหล่านี้แล้ว เสด็จจากอาสนะกลับไป ฯ

วันที่ ๔ แห่งการเดินทาง ได้เข้ามาสู่การอบรมเจริญกุศลเพิ่มขึ้นแล้วใช้ใหม่ครับ ก่อนอื่นเราจะต้องเช็คอินเข้าพักยังโรงแรมชื่อ Lotus Nikko Hotel สวรรค์ พังชื่อเหมือนเป็นระดับอินเตอร์ยังงี้ก็ไม่ว่า ดูรูปถ่ายมีดอกไม้บังไว้ก็สวยดี (ภาพที่ ๗) แต่ไม่ใช่ Nikko โดยมาตรฐานญี่ปุ่นหรอกครับ อีนี่โคโธอินตะระเดียะนายจา ๒ - ๓ ปี จะมีกรุ๊ปขนาดนี้ซักที ทุกอย่างต้องมาพิสูจน์เอาเอง บางห้องมีแอร์ครับ แต่อย่าตกใจ ติดขัดเพียงเครื่องปั่นไฟฟ้ามีกำลังไม่พอ เลยไม่ได้ต่อสายมาที่แอร์ ใช้พัดลมไปก่อนนะ นายจา..... อย่าเพิ่งโกรธ..... เรามาทำบุญ

หลับสบายและอนุโมทนาครับ

บันทึกการเดินทาง วันที่ ๔

๐๑.๐๐ น.	
๐๒.๐๐ น.	
๐๓.๐๐ น.	
๐๔.๐๐ น.	
๐๕.๐๐ น.	
๐๖.๐๐ น.	
๐๗.๐๐ น.	
๐๘.๐๐ น.	
๐๙.๐๐ น.	
๑๐.๐๐ น.	
๑๑.๐๐ น.	
๑๒.๐๐ น.	
๑๓.๐๐ น.	
๑๔.๐๐ น.	
๑๕.๐๐ น.	
๑๖.๐๐ น.	
๑๗.๐๐ น.	
๑๘.๐๐ น.	
๑๙.๐๐ น.	
๒๐.๐๐ น.	
๒๑.๐๐ น.	
๒๒.๐๐ น.	
๒๓.๐๐ น.	
๒๔.๐๐ น.	

บันทึกกิจกรรม

[illegible]

๗ กรุงสาวตติ มหาโจรและมหาเศรษฐี อยู่ที่นี่ด้วยกัน

นครสาวตติเป็นเมืองใหญ่อันดับ ๑ ใน ๖ ของเมืองใหญ่ที่สุดในสมัยพุทธกาล ระยะทางห่างจากเมือง ลัคเนาประมาณ ๑๕๐ กม. ปัจจุบันอยู่ในการปกครองของ อำเภอ Gonda สาวตติเป็นเมืองของแคว้นโกศลในอดีตซึ่งมีเมืองอโยธยาเป็นเมืองหลวง ฝ่ายใต้ มีเรื่องราวใน มหาकाพย์รามเกียรติ์อย่างยาวนานมาก่อนสมัยพุทธกาล เพราะเป็นบ้านเกิดของพระราม ชื่อเมืองสาวตติ Sravasti มาจากการที่เมืองนี้เคยมีพ่อค้าเอาสินค้ามาขายมากมาย มีการถามกันว่า ..คิมะตามอตติ แปลว่ามีอะไรขายบ้าง พ่อค้าก็จะตอบเหมือน ๆ กันว่า ...สะบามอตติ แปลว่ามีทุกอย่าง ตอบอย่างนี้มาก ๆ จนเป็นชื่อเมือง นาน ๆ เข้าชื่อก็เลยเพี้ยนมาเป็น สาวตติ

เมื่อมองจากแผนที่ทางอากาศจะเห็นผังเมืองสาวตติเป็นรูปเหมือนพัด-จับหรือกลีบสมหยาขึ้น มีแม่น้ำอจิระวดีไหลผ่านทางด้านบน ส่วนครึ่งวงกลมด้านล่าง นอกกำแพงเมืองก็คือพระวิหารเชตวัน ตามคัมภีร์ว่าห่างออกไป ๑,๒๐๐ ก้าว จากประตูเมือง ภาพที่ ๑ ก็คือขึ้นมาถ่ายบนสฎูปทานเศรษฐีอนาถบิณฑิกะ ทางด้านแม่น้ำ มองไปผ่านป่าละเมาะสุดป่านั้นก็คือพระวิหารเชตวัน บริเวณป่าละเมาะนี้จะไม่มีชาวบ้านเข้ามาทำไร่ทำนาหรืออยู่อาศัย รัฐบาลคงกันพื้นที่อนุรักษ์ไว้ มองจากแผนที่ Google Earth จะเห็นเป็นป่าเขียวชัดเจน เคยได้ยินข่าวว่ารัฐบาลญี่ปุ่นกำลังเสนองบประมาณช่วยเหลือ ชุดค้นหาหลักฐานทางโบราณคดีทั้งเมืองสาวตติ ไม่ทราบว่ามีรัฐบาลอินเดียจะตกลงหรือเปล่า

ปัจจุบันแม่น้ำอจิระวดีได้เปลี่ยนเส้นทางไหลขึ้นเหนือห่างออกไปหลายกิโลเมตร นี่ก็อาจเป็นสาเหตุของการย้ายเมืองในอดีตก็เป็นได้ แต่ดูในแผนที่ก็ยังเห็นชัดว่าในอดีตเคยมีแม่น้ำไหลผ่าน ในบริเวณเขตเมืองสาวตตินี้มีสถานที่ให้เข้าชมได้เพียง ๓ แห่งเท่านั้น คือสฎูปทานเศรษฐีอนาถบิณฑิกะ และสฎูปทานพระองคฺุลิมาล ซึ่งอยู่ติดกัน อีกแห่งคือวัดเชนฐิธรรธังการ อยู่ตอนล่างไกลทางออกไปวิหารเชตวัน นอกนั้นก็เป็นที่บ้านรกร้างว่างเปล่า

ในโอกาสที่มาบ้านท่านเศรษฐีใจบุญ ทุกคนก็จะได้รับการบอกเล่าว่าของ
เล็กๆ ที่เห็นอยู่นี้ก็คือทองคำของท่านเศรษฐีอนาถปิณฑิกะ (ภาพที่ ๒) ที่มีชื่อเดิม
ว่าสุทตตะ ทองคำทั้งหมดที่มีอยู่ได้ถูกนำไปซื้อที่ดินจากเจ้าเซต เพื่อสร้างพระวิหาร
เซตวันถวายแด่พระบรมศาสดา เพื่อทำการเผยแผ่พระศาสนาสืบต่อมาจนถึงอนุชน
รุ่นหลัง

มองออกไปไม่ไกลคือสถูปของท่านองคุลิมาล (ภาพที่ ๓) จอมโจรผู้โหดเหี้ยมที่
ไม่มีใคร ทำให้สงบได้ มีเพียงพระผู้มีพระภาค พระองค์ทรงแสดงธรรมให้องคุลิมาลสงบ
และดวงตาเห็นธรรมได้ ขอเชิญอ่านพระสูตร

พระสูตรต้นตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ เล่ม ๒ ภาค ๒

อังกุลิมาลสูตร

พระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดองคุลิมาลโจร

[๕๒๑] ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้:-

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของท่าน
อนาถปิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสรวัดดี ก็สมัยนั้นแล ในแคว้นแคว้นของพระเจ้า-
ปเสนทิโกศล มีโจรชื่อว่าองคุลิมาล เป็นคนหยาบช้า มีฝ่ามือเปื้อนเลือด บกใจมั่นในการ-
ฆ่าตี ไม่มีความกรุณาในสัตว์ทั้งหลาย. องคุลิมาลโจรนั้น กระทำบ้านไม่ให้เป็นบ้านบ้าง
กระทำนิคมไม่ให้เป็นนิคมบ้าง กระทำชนบทไม่ให้เป็นชนบทบ้าง. เขาเช่นฆ่าพวกมนุษย์
แล้วเอานิ้วมีอ้อยเป็นพวงทรวงไว้. ครั้นนั้นแล ในเวลาเช้า พระผู้มีพระภาคทรงนุ่งแล้ว
ทรงถือบาตรและจีวร เสด็จเข้าไปปิณฑบาตยังพระนครสรวัดดี ครั้นแล้วในเวลาปัจฉา-
ภักดิ์ เสด็จกลับจากปิณฑบาตแล้ว ทรงเก็บเสนาสนะ ทรงถือบาตรและจีวร เสด็จดำเนิน-
ไปตามทางที่องคุลิมาลโจรชุมนุมอยู่.

พวกคนเลี้ยงโค พวกคนเลี้ยงปศุสัตว์ พวกชาวนาที่เดินมา ได้เห็นพระผู้มี-
พระภาคเสด็จดำเนินไปตามทางที่องคุลิมาลโจรชุมนุมอยู่ ครั้นแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มี-
พระภาคว่า ข้าแต่สมณะ อย่าเดินไปทางนั้น ที่ทางนั้นมีโจรชื่อว่าองคุลิมาลเป็นคน-

หยาบข้า มีฝ่ามือเปื้อนเลือด ปักใจในการฆ่าตี ไม่มีความ กรุณาในสัตว์ทั้งหลาย
องคุลิมาลโจรนั้น กระทำบ้านไม่ให้เป็นบ้านบ้าง กระทำนิคมไม่ให้เป็นนิคมบ้าง
กระทำชนบทไม่ให้เป็นชนบทบ้าง เขาเช่นฆ่าพวกมนุษย์แล้วเอานิ้วมือร้อยเป็นพวง
ทรงไว้ ข้าแต่สมณะ พวกบุรุษสี่คนก็ดี ยี่สิบคนก็ดี สามสิบคนก็ดี สี่สิบคนก็ดี ย่อมรวม
เป็นพวกเดียวกันเดินทางนี้ แม่บุรุษผู้นี้ก็ยังถึงความพินาศ เพราะมือขององคุลิมาลโจร.
เมื่อคนพวกนั้นกราบหลูอย่างนี้แล้ว พระผู้มีพระภาคทรงนิ่ง ได้เสด็จไปแล้ว.

[๕๒๒] แม่ครั้งที่สอง พวกคนเลี้ยงโคขอความข้า

[๕๒๓] แม่ครั้งที่สาม พวกคนเลี้ยงโคขอความข้า

[๕๒๔] องคุลิมาลโจรได้เห็นพระผู้มีพระภาคเสด็จมาแต่ไกล.

ครั้นแล้ว เขาได้มีความดำริว่า น้าอัศจรรยัจฉินหอ ไม่เคยมีเลย พวกบุรุษสี่
คนก็ดี ยี่สิบคนก็ดี สามสิบคนก็ดี สี่สิบคนก็ดี ก็ยังต้องรวมเป็นพวกเดียวกันเดินทางนี้
แม่บุรุษพวกนั้นยังถึง ความพินาศเพราะมือเรา เรายกีสมนะนี้ผู้เดียว ไม่มีเพื่อน
ชรอยจะมาข่ม ถ้ากระไร เราพึงปลงสมณะเสียจากชีวิตเกิด. ครั้งนั้น องคุลิมาลโจรถือ
ดาบและโล่ผูกสอดแล้งธนู ติดตามพระผู้มีพระภาคไปทางพระปฤษฏางค์. ครั้งนั้น
พระผู้มีพระภาคทรงบันดาล อิทธิปาฏิหาริย์ โดยประการที่องคุลิมาลโจรจะวิ่งจนสุดกำลัง
ก็ไม่อาจทันพระผู้มีพระภาค ผู้เสด็จไปตามปกติ. ครั้งนั้น องคุลิมาลโจรได้มีความดำริว่า
น้าอัศจรรยัจฉินหอ ไม่เคยมี เลยด้วยว่าเมื่อก่อน แม่ช้างกำลังวิ่ง ม้ากำลังวิ่ง รถกำลัง
แล่น นี้อกำลังวิ่ง เราก็ยังวิ่งตามจับได้ แต่ว่าเราวิ่งจนสุดกำลัง ยังไม่อาจทันสมณะนี้
ซึ่งเดินไปตามปกติ ดังนี้ จึงหยุดยืนกล่าวกะพระผู้มีพระภาคว่า จงหยุดก่อนสมณะ
จงหยุดก่อนสมณะ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เราหยุดแล้ว องคุลิมาล ท่านเล่า จงหยุด
เกิด.

องคุลิมาลโจรละพศ

[๕๒๕] ครั้งนั้น องคุลิมาลโจรดำริว่า สมณสาวกบุตรเหล่านั้นมักเป็นคนพูด
จริง มีปัญญาจริง แต่สมณะรูปนี้เดินไปอยู่เดียว กลับพูดว่า เราหยุดแล้ว องคุลิมาล

ท่านเล่าจนหยุดเกิด ถ้ากระไร เราพึงถามสมณรูปนี้เถิด. ครั้งนั้น องค์คุลิมาลโจรได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคด้วยคาถาความว่า ดูกรสมณะ ท่านกำลังเดินไป ยังกล่าวว่าเราหยุดแล้ว และ ท่านยังไม่หยุด ยังกล่าวกะข้าพเจ้าผู้หยุดแล้วว่าไม่หยุด ดูกรสมณะ ข้าพเจ้าขอถามเนื้อความนี้กะท่าน ท่านหยุดแล้วเป็นอย่างไร ข้าพเจ้ายังไม่หยุดแล้วเป็นอย่างไร? พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกร องค์คุลิมาล เราวางอาชญาในสรรพสัตว์ได้แล้ว จึงชื่อว่าหยุดแล้วในกาลทุกเมื่อ ส่วนท่านไม่สำรวมในสัตว์ทั้งหลาย เพราะฉะนั้นเราจึงหยุดแล้ว ท่านยังไม่หยุด. องค์คุลิมาลโจรทูลว่า ดูกรสมณะ ท่านอันเทวดามนุษย์นุชาแล้ว แสงวหาคุณอันยิ่งใหญ่ มาถึงป่าใหญ่เพื่อจะสังเคราะห์ข้าพเจ้าสิ้นกาลนานหนอ ข้าพเจ้านั้นจักประพบัติละบาป เพราะพึงคาถาอันประกอบด้วยธรรมของท่าน องค์คุลิมาลโจรกล่าวดังนี้แล้ว ได้ทิ้งดาบและอาวุธ ลงในเหวลึกมีหนาม่าชัน องค์คุลิมาลโจรได้ถวายบังคมพระบาททั้งสองของพระสุคต แล้วได้ทูลขอบรรพชากะพระสุคต ณ ที่นั้นเอง. ก็แลพระพุทธานุภาพทรงประกอบด้วยพระกรุณาทรงแสงวหาคุณอันยิ่งใหญ่ เป็นศาสดาของโลกกับทั้งเทวโลก ได้ตรัสกะองค์คุลิมาลโจรในเวลานั้นว่า ท่านจงเป็นภิกษุมหาเถิด อันนี้แหละเป็นภิกษุภาวะขององค์คุลิมาลโจรนั้น ดังนี้. ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคมีพระองค์คุลิมาลเป็นปัจฉาสมณะ เสด็จจาริกไปทางพระนครสรวัดดี เสด็จจาริกไปโดยลำดับ เสด็จถึงพระนครสรวัดดีแล้ว.

พระเจ้าปเสนทิโกศลเข้าเฝ้า

[๕๒๖] ได้ยินว่า ณ ที่นั้น พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสรวัดดี. ก็สมัยนั้น หมู่มหาชนประชุมกันอยู่ที่ประตูพระราชวัง ของพระเจ้าปเสนทิโกศล สงสัยอ้ออึงว่า ข้าแต่สมมติเทพในแคว้นแควนของพระองค์ มีโจรชื่อว่าองค์คุลิมาล เป็นคนหยาบช้า มีฝ่ามือเปื้อนเลือด ปักใจในการฆ่าตี ไม่มีความกรุณาในสัตว์ทั้งหลาย องค์คุลิมาลโจรนั้น กระทำบ้านไม่ให้เป็นบ้านบ้าง กระทำนิคมไม่ให้เป็นนิคมบ้าง กระทำชนบทไม่ให้เป็นชนบทบ้าง เขาเข่นฆ่าพวกมนุษยแล้วเอานิ้วมือร้อยเป็นพวงทองไว้ ขอพระองค์จงกำจัดมันเสียเถิด. ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศล เสด็จออกจากพระนครสรวัดดี ด้วยกระบวนม้าประมาณ ๕๐๐ เสด็จเข้าไปทางพระอารามแต่ยังวันที่เดียว เสด็จไปด้วยพระยานจันตุภูมิประเทศที่ย่านจะไปได้

๕๒ กรุงสรวัดดี มหาโจรและมหาเศรษฐี อยู่ที่นี่ด้วยกัน

เสด็จลงจากพระยานแล้ว ทรงพระราชดำเนินด้วยพระบาทเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถึงที่ประทับ ครั้นแล้วถวายบังคมพระผู้มีพระภาค ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง.

[๕๒๗] พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกะพระเจ้าปเสนทิโกศลผู้ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้วว่า ดูกรมหาบพิตร พระเจ้าแผ่นดินมคธจอมเสนาทรงพระนามว่า พิมพิสาร ทรงทำให้พระองค์ทรงขัดเคืองหรือห่อ หรือเจ้าลิจจวี เมืองเวสาลี หรือว่า พระราชาผู้เป็นปฏิปักษ์เหล่านี้? พระเจ้าปเสนทิโกศลกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระเจ้าแผ่นดินมคธ จอมเสนาทรงพระนามว่า พิมพิสารมิได้ทรงทำหม่อมฉันให้ขัดเคือง แม้เจ้าลิจจวีเมืองเวสาลี ก็ได้ทรงทำให้หม่อมฉันขัดเคือง แม้พระราชาที่เป็นปฏิปักษ์ เหล่าอื่น ก็ได้ทำให้หม่อมฉันขัดเคือง ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ในแว่นแคว้นของหม่อมฉัน มีโจรชื่อว่าองคุลิมาล เป็นคนหยาบช้า มีฝ่ามือเปื้อนเลือด บกใจในการฆ่าตี ไม่มีความ กุณานิสัตว์ทั้งหลาย องคุลิมาลโจรนั้น กระทำบ้านไม่ให้เป็นบ้านบ้าง กระทำนิคมไม่ให้ เป็นนิคมบ้าง กระทำชนบทไม่ให้ เป็นชนบทบ้าง เขาเช่นฆ่าพวกมนุษย์แล้วเอานิ้วมือ รอยเป็นพวงทองไว้ หม่อมฉันจักกำจัดมันเสีย.

ภ. ดูกรมหาราช ถ้ามหาบพิตรพึงทอดพระเนตรองคุลิมาลผู้ปลงผมและหนวด หนุ่งหม่นผากสาละ ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลัก- ทรัพย์ เว้นจากการพูดเท็จ ฉันทัดดาหารหนเดียว ประพฤติพรหมจรรย์ มีศีล มีกัลยาณ- ธรรม มหาบพิตรจะพึง ทรงกระทำ อย่างไกระเขา?

ป. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันพึงไหว้ พึงลูกรับ พึงเชื่อเชิญด้วยอาสนะ พึงบำรุงเขา ด้วยจีวร ปิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร หรือพึงจัดการ รักษา ปองกันคุ้มครองอย่างเป็นธรรม ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แดงองคุลิมาลโจรนั้น เป็นคน หุศีล มีบาปกรรม จักมีความสำรวมด้วยศีลเห็นปานนี้ แต่ที่ไหน?

ทรงเห็นพระองค์คุลิมาลแล้วตกพระทัย

[๕๒๘] ก็สมัยนั้น ท่านพระองค์คุลิมาลนั่งอยู่ไม่ไกลพระผู้มีพระภาค. พระผู้มี- พระภาค ทรงยกพระหัตถ์เบื้องขวาขึ้นชี้ตรัสบอกพระเจ้าปเสนทิโกศลว่า ดูกรมหาบพิตร

นั่นองค์อุลุมาล. ลำดับนั้นพระเจ้าปเสนทิโกศล ทรงมีความกลัว ทรงหวาดหวั่น พระโสม-
ชาติชูชันแล้ว. พระผู้มีพระภาคทรงทราบว่ พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงกลัว ทรงหวาดหวั่น
มีพระโสมชาติชูชันแล้ว จึงได้ตรัสกะพระเจ้าปเสนทิโกศลว่า อย่าทรงกลัวเลย มหาบพิตร
อย่าทรงกลัวเลย มหาบพิตร ภัยต่อองค์อุลุมาลนี้ไม่มีแก่มหาบพิตร. ครั้นนั้น พระเจ้าปเสน-
ทิโกศลทรงระงับความกลัว ความหวาดหวั่น หรือโสมชาติชูชันได้แล้ว จึงเสด็จเข้าไปหา
ท่านองค์อุลุมาลถึงที่อยู่ ครั้นแล้วได้ ตรัสกะท่านองค์อุลุมาลว่า ท่านผู้เจริญ พระองค์อุลุมาล
ผู้เป็นเจาของเรา. ท่านพระองค์อุลุมาลถวายพระพรว่า อย่างนั้น มหาบพิตร.

ป. บิดาของพระผู้เป็นเจ้ามีโคตรอย่างไร มารดาของพระผู้เป็นเจ้ามีโคตร
อย่างไร?

อ. คุณกรมมหาบพิตร บิดาชื่อ คัคคะ มารดาชื่อ มันทานี.

๕๔ กรุงสาวดีมีมหาโจรและมหาเศรษฐี อยู่ที่นี่ด้วยกัน

ป. ท่านผู้เจริญ ขอพระผู้เป็นเจ้าคัคคะมันตานีบุตร จงอธิบายเกิด ข้าพเจ้าจักทำความเข้าใจ ขณินทพิต ธิณทพิต เสนาสนะและคิลานปัจจุณินทพิต ขณินทพิต เป็นเจ้า คัคคะมันตานีบุตร. กัสสมันนั้น ท่านองคฺคิมลคือการอยู่ในป่าเป็นวัตร ถือเทียว ธิณทพิต เป็นวัตร ถือผ้าบังสุกุลเป็นวัตร ถือผ้าสามผืนเป็นวัตร. ครั้งนั้น ท่านองคฺคิมล ได้ถวาย พระพรพระเจ้าปเสนทิโกศลว่า อย่าเลยมหาบพิตร ไตรจิวรของอาตมภาพ บริบูรณ์ แล้ว.

[๕๒๙] ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้วจึงประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง. แล้วได้ กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นาคศรณิก ไม่เคยมีมา ที่พระผู้มีพระภาคทรง ทรมานได้ซึ่งบุคคลที่ใคร ๆ ทรมานไม่ได้ ทรงยังบุคคลที่ใคร ๆ ให้สงบไม่ได้ ให้สงบได้ ทรงยังบุคคลที่ใคร ๆ ให้ดับไม่ได้ ให้ดับได้ เพราะห่มอมฉันไม่สามารถจะทรมานผู้ใดได้ แมตฺถวาชญา แมตฺถวาศาตรา ผู้นั้น พระผู้มีพระภาคทรงทรมานได้โดยไม่ต้องใช้อาญา ไม่ต้องใช้ศาตรา ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ห่มอมฉันขอลุลลาไปในบัดนี้ ห่มอมฉันมีกิจมาก มีกตียะมาก พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ขอมหาบพิตรจงทรงทราบกาลอันควรในบัดนี้เกิด ลำดับนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จลุกจากที่ประทับ ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้ว เสด็จหลีกไป.

พระองคฺคิมลโปรตหญิงมีครภ

[๕๓๐] ครั้งนั้นเวลาเช้า ท่านพระองคฺคิมลครองอันตรวาสกแล้ว ถือบาตร และจิวร เข้าไปธิณทพิตยังพระนครสาวดี. กำลังเทียวธิณทพิตตามลำดับตรอกอยู่ในพระนครสาวดี ได้เห็นสตรีคนหนึ่งมีครภแก่หนัก. ครั้นแล้วได้มีความดำริว่า สัตว์ทั้งหลายย่อมเศร้าหมองหนอ สัตว์ทั้งหลายย่อมเศร้าหมองหนอ ดังนี้. ครั้งนั้น ท่าน พระองคฺคิมลเทียวธิณทพิตในพระนครสาวดี เวลาปัจจุณินทกลับจากธิณทพิตแล้ว เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง. ครั้นแล้วได้กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอประทานพระวโรกาส เวลาเช้า ข้าพระองค์ครองอันตรวาสกแล้ว ถือบาตรและจิวร เข้าไปธิณทพิตยังพระนครสาวดี กำลังเทียวธิณทพิตตามลำดับตรอกอยู่ในพระนครสาวดี ได้เห็นสตรีคนหนึ่งมีครภ

แก่หนัก. ครั้นแล้วได้มีความดำริว่า สัตว์ทั้งหลายย่อมเศร้าหมองหนอ สัตว์ทั้งหลายย่อมเศร้าหมองหนอ ดังนี้.

[๕๓๑] พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า ดูกรองคุลิมาล ถ้าอย่างนั้น เธอจงเข้าไปหา สตรีนั้น และกล่าวกะสตรีนั้นอย่างนี้ว่า ดูกรน้องหญิง ตั้งแต่เราเกิดมาแล้วจะได้รู้สึว่า แกล้งปลงสัตว์จากชีวิตหามีได้ ด้วยสัจจวาจา นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมีแก่ท่าน ขอความสวัสดิ์จึงมีแก่กรรมของท่านเกิด. ท่านพระองค์คุลิมาลกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็อาการนั้นจักเป็นอันข้าพระองค์กล่าวเท็จทั้งรู่อยู่เป็นแน่ เพราะข้าพระองค์แกล้งปลง สัตว์เสียจากชีวิตเป็นอันมาก.

ภ. ดูกร องคุลิมาล ถ้าอย่างนั้น เธอจงเข้าไปหาสตรีนั้น แล้วกล่าวกะสตรีนั้น อย่างนี้ว่า ดูกรน้องหญิง ตั้งแต่เราเกิดแล้วในอริยชาติ จะได้รู้สึว่า แกล้งปลงสัตว์เสียจาก ชีวิตหามีได้ ด้วยสัจจวาจา นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมีแก่ท่าน ขอความสวัสดิ์จึงมีแก่กรรมของ ท่าน เกิด.

พระองค์คุลิมาลทูลรับพระผู้มีพระภาคแล้ว เข้าไปหาหญิงนั้นถึงที่อยู่ ครั้นแล้วได้กล่าว กะ หญิงนั้นอย่างนี้ว่า ดูกรน้องหญิง ตั้งแต่เวลาที่ฉันเกิดแล้วในอริยชาติ จะแกล้งปลงสัตว์ จากชีวิตทั้งรู่หามีได้ ด้วยสัจจวาจา นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมีแก่ท่าน ขอความสวัสดิ์จึงมีแก่ กรรมของท่านเกิด. ครั้นนั้น ความสวัสดิ์ได้มีแก่หญิง ความสวัสดิ์ได้มีแก่กรรมของหญิง แล้ว.

พระองค์คุลิมาลบรรลุพระอรหัต

[๕๓๒] ครั้นนั้น ท่านพระองค์คุลิมาลหลีกออกจากหมู่อยู่แต่ผู้เดียว เป็นผู้ไม่ ประมาท มีความเพียร มีตนส่งไปแล้วอยู่ไม่นานนัก ก็กระทำให้แจ้งซึ่งที่สุดพรหมจรรย์อัน ไม่มีธรรมอื่น ยิ่งกว่าที่กุลบุตรทั้งหลายผู้ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตต้องการ ด้วย ปัญญาอันยิ่งเองในปัจจุบันแล้วเขาถึงอยู่ ได้รู้ชัดว่า ชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำทำเสร็จแล้ว กิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้ไม่มีได้ ดังนี้. ก็ท่านพระองค์คุลิมาล ได้เป็นอรหันตองค์หนึ่งในจำนวนพระอรหันตทั้งหลาย.

๕๖ กรุงสรวัดดี มหาโจรและมหาเศรษฐี อยู่ที่นี่ด้วยกัน

[๕๓๓] ครั้นนั้นเวลาเช้า ท่านพระองคฺคิมาลนุ่งแล้ว ถือบาตรและจีวร เข้าไปบิณฑบาตในพระนครสรวัดดี. ก็เวลานั้นก่อนดิน ... ท่อนไม้ ... ก่อนกรวดที่บุคคลขว้างไป แม้โดยทางอื่น ก็มาตกลงที่กายของท่านพระองคฺคิมาล ท่านพระองคฺคิมาลศิระสะแตก โลหิตไหล บาตรก็แตก ผ้าสังฆาฏิก็จีกขาด เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ. พระผู้มีพระภาคได้ทอดพระเนตรท่านพระองคฺคิมาลเดินมาแต่ไกล ครั้นแล้วได้ตรัสกะท่านพระองคฺคิมาลว่า เธอจงอดกลั้นไว้เถิดพราหมณ์ เธอจงอดกลั้นไว้เถิดพราหมณ์ เธอได้เสวยผลกรรมซึ่งเป็นเหตุจะให้เธอ พึ่งหมกหม้อยู่ในรอกตลอดปีเป็นอันมาก ตลอดรอยปีเป็นอันมาก ตลอดพันปีเป็นอันมากในปัจจุบันนี้เท่านั้น.

พระองคฺคิมาลเปล่งอุทาน

[๕๓๔] ครั้นนั้น ท่านพระองคฺคิมาลไปในที่ลับเร้นอยู่ เสวยวิมุติสุข เปล่งอุทานนี้ในเวลานั้นว่า ก็ผู้ใด เมื่อก่อนประมาท ภายหลังผู้นั้นไม่ประมาท เขาย่อมยังโลกนี้ให้สว่างดังพระจันทร์ซึ่งพ้นแล้วจากเมฆ ฉะนั้น ผู้ใดทำกรรมอันเป็นบาปแล้ว ย่อมปิดเสียได้ด้วยกุศล ผู้นั้นย่อมยังโลกนี้ให้สว่าง ดูพระจันทร์ซึ่งพ้นแล้วจากเมฆ ฉะนั้น ภิกษุใดแลยังเป็นหนุ่ม ย่อมชวนชวายเป็นพระพุทฺธศาสนา ภิกษุนั้นย่อมยังโลกนี้ให้สว่าง ดูพระจันทร์ซึ่งพ้นแล้วจากเมฆ ฉะนั้น ขอศัตรูทั้งหลายของเราจงพึงธรรมกถาเกิด ขอศัตรูทั้งหลายของเราจงชวนชวายเป็นพระพุทฺธศาสนาเกิด ขอมนุษย์ทั้งหลายที่เป็นศัตรูของเรา จงคบสัตบุรุษผู้ชวนให้ถือธรรมเกิด ขอจงคบความผ่องแผ้วคือขันติ ความสรรเสริญคือเมตตาเกิด ขอจงพึงธรรมตามกาล และจงกระทำตามธรรมนั้นเกิด ผู้ที่เป็นศัตรูนั้น ไม่พึงเบียดเบียนเราหรือใคร ๆ อันนั้นเลย ผู้ถึงความสงบอย่างยิ่งแล้ว พึงรักษาไว้ซึ่งสัตว์ที่สะดุ้งและที่มันคง คนทหน้า ย่อมชักน้ำไปได้ ข้างศรย่อมดัดลูกศรได้ ข้างถากย่อมถากไม้ได้ ฉันทิ บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมทราบตนได้ ฉันทนั้น คนบางพวก ย่อมเผือกสัตว์ ด้วยท่อนไม้บ้าง ด้วยขอบ้าง ด้วยแสบ้าง เราเป็นผู้ที่พระผู้มีพระภาคทรงฝึกแล้ว โดยไม่ต้องใช้อาญาไม่ต้องใช้ศาสตรา เมื่อก่อนเรามีชื่อว่าองคฺคิมาล แต่ยังเป็นสัตว์อยู่ วันนี้เรามีชื่อตรงความจริง เราไม่เบียดเบียนใคร ๆ เลย เมื่อก่อนเราเป็นโจร ปรากฏชื่อว่าองคฺคิมาล ถูกกิเลสดุจห้วงน้ำใหญ่พัดไป มาถึงพระพุทฺธเจ้าเป็นสรณะแล้ว เมื่อก่อนเรามีมือเป็นอนเลียด ปรากฏชื่อว่า องคฺคิมาล ถึงพระพุทฺธเจ้าเป็นสรณะ จึงถอนต้นหาอันจะนำไปสู่ภพเสียได้

เรากระทำกรรมที่จะให้ถึงทุกคืนนั้นไว้มาก อันวิบากของกรรมถูกต้องแล้ว เป็นผู้ไม่มีหนี้ บริโภคโภชนะ พวกชนที่เป็นพาลทรมานปัญญา ย่อมประกอบตามซึ่งความประมาท ส่วน นักปราชญ์ทั้งหลายย่อมรักษาความไม่ประมาทไว้ เหมือนทรัพย์อันประเสริฐ ฉะนั้น ท่านทั้งหลายจงอย่าประกอบตามซึ่งความประมาท อย่าประกอบตามความซัดเซมด้วย สามารถความยินดีในกาม เพราะว่าผู้ไม่ประมาทแล้ว พังอยู่ ย่อมถึงความสุขอันไพญญ์ การที่เรามาสู่พระพุทธศาสนานั้น เป็นการมาดีแล้ว ไม่ปราศจากประโยชน์ ไม่เป็นการ คิดผิด บรรดาธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงจำแนกไว้ดีแล้ว เราได้เข้าถึงธรรมอันประเสริฐ สุดแล้ว (นิพพาน) การที่เราได้เข้าถึงธรรมอันประเสริฐสุดนี้ นั่น เป็นการถึงดีแล้ว ไม่ ปราศจากประโยชน์ ไม่เป็นการคิดผิด วิชชา ๓ เราบรรลุแล้ว คำสอนของพระพุทธเจ้า เรากระทำแล้วดังนี้.

จบอังคลิมาลสูตร

๒

ข้อความพระสูตรค่อนข้างยาว แต่ก็คงไม่ได้ยาวเกินไปกว่าบทภาพยนตร์ที่เขา เอามาแต่งเติมกันเพื่อให้ดูเป็นความบันเทิงนะครับ ภาพที่ ๔ นั้นแหละครับ เป็นสรุปอังคลิมาล ของตรงกลางอาคารจะมีลักษณะเป็นห้องเดินเข้าไปได้ เสร็จแล้วก็มีช่องต่ำ ๆ แคบ ๆ พอที่คนจะลอดตัว ลอดออกไปข้าง ๆ สรุปได้แบบน่ากลัวนิด ๆ ก็มีคำบอกเล่าว่า หากใครอธิษฐานขออะไรแล้วมุดลอดช่องแคบนี้ออกไปได้ก็จะสมปรารถนา มีโชคดี มี โชคภัยไขเจ็บก็จะหาย หลายคนก็จะนิยมเข้าไปลอดดู แต่จะมีโชคสมปรารถนาเพียงไร ยังไม่สามารถสรุปได้

มีอยู่สมัยหนึ่งเมื่อรบัสของพวกเรามาจอด ท่านผู้อาวุโสที่ร่วมทางนั่งติดกันมา กับรถเราก็เล่ากับผู้เขียนว่า ครั้งหนึ่งลูกชายไม่สบายป่วยรักษาไม่หาย ก็เคยมาลอดถ้ำนี้ และอธิษฐาน ตอนลอดถ้ำก็ได้เก็บก้อนหินสีดำเอาไปเป็นที่ระลึกบูชา หลังจากนั้นทุกคน ในรถก็ลงไปท่องเที่ยวชมสรุปทั้งสองแห่งนี้จนกระทั่งกลับเข้ามาในรถ ผู้เขียนก็ได้ถาม ท่านผู้อาวุโสท่านนั้นว่า หินดำ ๆ อย่างนี้หรือเปล่าครับ เก็บเอากลับไปบ้านจะดีหรือครับ ไม่รู้ทางเจ้าของเขาหวงหรือเปล่า ยังไม่ยอมเป็นนิ้วที่ ๑,๐๐๑ ขององคฺลิมาลนะครับ

มีการวิพากษ์วิจารณ์กันใหญ่ว่า เอาไปดีไม่ดีก็อาจโชคร้ายเป็นโรครักษาไม่หายขึ้นมาจะอย่างไร.... ถ้าทุก ๆ คนเชื่อว่าเอาอิฐ หินเหล่านี้กลับไปบ้านแล้วจะมีโชคลาภอีกหน่อย สถูปนี้คงหมดเป็นแน่... บางคนเคยเอาของต้องห้ามเหล่านี้ไปแล้วประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ นา ๆ มีคนหนึ่งเอาไปแล้ว ฤกษ์ก็จล่มละลายตั้งสองรอบต้องฝากพวกท้าวเอากลับมาคืน..บรีว .. ขณะนั้นรถบัสดำลั่งจะถอยออกจากที่จอด ผู้เขียนเริ่มตาแตกแล้ว... เลยต้องร้องว่า ... เดี่ยว ๆ บานู...อย่าเพิ่งไป...เปิดประตูรถหน่อย...จะเอาหิน องค์คูลีมาลไปคืน เสร็จแล้วก็ลงจากรถเพื่อจะวิ่งข้ามถนนเอาหินไปเก็บที่สถูปทันได้นั้นก็มีเสียงคนในรถร้องเรียกขึ้นมาว่า....

พี่ ๆ ๆ เดี่ยว ๆ ...หนูฝากด้วย .. หนูก็ฝากด้วย ... ไม่เอาแล้ว ... หินองค์คูลีมาล เอาไปเดี๋ยวถูกตัดนิ้ว ... ไม่อยากเป็นนิ้วที่ห้อยคอ องค์คูลีมาล คอยยังชั่วหน่อย ยังมีเพื่อน เฮ้อ ... วิ่งซะเหนื่อย

ทั้งเครียด ทั้งขำ เป็นธรรมชาติ

๘ วิหารเซตวัน พระพุทธองค์ประทับ ๒๕ พรรษา

พระผู้มีพระภาคบำเพ็ญพุทธกิจอยู่ในเมืองสาวัตถีนานถึง ๒๕ พรรษา โดยอยู่ที่เซตวัน ๑๙ พรรษา และที่บุพพารามวิหารของนางวิสาขาสร้างถวายอีก ๖ พรรษา จึงนับว่าพระพุทธองค์ได้เสด็จมาประทับที่เซตวันนานที่สุดในการเผยแผ่พระศาสนา (ภาพที่ ๑) ที่พระเซตวันวิหาร และกรุงสาวัตถีนี้ พระพุทธองค์ได้เทศนาพระสูตรไว้ถึง ๘๗๑ สูตร เป็นที่สมณิกาย ๖ สูตร, มัชฌิมนิกาย ๗๕ สูตร, สังยุตตนิกาย ๗๓๖ สูตรและอังคุตตรนิกาย ๕๔ สูตร มีพระสูตรที่สำคัญและเป็นที่รู้จักกันดี และนิยมสวดกันมากในปัจจุบันคือ มงคลสูตร ขอบิณฑบาตและศีลชาด

มงคลสูตรในขุททกปาฐะ

[๕] ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเซตวัน อารามของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี โกลพระนครสาวัตถี ครั้นนั้นแล ครั้นปฐมยามล่วงไป เทวดาตนหนึ่งมีรศมีงามยิ่งนัก ยังพระวิหารเซตวันทั้งสิ้นให้สว่างไสว เขาไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคด้วยคาถาว่า

[๖] เทวดาและมนุษย์เป็นอันมาก ผู้หวังความสุขดี ได้พากัน คิดมงคลทั้งหลาย ขอพระองค์จงตรัสอุดมมงคล พระผู้มีพระภาคตรัสพระคาถาตอบว่าการไม่คบคนพาล ๑ การคบบัณฑิต ๑ การบูชาบุคคลที่ควรบูชา ๑ นี่เป็นอุดมมงคล การอยู่ในประเทศอันสมควร ๑ ความเป็นผู้มีบุญอันกระทำแล้วในกาลก่อน ๑ การตั้งตนไว้อบ ๑ นี่เป็นอุดมมงคล พากุสัจจะ ๑ ศิลป ๑ วินัยที่ศึกษาดีแล้ว ๑ วาจาสุภาषิต ๑ นี่เป็นอุดมมงคล การบำรุงมารดาบิดา ๑ การสงเคราะห์บุตรภรรยา ๑ การงานอันไม่อาภูล ๑ นี่เป็นอุดมมงคลทาน ๑ การประพฤดิธรรม ๑ การสงเคราะห์ญาติ ๑ กรรมอันไม่มีโทษ ๑ นี่เป็นอุดมมงคล การงดการเว้นจากบาป ๑ ความสำรวมจากการดื่มเมา ๑ ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย ๑

๖๐ วิหารเชตวัน พระพุทธองค์ประทับ ๒๕ พรรษา

นี้เป็นอุดมมงคล ความเคารพ ๑ ความประพฤติก่อมนั่น ๑ ความสันโดษ ๑ ความกตัญญู ๑ การพึงธรรมโดยกาล ๑ นี่เป็นอุดมมงคล ความอดทน ๑ ความเป็นผู้ว่าง่าย ๑ การได้เห็นสมณะทั้งหลาย ๑ การสนทนาธรรมโดยกาล ๑ นี่เป็นอุดมมงคล ความเพียร ๑ พรหมจรรย์ ๑ การเห็นอริยสัจ ๑ การกระทำ-
นิพพานให้แจ้ง ๑ นี่เป็นอุดมมงคล จิตของผู้ใดอันโลกธรรมทั้งหลายถูกต้องแล้ว
ย่อมไม่หวั่นไหว ๑ ไม่เศร้าโศก ๑ ปราศจากธุลี ๑ เป็นจิตเกษม ๑ นี่เป็นอุดมมงคล
เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ทำงานคลเช่นนี้แล้ว เป็นผู้ไม่ปราศัยในข้าศึกทุกหมู่เหล่า
ย่อมถึงความสวัสดิในที่ทุกสถาน นี่เป็น อุดมมงคลของเทวดาและมนุษย์เหล่านั้น ฯ

จบมงคลสูตร

พระวิหารเชตวันได้รับการดูแลอย่างดีมีการล้อมรั้วกันไม่ให้ผู้คนทั่วไป เข้ามา
บุกรุกทำลาย เมื่อเดินเข้าประตูหน้าจะเห็นว่ามีการบูรณะไปตามร่องรอยของอาคารเก่า
ทางด้านซ้ายจะเป็นกุฏิของอัครสาวก พระอรหันต์องค์สำคัญก็จำพรรษาอยู่ที่อารามนี้
เช่น พระอานนท์ วัชกาล โมคคัลลานะ สารีบุตร องคุลิมาล ตรงไปจะเป็นต้นโพธิ์ที่
พระอานนท์ปลูกเอาไว้ (ภาพที่ ๒) ทางด้านซ้ายมือเป็นพระคันธกุฎีที่ประทับของ
พระพุทธเจ้า (ภาพที่ ๓)

บริเวณทั่ว ๆ ไปมีต้นไม้ใหญ่ขึ้นมากมายเป็นลักษณะสวนที่เย็นร่มรื่นเป็น
อย่างยิ่ง (ภาพที่ ๔)

นอกจากนั้นยังมองเห็นอิฐที่เรียงเป็นวงกลม เหมือนบ่อน้ำแต่ปิดฝาและ
ไม่ฉาบปูน เตี้ยเล็กใหญ่สูงต่างขนาดกัน ซึ่งจะเป็นสถูปบรรจุสารีริกธาตุของท่าน
พระอรหันต์ทั้งหลาย

ด้านขวามือเลยเข้าไปก็คือที่ประชุมสงฆ์ หรือธรรมสภา (ภาพที่ ๕) สถานที่
นี้เองที่เกิด เรื่องราวสำคัญมากมาย ครั้งหนึ่งมีหญิงงามชื่อนางจิญจมาณวิกา บุพมาถึง
ธรรมสภา แห่เข้ามาทูลพระพุทธเจ้า เป็นเหตุการณ์ที่พระพุทธองค์ทรงมีชัยชนะ
ในการกล่าว ร้ายจากแผนการของพวกเดียรฉัตร และปรากฏในบทสวดที่เรียกว่า
สวดพาหุง ขอบเขต อ่านพระสูตร

พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท เล่ม ๑ ภาค ๒ ตอน ๓

๙. เรื่องนางจิณฺจมาณวิกา [๑๔๕]

ขอความเบื้องต้น

พระศาสดาเมื่อประทับอยู่ในพระเซตวัน ทรงปรารภนางจิณฺจมาณวิกา ตรัสพระธรรมเทศนาว่า “เอกมมมตีสถ ๑” เป็นต้น. พวกเดียรธีย์รักษาพระพุทธรูปศาสนาความพิสดารว่า ในปฐมโพธิกาล เมื่อสาวกของพระทศพลมีมากหาประมาณมิได้. เมื่อพวกเทวดาและมนุษย์หยั่งลงสู่ริยภูมิ, เมื่อการเกิดขึ้นแห่งพระคุณของพระศาสดาแผ่ไปแล้ว. ลากลับการะเป็นอันมากเกิดขึ้นแล้ว. พวกเดียรธีย์ เป็นผู้เช่นกับแสงหึ่งห้อยในเวลาดวงอาทิตย์ขึ้น เป็นผู้เชื่อมลากลับการะ. พวกเดียรธีย์เหล่านั้น ยืนในระหว่างถนน แม้ประกาศให้พวกมนุษย์รู้อย่างนั้นว่า “พระสมณโคดมเท่านั้นหรือเป็นพระพุทธรเจ้า. แม้พวกเราก็เป็นพระพุทธรเจ้า; ทานที่เขาให้แล้วแก่พระสมณโคดมเท่านั้นหรือ มีผลมาก. ทานที่เขาให้แล้วแก่เราทั้งหลายก็มีผลมากเหมือนกัน; ทานทั้งหลาย จงให้ จงทำ แก่เราทั้งหลายบ้าง” ดังนี้แล้ว ไม่ได้ลากลับการะแล้ว ประชุมคิดกันในที่ลับว่า “พวกเรา พึงยังโทษให้เกิดขึ้นแก่พระสมณโคดม ในระหว่างมนุษย์ทั้งหลาย พึงยังลากลับการะให้ฉิบหายโดยอุบายอะไรหนอแล ?” กาลนั้นในกรุงสาวัตถี มีนางบริพาชิกาคณหนึ่ง ชื่อว่าจิณฺจมาณวิกา เป็นผู้ทรงรูปอันเลอโฉม ถึงความเลิศด้วย ความงาม เหมือนนางเทพอัปสรฉะนั้น. รัศมีย่อมเปล่งออกจากศีรษะของนางนั้น.

นางจิณฺจมาณวิการับอาสาพวกเดียรธีย์

ลำดับนั้น เดียรธีย์ผู้มีความรู้เฉียบแหลมคนหนึ่ง กล่าวอย่างนั้นว่า “เราทั้งหลายอาศัยนางจิณฺจมาณวิกา พึงยังโทษให้เกิดขึ้นแก่พระสมณโคดมยังลากลับการะ (ของเธอ) ให้ฉิบหายได้.” เดียรธีย์เหล่านั้น รับรองว่า “อุบายนี้มีอยู่.” ต่อมา นางจิณฺจมาณวิกานั้นไปสู่อารามของเดียรธีย์ไว้แล้วได้ยืนอยู่. พวกเดียรธีย์ไม่พูดกับนาง. นางจึงคิดว่า “เรามีโทษอะไรหนอแล ?” แม้พูดครั้งที่ ๓ ว่า “พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย ดิฉันไหว” ดังนี้แล้วจึงพูดว่า “พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย ดิฉันมีโทษอะไรหนอแล ? เพราะเหตุอะไร ทานทั้งหลาย จึงไม่พูดกับดิฉัน ?”

เดียรฉัตร. น้องหญิง เจ้าย่อมไม่ทราบซึ่งพระสมณโคดม ผู้เบียดเบียนเราทั้งหลายเที่ยวทำ เราทั้งหลายให้เสื่อมลาภสักการะหรือ ?

นางจิณฺจมาณวิกา. ดิฉันยังไม่ทราบ เจ้าข้า. ก็ในเรื่องนี้ดิฉันควรทำอย่างไรเล่า?

เดียรฉัตร. น้องหญิง ถ้าเจ้าปรารถนาความสุขแก่เราทั้งหลายไซ้, จงยังโทษให้เกิดขึ้นแก่ พระสมณโคดมแล้ว ยังลาภสักการให้ฉิบหายเพราะอาศัยตน.

นางกล่าวว่า “ดีละ พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย. ขอนี้จึงเป็นภาระของดิฉันเอง. ท่านทั้งหลาย อย่าคิดแล้ว” ดังนี้แล้ว หลีกไป ห่มผ้ามีสีดุกแมลงค่อมทอง มีของหอมและระเบียบ ดอกไม้เป็นต้นในมือ มุ่งหน้าตรงพระเชตวัน ไปอยู่ในสมัยเป็นที่พึงธรรมกถาแห่งชนชาวเมืองสาวัตถีแล้วออกไปจากพระเชตวัน ตั้งแต่กาลนั้น เพราะความที่นางเป็นผู้ฉลาด ในมารยาทของหญิง. เมื่อผู้อื่นถามว่า “นางจะไปไหนในเวลานี้ ?” จึงกล่าวว่า “ประโยชน์อะไรของท่านทั้งหลายด้วยที่ที่เราไป” พักอยู่ในวัดของเดียรฉัตรในที่ใกล้พระเชตวัน เมื่อคนผู้เป็นอุบาสกออกจากพระนครแต่เช้าตรู่ ด้วยหวังว่า “จักถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้า” (นาง) ทำที่เหมือนอยู่ในพระเชตวัน เข้าไปสู่พระนคร เมื่อคนผู้เป็นอุบาสก ถามว่า “ท่านอยู่ ณ ที่ไหน ?” แล้วจึงกล่าวว่า “ประโยชน์อะไรของท่านทั้งหลายด้วย ที่ที่เราอยู่”

โดยกาลล่วงไป ๑ - ๒ เดือน เมื่อถูกถามจึงกล่าวว่า “เราอยู่ในพระคันธกุฎีเดียวกันกับพระสมณโคดม ในพระเชตวัน” ยังความสงสัยให้เกิดขึ้นแก่ปุถุชนทั้งหลายว่า “ขอนั้นจริงหรือไม่หนอ ?”

โดยกาลล่วงไป ๓ - ๔ เดือน เอาท่อนผ้าพันทอง แสดงเพศของหญิงมีครภีให้เหล่าชนอันธพาลถือเอาว่า “ครภีบังเกิดขึ้นเพราะอาศัยพระสมณโคดม”

โดยกาลล่วงไป ๘ - ๙ เดือน ผู้ก่อกมลไว้ที่ท้องห่มผ้าทับข้างบน ให้ทูลหลังมือและเท้าด้วยไม้คางโค แสดงอาการบวมขึ้น มีอินทรียบอบซ้ำ เมื่อพระเถกาคตประทับนั่งแสดงธรรมบนธรรมาสน์ที่ประดับแล้วในเวลาเย็น, ไปสู่ธรรมสภา ยืนตรงพระพักตร์ของ

พระตถาคตแล้ว กล่าวว่า “มหาสมณะ พระองค์ (ดีแต่) แสดงธรรม แก่มหาชนเท่านั้น. เสี่ยงของพระองค์โพวละ. พระโอรสของพระองค์สนิท; ส่วนหม่อมฉัน อาศัยพระองค์ได้ เกิดมีกรรมกำหนดแล้ว พระองค์ไม่ทรงทราบเรือนเป็นที่คลอดของหม่อมฉัน, ไม่ทรงทราบเครื่องครุภัณฑ์บริหารมีเนยใสและน้ำมันเป็นต้น, เมื่อไม่ทรงทำเอง ก็ไม่ตรัสบอกพระเจ้าโกศล หรืออนาถปิณฑิกะ หรือนางวิสาขามหาอุบาสิกา คนใดคนหนึ่ง แม้บรรดาอุปัฏฐากทั้งหลายว่า ท่านจงทำกิจที่ควรทำแก่นางจิณฺจมาณวิกานี้, พระองค์ทรงรู้แต่จะอภิรมย์เท่านั้น ไม่ทรงรู้ครุภัณฑ์บริหาร”

เหมือนพยายามจับก่อนคุณ ปาณตลพระจันทร์ฉะนั้น ดาพระตถาคตในท่ามกลางบริษัทแล้ว. พระตถาคต ทรงนครธรรมกถาแล้ว เมื่อจะทรงบันลือเยี่ยงอย่างสี่หะจึงตรัสว่า “น้องหญิง ความที่คำอันเจ้ากล่าวแล้ว จะจริงหรือไม่ เราและเจ้าเท่านั้น ย่อมรู้.”

นางจิณฺจมาณวิกา. อย่างนั้น มหาสมณะ ข้อนั้น เกิดแล้วโดยความที่ท่านและหม่อมฉันทราบแล้ว.

เทพบุตรทำลายกลอุบายของนางจิณฺจมาณวิกา

ขณะนั้น อาสนะของท้าวสักกะแสดงอาการร้อน. ท้าวเธอทรงใคร่ครวญอยู่ที่ทราบ ว่า “นางจิณฺจมาณวิกา ย่อมดาพระตถาคตด้วยคำไม่เป็นจริง” แล้วทรงดำริว่า “เราจักชำระเรื่องนี้ให้หมดจด” จึงเสด็จมา กับเทพบุตร ๔ องค์. เทพบุตรทั้งหลายแปลงเป็นลูกหนูกัดเชือกที่ผูกท่อนไม้กลม ด้วยอันตะที่เดียวเท่านั้น. ลมพัดเวกเฝ้ามขึ้น. ไม่กลมพลัดตกลงบนหลังเท้าของนางจิณฺจมาณวิกานั้น. ปลายเท้าทั้ง ๒ ข้างแตกแล้ว. มนุษย์ทั้งหลายพูดว่า “เนะนางกาลกรณี เจ้าดาพระสัมผัสมาสัมผัสพุทฺธเจ้า” ถมเซพิละบนศิระะ มีมือถือก้อนดินและท่อนไม้ ชูดลากออกจากพระเซตวัน. นางจิณฺจมาณวิกาถูกแผ่นดินสูบ ครั้นในเวลานางลงคล่องพระเนตรของพระตถาคตไป แผ่นดินใหญ่แตกแยกช่องให้แล้ว. เปลวไฟตั้งขึ้นจากอเวจี. นางจิณฺจมาณวิกานั้นไปเกิดในอเวจี เป็นเหมือนหม่มผ้ากัมพลที่ตรึงลให้. ลมสักการะของพวกเดียรถีย์เสื่อมแล้ว (แต่กลับ) เจริญแก่พระศพลโดยประมาณยิ่ง.....

๒

ด้วยบรรยากาศที่ร่มรื่น เย็นสบาย หลังจากที่ได้มีสักการะต้นโพธิ์พระอานนท์ มีการวางดอกไม้ ธูป เทียนแล้ว หลาย ๆ คนก็จัดเตรียมน้ำมารดน้ำด้วย จากนั้นก็หาได้ร่มไม้ใบกลมเหล่านี้ เพื่อสนทนารธรรม

ประวัติต้นโพธิ์พระอานนท์

เนื่องจากท่านอนาถบิณฑิกะ มีศรัทธาในพระศาสนามาก ได้สละทรัพย์ ๔๕ โกฎิ สร้างพระเชตวันมหาวิหาร และได้ทำบุญอื่น ๆ อีกเป็นเงินจำนวนมากเหลือคณนา ดังนั้น ท่านจึงได้รับเกียรติพิเศษจากพระเจ้าปเสนทิโกศล คือให้ท่านเป็นคนปลูกต้นโพธิ์ ใต้หน้าพระเชตวันมหาวิหาร มีชื่อว่า อานนท์โพธิ์ มูลเหตุให้มีการปลูกโพธิ์ต้นนี้มีเรื่องเล่าไว้ในกาลิงคชาดก ท่านอนาถบิณฑิกได้เข้าไปหาท่านพระอานนท์ ในคราวที่พระพุทธองค์เสด็จมาสู่พระเชตวันมหาวิหารครั้งหนึ่ง แล้วเรียนท่านว่า

วิหารนี้เมื่อพระตถาคตเจ้าเสด็จจาริกไปโปรดสัตว์ ณ ที่อื่นเสีย ก็ไม่มีร่องรอยอะไรเหลือไว้เลย คนทั้งหลายถือดอกไม้ของหอมมากไม่มีที่บูชา ขอพระคุณเจ้าช่วยทูลถามเรื่องนี้แด่พระตถาคตเจ้าด้วยว่า หากจะสร้างปูชนียสถานขึ้นสักแห่งหนึ่งจะได้หรือไม่?

ท่านพระอานนท์รับคำท่านเศรษฐี แล้วเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ทูลถามถึงพระเจดีย์ว่ามีเท่าไร?

พระพุทธองค์ตรัสว่า มี ๓ คือ สารีริกธาตุเจดีย์ ปาริโคทิกเจดีย์ และอุททิลิกเจดีย์

ท่านพระอานนท์จึงกราบทูลเรื่องที่ท่านอนาถบิณฑิกเรียนถวาย แล้วทูลขออนุญาตนำพืชโพธิ์จากต้นศรีมหาโพธิ์มาปลูกไว้ที่พระเชตวันมหาวิหาร เพื่อให้เป็นปูชนียสถานแก่ประชาชนชาวนครสาวัตถีแทนพระองค์ในคราวที่เสด็จจาริกไปที่อื่น พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ปลูกได้ ท่านพระอานนท์จึงได้แจ้งเรื่องนี้แด่พระเจ้าปเสนทิโกศล ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี และนางวิสาขา มหาอุบาสิกา เป็นต้น แล้วขอนิมนต์ท่าน

พระมหาโมคคัลลานะ ให้หาพานำเมล็ดโพธิ์จากต้น ศรีมหาโพธิ์ ณ ตำบลอุรุเวลาเสนานิคมมา ซึ่งท่านพระมหาโมคคัลลานะ ก็ได้หาพานำมาได้สำเร็จในวันนั้นเอง

ครั้นนำมาแล้ว ก็ปรึกษากันว่า จะให้ใครเป็นคนปลูก จึงจะสมกับความสำคัญของต้นโพธิ์นี้ ทั้งพระสงฆ์และประชาชนได้ตกลงกันถวายเกียรติให้พระเจ้าปเสนทิโกศลราชาแห่งแคว้นโกศลเป็นผู้ปลูก แต่พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงปฏิเสธ และทรงแนะนำว่า ควรจะให้เกียรตินี้แก่ท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีเป็นคนปลูก เพราะท่านเป็นคนสร้างสถานที่นี้ แล้วทรงพระราชทานพืชโพธิ์ให้ท่านเศรษฐี ท่านเศรษฐีจึงได้อ่าน้ำหอมประพรมเมล็ดโพธิ์แล้วปลูกลงไว้ แล้วทำการฉลองเป็นการใหญ่ และได้บูชาต้นโพธิ์ด้วยสักการะมากมาย ต้นโพธิ์นี้ปรากฏชื่อว่า อานันทโพธิ์ เพราะท่านพระอานนท์เป็นผู้ให้ปลูก. อ่านเพิ่มเติมได้ที่..... พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก เล่ม ๓ ภาค ๖

ในป่าข้างวิหารเซตวันนี้มีฝูงลิงอาศัยอยู่จำนวนมาก (ภาพที่ ๖) และก็จะมักจะมานั่งเล่นไถ่ ๆ วงสนทนาธรรมของพวกเราเสมอ ดูอาการคล้ายกับคนนั่งฟังธรรมเหมือนกัน ไม่ทราบว่าจะเลียนแบบคนหรือเปล่า ถ้าถึงจะเลียนแบบคนก็คงไม่เป็นไร แต่คนอย่าไปเลียนแบบลิงก็แล้วกัน (ภาพที่ ๗) ถ้าไปเป็นลิงทั้งตัวก็จะเสียของดี ๆ ไปหมด ถ้าเป็นลิงติดตัง ยิ่งดิ่งก็ยิ่งติด เหมือนกิเลสนั้นแหละในที่สุดก็ต้องม้วยมรณะเพราะแพ้กิเลส

การสนทนาธรรมก็จะดำเนินไปจนค่ำมืด พวกเราจะได้เวียนเทียนทักษิณาวัตรอบพระคันธกุฎี ๓ รอบแล้วเป็นอันจบการเดินทางวันที่ ๕ จึงกลับไป เตรียมตัวเดินทางต่อไปยัง ลุมพินี ซึ่งต้องข้ามเขตชายแดนเข้าไปยังประเทศเนปาลในวันพรุ่งนี้

ทั้งเครียด ทั้งขำ เป็นธรรมชาติ

อนุโมทนา

บันทึกการเดินทาง วันที่ ๕

๐๑.๐๐ น.	
๐๒.๐๐ น.	
๐๓.๐๐ น.	
๐๔.๐๐ น.	
๐๕.๐๐ น.	
๐๖.๐๐ น.	
๐๗.๐๐ น.	
๐๘.๐๐ น.	
๐๙.๐๐ น.	
๑๐.๐๐ น.	
๑๑.๐๐ น.	
๑๒.๐๐ น.	
๑๓.๐๐ น.	
๑๔.๐๐ น.	
๑๕.๐๐ น.	
๑๖.๐๐ น.	
๑๗.๐๐ น.	
๑๘.๐๐ น.	
๑๙.๐๐ น.	
๒๐.๐๐ น.	
๒๑.๐๐ น.	
๒๒.๐๐ น.	
๒๓.๐๐ น.	
๒๔.๐๐ น.	

บันทึกธรรม

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

๙ ลุมพินีวัน สถานที่ประสูติ

ลุมพินีวัน ปัจจุบันมีเนื้อที่ประมาณ ๒,๐๐๐ ไร่ อยู่ในเขตประเทศเนปาล ติดชายแดนประเทศอินเดีย ทางเหนือเมืองโคธปุรี ทางกรเรียกสถานที่นี้ว่า รุมนินเด มีสภาพเป็นชนบท มีผู้อาศัยอยู่ไม่มาก มีสิ่งปลูกสร้างเป็นพุทธสถานเพียงเล็กน้อย แต่มีวัดพุทธอยู่ในบริเวณนี้หลายวัด

๑

๒

๓

๔

๕

๖

ระยะทางที่เราจะเดินทางวันนี้ ประมาณ ๑๖๐ กม. ถ้าเป็นในเมืองไทยเราอาจใช้เวลาประมาณชั่วโมงกว่า ๆ แต่สำหรับเช้าวันนี้ที่เราจะมุ่งหน้าสู่ลุมพินีก็ต้องใช้เวลาทั้งวัน เนื่องจากต้องใช้เส้นทางตามชนบท เลียบชายแดนเนปาลไปทางทิศตะวันออก ไปข้ามพรมแดนที่เรียกว่า Sonauli อาจต้องเสียเวลาที่ด่านพอสมควร เมื่อข้ามพรมแดนเข้าไปเนปาล เราจะพักที่เมืองชื่อ Bhairawa หรือมีชื่อใหม่อีกชื่อหนึ่งว่า สิทธิัตถะนคร เป็นเมืองเล็ก ๆ ประชากรประมาณ ๖๐,๐๐๐ คน

ถ้าเราดูจากแผนที่ทางอากาศ จะเห็นได้ชัดว่า บริเวณที่เป็นแวนแคว้นของเจ้าศากยะ เป็นที่ราบเชิงเขาหิมาลัยทั้งหมด จากเมืองไพรวา ไปประมาณ ๒๐ กม. ก็เป็น

๗๐ ลุมพินีวัน สถานที่ประสูติ

๗

๘

๙

๑๐

๑๑

๑๒

๑๓

เมืองกุทवाल นั้นก็เป็นเชิงเขาหิมาลัยแล้ว และมีเส้นทางที่เรียกว่าสิทธารถะไฮเวย์ ลัดเลาะตามยอดเขาหิมาลัย ไปจนถึงเมือง Pokra อันมีชื่อเสียงของเนปาล เมื่อปี ๒๕๔๒ คณะของเราได้ใช้เส้นทางนี้ นุกบ่นไปชมเทือกเขา Anapurana ที่จัดว่าสวยที่สุดในโลกมาแล้ว และเดินทางต่อโดยรถยนต์ไปจนถึงกรุง Katmandu เมืองหลวงของประเทศเนปาล แล้วกลับกรุงเทพฯ ทางเครื่องบิน

ถ้าดูหลักฐานจาก Wikipedia และ Google Earth จะพบว่า กรุงกบิลพัสดุ์ Kapilavastu เมืองของพระเจ้าสุทโธทนะ พระบิดาของเจ้าชายสิทธัตถะ ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำสายหนึ่ง ใกล้เมือง Taulihawa ติดเชิงเขาหิมาลัยทีเดียว (ภาพที่ ๑)

ไต่ลงมาประมาณ ๖ กม. เป็นสถูปนิโครธาราม (ภาพที่ ๒) สถานที่ๆ พระพุทธองค์เสด็จ มาเทศน์ในพรรษาแรกหลังตรัสรู้ปรากฏเป็นหลักฐานอยู่ หากขีดเส้นตรงในแผนที่ไปทางทิศตะวันออก ระยะประมาณ ๖๐ กม. จะมีหลักฐานเป็น Mound ของเมืองเทวะทะหะ Devadaha เมืองของพระบิดาของพระนางสิริมหามายา พระมารดาของ

พระโพธิสัตว์ ปรากฏอยู่ริมแม่น้ำอีกสายหนึ่ง ระหว่างเส้นทางนี้ก็คือ ลุมพินีวัน ตั้งอยู่ห่างจากกรุงกบิลพัสดุ์ประมาณ ๒๕ กม. สถานที่แห่งนี้คือจุดหมายของพวกเรา เป็นสถานที่ที่พระโพธิสัตว์อุบัติมาบนโลกมนุษย์.....ขอเชิญอ่านพระสูตรเรื่องนี้

พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค มหาปทานสูตร เล่ม ๒ ภาค ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรมดามีอยู่ดังนี้

๑. เมื่อใด พระโพธิสัตว์จุติจากชั้นดุสิต เสด็จลงสู่ครรภ์ของพระมารดาเมื่อนั้น ในโลกพร้อมทั้ง เทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดา และมนุษย์ ทั้งหมื่นโลกธาตุนี้ ย่อมหวั่นไหวสะเทือนสะท้าน แสงสว่างอันยิ่งไม่มีประมาณ ย่อมปรากฏในโลกลวงเทวานุภาพของเทวดาทั้งหลาย

๒. ซ่องว้างซึ่งอยู่ในที่สุดโลก อันมิได้ถูกอะไรปิดไว้ ที่มีตมิดกิติ สถานที่ที่พระจันทร์และพระอาทิตย์เหล่านี้ซึ่งมีฤทธิ์มาก มีอานุภาพมากเห็นปานนี้ ส่งแสงไปไม่ถึงกิติ ในที่ทั้งสองแห่งนั้น และหมื่นโลกธาตุนี้ย่อมหวั่นไหวสะเทือนสะท้าน ทั้งแสงสว่างอันยิ่งไม่มีประมาณ ย่อมปรากฏในโลก ลวงเทวานุภาพของเทวดาทั้งหลาย ข้อนี้เป็นธรรมดาในเรื่องนี้

๓. ในเวลาที่พระโพธิสัตว์เสด็จลงสู่ครรภ์ของพระมารดา เทวบุตร ๔ องค์ ย่อมเข้าไปรักษาทิศทั้ง ๔ โดยตั้งใจว่า ใคร ๆ คือ มนุษย์หรืออมนุษย์ก็ตาม อย่าเบียดเบียนพระโพธิสัตว์ หรือมารดาของพระโพธิสัตว์นั้นได้ ข้อนี้เป็นธรรมดาในเรื่องนี้

๔. ในเวลาที่พระโพธิสัตว์เสด็จลงสู่ครรภ์ของพระมารดา พระมารดาของพระโพธิสัตว์โดยปกติผู้ทรงศีล จดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จดเว้นจากการลักทรัพย์ จดเว้นจากการประพฤติดินในกาม จดเว้นจากการกล่าวเท็จ จดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ข้อนี้เป็นธรรมดาในเรื่องนี้

๕. ในเวลาที่พระโพธิสัตว์เสด็จลงสู่ครรภ์ของพระมารดา พระมารดาของพระโพธิสัตว์ ย่อมไม่เกิดมานัสซึ่งเกี่ยวข้องกับกามคุณในบุรุษทั้งหลาย พระมารดาของ

พระโพธิสัตว์ ย่อมเป็นหญิงที่บุรุษใด ๆ ซึ่งมีจิตกำหนดแล้วจะล่วงเกิน ไม่ได้ ข้อนี้เป็นธรรมดาในเรื่องนี้

๖. ในเวลาที่พระโพธิสัตว์เสด็จลงสู่พระครรภ์ของพระมารดา พระมารดาของพระโพธิสัตว์ย่อมได้กามคุณ ๕ พระนางเพียบพร้อมพรั่งพร้อมด้วยกามคุณ ๕ ได้รับบำเรออยู่ ข้อนี้เป็นธรรมดาในเรื่องนี้

๗. ในเวลาที่พระโพธิสัตว์เสด็จลงสู่พระครรภ์ของพระมารดา อาพาธใด ๆ ย่อมไม่เกิดแก่พระมารดาของพระโพธิสัตว์เลย พระมารดาของพระโพธิสัตว์ย่อมทรงสำราญ ไม่ทรงลำบากพระกาย และพระมารดาของพระโพธิสัตว์ทอดพระเนตรเห็นพระโพธิสัตว์ซึ่งเสด็จอยู่ภายในพระครรภ์ มีอวัยวะครบถ้วน มีอินทรีย์ไม่บกพร่อง ข้อนี้เป็นธรรมดาในเรื่องนี้

๘. ในเมื่อพระโพธิสัตว์ประสูติแล้วได้ ๗ วัน พระมารดาของพระโพธิสัตว์ย่อมทิวักคต เสด็จเข้าถึงชั้นดุสิต ข้อนี้เป็นธรรมดาในเรื่องนี้

๙. หญิงอื่น ๆ บริหารครรภ์ ๙ เดือนบ้าง ๑๐ เดือนบ้าง จึงคลอด พระมารดาของพระโพธิสัตว์หาเหมือนอย่างนั้นไม่ ทรงบริหารพระโพธิสัตว์ด้วยพระครรภ์ครบ ๑๐ เดือนบริบูรณ์จึงประสูติ ข้อนี้เป็นธรรมดาในเรื่องนี้

๑๐. พระมารดาของพระโพธิสัตว์ ย่อมไม่ประสูติเหมือนหญิงอื่น ๆ ซึ่งนั่งหรือนอนคลอด ส่วนพระมารดาของพระโพธิสัตว์ทรงประทับยืนประสูติพระโพธิสัตว์ ข้อนี้เป็นธรรมดาในเรื่องนี้

๑๑. แม้พระนางมหายาเทวี ทรงบริหารพระโพธิสัตว์ด้วยพระครรภ์ ๑๐ เดือนแล้ว มีพระครรภ์บริบูรณ์ มีพระประสงค์จะเสด็จไปเฝ้าพระญาติ จึงกราบทูลพระเจ้าสุทโธทนะมหาราชว่า “ข้าแต่พระทูลกระหม่อม หม่อมฉันปรารถนาจะไปยังเทวทहनคร เพคะ”

๑๒. พระราชาทรงอนุญาตแล้ว โปรดให้ปราบทางจากกรุงกบิลพัสดุ์ จนถึงเทวทहनครให้ราบเรียบ ให้ประดับด้วยต้นกล้วย หมอเต็มด้วยน้ำ ธงชาย และ ธงแผ่น-

ผ้า เป็นต้น ให้ประทับนั่งในวอทอง ให้อำมาตย์พันคนหามไป ทรงส่งไปพร้อมด้วยบริวารเป็นอันมาก ระหว่างพระนครทั้งสอง มีมณฑลสาละวันชื่อลุมพินีวัน ที่ควรใช้สอยของชาวนครทั้งสอง

๑๓. มณฑลสาละวันในสมัยนั้น ออกดอกบานสะพรั่งไปหมด ตั้งแต่โคนจนถึงยอด เพราะทรงเห็นวณงาม เสมือนสวนจิตลดาวัน อันเป็นที่สำเร็จสำราญแห่งเทพ ซึ่งหมู่แมลงผึ้งอันผึ้งอื่น ๆ เลี่ยงดู ผู้เพลินในรชหวานที่ทำความยินดีอย่างยิ่ง อันน่ารื่นรมย์ยินดีด้วยความเมา มีรวงรังอันเสพล้วนแล้วรำรองกระหิมอยู่ตามระหว่างกิ่ง และระหว่างดอกทั้งหลาย พระเทวีได้เกิดมีพระประสงค์จะลงเล่นในสวนสาละวัน

๑๔. เหล่าอำมาตย์ พาพระราชเทวีเข้าไปยังลุมพินีวัน พระนางเสด็จไปยังโคนต้นมณฑลสาละ มีพระประสงค์จะจับกิ่งใดของมณฑลสาละนั้น ซึ่งมีลำต้นตรงเรียบและกลม ประดับด้วยดอก ผลไล่ไปอ่อน กิ่งมณฑลสาละนั้นไม่มีแรง รวนเรเหมือนใจคน ก็น้อมลงมาเองถึงฝ่าประหัตถ์ของพระนาง

๑๕. ลำดับนั้น พระนางก็ทรงจับกิ่งสาละนั้น ด้วยพระกรข้างขวามือด้วยกำไลพระกรทองใหม่ มีพระองคุลิกกลมกลิ้งดังกลีบบัว อันรุ่งเรืองด้วยพระขนานมีสีแดง พระนางประทับยืนจับกิ่งสาละนั้น เป็นพระราชเทวีงดงาม เหมือนจันทร์เลขาอ่อน ๆ ที่ลอดหลับเมฆสีเขียวคราม เหมือนแสงเปลวไฟซึ่งตั้งอยู่ได้ไม่นาน และเหมือนเทวีที่เกิดในสวนนั้นวัน

๑๖. ในทันใดนั้นเอง ลมของพระนางก็เกิดปั่นป่วน ขณะนั้นชนเป็นอันมาก ก็กันฝ่ามือเป็นกำแพงแล้วหนีไป พระนางเมื่อประทับยืนจับกิ่งสาละอยู่หนึ่งพระองค์ พระโพธิสัตว์ก็ประสูติจากพระครรภ์ของพระนางนั้น

๑๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรมดามีอยู่ดังนี้ ในเวลาที่พระโพธิสัตว์เสด็จออกจากพระครรภ์ของพระมารดา พวกเทวดารับกอน พวกมนุษย์รับทีหลัง ข้อนั้นเป็นธรรมดาใน เรื่องนี้

๑๘. ในเวลาที่พระโพธิสัตว์เสด็จประสูติจากพระครรภ์พระมารดา และยังไม่ทันถึงแผ่นดิน เทวบุตร ๔ องค์ประกอบรับพระโพธิสัตว์นั้น วางไว้เบื้องหน้าพระมารดา กราบทูลว่า “ขอจงมีพระทัยยินดีเถิด พระเทวี พระโอรส ของพระองค์ ผู้เกิดแล้ว มีศักดิ์ใหญ่” ข้อนี้เป็นธรรมดาในเรื่องนี้

๑๙. ในเวลาที่พระโพธิสัตว์เสด็จประสูติจากพระครรภ์ของพระมารดา เสด็จประสูติอย่างง่ายดายทีเดียว ไม่เปราะเปื้อนด้วยน้ำ ไม่เปราะเปื้อนด้วยเสมหะ ไม่เปราะเปื้อนด้วยโลหิต ไม่เปราะเปื้อนด้วยของไม่สะอาดอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นผู้บริสุทธิ์ผุดผ่อง

๒๐. ดูรภิกษุทั้งหลาย แก้วมณีอันบุคคลวางไว้ในผ้ากาสิกพัสดุ แก้วมณีย่อมไม่ทำผ้ากาสิกพัสดุให้เปราะเปื้อนเลย ถึงแม้ผ้ากาสิกพัสดุก็ไม่ทำแก้วมณีให้เปราะเปื้อน ข้อนี้เป็นเพราะเหตุไร เพราะสิ่งทั้งสองเป็นของบริสุทธิ์ แม้ฉันใด ฉันนั้นเหมือนกันแล ข้อนี้เป็นธรรมดาในเรื่องนี้

๒๑. ในเวลาที่พระโพธิสัตว์เสด็จประสูติจากพระครรภ์ของพระมารดา ธารน้ำย่อมปรากฏจากอากาศสองธาร เย็นธารหนึ่ง ร้อนธารหนึ่ง สำหรับสนานพระโพธิสัตว์ และพระมารดา ข้อนี้เป็นธรรมดาในเรื่องนี้

๒๒. พระโพธิสัตว์ผู้ประสูติแล้วได้ครุหนึ่ง ประทับยืนด้วยพระบาททั้งสองอันสม่ำเสมอ ผืนพระพักตร์ทางดานทิศอุดร เสด็จดำเนินไปได้เจ็ดก้าว และเมื่อทวยเทพกันเสวตฉัตรตามเสด็จอยู่ ทรงเปลี่ยวแลดูทั่วทุกทิศ ทรงเปล่งวาจาว่า “เราเป็นยอดในโลก เราเป็นใหญ่แห่งโลก เราเป็นผู้ประเสริฐแห่งโลก ความเกิดของเรานี้เป็นครั้งที่สุด บัดนี้ความเกิดอีกมิได้มี” ดังนี้ข้อนี้เป็นธรรมดาในเรื่องนี้

๒๓. เมื่อใด พระโพธิสัตว์เสด็จประสูติจากพระครรภ์ของพระมารดา เมื่อนั้นในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดา และมนุษย์ แสงสว่างอันยังไม่มีประมาณย่อมปรากฏลงเทวานุภาพของเทวดาทั้งหลาย ช่องว่างซึ่งอยู่ที่สุดโลกมิได้ถูกอะไรปิด ที่มีมืดมิดก็ดี สถานที่ที่พระจันทร์และพระอาทิตย์เหล่านี้ซึ่งมีฤทธิ์มาก มีอานุภาพมากเห็นปานนี้ส่องแสงไปไม่ ถึงก็ดี ในที่

ทั้งสองแห่งนั้น แสงสว่างอันยังไม่มีประมาณ ย่อมปรากฏในโลกดวงเทวานุภาพของ เทวดาทั้งหลาย และหมื่นโลกธาตุนี้ ย่อมหวนไหวสะเทือนสะท้าน ข้อนี้เป็นธรรมดาในเรื่องนี้

๒๔. ในสมัยใด พระโพธิสัตว์สมภพ ณ ลุมพินีวัน พระเทวีพระราชมารดา พระราหุล พระอานนท์ นายฉันทะ กาฬุทายีอำมาตย์ พระยาม้ากัณฐกะ ตันมहाโพธิพุกษะ และ หมอชุมทรัพย์ ๔ ก็บังเกิดขึ้นพร้อมกันในสมัยนั้น

๒๕. บรรดาชุมทรัพย์ทั้ง ๔ นั้น ชุมทรัพย์มีประมาณ ๑ คาจุด ชุมทรัพย์หนึ่ง ขนาดกึ่งโยชน์ ชุมทรัพย์หนึ่งขนาด ๓ คาจุด ชุมทรัพย์หนึ่งขนาด ๑ โยชน์ เหล่านี้ชื่อว่า สหชาติทั้ง ๗

ลุมพินีวัน เดิมเป็นสวนป่าสาธารณะหรือวโนทยานที่ร่มรื่นเหมาะแก่การพักผ่อน ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างเมือง กบิลพัสดุ์ กับเมืองเทวทหะ ในแคว้นสักกะบนฝั่งแม่น้ำโรहिณีหลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว พระเจ้าอโศกมหาราช ได้โปรดให้สร้างเสาหินขนาดใหญ่มาปักไว้ตรงบริเวณที่ประสูติ เรียกว่า เสาอโศก ที่จารึกข้อความเป็นอักษรพราหมีว่าพระพุทธเจ้าประสูติที่ตรงนี้

บริเวณจุดที่เป็นสังเวชนียสถาน ได้มีการบูรณะโดยทางการเนปาล มีการขุดค้น (ภาพที่ ๓) พบร่องรอยหินแกะสลักอันมีค่ามากมายและได้มีการสร้างโครงสร้างเหล็กครอบ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์เอาไว้ (ภาพที่ ๔ - ๕) ส่วนบนของโครงสร้างทำเป็นสถูปแบบมหายาน (ภาพที่ ๖) เพื่อจะประดิษฐานรูปแกะสลักพระนางมายาเทวีกับเจ้าชายสิทธัตถะขณะกำลังทรงประสูติ (ภาพที่ ๗) มีหนังสือบางเล่มรายงานการตรวจพิสูจน์หินแกะสลัก และร่องรอยพระพุทธบาทที่ล้อมเป็นห้อง กระเจกไว้ด้านใต้สถูป มีอายุเท่ากับช่วงเวลา que พระโพธิสัตว์เสด็จมาประสูติ และการแกะสลักหินรูปพระเทวีนัน ก็มีร่องรอยการตัดหินที่เรียบคม ไม่เหมือนการตัดด้วยการแกะสลัก สมัยเก่าแต่มีลักษณะเหมือนถูกตัดด้วยพลังอะไรบางอย่างที่เรียบคมเป็นพิเศษ ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้

“พระเจ้าอยู่หัวปิยทัสสี ผู้เป็นที่รักแห่งทวยเทพ เมื่ออภิเษกได้ ๒๐ พรรษา ได้เสด็จมาและทรงกระทำการบูชา เพราะพระเจ้าพุทธศากยมุนีได้ประสูติ ณ ที่นี้ได้โปรดให้สร้างรั้วศิลา และประดิษฐานเสาศิลาจารึกขึ้นไว้” (ภาพที่ ๘)

บนเสาอโศกยังมีร่องรอยเหมือนภาษาจีนแกะสลักลงไปอีก (ภาพที่ ๙) มีข้อความบันทึก ในคัมภีร์ของหลวงจีนฟาเหียน ที่มาจาริกและเรียนพระธรรมในอินเดียว่า ได้พบเสาอโศก ที่มีรอยแตกผกากลางอยู่บริเวณนี้ และใกล้ ๆ กันก็คือสระน้ำที่พระเทวีทรงสรงน้ำหลังจาก พระโพธิสัตว์ทรงประสูติ (ภาพที่ ๑๐) เสาอโศกต้นที่วันนี้ได้รับการบูรณะซ่อมแซมตั้งขึ้นใหม่ ยังเห็นรอยแตกผกากลางได้อย่างชัดเจน (ภาพที่ ๑๑) ส่วนสระน้ำนั้นก็มีต้นโพธิ์โบราณอันร่มรื่นขึ้นอยู่ เป็นสถานที่เหมาะยิ่งนัก ที่พวกเราใช้เป็นที่พักผ่อนธรรม

เสร็จจากการสักการะสังเวชนียสถานถ้ามีโอกาสก็เดินดูชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเนปาลนิดหน่อยนะครับ สังเกตดูชาวเนปาลก็ไม่ค่อยกินเนื้อสัตว์กัน ส่วนมากเป็นผักและเผือกมัน (ภาพที่ ๑๒) การแต่งกายสตรีชาวเนปาลไม่ได้หม่สำหรับเหมือนชาวอินเดีย แต่จะเป็นกระโปรงยาวดูสวยดีเหมือนกัน (ภาพที่ ๑๓) สำหรับการพักโรงแรมขอแอบบอกล่วงหน้านะ ครับว่า มี ๒ ที่ ที่เป็นเจ้าประจำ สำหรับท่านที่โชคชะตายังดี ไม่มีพระศุกร์เข้าพระเสาร์แทรก ท่านก็จะได้พักที่โรงแรมนิวารนะ เก้าหม่อยแต่ก็นับว่ายังมีความเมตตาให้กับแขก ผู้พักไม่ถึงกับทารุณโหดเหี้ยมจนเกินไป นอกหลับได้ ให้ ๓ ดาว

สำหรับท่านที่ดวงกำลังตก โชคชะตาไม่เข้าข้าง ท่านจะต้องถูกส่งไปฝึกความอดทนที่โรงแรมพาววัน ที่นี้ท่านก็จะได้รับอิสรภาพอย่างเต็มที่ อยากจะทำอะไรไม่มีใครสนใจท่านไม่เคยมีใครมายุงที่ห้องของท่าน เจ้าของโรงแรมคงขาดเมตตาและเกลียดชังแขกผู้พักอาศัยมาแต่ชาติปางก่อน ห้องจึงเต็มไปด้วยซี่ฝุ่นสะสมไว้นาน กลิ่นรบกวนฆานปสาทะท่านอย่างหนัก ตามทางเดินก็มีรังผึ้งมาเกาะอยู่เป็นธรรมชาติล้วน ๆ กลางคืนระวังให้ตีท่านที่ต้องซำร้งแบตเตอร์กลอง กระแสไฟฟ้าอาจติด ๆ ดับ ๆ และมีการกระซำก มีคนทำแบตกลองพังมาแล้ว เรื่องแอร์ลั้มไปได้เลย เปิดโอกาสให้รับลมเย็นจากเทือกเขาหิมาลัยอย่างเต็มที่ ถือเป็นการฝึกขันติ บวกกับการรับอกุศลวิบาก อย่าไปโทษใครเด็ดขาด พวกเราคงไม่ได้อยู่ที่นี้หลายวันหรอก โรงแรมนี้รับไปเลย ๑ ดาว

เครียด ๆ ขำ ๆ ก็เป็นธรรมะนะครับ อนุโมทนา

บันทึกการเดินทาง วันที่ ๖

๐๑.๐๐ น.	
๐๒.๐๐ น.	
๐๓.๐๐ น.	
๐๔.๐๐ น.	
๐๕.๐๐ น.	
๐๖.๐๐ น.	
๐๗.๐๐ น.	
๐๘.๐๐ น.	
๐๙.๐๐ น.	
๑๐.๐๐ น.	
๑๑.๐๐ น.	
๑๒.๐๐ น.	
๑๓.๐๐ น.	
๑๔.๐๐ น.	
๑๕.๐๐ น.	
๑๖.๐๐ น.	
๑๗.๐๐ น.	
๑๘.๐๐ น.	
๑๙.๐๐ น.	
๒๐.๐๐ น.	
๒๑.๐๐ น.	
๒๒.๐๐ น.	
๒๓.๐๐ น.	
๒๔.๐๐ น.	

บันทึกกิจกรรม

[illegible]

๑๐ กุสินารา มหาปรินิพพาน

วันนี้เป็นการเดินทางวันที่ ๗ แล้วนะครับ เป็นวันเสาร์ ที่กรุงเทพ แม้จะเป็นวันหยุดราชการก็ตาม รถราก็คงยังติดเหมือนเดิม นักเรียนยังคงต้องไปแย่งกันเรียนพิเศษตามรอบ ๆ ศูนย์การค้า พ่อแม่ก็ต้องเสียค่าเรียนพิเศษกันมากมายอย่างที่ทราบกันดีอยู่แล้ว มองไปทางไหนก็มีแต่คนเดินพูดโทรศัพท์มือถือไม่ว่าจะเป็นเด็กประถม มัธยม หรือมหาวิทยาลัย หันกลับมามองดินแดนพุทธภูมินี้ หลังจากที่เราได้สัมผัสการสังเวชนียสถาน แห่งแรกที่ลุมพินีแล้ว ทุกคนก็คงมีความรู้สึกปิติได้เจริญกุศลที่หาโอกาสได้ยาก

เป็นบุญของพวกเราจริง ๆ ครับที่ได้มีโอกาสได้ฟังพระธรรม และเพิ่มความเห็นถูกความเข้าใจถูก ชีวิตคนเรามีได้ยืนยาวสักเท่าไรยังเป็นเด็กเมื่อไม่นานมานี้ ตอนนี้อายุ ๕๐ - ๖๐ ปี กันเกือบหมดแล้ว เห็นไหมครับ หากมัวยึดถือ ติดข้อง กอบ-โกย คิดแต่เรื่องของตนไม่สามารถละคลายอกุศลลงได้บ้าง ก็จะสะสมความติดข้องในกิเลสต่อไป หากสามารถเข้าใจธรรมะว่าเป็นธรรมะ มีความเห็นถูกว่าเป็นรูปธรรม นามธรรม ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน ยิ่งเข้าใจธรรมะมากขึ้น ความละคลายจากอกุศลธรรมก็จะค่อย ๆ เป็นไป

เดินทางในอินเดียตามชนบทสำหรับผู้เขียนแล้วรู้สึกชอบเป็นพิเศษ ถึงแม้จะไปได้ช้าก็ไม่ใช่เพราะเราได้เตรียมเวลามาถึง ๒ สัปดาห์ พอจะมีเวลาค่อย ๆ ไป ถนนตามชนบทจะเล็ก ๆ พอรถวิ่งสวนกันได้ตามในภาพ สองข้างทางเป็นทุ่งนาบ้าง ไร่อ้อยบ้าง ไร่อ้อยบ้าง (ภาพที่ ๑) มีต้นไม้ใหญ่ ๆ เป็นระยะ ๆ (ภาพที่ ๒) แต่ไม่มีเสาไฟฟ้าเลย รถส่วนตัว และมอเตอร์ไซค์ก็ไม่ค่อยมีให้เห็นแสดงว่าชาวชนบทยัง มีวิถีชีวิตอยู่อย่างชนบทเดิม ๆ จริง ๆ ถนนจะตัดผ่านหมู่บ้านหรือเมืองเป็นระยะ ก็จะมีภาพชีวิตสองข้างถนนที่ชาวบ้านยึดเอาถนนเป็นที่ค้าขายจนเหลือที่ให้รถวิ่งเพียงแคบ ๆ รู้สึกว่าบ้านช่องตามถนนตัดผ่านคงจะมีมานานนับเป็นพันปี ซึ่งในสมัยโบราณ ก็จะมีเพียงรถม้าหรือวัวควาย เท่านั้น (ภาพที่ ๓)

เราต้องเดินทางลงใต้มุ่งสู่เมือง โครักขบุรี เป็นเมืองที่เป็นศูนย์กลางของวัดในศาสนาฮินดู ชื่อวัดโครักขนาถ อันเป็นที่มาของชื่อเมืองที่มีประชากรประมาณ ๑.๔ ล้านคน เมื่อรถวิ่งไปสัก ๑ ชั่วโมงหรือ ๒ ชั่วโมงก็จอดพักรถบ้าง เข้าห้องน้ำธรรมชาติหรือแวะดื่ม น้ำชา บางครั้งเราก็พบเห็นความเป็นอยู่อาหารการกิน แบบชาวอินเดียส่วนใหญ่ น่าสนใจทีเดียว ที่พบมากคือการดื่มชาใส่นมที่เรียกว่า กะล่ำใจ และการทำ “น่าน” ที่มีการนวดแป้งแล้วเอาเข้าไปอบในเตาที่มีลักษณะคล้ายโถง เอาออกมาเสิร์ฟพร้อมชาร้อน ๆ รสชาดอร่อยดี (ภาพที่ ๔)

ด้วยระยะทางประมาณ ๑๕๐ กม.เราก็เดินทางมาถึง กุสินารา Kushinagar ปัจจุบันเป็นชุมชนเล็กๆ ของรัฐอุตตรประเทศที่มีประชากรเพียงไม่ถึง ๒๐,๐๐๐ คน ศาลาเวโนทยานแห่งกุสินาราแห่งนี้ ในอดีตเป็นแคว้นแคว้นของกษัตริย์มัลละ แห่งแคว้นวัชชี ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำ **หิรัญวดี** สถานที่รอบบริเวณนี้มีซากโบราณสถานมากมายที่พระเจ้าอโศกมหาราชได้สร้างไว้เป็นที่บูชาสักการะองค์พระผู้มีพระภาค ฯ มีการพบเห็นร่องรอยความเจริญรุ่งเรืองของอาคารสถานที่ แต่ได้ถูกทอดทิ้งร้างมานานนับพันปีตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๕ จนกระทั่งได้รับการค้นพบและบูรณะจากทางการใหม่เมื่อ พุทธศตวรรษที่ ๑๙ นี้เอง (ภาพที่ ๕) และนี่แหละสถานที่สำคัญแห่งพุทธประวัติที่พระบรมศาสดา หลังจากที่ได้ตรากตรำพระวรกาย เผยแผ่คำสอนอันศักดิ์สิทธิ์สูงค่าแก่มวลมนุษย์มาตลอดเวลาที่ทรงพระชนม์ พระองค์ได้ **ทอดร่างลงกล่าวปัจฉิมโอวาทแล้ว** **ปรินิพพาน**

ถึงตอนนี้เมื่อกล่าวคำมอบน้อมต่อพระรัตนตรัยแล้ว และเมื่อมีการอ่านข้อความตามมหาปรินิพพานสูตร (ภาพที่ ๖) ข้อความชวนให้ระลึกถึงว่าพระพุทธรูปที่ทุกคนกราบไหว้เคารพ สูงสุด ได้ปรินิพพาน ณ สถานที่นี้ สหายธรรมบางท่านถึงกับน้ำตาไหลด้วยความสลดใจ และความปลื้มปิติ ซาบซึ้ง บรรยากาศเป็นไปด้วยความสงบ

แล้ว
เชิญอ่านพระสูตร.....

พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค มหาปรินิพพานสูตร เล่ม ๒ ภาค ๑

ปรินิพพาน

ครั้งนั้นแล

พระผู้มีพระภาคทรงหายจากพระประชวรแล้วไม่นานเสด็จออกจากวิหารประทับนั่งบนอาสนะที่เขาปูไว้ในร่มด้านหลังวิหาร ท่านพระอานนท์ได้เข้าเฝ้าถวายบังคม แล้วยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ได้เห็นพระองค์ทรงสำราญแล้ว ข้าพระองค์ได้เห็นความอดทนของพระผู้มีพระภาคแล้ว พระเจ้าข้า แม้กระนั้นร่างกายของข้าพระองค์ เป็นประหนึ่งจังกอมไป ทิศทั้งหลายก็ไม่ปรากฏแก่ข้าพระองค์ ธรรมทั้งหลายก็มิได้แจ่มแจ้งแก่ข้าพระองค์ เพราะอาการทรงพระประชวรของพระผู้มีพระภาค

ก็แต่ว่า ข้าพระองค์ได้มีความเบาใจบางประการว่า ตราบเท่าที่พระองค์ยังไม่ทรงปรารภภิกษุสงฆ์แล้วทรงมีพระดำรัสอย่างใดอย่างหนึ่ง พระผู้มีพระภาคจักยังไม่เสด็จดับขันธปรินิพพาน ดังนี้ พระเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ดูกรอานนท์ ภิกษุสงฆ์ยังหวังอะไรในเรตถาคตเล่า ธรรมที่ตถาคตแสดงแล้วได้ทำมิให้มีในมิให้มันอก กำมือแห่งอาจารย์ในธรรมทั้งหลายมิได้มีแก่ตถาคต ดูกรอานนท์ ผู้ใดพึงมีความดำริอย่างนี้ว่า เราจักบริหารภิกษุสงฆ์ที่ดี หรือว่าภิกษุสงฆ์พึงยกย่องเราก็คดี ดูกรอานนท์ แท้จริงเขาผู้นั้นพึงปรารภภิกษุสงฆ์แล้วกล่าวถ้อยคำบางประการ ดูกรอานนท์ ตถาคตมิได้มีความดำริอย่างนี้ว่า “เราแลจักบริหารภิกษุสงฆ์ หรือว่าภิกษุสงฆ์พึงยกย่องเรตถาคต” ดังนี้ ดูกรอานนท์ ก็ในกาลบัดนี้เรตถาคตแก่ เฒ่าแล้ว เป็นผู้ใหญ่ ล่วงกาลผ่านวัยโดยลำดับแล้ววัยของตถาคตเข้า ๘๐ ปีแล้ว ดูกรอานนท์ เกวียนเก่าคร่ำครวญ เดินไปได้ด้วยการแซมด้วยไม้ไผ่แม้ฉันทันใด ร่างกายของตถาคตก็ดำเนินไปได้ เหมือนการแซมด้วยไม้ไผ่ ฉันทันนั้นแล ดูกรอานนท์ ในสมัยใด ตถาคตเข้าถึงเจตสมาธิ หานิมิตมิได้อยู่ เพราะไม่มนสิการนิมิตทั้งปวง เพราะเวทนาทั้งหลายบางอย่างดับไป ในสมัยนั้น ร่างกายของตถาคตมีความผาสุกยิ่ง

เพราะเหตุนั้นแหละ อานนท์ เธอทั้งหลายจงมีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่งอยู่ เกิดอย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง จงมีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย ดูกร-อานนท์ ภิกษุเป็นผู้มีตนเป็นเกาะมีตนเป็นที่พึ่งอยู่ ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง เป็นผู้มีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งอย่างไร?

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระศาสนานี้ พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ พิจารณาเห็น เวทนาในเวทนาอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้

พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้

ดูกรอานนท์ ภิกษุเป็นผู้มีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง เป็นผู้ มีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง ด้วยอาการอย่างนี้แล

ดูกรอานนท์ เพราะว่า ในกาลบัดนี้ก็ดี โดยการที่เราตถาคตล่วงลับไปแล้วก็ดี ภิกษุทั้งหลายพวกใดพวกหนึ่ง จักเป็นผู้มีตนเป็นเกาะมีตนเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง จักมีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง ภิกษุผู้ใดในการศึกษาเหล่านั้น จักเป็นผู้ประเสริฐสุดยอด” ดังนี้แล

พระผู้มีพระภาคเสวยภัตตาหารของนายจุนทะ

เมื่อพระผู้มีพระภาคเสวยภัตตาหารของนายจุนทะก็มหารูปตรแล้ว เกิดอาพาธ อย่างรุนแรง มีเวทนากล้าเกิดแต่การประจวบลงพระโลหิต ไกลจะปรินิพพาน พระองค์ ทรงมีพระสติสัมปชัญญะ ทรงอดกลั้นเวทนาเหล่านั้นไว้ มิได้ทรงพ่นพริ้ง ตรัสเรียก พระอานนท์มารับสั่งว่า “มาไปกันเถิดอานนท์ เราจะไปยังเมืองกุสินารา” ท่านพระ-อานนท์ทูลรับพระดำรัสแล้ว ปุ่กกุสสมลลบุตรถวายคู้ผ้าแด่พระผู้มีพระภาค

๑

๒

๓

๔

ท่านพระอานนท์ได้กราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ น้าอัศเจรีย์ เหตุไม่เคยมีมาแล้ว พระฉวีวรรณของพระตถาคตบริสุทธิผุดผ่องยิ่งนัก คุผ้าเนื้อละเอียด มีสีดังทอง ลึงคี่ ซึ่งเป็นผ้าทรงนี้ ข้าพระองค์นอมเข้าไปสู่พระกายของพระผู้มีพระภาค ย่อมปรากฏดังถ่านไฟที่ปราศจากเปลว”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ข้อนี้เป็นอย่างนั้นอานนท์ กายของพระตถาคตย่อมบริสุทธิ ฉวีวรรณผุดผ่องยิ่งนัก ในกาลทั้งสอง คือ ในราตรีที่ตถาคตตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ๑ ในราตรีที่ตถาคตปรินิพพานด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ ๑ ในกาลทั้งสองนี้แล กายของพระตถาคตย่อมบริสุทธิ ฉวีวรรณผุดผ่องยิ่งนัก

ดูกรอานนท์ ในปัจฉิมยามแห่งราตรีวันนี้แล ความปรินิพพานของตถาคตจักมีในระหว่างไม้สาละคู่ในสาละวัน อันเป็นที่แหว่พักของมัลลกษัตริย์ทั้งหลาย”

๕

๖

๗

๘

๙

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ เสด็จไปยังฝั่งโน้นแห่งแม่น้ำหิรัญยวดี เมืองกุสินารา และสาละวันอันเป็นที่แหวะพักแห่งมัลลกะษัตริย์ ครั้นแล้ว รับสั่งกะท่านพระอานนท์ว่า “ดูกรอานนท์ เธอจงช่วยตั้งเตียงให้เรา หันศีรษะไปทางทิศอุดรระหว่างไม้สาละคู่ เราเหนื่อยแล้ว จักนอน”

ท่านพระอานนท์ทูลรับพระดำรัสแล้ว ตั้งเตียงหันพระเศียรไปทางทิศอุดรระหว่างไม้สาละคู่ พระผู้มีพระภาคทรงลำเร็จสี่หาเสยา โดยปรีศ्वเบื้องขวา ทรงซ้อนพระบาทเหลื่อมพระบาท มีพระสติสัมปชัญญะ

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกท่านพระอานนท์มารับสั่งว่า “ดูกรอานนท์ ไม้สาละทั้งคู่เผด็จดอกบานสะพรั่งนอกฤดูกาล ดอกไม้เหล่านั้นร่วงหล่นไปรายลงยัง

สรีระของตถาคต เพื่อบูชาตถาคต แม้อุชฌิมกมลพารพจน์เป็นของทิพย์ ก็ตกลงมาจากอากาศ แม้จุมแห่งจันทน์อันเป็นของทิพย์ ก็ตกลงจากอากาศ จุมแห่งจันทน์เหล่านั้นร่วงหล่นไปรยปรายลงสรีระของตถาคต เพื่อบูชาตถาคต คนตรีอันเป็นทิพย์แล้ว ก็ประโคมอยู่ในอากาศ แม้สังคีตอันเป็นทิพย์ ก็เป็นไปในอากาศเพื่อบูชาตถาคต

ดูกรอานนท์ ตถาคตจะชื่อว่าอันบริษัทสักการะ เคารพ นับถือบูชา นอบน้อม ด้วยเครื่องสักการะประมาณเท่านี้หามิได้ ผู้ใดแลจะเป็นภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ก็ตาม เป็นผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตามธรรมอยู่ ผู้นั้นย่อมชื่อว่าสักการะ เคารพ นับถือ บูชาตถาคต ด้วยการบูชาอย่างยิ่ง เพราะเหตุนี้แหละ อานนท์ พวกเธอพึงสำเหนียกอย่างนี้ว่า “เราจักเป็นผู้ปฏิบัติธรรม สมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบ ประพฤติตามธรรมอยู่” ดังนี้

สังเขปนิยสถาน ๔ ตำบล

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อก่อนพวกภิกษุผู้อยู่จำพรรษาในทิศทั้งหลาย ย่อมมาเพื่อเฝ้าพระตถาคต พวกข้าพระองค์ย่อมได้เห็น ได้เข้าไปนั่งใกล้ ภิกษุเหล่านั้น ผู้ให้เจริญใจเหล่านั้น ก็โดยกาลล่วงไปแห่งพระผู้มีพระภาค พวกข้าพระองค์จักไม่ได้เห็น ไม่ได้เข้าไปนั่งใกล้พวกภิกษุผู้ให้เจริญใจ”

“ดูกรอานนท์ สังเขปนิยสถาน ๔ แห่งเหล่านี้ เป็นที่ควรเห็นของกุลบุตรผู้มีศรัทธา สังเขปนิยสถาน ๔ แห่งเป็นไฉน คือ

สังเขปนิยสถานอันเป็นที่ควรเห็น ของกุลบุตรผู้มีศรัทธา ด้วยมาตามระลึกว่า พระตถาคตประสูติในที่นี้ ๑ พระตถาคตตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในที่นี้ ๑ พระตถาคตทรงยังธรรมจักรให้เป็นไปในที่นี้ ๑ พระตถาคตเสด็จปรินิพพานแล้ว ด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุในที่นี้ ๑ สังเขปนิยสถาน ๔ แห่งนี้แล เป็นที่ควรเห็นของกุลบุตรผู้มีศรัทธา ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ผู้มีศรัทธาจักมาด้วยระลึกว่า พระตถาคตประสูติในที่นี้ก็ดี พระตถาคตตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ในที่นี้ก็ดี พระตถาคตยังธรรมจักรให้เป็นไปในที่นี้ก็ดี พระตถาคตเสด็จปรินิพพานแล้ว ด้วยอนุปาติเสส

นิพพานธาตุในที่นี้ก็ดี ก็ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่งจากริกไปยังเจติย์ มีจิตเลื่อมใส จักทำกาละลง ชนเหล่านั้นทั้งหมด เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก จักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์”

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกท่านพระอานนท์มา รับสั่งว่า “ดูกรอานนท์ บางทีพวกเธอจะมีความคิดอย่างนี้ว่า “ปาพจน์มีพระศาสดาล่วงแล้ว พระศาสดาของพวกเราไม่มี ก็ข้อนี้ พวกเธอไม่พึงเห็นอย่างนั้น ธรรมและวินัยอันใดเราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาของพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”

ปัจฉิมวาจา

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราขอเตือนพวกเธอว่า สังฆารทั้งหลาย มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา พวกเธอจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด นี่เป็นปัจฉิมวาจาของตถาคต”

ปรินิพพาน

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงเข้าปฐมฌาน ออกจากปฐมฌานแล้ว เข้าทุติยฌาน ออกจากทุติยฌานแล้ว เข้าตติยฌาน ออกจากตติยฌานแล้ว เข้าจตุตถฌาน ออกจากจตุตถฌานแล้ว เข้าอาภาสญาณัญจายตนะ ออกจากอาภาสญาณัญจายตนสมาบัติแล้ว เข้าวิญญานัญจายตนะ ออกจากวิญญานัญจายตนสมาบัติแล้ว เข้าอาภิกขัญญายตนะ ออกจากอาภิกขัญญายตนสมาบัติแล้ว เข้าเนวสัณญานาสัณญายตนะ ออกจากเนวสัณญานาสัณญายตนสมาบัติแล้ว ทรงเข้าสัณญาเวทิตินิโรธ

ครั้งนั้น ท่านพระอานนท์ได้ถามท่านพระอนุรุทธะว่า “พระผู้มีพระภาคเสด็จปรินิพพานแล้วหรือ” ท่านพระอนุรุทธะตอบว่า “อานนท์ผู้มีอายุ พระผู้มีพระภาคยังไม่เสด็จปรินิพพาน ทรงเข้าสัณญาเวทิตินิโรธ”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคออกจากสัณญาเวทิตินิโรธสมาบัติแล้วทรงเข้าเนวสัณญานาสัณญายตนะ ออกจากเนวสัณญานาสัณญายตนสมาบัติแล้ว เข้าอาภิกข-

จัญญายตนะ ออกจากอาภิกขุจัญญายตนสมาบัติแล้ว เข้าวิญญาณัญญายตนะ ออกจากวิญญาณัญญายตนสมาบัติแล้ว เข้าอากาสาณัญญายตนะ ออกจากอากาสาณัญญายตนสมาบัติแล้ว เข้าจตุตถฌาน ออกจากจตุตถฌานแล้ว เข้าตติยฌาน ออกจากตติยฌานแล้ว เข้าทุติยฌาน ออกจากทุติยฌานแล้ว เข้าปฐมฌาน ออกจากปฐมฌานแล้ว เข้าทุติยฌาน ออกจากทุติยฌานแล้ว เข้าตติยฌาน ออกจากตติยฌานแล้ว เข้าจตุตถฌาน พระผู้มีพระภาคทางออกจากจตุตถฌานแล้ว เสด็จดับขันธปรินิพพาน โดยลำดับแห่งการพิจารณาองค์จตุตถฌานนั้น

เมื่อพระผู้มีพระภาคเสด็จปรินิพพานแล้ว พรหมกันันน์ ได้เกิดแผ่นดินไหวใหญ่ เกิดความขนพองสยองเกล้า น่าสะพรึงกลัว ทั้งกลองทิพย์ก็บันลือขึ้น

บรรดาภิกษุทั้งหลายนั้น ภิกษุเหล่าใด ยังมีราคะไม่ไปปราศแล้ว ภิกษุเหล่านั้น บางพวกประคองแขนทั้งสองคร่ำครวญอยู่ ลมลงกลิ้งกลือกไปมา ดูจะมีทำอันตรายแล้ว รำพันว่า “พระผู้มีพระภาคเสด็จปรินิพพานเร็วนัก พระสุตเสด็จปรินิพพานเร็วนัก พระองค์ผู้มีจักขุในโลก อันตรธานเสียเร็วนัก”

ส่วนภิกษุเหล่าใดที่มีราคะไปปราศแล้ว ภิกษุเหล่านั้นมีสติสัมปชัญญะอดกลั้น โดยธรรมสังเวชาว่า “สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ เพราะฉะนั้น เหล่าสัตว์จะพึงได้ในสังขารนี้แต่ที่ไหน”

จบพระสูตร

กราบไหว้พระพุทธรูปในวิหารแล้ว ออกมาทำประทักษิณเวียนเทียนรอบพระสถูปที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ แล้วก็หามุม ลานรอบพระสถูปเพื่อสนทนาธรรม เป็นการปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ตามพระโอวาทที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสไว้ ณ ที่นี้เมื่อ ๒๕๕๐ ปีที่แล้ว (ภาพที่ ๘)

ตอนหน้าเราไปนมัสการ **มกุฏพันธเจดีย์** สถานที่ถวายพระเพลิง และมาอ่าน เรื่องเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากพระพุทธองค์ทรงดับขันธปรินิพพานกันว่า **กษัตริย์ มัลละ** ได้จัดการกับ**พระสรีระอังคาร**ของพระผู้มีพระภาคอย่างไร **อนุโมทนา**

บันทึกการเดินทาง วันที่ ๗

๐๑.๐๐ น.	
๐๒.๐๐ น.	
๐๓.๐๐ น.	
๐๔.๐๐ น.	
๐๕.๐๐ น.	
๐๖.๐๐ น.	
๐๗.๐๐ น.	
๐๘.๐๐ น.	
๐๙.๐๐ น.	
๑๐.๐๐ น.	
๑๑.๐๐ น.	
๑๒.๐๐ น.	
๑๓.๐๐ น.	
๑๔.๐๐ น.	
๑๕.๐๐ น.	
๑๖.๐๐ น.	
๑๗.๐๐ น.	
๑๘.๐๐ น.	
๑๙.๐๐ น.	
๒๐.๐๐ น.	
๒๑.๐๐ น.	
๒๒.๐๐ น.	
๒๓.๐๐ น.	
๒๔.๐๐ น.	

บันทึกกิจกรรม

[illegible]

๑๑ มกุฏพันธเจดีย์ สถานที่ถวายพระเพลิง

เดินทางมาเป็นวันที่ ๘ แล้ว ครึ่งทางแล้วนะครับ บางคนเริ่มคิดถึงบ้าน เมืองไทย อันเป็นที่รักของเรา แต่บางคนเริ่มซึมซับความเป็นอินเดียมากขึ้นแล้วใช้ไหมครับ ยกตัวอย่าง เช่น กินอาหารแซ่บทุกมื้อโดยเฉพาะหัวหอมและเครื่องเทศ กลิ่นตัวพวกเราเริ่มจะเป็นอินเดียแล้ว พวกผู้หญิงก็เปลี่ยนชุดเป็น紗หรี (ภาพที่ ๑) สวมกำไลแขนส่งเสียงกริ่ง กริ่ง กันแล้ว ยิ่งเดินไปไหนพวกขอทานก็จะติดตามเป็นพรวนพร้อมกับเสียงร้องมหารานี ๆ พร้อมกับแบมือรูป ๆ ๆ ๆ ยิ่งดูสง่างามไม่น้อยเลย หญิงไทยเราน้ำนมสวย ๆ นี่ พอแต่งชุด紗หรีเข้าไปแล้ว รับรอง สวยทันตาเห็น (ภาพที่ ๒) อย่าบอกใครเชียว ถ้ามาอินเดียนี้ ต้องหามาแต่งให้ได้นะครับ ขอเพียงอย่างเดียวเตรียมเข็มกลัดไปเยอะ ๆ ผูกมัดให้รัดกุม เดี่ยวไปรุ่มร่าม ไปหลุดผละกลางตลาดจะหาคนช่วยแต่งใหม่ไม่ได้จะยุ่ง เพิ่งหัดแต่ง คงไม่ง่ายเหมือนน้องกางเกงยีนส์นะครับ

คนอินเดียนับว่าเป็นชนชาติที่ปรับตัวให้ทำธุรกิจได้ง่ายมากครับ (ภาพที่ ๓) ไม่ต้องรอพรินซ์หรือเทคโนโยลีใด ๆ ทั้งสิ้น มีพื้นดินพร้อมอุปกรณ์เล็กน้อยก็เปิดกิจการได้แล้วครับ (ภาพที่ ๔) สำหรับชาวบ้านชายหญิงในรูปข้างล่างนี้เล่นดนตรีร้องเพลงขับกล่อมอยู่ที่หน้าประตูทางเข้ามกุฏพันธเจดีย์ (ภาพที่ ๕) สุ่มเสียงทำนองเศราสร้อยได้บรรยาศดีจริง ๆ ผู้เขียน ไปที่นั่นหลาย ๆ ครั้งเข้าจนจำกันได้ เมื่อคราวที่แล้วด้วยความชอบพอเป็นพิเศษ เลยชวนเพื่อน ๆ แจกรูปและสละเสื้อผ้าชุดเก่งให้ไป ๒ - ๓ ชุด แต่เป็นเทรนด์แบบฮิปฮอป ไม่ทราบป่านนี้ท่านโยนทิ้งไปหมดแล้วก็ไม่รู้ ส่วนอีกรูปที่เป็นหญิงสาวแยมวิสูตรออกมาจาก ประตูนั้น (ภาพที่ ๖) คือ ชาวบ้านที่หมู่บ้านนายจนทะแห่งเมืองปาวา อันสืบเผ่าพันธุ์เกาแก่นับพันปี มาแล้ว

ห่างจากสถูปและพระวิหารที่ประดิษฐานพระพุทธรูปมหาปรินิพพานไม่ไกลบนถนนเดียวกันคือ **มกุฏพันธเจดีย์** (ภาพที่ ๗) สถานที่ถวายพระเพลิง มองเห็นเป็นเนิน ก่อด้วยอิฐเคยมีนักชุดคัน เจาะลึกลงไปพบกองขี้เถ้าและรอยดินใหม่ไฟ และหลักฐานอื่น ๆ ยืนยันว่าเป็นสถานที่ถวายพระเพลิง บริเวณโดยรอบมีร่องรอยอาคารโบราณปรากฏอยู่มากมาย (ภาพที่ ๘) ผู้มาสักการะพร้อมกันกราบนมัสการ กระทำเวียน

เทียนประทักษิณ นอมระลึกเสมือนหนึ่งได้มากราบยังพิธีถวายพระเพลิงพุทธสรีระ (ภาพที่ ๙) เหตุการณ์เมื่อ ๒๕๕๐ ปีก่อนเป็นประการใดเชิญอ่านพระสูตรเกี่ยวกับพุทธประวัติตอนนี้.....

พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่ม ๒ ภาค ๑

แจ้งข่าวปรีนิพพาน

สมัยนั้น พวกเจ้ามัลละเมืองกุสินารา ประชุมกันที่สัญจราคารด้วยเรื่องพระ-
นิพพานนั้น. ลำดับนั้น ท่านพระอานนท์ไปยังสัญจราคารของเจ้ามัลละเมืองกุสินารา
ได้บอกแก่เจ้ามัลละเมืองกุสินาราว่า ดูก่อนวาลิภุสฺสทั้งหลายพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จ
ปรีนิพพานแล้ว ขอท่านทั้งหลายจงสำคัญการอันควรในบัดนี้เกิด. เจ้ามัลละ ไอรส
สุณิสสา และปชาบดีฟังคำของท่านพระอานนท์แล้ว มีความทุกข์ เสียพระทัยเปี่ยมด้วย
ทุกข์ใจ บางพวกสยายผมประคอง พระหัตถ์ทั้งสองคร่ำครวญ ล้มลงกลิ้งเกลือกไปมา
เหมือนมีพระบาทขาดแล้วทรงรำพันว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าปรีนิพพานเร็วนัก
พระสูตรปรีนิพพานเร็วนัก พระองค์ผู้มีจักขุในโลกอันตรธานเร็วนัก.

ครั้งนั้น เจ้ามัลละเมืองกุสินารารับสั่งกะพวกบุรุษว่า พวกท่านจงเตรียมของ
หอมดอกไม้ และเครื่องดนตรีทุกชนิดในเมืองกุสินาราให้พร้อม.เจ้ามัลละเมืองกุสินารา
ถือเอาของหอมดอกไม้เครื่องดนตรีทุกชนิดและผ้า ๕๐๐ คู่เสด็จไปยังสาลวันอันเป็นที่
แหวะพักของพวกเจ้ามัลละ เสด็จเขาถึงสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้า สักการะ เคารพ
นับถือ บูชาพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยการพ้อนรำ ขับร้อง ประโคม ของหอม
ดอกไม้ ดาดพาดนผาตตกแต่งโรงมณฑล. ยังวันนั้นให้ล่วงไปด้วยประการอย่างนี้.

พวกเจ้ามัลละมีพระดำริว่า การถวายพระเพลิงพระสรีระของพระผู้มี-
พระภาคเจ้าในวันนี้หมดเวลาเสียแล้ว พຼงนี้พวกเราจักถวายพระเพลิงพระสรีระของ
พระผู้มีพระภาคเจ้า. พวกเจ้ามัลละเมืองกุสินารา สักการะ เคารพ นับถือ บูชาพระ-
สรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยการพ้อนรำ ขับร้อง ประโคม ของหอมดอกไม้ ดาด
พาดนผาตตกแต่งโรงมณฑล. ยังวันแม้ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ที่ ๖ ให้ล่วงไป

แล้วครั้นถึงวันที่ ๗ พวกเจ้ามัลละเมืองกุสินารามีพระดำริว่า พวกเรารู้การระเคราพ นับถือ บุชาพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยการพ้อนรำ ขั้บรอง ประโคม ของหอม ดอกไม้ จักเชิญไปทางทิศทักษิณแห่งพระนครเชิญไปภายนอกพระนคร ถวายพระเพลิง พระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้า ทางทิศทักษิณแห่งพระนคร.

มัลลปาโมกข์ ๘

สมัยนั้น มัลลปาโมกข์ ๘ องค์ สละสลงเกล้าแล้วทรงนุ่งผ้าใหม่ด้วยทรงดำริว่า เราจักยกพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้า ย่อมไม่อาจยกขึ้นได้. พวกเจ้ามัลละเมืองกุสินราได้ถามท่านพระอนุรุธะว่า ท่านอนุรุธะอะไรหนอเป็นเหตุ อะไรหนอเป็นปัจจัย มัลลปาโมกข์ ๘ องค์นี้ ผู้สละสลงเกล้าแล้ว ทรงนุ่งผ้าใหม่ด้วยดำริว่า เราจักยกพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้า ย่อมไม่อาจยกขึ้นได้. พระอนุรุธะกล่าวว่า

ดูก่อนวาสิฏฐะทั้งหลาย พวกท่านมีความประสงค์อย่างหนึ่ง พวกเทวดามีความประสงค์อย่างหนึ่ง. เจ้ามัลละถามว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ พวกเทวดามีความประสงค์อย่างไร.

พระอนุรุธะกล่าวว่า ดูก่อนวาสิฏฐะทั้งหลาย พวกท่านมีความประสงค์ว่า เราสักการะ เคารพ นับถือ บูชาพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้า ด้วยการพ้อนรำ ขั้บรอง ประโคม ดอกไม้ ของหอม จักเชิญไปทางทิศทักษิณแห่งพระนคร แล้วเชิญไปภายนอกพระนคร ถวายพระเพลิงพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้า ทางทิศทักษิณแห่งพระนคร เทวดามีความประสงค์ว่า เราสักการะ เคารพ นับถือ บูชาพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้า ด้วยการพ้อนรำ ขั้บรอง ประโคม ดอกไม้ ของหอม อันเป็นทิพย์จักเชิญไปทางทิศอุดรแห่งพระนครแล้วเข้าสู่พระนครโดยทวารทิศอุดร เชิญไปท่ามกลางพระนคร แล้วออกโดยทวารทิศบูรพา แล้วถวายพระเพลิงพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้า ที่มกุฎพันธเจดีย์ของพวกเจ้ามัลละ ทางทิศบูรพาแห่งพระนคร. เจ้ามัลละกล่าวว่าขอให้เป็นไปตามความประสงค์ของพวกเทวดาเถิด.

สมัยนั้น เมืองกุสินาราดาราตาศไปได้ด้วยดอกมณฑารพ โดยถ้องแถวประมาณ แคเข้า จนตลอดที่ต่อแห่งเรือนบ่อของโสโครกและกองหยากเยื่อ ครั้นนั้นพวกเทวดา

และพวกเจ้ามัลละเมืองกุสินาราสักการะเคารพ นับถือ บูชาพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้า ด้วยการพ่อนำ ขันรอง ประคอง ดอกไม้ ของหอม ทั้งที่เป็นทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ เชิญไปทางทิศอุดรแห่งพระนครแล้วเชิญไปสู่พระนครโดยทวารทิศอุดร เชิญไปท่ามกลางพระนคร แล้วออกไปโดยทวารทิศบูรพา แล้ววางพระสรีระพระผู้มีพระภาคเจ้า ณ มกุฏพันธเจดีย์ของพวกเจ้ามัลละ ทางทิศบูรพาแห่งพระนคร.

ลำดับนั้น พวกเจ้ามัลละได้ถามท่านพระอานนท์ว่า พวกข้าพเจ้าจะพึงปฏิบัติในพระสรีระของพระตถาคตอย่างไร. ท่านพระอานนท์กล่าวว่า ดูก่อนวาสิฏฐะทั้งหลาย พวกท่านพึงปฏิบัติ ในพระสรีระพระตถาคต เหมือนที่ข้าพเจ้าปฏิบัติในพระสรีระของพระเจ้าจักรพรรดิฉะนั้น. ข้าพเจ้าปฏิบัติในพระสรีระของพระเจ้าจักรพรรดิเป็นอย่างไรเล่า.

ดูก่อนวาสิฏฐะทั้งหลาย เขาห่อพระสรีระของพระเจ้าจักรพรรดิด้วยผ้าไหม แล้วชุบด้วยสาลีแล้วห่อด้วยผ้าไหม โดยอุบายนี้ห่อพระสรีระของพระเจ้าจักรพรรดิด้วยผ้า ๕๐๐ คูแล้ว เชิญพระสรีระลงในรางเหล็กอันเต็มด้วยน้ำมันครอบด้วยรางเหล็กอื่น แล้วกระทำจิตกาธานด้วยไม้หอมทุกชนิดถวายพระเพลิงพระสรีระของพระเจ้าจักรพรรดิแล้ว สร้างพระสถูปของพระเจ้าจักรพรรดิไว้ที่ท่าใหญ่ ๔ แห่ง ข้าพเจ้าปฏิบัติในพระสรีระของพระเจ้าจักรพรรดิด้วยประการฉะนี้แล พวกท่านพึงปฏิบัติใน

๙๕ มกุฏพันธเจดีย์ สถานที่ถวายพระเพลิง

๙๗

๙๘

๙๙

๑๐

๑๑

๑๒

๑๓

๑๔

พระสรีระพระตถาคต เหมือนที่เขาปฏิบัติในพระสรีระของพระเจ้าจักรพรรดิฉะนั้น
พึงสร้างพระสถูปพระตถาคตไว้ในหนทางใหญ่ ๔ แพร่ง ชนเหล่าใดจักยกขึ้น
ซึ่งพวงมาลัยของหอมหรือจุกจกอิภาวาท หรือจักยังจิตให้เลื่อมใสในพระสถูปนั้น ข้อนั้น
จักเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่ชนเหล่านั้นตลอดกาลนาน.

ลำดับนั้น พวกเจ้ามัลละเมืองกุสินารารับสั่งกะพวกบุรุษว่า ดูก่อนพนาย
ถ้อยอย่างนั้น พวกท่านจงเตรียมสำลีไว้พร้อมเถิด. พวกเจ้ามัลละเมืองกุสินาราห่อ

พระสรีระพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยผ้าใหม่แล้วซับด้วยสำลี แล้วห่อด้วยผ้าใหม่โดยอุบายนี้ ห่อพระสรีระพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยผ้า ๕๐๐ คู่ แล้วเชิญลงในรางเหล็กอันเต็มด้วยน้ำมัน ครอบด้วยรางเหล็กอื่น แล้วกระทำจิตกาธานด้วยไม้หอมทุกชนิด แล้วจึงเชิญพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้าขึ้นสู่จิตกาธาน.

เรื่องพระมหากัสสปเถระ

สมัยนั้น พระมหากัสสปะพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ประมาณ ๕๐๐ รูป เดินทางจากเมืองปาวาสู่เมืองกุสินารา. ลำดับนั้น ท่านมหากัสสปะแวะออกจากทาง แล้วนั่งพักที่โคนไม้ต้นหนึ่ง.

สมัยนั้น อาชีวกคนหนึ่ง ถือดอกมณฑารพในเมืองกุสินาราดำเนินทางไกลมาสู่เมืองปาวา. ท่านมหากัสสปะได้เห็นอาชีวกนั้นมาแต่ไกล จึงถามอาชีวกนั้นว่า คุณก่อนผู้มีอายุ ท่านยังทราบข่าวพระศาสดาของเราบ้างหรือ. อาชีวกตอบว่า เราทราบอยู่ พระสมณโคตมปรินิพพานได้ ๗ วัน เข้าวันนี้ นี้ออกมณฑารพเราถือมาแต่ที่นั่น บรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุเหล่าใดยังไม่ปราศจากโรคะภิกษุเหล่านั้นบางพวกประสงค์จะทั้งสองคว่ำครวญอยู่ ลมลงกลิ้งเกลือกไปมาเหมือนเท้าขาดแล้ว จำกันว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าปรินิพพานเร็วนัก พระสุคตปรินิพพานเร็วนัก พระองค์ผู้มีพระจักขุในโลก อันตรธานเร็วนัก. ส่วนภิกษุเหล่าใดปราศจากโรคะ ภิกษุเหล่านั้นมีสติสัมปชัญญะอดกลั้นอยู่ว่า สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนออันจะหาได้ในสังขารนี้แต่ที่ไหน.

ถวายพระเพลิง

ลำดับนั้น ท่านพระมหากัสสปะเข้าไปถึงมกุฏพันธเจดีย์ของพวกเจ้ามัลละในเมืองกุสินารา และถึงจิตกาธานของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว ครั้นเข้าไปแล้ว กระทำจีวรเฉวียงบาซางหนึ่ง ประนมอัญชลีกระทำประทักษิณจิตกาธาน ๓ รอบ แล้วเปิดทางพระบาท ถวายบังคมพระบาททั้งสองของพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยเศียรเกล้า. แม้ภิกษุ ๕๐๐ รูปเหล่านั้น กระทำจีวรเฉวียงบาประนมอัญชลี กระทำประทักษิณ ๓ รอบแล้ว ถวายบังคมพระบาททั้งสองของพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยเศียร-

เกล้า. เมื่อท่านพระมหากัสสปะและภิกษุ ๕๐๐ รูปนั้นถวายบังคมแล้ว จิตกาธานของพระผู้มีพระภาคเจ้าก็โพล่งขึ้นเอง.

เมื่อพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้าถูกเพลิงไหม้อยู่ พระอริยะส่วนใด คือ พระฉวี พระจัมมะ พระมังสะ พระนหารุ หรือพระลลิกา เถาเขม่าแห่งพระอริยะส่วนนั้น มิได้ปรากฏเลย เหลืออยู่แต่พระสรีระอย่างเดียว. เมื่อเนยใส และน้ำมันถูกเพลิงไหม้อยู่ เถาเขม่ามิได้ปรากฏอันใด เมื่อพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้าถูกเพลิงไหม้อยู่...เหลืออยู่แต่พระสรีระอย่างเดียวฉันนั้นเหมือนกัน. บรรดาผ้า ๕๐๐ คู่ เหลานั้น เพลิงไหม้เพียง ๒ ผืนเท่านั้น คือ ผืนในที่สุดกับผืนนอก.

เมื่อพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้าถูกเพลิงไหม้แล้ว ท่อน้ำก็ไหลลงมาจากอากาศดับจิตกาธานของพระผู้มีพระภาคเจ้า. น้ำพุ่งขึ้นมาจากไม้สาละ ดับจิตกาธานของพระผู้มีพระภาคเจ้า. พวกเจ้ามัลละเมืองกุสินาราดับจิตกาธานของพระผู้มีพระภาคเจ้า ด้วยน้ำหอมทุกชนิด. ลำดับนั้น พวกเจ้ามัลละเมืองกุสินารา ทำสัตติปัญชร ในสันนิศาคร แวดล้อมด้วยธนูปรการสักการะ เคารพ นับถือ บูชาพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้าตลอด ๗ วันด้วยการพ้อนรำ ขับร้อง ประโคม ดอกไม้ ของหอม.

สถูปบ้านนายจุนทะ

บริเวณสถูปโบราณ อันเป็นที่หมายว่าที่แห่งนี้คือบ้านของนายจุนทะกัมมารบุตร ช่างทองชาวเมือง ปาวา ที่ถวายภัตตาหารมื้อสุดท้าย ชื่อ **สุกรมัททวะ** ต่อบรมศาสดา เป็นเหตุให้การประหารชีวิตนัก และเสด็จไปยังเมืองกุสินารา เพื่อปรินิพพานตามพุทธ ประสงค์

ปัจจุบันตั้งอยู่ที่หมู่บ้าน**ปาวานาคาร** ห่างจากเมืองกุสินาราประมาณ ๑๙ กม. มีสถูปโบราณเหลือเป็นเนินสูงประมาณ ๕๐ ฟุต ตามหลักฐานการขุดค้นได้ พระพุทธรูปที่บรรจุในสถูปนี้ ๓ - ๔ องค์ ตามพระพุทธรูปประวัติกล่าวว่า

เมื่อพระภาคเจ้าประทับอยู่ในโกศนครพอสสมควรแก่เวลาแล้ว ตรัสเรียกพระอานนท์และเสด็จพระดำเนินไปยังเมืองปาวาพร้อมกับพระภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ เมื่อไปถึงเมืองปาวาแล้ว ประทับอยู่ ณ สวนมะม่วง ของนายจุนทะ เป็นบุตรของนายช่างทอง ความจริงเมืองปาวานั้นเป็นศูนย์กลางของพวกที่นับถือศาสนา นิครนถนาฏบุตร นายจุนทะได้ทราบข่าวว่าพระพุทธองค์เสด็จถึงเมืองปาวา กำลังประทับอยู่ ณ อัมพวัน จึงเดินทางไปเข้าเฝ้า กราบทูลนิมนต์พระพุทธองค์พร้อมกับพระภิกษุสงฆ์ให้เสด็จไปฉันภัตตาหารในวันรุ่งขึ้น นายจุนทะจัดเตรียมของเคี้ยวของฉันอันประณีต และสุกรมัททวะ มาถวายเฉพาะพระองค์ ให้ถวายอาหารอื่นแก่พระภิกษุสงฆ์ เมื่อฉันแล้ว ตรัสสั่งให้นำสุกรมัททวะที่เหลือไปฝังเสีย

“ดูก่อนจุนทะ ท่านจงฝังสุกรมัททวะที่เหลือเสียในหลุม เรายังไม่เห็นใครเลยในมนุษย์โลก เทวโลก มารโลก พรหมโลก ที่บริโภคน้ำสุกรมัททวะนั้นแล้ว จักพึงให้อยไปด้วยดี นอกจากตถาคต”

นายจุนทะทำตามพุทธบัญชา เข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนา ทำให้นายจุนทะเกิดความเข้าใจในข้ออรรถข้อธรรม มีความรื่นเริงเบิกบานในธรรมะที่ได้สดับนั้น ต่อจากนั้น พระพุทธเจ้าเสด็จลุกจากอาสนะเสด็จกลับที่ประทับ

ในวันนั้นเอง หลังจากที่เสวยสุกรมัททวะของนายจุนทะแล้ว พระพุทธเจ้าทรงประชวรด้วยโรคชื่อ “ปักขันทิกาพาท” มีอาการลงพระโลหิต ทรงได้รับทุกขเวทนาอย่างแรงกล้า แต่ยังทรงมีสติสัมปชัญญะ มั่นคง ไม่ทรมานทรมาย ทรงอดกลั้นทุกขเวทนานั้น ด้วยพลังขันติธรรม คือ **อิริยาสนขันธ์**

พระพุทธเจ้าเสด็จจากเมืองปาวาพร้อมกับพระภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ ขณะที่ยังเสด็จดำเนิน ทรงกระหายน้ำจึงเสด็จแวะลงพัก ณ โคนต้นไม้ที่ริมทางนั้น ตรัสสั่งให้พระอานนท์นำผ้าสังฆาฏิซ้อนกันเป็น ๔ ชั้น ประทับบนอาสนะที่พระอานนท์ปูลาดถวายไว้ รับสั่งให้พระอานนท์ไปตักน้ำจากลำคลองเล็กที่อยู่ในบริเวณนั้นมา เพราะทรงกระหายใคร่จะดื่ม น้ำ พระอานนท์ไม่ไปตักน้ำตามพุทธบัญญัติ เพราะเห็นว่าเกียติ ๕๐๐ เล่ม

เพ็งข้ามแม่น้ำนั้นไปไม่นาน ทำให้น้ำขึ้น กราบทูลแนะนำให้เสด็จต่อไปยังแม่น้ำใหญ่ชื่อ “กกุธารนที” ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากที่นั้น พระพุทธเจ้าตรัสยืนยันถึง ๓ ครั้ง ให้พระอานนท์ ไปตักน้ำมา

พระอานนท์เถระ เมื่อพระพุทธองค์ทรงยืนยันให้ไปตักน้ำถึง ๓ ครั้ง จึงถือบาตร ไปยังแม่น้ำน้อยเพื่อนำน้ำไปถวายตามพุทธประสงค์ แต่เมื่อพระอานนท์เดินเข้าไปใกล้ น้ำในแม่น้ำที่ขุ่นมัวเพราะถูกล้อเกวียนย่ำไป กลับใสสะอาด ไม่ขุ่นมัว มีกระแสไหลไปตามปกติ เหมือนกับว่าไม่มีล้อเกวียนย่ำผ่านไป

แม่น้ำที่อยู่ใกล้เมืองกุสินารา คือ กกุฏฐา หรือ กกุธารนที ที่พระพุทธเจ้าทรงสงสนาน แม่น้ำสายนี้อยู่ในเขตของเมืองปาวา ส่วนอัมพวันของนายจุนทะ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำกกุฏฐานี้ พระพุทธเจ้าหลังจากที่เสวยสุกรมัททวะของนายจุนทะแล้ว ทรงประจวบกับขันทิกาพาร ประทับอยู่ที่อัมพวันนี้ ตรัสให้พระอานนท์นำความไปบอกแก่นายจุนทะ โดยทำให้เขามั่นใจว่าการที่เขาถวายสุกรมัททวะแด่พระตถาคตเป็นอาหารมื้อสุดท้าย หลังจากที่ได้รับเสวยแล้วทรงประจวบนี้ ไม่มีข้อที่น่าตำหนิ แต่กลับมีานิสงส์มาก ตำนานบอกว่า เมื่อพระพุทธเจ้าทรงสงสนานในแม่น้ำกกุฏฐานี้แล้ว บริเวณริมฝั่งแม่น้ำ และปลาทุกตัวในแม่น้ำได้กลายเป็นทองคำ

ข่าวการเสด็จปรินิพพานของพระพุทธเจ้าแพร่สะพัดอย่างรวดเร็ว และกว้างไกล พระเจ้าอชาตศัตรูแห่งกรุงราชคฤห์ กษัตริย์ลิจฉวีแห่งไพศาลี ศากยะแห่งกรุงกบิลพัสดุ์ บุรีแห่งอลากัปปา โกลิยะแห่งรามคาม มัลละแห่งปาวา รวมทั้งพราหมณ์คนหนึ่ง ต่างอ้างสิทธิ์ได้ส่วนแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ จากมัลละแห่งกุสินารา เกือบจะเกิดสงครามจากการแย่งชิง แต่ได้โศกพราหมณ์เข้ามาจัดการโดยตกลงกันอย่างสันติ (ภาพที่ ๑๐) ให้มีการแบ่งออกเป็นแปดส่วนเท่ากัน ในจำนวนนี้ส่วนหนึ่งตกเป็นของมัลละแห่งกุสินารา ซึ่งได้สร้างสถูปที่สำคัญขึ้นมาแห่งหนึ่งในเมืองของตนด้วยพิธีอย่างสมเกียรติ

วัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์ (ภาพที่ ๑๑) ตั้งอยู่ระหว่างกิ่งกลางของสาละวินที่แยกที่เสด็จ ปรินิพพานกับมกุฏพันธนเจดีย์ ที่ถวายพระเพลิงพุทธสรีระ ปัจจุบันมี

เจ้าคุณพระวิเทศโพธิคุณ (วีรยุทธโท) ปฏิบัติหน้าที่ประธานสงฆ์หรือเจ้าอาวาส พร้อมด้วยภิกษุจำพรรษา ๑๙ รูป ขณะนี้มีการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เช่น การปฏิบัติกรรมฐาน วิชาศีล และให้การสงเคราะห์ด้วยการเปิดสถานรักษาพยาบาล กุสินาราคลินิก ตรวจรักษาคณยากคนจน ผู้ด้อยโอกาสประมาณวันละ ๕๐ - ๑๑๐ คน มีนายแพทย์ แพทย์หญิง พยาบาลและเภสัชกร มาทำงานทุกวัน โดยรักษาฟรี ไม่เลือกชั้นวรรณะ โดยไม่คิดมูลค่าใด ๆ

ได้ทราบจากท่านเจ้าคุณว่าสถาปนิกผู้ออกแบบวัดที่สวยงามอลังการณแห่งนี้เป็น ท่านอาจารย์ภิญโญ สุวรรณคีรี อาจารย์ทางสถาปัตยกรรมไทยที่มีฝีมือเยี่ยมที่สุดของไทยที่เป็นที่ร่ำลือกันว่าฝีมืออาจารย์ภิญโญนี้ ต่อให้เอาจิกกะแร้นับดินสอเขียนลายไทยแข่งกันทั่วเมืองไทยก็ยังไม่มีความรู้ได้ ขนาดนั้น เมื่อสามสิบกว่าปีที่แล้ว ผู้เขียนก็เคยเป็นศิษย์ของท่านในวิชาสถาปัตยกรรมไทย มาถึงเวลานี้ยังนึกประหลาดใจว่า อาจารย์ทำไมท่านถึงวิชากลับไปหมดเลย ลายไทยต่างๆที่ท่านสอนไว้ทำไมเราเขียนไม่ได้แม้แต่เส้นเดียว ถ้ายังไปการฟั่งธรรมะหลาย ๆ ปีมานี้ หวังว่าไม่กลับคืนไปยังท่านอาจารย์จนหมดเหมือนสมัยเรียนหนังสือนะครับ หวังว่าคงเหลือไว้ได้ชั่วดึกเขาเจริญปัญญาบางตามสมควร

ที่กุสินารานี้เราจะแยกกันพักเป็นสองโรงแรมอีกแล้วครับ โรงแรมที่เห็นในภาพที่ ๑๓ สวยไหมครับ ใครอยากพักที่นี่ก็ลองจอง ๆ ไว้ก่อนนะครับ เมื่อปี ๔๔ พวกเรา มาเขาเพ็งเปิดรับเราเป็นแขกชุดแรกด้านหน้าสวย ด้านหลัง ยังทำสีไม่เสร็จ กระจกครับ ตอนกลางคืนไฟดับก็ครั้งไม่ทราบ ผู้เขียนไม่ได้มาพักด้วยครับ เขาเมตตาให้ไปพักอีกโรงแรมหนึ่ง หลับสบายและฝันดี **ขออนุไทนาคครับ**

บันทึกการเดินทาง วันที่ ๘

๐๑.๐๐ น.

๐๒.๐๐ น.

๐๓.๐๐ น.

๐๔.๐๐ น.

๐๕.๐๐ น.

๐๖.๐๐ น.

๐๗.๐๐ น.

๐๘.๐๐ น.

๐๙.๐๐ น.

๑๐.๐๐ น.

๑๑.๐๐ น.

๑๒.๐๐ น.

๑๓.๐๐ น.

๑๔.๐๐ น.

๑๕.๐๐ น.

๑๖.๐๐ น.

๑๗.๐๐ น.

๑๘.๐๐ น.

๑๙.๐๐ น.

๒๐.๐๐ น.

๒๑.๐๐ น.

๒๒.๐๐ น.

๒๓.๐๐ น.

๒๔.๐๐ น.

บันทึกกิจกรรม

[illegible]

๑๒ สารนาถ ปฐมเทศนา

วันนี้เราจะเดินทางอีกประมาณ ๒๕๐ กม. เพื่อจะไปยังเมืองพาราณสี ที่ตั้งสำคัญของสังฆนียสถานอีกแห่งหนึ่ง คือเป็นที่ ๆ พระผู้มีพระภาคได้แสดงธรรมครั้งแรก แก่ปัญจวัคคีย์จนสำเร็จมรรคผล เป็นการทำสิ่งที่ยากเพราะพระธรรมที่พระองค์ตรัสรู้ นั้นลึกซึ้งเข้าใจได้ยาก การที่มีผู้เข้าใจและดวงตาเห็นธรรมได้ ก็เป็นสัญญาณว่ากงล้อแห่งธรรมหมุนต่อไปได้ (ภาพที่ ๑) เรียกว่ามีธรรมจักรมีผู้เข้าใจธรรมและปฏิบัติตามได้ ความสำเร็จนี้เป็นสิ่งที่ตั้งสะท้อนไปถึงเทวโลก พรหมโลก ทวโลกธาตุวันไหน หลังจากนั้นตลอด ๔๕ ปีของพระพุทธองค์ ด้วยการเดินด้วยเท้าบึกป่าฝ่าดง ทั้งร้อนหนาว ทั้งฝุ่น ทั้งโรคภัย ไข้เจ็บ ทว่าดินแดนที่ราบภาคเหนือของอินเดีย ด้วยพระเมตตา พระองค์ได้ อุทิศตนเทศนา อบรมสั่งสอนคนให้เป็นคนดี นับล้าน ๆ คน จนตลอดชีวิตของพระองค์ และพระศาสนา ก็ได้เผยแพร่อีสืบต่อจนมาถึงรุ่นเรา

ถ้ากล่าวคำว่า สารนาถ อาจยังไม่คุ้นเคยชื่อเท่าคำว่า ป่าอสิปตนมฤคทายวัน ตามที่พวกเราได้รับรู้มาจากพุทธประวัติ เป็นสถานที่เดียวกัน พวกฝรั่งก็จะรู้จักกันในชื่อว่า Deer Park หรือสวนกวางนั่นเอง (ภาพที่ ๒) สมัยพุทธกาลสถานที่นี้เป็นที่ชุมนุมของพวกฤๅษี ที่ปฏิบัติตนเพื่อหาทางพ้นทุกข์ คำว่า อสิปตนมฤคทายวัน มีคำแปลว่า ป่าเป็นที่ให้อภัย แก่เนื้ออันเป็นที่ตกไปแห่งฤๅษี คือป่าที่ไม่มีภัยแก่สัตว์ซึ่งเป็นที่ชุมนุมของพวกฤๅษีขณะเวลานั้นในสมัยพุทธกาล พวกท่านปัญจวัคคีย์ก็เดินทางมาแสวงหาธรรมยังสถานที่นี้ เหตุการณ์เป็นอย่างไร พระผู้มีพระภาคตรัสอะไรกับท่านปัญจวัคคีย์ ขอเชิญอ่านจาก พระสูตร

พระวินัยปิฎก มหาวรรค เล่ม ๔ ภาค ๑

เรื่องพระปัญจวัคคีย์

๑. พระผู้มีพระภาคเสด็จจาริกไปโดยลำดับ ในเวลาเย็นวันอาสาฬหปุรณมีนั้นนั่นเอง เสด็จถึงป่าอสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ทรงเข้าไปทางสำนักพระปัญจวัคคีย์ พระปัญจวัคคีย์แสดงอาการไม่เคารพ และทูลคัดค้านการบรรลुरुธรรม

ของพระผู้มีพระภาค แต่ทั้งทรงสามารถให้พระปัญจวัคคีย์ยินยอมได้ พระปัญจวัคคีย์ได้
ยอมเชื่อฟังพระผู้มีพระภาค เจริญเสตสดับ ตั้งจิต เพื่อบูชา

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

ปฐมเทศนา

๒. ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสกะพระปัญจวัคคีย์ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย
ที่สุดสองอย่างนั้นอันบรรพชิตไม่ควรเสพ คือ การประกอบตนให้พัวพันด้วยกามสุข
ทั้งหลาย เป็นธรรมอันเลว เป็นของชาวบ้าน เป็นของปฤชณ ไม่ใช่ของพระอริยะ ไม่
ประกอบด้วยประโยชน์ ๑. การประกอบความเหินห่างแยกตน เป็นความลำบาก
ไม่ใช่ของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ๑.

๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปฏิปทาสายกลาง ไม่เข้าไปใกล้ที่สุดสองอย่างนั้น
ตถาคตได้ตรัสรู้แล้วด้วยปัญญาอันยิ่ง ทำดวงตาให้เกิด ทำญาณให้เกิด ย่อมเป็นไปเพื่อ
ความสงบ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ เพื่อนิพพาน

๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ปฏิปทาสายกลางนั้นเป็นไฉน ได้แก่ อริยมรรค มี
องค์ ๘ นี้แหละ คือ ปัญญาเห็นชอบ ๑ ดำริชอบ ๑ เจรจาชอบ ๑ การงานชอบ ๑
เลี้ยงชีพชอบ ๑ พยายามชอบ ๑ ระลึกชอบ ๑ จิตตั้งมั่นชอบ ๑

๕. ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี่แหละคือปฏิปทาสายกลางนั้น ที่ตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว
ด้วยปัญญาอันยิ่ง ทำดวงตาให้เกิด ทำญาณให้เกิด ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบ เพื่อ
ความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ เพื่อนิพพาน

๖. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้แหละเป็นทุกขอริยสัจจ์ คือ ความเกิดเป็นทุกข์
ความแก่เป็นทุกข์ ความเจ็บไข้เป็นทุกข์ ความตายเป็นทุกข์ ความประจวบด้วยสิ่งไม่-
เป็นที่รัก ก็เป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รัก ก็เป็นทุกข์ ปราภวนาสังขโต
ไม่ได้สิ่งนั้น ก็เป็นทุกข์ โดยย่อ อุปาทานขันธ์ ๕ เป็นทุกข์

๗. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขอนี้แลเป็นทุกขสมุทัยอริยสัจจ์ คือ ตัณหาอันทำให้เกิดอีก ประกอบด้วยความกำหนัด ด้วยอำนาจความเพลิน มีปรกติผลิตเพลินในอารมณ์นั้น ๆ คือการตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา

๘. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขอนี้แลเป็นทุกขนิโรธอริยสัจจ์ คือ ตัณหานั่นแลดับโดยไม่เหลือ ด้วยมรรคคือ วิราคะ ความสละ ความสละคืน ความหลุดพ้น ความไม่มีอาลัย

๙. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขอนี้แล เป็นทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจจ์ คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ นี้แหละ คือ ปัญญาเห็นชอบ ๑ ดำริชอบ ๑ เจรจาชอบ ๑ การงานชอบ ๑ เลี้ยงชีพชอบ ๑ พยายามชอบ ๑ ระลึกชอบ ๑ จิตตั้งมั่นชอบ ๑

๑๐. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ดวงตา ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังมาก่อนว่า นี่แลทุกขอริยสัจจ์ ทุกขอริยสัจจ์นี้นั้นแลควรระลึก และทุกขอริยสัจจ์นี้นั้นแลเราได้รู้แล้ว

๑๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ดวงตา ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังมาก่อนว่า นี่ทุกขสมุทัย อริยสัจจ์ ทุกขสมุทัยอริยสัจจ์นี้นั้นแลควรละเสีย และทุกขสมุทัยอริยสัจจ์นี้นั้นแลเราได้ละได้แล้ว

๑๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ดวงตา ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังมาก่อนว่า นี่ทุกขนิโรธอริยสัจจ์ ทุกขนิโรธอริยสัจจ์นี้นั้นแลควรทำให้แจ้ง และทุกขนิโรธอริยสัจจ์นี้ นั้นแลเราทำให้แจ้งแล้ว

๑๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ดวงตา ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยฟังมาก่อนว่า นี่ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจจ์ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจจ์นี้นั้นแล ควรให้เจริญและทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจจ์นี้นั้นแล เราให้เจริญแล้ว

ญาณทัสสนะมีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒

๑๔. ดูรภิกษุทั้งหลาย ปัญญาอันรู้เห็นตามความเป็นจริงของเรา ในอริย-
สัจจ ๔ นี้ มีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่างนี้ ยังไม่หมดจดดีแล้วเพียงใดเรายังยืนยัน
ไม่ได้ว่า เป็นผู้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก
พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ เพียงนั้น

๑๕. ดูรภิกษุทั้งหลาย ก็เมื่อใดแล ปัญญาอันรู้เห็นตามความเป็นจริงของ
เรา ในอริยสัจจ ๔ นี้ มีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่างนี้ หมดจดดีแล้วเมื่อนั้น เราจึง
ยืนยันได้ว่าเป็นผู้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก
พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์

๑๖. อนึ่ง ปัญญาอันรู้เห็นตามเป็นจริงได้เกิดขึ้นแก่เราว่า ความพิเศษ
ของเราไม่กลับกำเริบ ชาตินี้เป็นที่สุด ภพใหม่ไม่มีต่อไป”

๑๗. ก็แล เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสไวยากรณภาษิตนี้อยู่ ดวงตาเห็นธรรม
ปราศจากธุลี ปราศจากมลทิน ได้เกิดขึ้นแก่ท่านโกณฑัญญะว่า “**สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความ
เกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลมีความดับเป็นธรรมดา**”

๑๘. ครั้นพระผู้มีพระภาคทรงประกาศพระธรรมจักรให้เป็นไปแล้ว เหล่าภุม
เทวดาได้บันลือเสียงว่า “นั่นพระธรรมจักรอันยอดเยี่ยม พระผู้มีพระภาคทรงประกาศ
ให้เป็นไปแล้ว ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เขตพระนครพาราณสีอันสมณะ พราหมณ์
เทวดา มาร พรหม หรือใคร ๆ ในโลกจะปฏิวัติไม่ได้”

๑๙. เทวดาชั้นจาตุมหาราชได้ยินเสียงของพวกภุมมเทวดาแล้ว ก็บันลือเสียง
ต่อไป เทวดาชั้นดาวดึงส์ได้ยินเสียงของพวกเทวดาชั้นจาตุมหาราชแล้ว ก็บันลือเสียง
ต่อไป เทวดาชั้นยามาได้ยินเสียงของพวกเทวดาชั้นดาวดึงส์แล้ว ก็บันลือเสียงต่อไป
เทวดาชั้นดุสิตได้ยินเสียงของพวกเทวดาชั้นยามาแล้ว ก็บันลือเสียงต่อไป เทวดาชั้น
นิมมานรดีได้ยินเสียงของพวกเทวดาชั้นดุสิตแล้ว ก็บันลือเสียงต่อไป เทวดาชั้นปรนิม-
มิตวสวัตดีได้ยินเสียงของพวกเทวดาชั้นนิมมานรดีแล้วก็บันลือเสียงต่อไป.....

๒๐. เทวดาที่นับเนื่องในหมู่พรหม ได้ยินเสียงของพวกเทวดาชั้นปรินิมิต-
วสดีแล้วก็นับถือเสียงต่อไปว่า “นั่นพระธรรมจักรอันยอดเยี่ยม พระผู้มีพระภาคทรง
ประกาศให้เป็นไปแล้ว ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เขตพระนครพาราณสี อันสมณะ
พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใคร ๆ ในโลก จะปฏิวัติไม่ได้”

๒๑. ช่วงขณะกาลครู่หนึ่งเท่านั้น เสียงได้กระฉ่อนขึ้นไปจนถึงพรหมโลกด้วย
ประการฉะนี้แล ทั้งหมดในโลกธาตุนี้ได้หวั่นไหวสะเทือนสะท้าน ทั้งแสงสว่างอันยิ่งใหญ่
หาประมาณมิได้ได้ปรากฏแล้วในโลก ล่วงเทวนาภภาพของเทวดาทั้งหลาย

๒๒. ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงเปล่งอุทานว่า “ท่านผู้เจริญ โภณทัณ-
ญะได้รู้แล้วหนอ ท่านผู้เจริญ โภณทัณญะได้รู้แล้วหนอ” เพราะเหตุนั้น คำว่า “อัญ-
ญาโภณทัณญะ” นี้ จึงได้เป็นชื่อของท่านพระโภณทัณญะ ด้วยประการฉะนี้.....

คำว่าสารานุกรมมาจากคำว่า สารังคนาด แปลว่า พื้นดินที่เป็นที่พึงของสัตว์
คือ กวาง หมายถึงที่พึงอันประเสริฐของมวลมนุษย์ จากการประกาศพระธรรมจักร คือ
ทางเดินที่เลือกไว้ดีแล้ว ได้แก่มัชฌิมาปฏิปทา ในสมัยพระเจ้าอโศก สารานุกรม มีความ
สำคัญมาก มีการขุดค้นโบราณสถานนี้ พบเสาอโศกที่มีรูปสิงโต ๔ ทิศ ที่ประเทศ
อินเดียนำมาเป็นเครื่องหมายของประเทศส่วนเสาที่เหลือหักเป็น ๔ ท่อนพบอยู่ดังภาพที่
๓ จากหลักฐานสารานุกรม ถูกทำลายจากกองทัพมุสลิมเมื่อประมาณ พุทธศัตวรรษที่ ๑๔
และจมดิน จมทรายมาถึงอีก ๗๐๐ ปี Alexander Cunningham ทำการขุดค้นทาง
โบราณคดี พบหลักฐานมีคามากมาย นับว่าสารานุกรมเป็น Ruins Site ที่พบโบราณวัตถุ
นาชมและ ศักดิ์ขามาก

ส่วนที่สวยงาม น่าประทับใจเด่นที่สุดที่สารานุกรมก็คือ **ธัมเมกขสถูป** ธัมเมกข
= ธัมมะ + อิกขะ : อิกขะ แปลว่าเห็น ธัมมะ สถูปองค์นี้เคยงดงาม สง่าด้วยพุทธศิลป์
หลวงจีนฟาเหียนบันทึกไว้คร่าวๆว่า รอบสถูปทั้ง ๔ ข้าง มีพระพุทธรูปทองคำ
ประดิษฐานอยู่ครบ รูปทรงเป็นลอมฟางส่วนล่างเป็นหินแกะสลักที่บิดัน ส่วนด้านบน
บนเรียวยาวก่อด้วยอิฐมีลวดลาย ความสูงทั้งหมดประมาณ ๓๓ เมตร ส่วนที่น่าสนใจ
มากก็คือลวดลายแกะสลักเป็นลายรูปทรงเรขาคณิต (ภาพที่ ๔) ดูคล้ายลวดลาย

๑

๒

๓

๔

๕

๖

สมัยใหม่ และก็สลับด้วยลายรูปคนกับนก ซึ่งน่าจะหมายถึงราชวงศ์ เมารยัน หรือนกยูง
ของพระเจ้าอโศกมหาราช ยังมีลวดลายบางส่วนชัดเจนสวยงามมากทั้ง ๆ ที่อยู่ตาม
ลมฝนมากกว่า ๒,๐๐๐ ปี

คณะของเราสามารถเลือกใช้พื้นที่สนามหญ้า (ภาพที่ ๕) ภายใต้ร่มเงาของ
stuppa ในยามอาทิตย์ใกล้อัสดง สนทนาธรรมในบรรยากาศอันสงบ เย็นสบาย เสร็จแล้วก็
พร้อมกันเวียนเทียนทักษิณาวรรตรอบพระstuppa เพื่อเป็นการสักการะ (ภาพที่ ๖) สถานที่
อันศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้

อนุโมทนา

บันทึกการเดินทาง วันที่ ๙

๐๑.๐๐ น.

๐๒.๐๐ น.

๐๓.๐๐ น.

๐๔.๐๐ น.

๐๕.๐๐ น.

๐๖.๐๐ น.

๐๗.๐๐ น.

๐๘.๐๐ น.

๐๙.๐๐ น.

๑๐.๐๐ น.

๑๑.๐๐ น.

๑๒.๐๐ น.

๑๓.๐๐ น.

๑๔.๐๐ น.

๑๕.๐๐ น.

๑๖.๐๐ น.

๑๗.๐๐ น.

๑๘.๐๐ น.

๑๙.๐๐ น.

๒๐.๐๐ น.

๒๑.๐๐ น.

๒๒.๐๐ น.

๒๓.๐๐ น.

๒๔.๐๐ น.

บันทึกธรรม

[illegible]

๑๓ พาราณสี คือแคว้นกาสิ

ไฟแห่งการเผาศพที่นี่ไม่เคยดับมากกว่า ๓,๐๐๐ ปีแล้ว (ภาพที่ ๑)

เดินทางท่องเที่ยวในอินเดียยังมีอะไรให้ชมอีกมากมาย บางทีการเดินทางออกนอก รายการจากที่ผู้จัดวางไว้ อาจได้เห็นอะไรเหมือน หน้าที่ไม่ได้สวมหน้ากาก ได้เห็นสิ่งที่ไม่เคยเห็น ได้ฟังสิ่งที่ไม่เคยฟัง ไปเดินตามตลาดสด (ภาพที่ ๒) ก็อาจเห็นความยากจน ความมั่งคั่ง ของชาวบ้าน ได้เห็นว่าเขากินอะไร สวมเสื้อผ้าแบบไหน ถ้ายิ่งได้พูดคุยก็ยิ่งดี และมีกล้องถ่ายรูปเก็บภาพไว้ จะทำให้การเดินทางมีความหมายขึ้นมากทีเดียว เวลาเราเห็นผู้คนทีล้าบากเหนื่อยใจกว่าเรา (ภาพที่ ๓) ก็เป็นแรงคิดทำให้มีกำลังใจ ขอบคุณกรรมเก่าที่ทำไว้ดี ทำให้ได้รับวิบากที่ดี ควรจะสะสมกรรมดีต่อไป ทุกอย่างรอบตัวเป็นบทเรียน เป็นธรรมะ เอาจานสอนเราได้ตลอดเวลา หากสะสมการฟังมาดี สติก็เกิดทำให้ละคลาย การยึดมั่นถือมั่นได้เสมอ

ได้สัมผัสพูดคุยกับคนอินเดีย จริง ๆ แล้วไม่ได้น่ารังเกียจอะไร ที่พาราณสีนี้ มีคราวหนึ่งเรากำลังจะลงเรือเพื่อชมแม่น้ำคงคาในตอนเช้า มีเด็กเข้ามาขายของพวก ตะเกียง กระทั่งที่จะลอยในคงคา คือ ติดตาม เคล้าแข้งเคล้าขาทั้งจุดทั้งดิ่ง เราก็ไม่ยอมซื้อแต่ก็เล่นด้วย เด็กติดตามขึ้นไปบนเรือกับพวกเรไปด้วย พูดคุยแลกเปลี่ยนที่อยู่ ถอดออกกันถ่ายรูป จนกลายเป็นเพื่อนกันไป ลืมเรื่องขายของเสียสนิท แต่ในที่สุดก็มีพวกสหาย ธรรมช่วยกันซื้อกันจนหมด

อีกคราวหนึ่งเกือบจะต้องขึ้นโรงขึ้นศาลด้วยความเป็นนักกฎหมายของคน อินเดีย ครั้งนั้นที่หน้าโรงแรมในพุทธคยาแต่ตอนเช้าตรู่ ก่อนที่จะเดินทางออกไป ท่องเที่ยวมีหนุ่มอินเดียหน้าแหลมมาเสนอขายผ้าไหมถึงตัว ผู้เขียนก็มองดูว่าสวยดี แต่ไม่สนใจที่จะถามราคาและก็ไม่เน่อกอยากได้เลย ก็บอกให้ไปขายโน่น พวกสหายธรรมที่เป็นผู้หญิงดีกว่า พ่อนักขายชาวภารตะนี่ก็แปลกจริงๆ ไม่ยอมไปขายคนอื่น คือเราอยู่นั้นแหละ เราก็บอกว่า No no no I said no. แล้วก็บอกว่า Later..... เหตุการณ์วันนั้นจบลง ชายเราไม่ได้ โลงออกไปที่ พอวันรุ่งขึ้นแต่เช้าเลยกำลังจะเดินทางไปชมบ้านนางสุชาดา ที่อยู่อีกฝั่งแม่น้ำ พ่อหนุ่มขายผ้าไหมก็ยื่นหน้าแหลมมาหาเราทันทีเลย ส่งภาษามามอบ

ว่าเขามาตามสัญญาละ อย่าเบียด เราถึงง เฮ้ย..... สัญญาอะไรกัน พ่อคนขายก็บอกว่าก็เมื่อวานนี้ ยูบอกว่า Later แปลว่ายังไม่ซื้อเมื่อวานนี้ เราเลยมาวันนี้ วันนี้ต้องซื้อจะนายจา อย่าเบียดอ่าบั้งนะ ผิดสัญญานะนายยยย

ไธยา อย่างนี้คงเสียท่าอ่าบั้ง เผลอดีกว่า ผู้เขียนอาศัยตอนที่เฟลอ แอบหนีขึ้นรถบัสไป เพราะพวกขายของนี่จะไม่กล้าขึ้นไปบนรถ คงเป็นกฎเข้มงวดของพวกรถทัวร์เพื่อป้องกันของหาย จนกระทั่งรถออก เฮ้อ... รอดไป รถวิ่งไปประมาณ ๒ - ๓ กม. ข้ามสะพานไปปึกฝั่งของแม่น้ำเนรัญชรา รถจอดเพื่อจะลงเดินไปชมสถูปบ้านนางสุชาดา พอผู้เขียนใส่หมวก หอบขาวของลงจากรถ ทันใดนั้น ก็เจอกับเจ้าหน้าที่แหลมพร้อมจักรยานคู่ชีพ ยืนหอบแฮ่ก ๆ แล้วร้องเรียนกับพวกรถทัวร์ว่า เราได้กระทำการถูกอาจผิดสัญญา กับแขก ว่าจะซื้อแล้วก็หนีขึ้นรถ แล้วเริ่มทำหน้าเครียด เออะอะ โวยวายดังขึ้น ๆ ไธยาคดีใหญ่ อายเขาทั่วโลก ผู้เขียนทั้งขัดเคืองและทั้งแปลกใจในความบ้าของเจ้าหน้าที่แหลม และก็เกิดความสนใจในการถือของเจ้าหน้าที่แหลมขึ้นมาด้วย ก็เลยถามราคาว่าผ่านี่ผืนละเท่าไร บังบอกว่า อันี่ ๒๐๐ รูปี รวมค่าปั่นจักรยานแล้วละนาย เขาให้พวกคนรถต่อเหลือ ผืนละ ๑๕๐ รูปีได้ไหม แล้วอย่าเอาความกับเราเลย แยกเงียบไปหน่อยแล้วก็ตอบตกลง เออ หมดเรื่อง เรากลับทำเป็นใจดี บอกว่า ฉันจะซื้อ ๒ ผืน เจ้าแขกจอมถือกลับตอบว่า ๑๕๐ รูปี ขายให้ผืนเดียวละนาย เอาอีกผืนต้อง ๒๐๐ รูปีไม่ลดให้ เออ ดูเจ้าแขกมันทำ ตามใจ ฉันไม่ซื้อก็ได้ ผืนเดียวพอ แล้วไปไกล ๆ ได้แล้ว.....

ชื่อพาราณสี เพี้ยนมา จากคำว่า วารานสี ได้มาจาก คำว่า วารุณ กับ อสี เพราะเป็นที่บรรจบของแม่น้ำวรุณ กับแม่น้ำอสี ก่อนจะไหลลงสู่คงคา เป็นนครศักดิ์สิทธิ์ที่มีอายุเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์อินเดียเสียอีก ปัจจุบันมีประชากรประมาณ ๑.๔ ล้านคน พาราณสีมีชื่อเสียงจากเรื่องประเพณีเชื่อถือว่าการลงอาบน้ำในแม่น้ำคงคาเป็นการล้างบาป (ภาพที่ ๔) และการเผาศพคนตายแล้วนำเอากระดูกลอยอังคารในสายน้ำ คงคาจะทำให้ผู้ตายไปสวรรค์ แต่ทว่าบุคคลนั้นเป็น เด็ก หญิงสาวพรหมจรรย์ นักบวช หรือคนที่ถูกงูกัดหรือฟ้าผ่าตาย ศพก็จะถูกลอยลงวารีไปโดย ไม่ต้องเผาเสียก่อน (ภาพที่ ๕) ความเชื่อนี้มีมาหลายพันปีแล้ว ก็ยังยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดมาจนทุกวันนี้ มองผ่านไปสังเกตุดี ๆ ท่านจะเห็นหอสำหรับสูบน้ำประปา ของการประปาพาราณสี

อยู่ใกล้ๆ กับที่เฝ้าศพนั้นแหละ เป็นอันว่าชาวพาราณสีก็ได้รับบริการความคักดีสิทธิ์จากคงคา delivery ถึงบ้านทีเดียว ส่วนปราสาทที่สวยงาม ภูมิน้ำใกล้ๆ ที่เฝ้าศพนั้นไม่ใช่ของมหาราชชาติไหนหรอกครับ เจ้าของคือสัปเหร่อ ประจำ฼าปนกิจสถานที่เป็นมหาเศรษฐี ร่ำรวยมาเป็นศตวรรษแล้วครับ

ท่องเที่ยวไปตามถนนอาจเห็นเรื่องราวทั้งสวยงามสดงดงามและความน่าสลดหดหู่ (ภาพที่ ๖) ให้เห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างย่อมไม่เที่ยง เกิดแล้วก็ไม่คงทนอยู่ได้ ต้องดับไป (ภาพที่ ๗) ในพาราณสีหรือแคว้นกาสินี้ มีเรื่องราวในชาดกเกิดขึ้นตาม คำเทศนาของพระผู้มีพระภาคมากมาย เห็นภาพเหล่านี้แล้วนึกถึงพระสูตรเรื่องหนึ่ง พระสูตรเรื่องต่อไปนี้เกี่ยวกับ ในสมัยโน้นมีผู้มีศรัทธา ถึงขนาดแม่อ้วยวะ ร่างกายของตนก็สละเพื่อการให้ทานได้ ทำให้ พระพุทธรองค์ทรงบัญญัติพระวินัยขึ้นขอเชิญอ่านพระสูตร.....

พระสูตรตันตปิฎก อังคุตรนิกาย เอกนิบาต-ทกนิบาต เล่ม ๑ ภาค ๒

ประวัตินางสุปียาอุบาสิกา

ในสูตรที่ ๗ พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้.

ด้วยบทว่า คิลานุปฏฐากานํ ทานแสดงว่า นางสุปียาอุบาสิกา

เป็นเลิศ กว่าพวกอุบาสิกาผู้อุปัฏฐากภิกษุไซ้.

ดังได้ลำดับมา นางสุปียาอุบาสิกาครั้งนี้ ครั้งพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ. บังเกิดในเรือนสกุล กรุงหังสวดี ต่อมากำลังพึงพระธรรมเทศนาของพระศาสดา เห็นพระศาสดาทรงสถาปนาอุบาสิกาผู้หนึ่งไว้ในตำแหน่งเอกตคคะเป็นเลิศกว่าพวกอุบาสิกาผู้อุปัฏฐากภิกษุไซ้ จึงทำกุศลให้ยิ่งยวดขึ้นไป ประารถนาตำแหน่งนั้น. นางเวียนววยอยู่ในเวทดาและมนุษย์ถึงแสนกัป ในพุทธุปบาทกาลนี้บังเกิดในเรือนสกุล กรุงพาราณสี. บิดามารดาจึงตั้งชื่อนางว่าสุปียา. ต่อมาพระศาสดามีภิกษุสงฆ์เป็นบิوارได้เสด็จไปกรุงพาราณสี. ด้วยการเฝ้าครั้งแรกเท่านั้น นางพึงธรรมแล้วดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล. อยู่มาวันหนึ่ง นางไปพระวิหารเพื่อฟังธรรมเที่ยวจาริกไปในพระวิหาร

๑

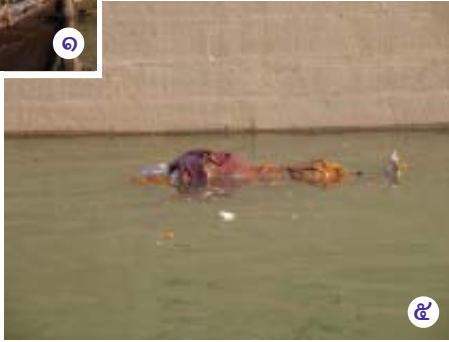
๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

๙

พบภิกษุใช้รูปหนึ่งหัวแล้ว ทำการต้อนรับ ถามว่าพระผู้เป็นเจ้าควรจะได้อะไร
ภิกษุใช้ตอบว่า ท่านอุบาสิกา ควรได้อาหารมีรส [เนื้อ] จ๊ะ. นางกล่าวว่า เอาเถิด เจ้าข้า
ดิฉันจักส่งไปถวายให้พระเถระแล้ว เข้าไปในเมือง วันรุ่งขึ้น ก็ส่งทาสีไปตลาดเพื่อ
ต้องการปวัตตมังสะ [เนื้อที่ขายกันในตลาด]. ทาสีนั้นหาปวัตตสะทั่วเมืองก็ไม่ได้
กับบอกนางว่าไม่ได้เสียแล้ว. อุบาสิกาคิดว่า เรบอกแก่พระผู้เป็นเจ้าไว้ว่า จักส่งเนื้อ
ไปถวาย ถ้าเราไม่ส่งไป พระผู้เป็นเจ้าเมื่อไม่ได้จากที่อื่นก็จะลำบาก ควรที่เราจะทำเนื้อ
อย่างใดอย่างหนึ่งส่งไปถวาย แล้วก็เข้าห้อง เชื้อนเนื้อมาให้แก่ทาสี สั่งว่า เจ้าจงเอาเนื้อนี้

ปรุ้งด้วยเครื่องปรุ้ง นำไปวิหารถวายพระผู้เป็นเจ้า ถ้าท่านถามถึงเรา ก็จงแจ้งว่าเป็นไข้
ทาสีนั่นก็ได้กระทำอย่างนั้น

พระศาสดาทรงทราบเหตุนั้น วันรุ่งขึ้น เวลาแสงวันหาอาหาร ก็มีภิกษุสงฆ์เป็น
บริวารเสด็จไปเรือนของอุบาสิกา. นางทราบว่พระศาสดาเสด็จมาจึงปรีกษาสามีว่า ลูก
เจ้า ดิฉันไม่อาจไปเฝ้าพระศาสดาได้พ่ืท่านจงไปกราบทูลเชิญพระศาสดาให้เสด็จเข้า
เรือนแล้วให้ประทับนั่งเถิด. สามีนั่นก็ได้กระทำอย่างนั้น. พระศาสดาตรัสถามว่า สุปิยา
ไปไหนเสียเล่า. สามีกราบทูลว่า นางเป็นไข้ พระเจ้าข้า. ตรัสสั่งว่า จงเรียกนางมาเถิด.
นางคิดว่า พระศาสดาทรงสงเคราะห์เกื้อกูลแก่ชาวโลกทั้งปวง ทรงทราบเหตุของเรา
จึงให้เรียกหา ก็ลุกขึ้นจากเตียงอย่างฉับพลัน.

ครั้งนั้น ด้วยพุทธานุภาพ แผล [ที่เขื่อนเนื้อขา] ของนางงักงขึ้นทันทีทันใด
ผิวก็เรียบผิวพรรณผ่องใสยิ่งกว่าเดิม. ขณะนั้นอุบาสิกาก็ยี้มิได้ ถวายบังคมพระศพพล
ด้วยเบญจางคประดิษฐ์ นั้ง ณ ที่ส่วนข้างหนึ่ง. พระศาสดาทรงดำริว่า อุบาสิกาผู้นี้
ไม่สลายเพราะเหตุไร จึงตรัสถาม นางจึงเล่าเรื่องที่ตนทำทุกอย่างถวาย. พระศาสดา
เสวยเสร็จแล้วเสด็จไปพระวิหาร ทรงประชุมภิกษุสงฆ์ แล้วทรงดำหนิภิกษุนั้นเป็นอย่าง
มาก ทรงบัญญัติสิกขาบท. เรื่องนี้เกิดขึ้นอย่างนี้. กำลัง พระศาสดาประทับนั่ง ณ
พระเชตวันวิหาร เมื่อทรงสถาปนาพวกอุบาสิกาไว้ในตำแหน่งต่าง ๆ ตามลำดับ
จึงทรงสถาปนานางสุปิยาอุบาสิกาไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะเป็นเลิศกว่าพวกอุบาสิกา
ผู้อุปัฏฐากภิกษุไข้ แล.

ยังมีอีกพระสูตรหนึ่ง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ริมฝั่งแม่น้ำแบบนี้ ได้ฟังจากการบรรยายในเทพของท่านอาจารย์สุจินต์ ที่บันทึกเมื่อหลายสิบปีมาแล้ว ยังไม่ล้าสมัย รู้สึกซาบซึ้งและเลื่อมใสในความรักสัจจะ และความมีปัญญาของพระโพธิสัตว์ ชาตกเรื่องนี้เปิดให้ลูกหลานฟังก็จะสนุก ได้รับความสนใจและชอบมาก ขอเชิญอ่านพระสูตร.....

พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย จริยาปิฎก เล่ม ๙ ภาค ๓

กปิลราชจริยา ว่าด้วยจริยาวัตรของพระยาวานร

ในกาลเมื่อเราเป็นพระยาวานร อยู่ ณ ชอกเขาใกล้ฝั่งแม่น้ำในกาลนั้น เราถูกจระเข้เบียดเบียนไปไม่ได้ เรายืนอยู่ ณ โอกาสใด โดดจากฝั่งนี้ไปยังฝั่งโน้น จะข้าม้นเป็นสัตว์ร้ายแสดงความน่ากลัวอยู่ ณ โอกาสนั้น จะเข้ขึ้นกล่าวกะเราว่า มาเถิด แม่เราก็ก้าวกะจะเข้ขึ้นว่า จะมา เราโดดลงเหยียบศีรษะ จะเข้ขึ้น แล้วโดดไปยืนอยู่ฝั่งโน้น เรามีได้ทำตามคำของจระเข้ที่กล่าวหลอกลวงนั้น หามิได้ ผู้เสมอด้วยคำสัจของเรามีไม่มี นี่เป็นสัจจบารมีของเรา ฉะนั้นแล.

จบ กปิลราชจริยาที่ ๗

อรรถกถากปิลราชจริยาที่ ๗

พึงทราบวินิจฉัยในอรรถกถากปิลราชจริยาที่ ๗ ดังต่อไปนี้ บทว่า ยथा อหัง กปิ อาสิ ความว่าในกาลเมื่อเราเกิดในกำเนิดวานร อาศัยความเจริญได้เป็นพระยาวานรมีกำลังดุซงช้างสาร สมบูรณ์ด้วยเรี่ยวแรง มีร่างกายใหญ่ประมาณเท่าลูกม้า. บทว่า นทิกูเล ทริสเย ความว่าเราอยู่ที่ชอกเขาแห่งหนึ่งใกล้ฝั่งแม่น้ำแห่งหนึ่ง.

ได้ยินว่า ในกาลนั้นพระโพธิสัตว์มิได้ดูแลฝูง เทียบไปผู้เดียว. ก็ ณ ท่ามกลางแม่น้ำนั้นมีเกาะอยู่เกาะหนึ่ง สมบูรณ์ด้วยผลไม้มีขนุนและมะม่วงเป็นต้นหลาย ๆ อย่าง. พระโพธิสัตว์เพราะสมบูรณ์ด้วยกำลังเร็ว กระโดดจากฝั่งนี้ของแม่น้ำ ไปถึงแผ่นดินแผ่นหนึ่งซึ่งมีอยู่ในท่ามกลางเกาะและแม่น้ำ. กระโดดจากแผ่นดินนั้นไปถึงเกาะนั้น. พระยาวานรเคี้ยวกินผลาผลหลาย ๆ อย่าง ณ เกาะนั้น ตอนเย็นก็กลับโดยวิธีนั้นนั่นเองอยู่ใน

ที่อยู่ของตน รุ่งขึ้นก็ทำอย่างนั้นอีก สำเร็จการอยู่โดยทำนองนี้. ในกาลนั้นมีพระเชษฐาหนึ่ง พร้อมด้วยนางจระเข้อาศัยอยู่ใกล้แม่น้ำนั้น. นางจระเข้เมียของพระเชษฐ์นั้นเห็น พระโพธิสัตว์ไป ๆ มา ๆ อยู่เกิดแพทองอยากกินเนื้อหัวใจของพระโพธิสัตว์ จึงบอกกะ จระเข้ผู้เป็นผัวว่า นายจา ฉันแพทองอยากกินเนื้อหัวใจจึงนั้น. จระเข้กล่าวว่า ได้ซีเธอ. แล้วก็ไปดวยหัวง่า จักจับพระยาลิขิตซึ่งกลับจากเกาะในตอนเย็น จึงอยู่บนหลังแผ่น หิน. พระโพธิสัตว์เที่ยวหาอาหารตลอดวัน ในตอนเย็นได้ขึ้นบนเกาะนั่นเอง มองดูแผ่น หินคิดว่า หินแผ่นนี้ บัดนี้ปรากฏว่าสูงกว่าเดิม จะมีเหตุอะไรหนอ เพราะพระมหาสัตว์ สังเกตปริมาณของน้ำและปริมาณของแผ่นหินไว้เป็นอย่างดี. ด้วยเหตุนี้พระโพธิสัตว์จึง ดำริว่าวันนี้ น้ำของแม่น้ำนี้ก็ยังไม่ลด. แต่ทำไมแผ่นหินนี้จึงปรากฏใหญ่มาก. คงจะเป็น เจ้าจระเข้เอนอนหมายจะจับเรา ณ ที่นั้นเป็นแน่.

พระยาวานรคิดว่า เราจักทดลองจระเข้นั้นก่อน จึงยืนอยู่อย่างนั้น ทำเป็นพูดกับแผ่นหิน พูดว่า เฮยเจ้าหิน ก็ไม่ได้รับคำตอบ พูดว่า เฮยเจ้าหินอยู่ ๓ ครั้ง หินก็ไม่ให้คำตอบ. พระโพธิสัตว์จึงพูดอีกว่า เฮยเจ้าหินทำไมวันนี้ไม่ให้คำตอบแก่เราเล่า. จระเข้คิดว่า หินนี้ในวันอื่น ๆ คงให้คำตอบแก่พระยาวานรเป็นแน่. แต่วันนี้หินไม่ให้ คำตอบเพราะเราครอบไว้. เขาเถิดเราจะให้คำตอบแก่พระยาวานร จึงพูดว่า ว่าอย่างไร พระยาวานร. ถามว่าเจ้าเป็นใคร. ตอบว่า เราเป็นจระเข้. ถามว่า เจ้า มานอนที่นี้เพื่ออะไร ตอบว่า ต้องการหัวใจท่าน. พระโพธิสัตว์คิดว่า เราไม่มีทางไปทางอื่น ทางไปของเรา ถูกปิดเสียแล้ว. ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า :-

เราถูกจระเข้เบียดเบียนไปไม่ได้

เราขึ้นอยู่ ณ โอกาสใด โดดจากฝั่งนี้ ไปยังฝั่งโน้น.

จระเข้มันเป็นสัตว์ดุร้าย แสดงความน่ากลัวอยู่ ณ โอกาสนั้น.

ในบทเหล่านั้น บทว่า **ปิพิโต สัสมาเรน** ท่านทำความที่กล่าวด้วยกึ่งคาถา เท่านั้นให้ปรากฏด้วยคาถาว่า **ยมุโหกาเส** ดังนี้. บทว่า **ยมุโหกาเส** คือ ขึ้นอยู่ทองที่อื่น ได้แก่หลังแผ่นหินซึ่งตั้งอยู่ท่ามกลางแม่น้ำใด. บทว่า **โอรา** คือฝั่งโน้ ได้แก่เกาะ. บทว่า **ปารี** คือ ฝั่งนอกแห่งแม่น้ำอันเป็นที่อยู่ของเราในครั้งนั้น. บทว่า **ปตามหิ** คือเรากระโดด

ไปถึง. บทว่า ตตฺถจฺฉิ ความว่า จระเข้เป็นสัตว์ดุร้าย เป็นฆาตกร เป็นศัตรูแสดงความ
หยาบคายร้ายกาจเห็นแล้วนากลิ่นอยู่บนหลังแผ่นหินนั้น.

ลำดับนั้น พระมหาสัตว์ดำริว่า เราไม่มีทางอื่นจะไป. วันนี้เราจะลงจระเข้. เรา
จะเปลี่ยนจระเข้จากบาปใหญ่ด้วยอาการอย่างนี้. และเราก็จะได้ชีวิตด้วย. พระมหาสัตว์
จึงกล่าวกะจระเข้ว่า จระเข้เสีย เราจักโดดไปบนตัวท่าน. จระเข้กล่าวว่า พระยาวานร
ท่านอย่ามัวชักช้าเชิญมาข้างนี้ซิ. พระมหาสัตว์ได้กล่าวว่า เรากำลังมา. แต่ท่านจงอ้า
ปากของท่านไว้ แล้วจับเราตอนที่เรามาหาท่าน. ก็เมื่อจระเข้ปากตาทั้งสองข้างก็หลับ.
จระเข้เห็นมิได้กำหนดเหตุการณ์นั้นจึงอ้าปาก. ตาของจระเข้ก็หลับ. จระเข้ปากนอน
ไม่ลืมตาเลย. พระมหาสัตว์รู้ความเป็นจริงของจระเข้เช่นนั้น จึงกระโดดจากเกาะไปเหยียบ
หัวจระเข้ แล้วกระโดดจากนั้นไปยืนบนฝั่งโน้นดูสายฟ้าแลบ. ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้า
ตรัสไว้ว่า :-

จระเข้หนึ่งกล่าวกะเราว่า จงมา. แม้เราก็กล่าวกะจระเข้ว่าเราจะมา.

เราโดดลงเหยียบหัวจระเข้หนึ่ง แล้วโดดไปยืนอยู่ที่ฝั่งโน้น.

ในบทเหล่านั้น บทว่า อสฺสึ คือได้กล่าวแล้ว. บทว่า อหฺมเปมิ คือ แม้เราก็กล่าว
กะจระเข้หนึ่งว่า เราจะมา. อนึ่งเกาะนั้นน่ารื่นรมย์ ประดับด้วยแนวต้นไม้ผลมีมะม่วง หว่า
ขนุน เป็นต้น และเหมาะที่จะเป็นที่อยู่. แม้พระมหาสัตว์รักษาคำสั่ง เพราะได้ให้ปัญญา
ไว้ว่าเราจะมา ก็ได้กระทำอย่างนั้นว่า เราจักมาแน่นอน. ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้
ว่า :-

เรามีได้ทำตามคำของจระเข้ที่กล่าวหลอกลวงนั้น หามิได้.

เพราะรักษาคำสั่งนี้ ได้ละชีวิตของตนทำแล้ว ฉะนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัส
ไว้ว่า :-

ผู้เสมอด้วยคำสั่งของเราไม่มี. นี่เป็นสัจจبارมีของเรา.

จะเห็นความอัศจรรย์ดังนั้นคิดว่า พระยาวานรนี้ทำอัศจรรย์ยิ่งนักจึงกล่าวว่พระยาวานรผู้เจริญ บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ อย่างในโลกนี้ ย่อมครอบงำศัตรูได้. ธรรมทั้งหมดนั้นคงมีอยู่ในตัวของท่าน.

ท่านพระยาวานร ธรรม ๔ อย่างเหล่านี้

คือ สัจจะ ธรรม ฤทธิ จาคะ มีอยู่แก่ผู้ใด

เหมือนอย่างท่าน ผู้นั้นย่อมล่วงพ้นศัตรูได้.

ในบทเหล่านั้น บทว่า ยสฺส บุคคลไร ๆ. บทว่า เอเต คือ ท่านแสดงถึงข้อที่ควรกล่าวไว้ในบัดนี้. บทว่า จตฺโร ธมฺมา คือคุณธรรม ๔ ประการ. บทว่า สจฺจํ คือ วจีสัจจะ. ที่ท่านกล่าวว่า เราจักมาสำนักของเรา แล้วไม่โกหกมาจนได้ นี่เป็นวจีสัจจะของท่าน. บทว่า ธมฺโม คืออิจารณปัญญาได้แก่ปัญญาไตรตรอง ปัญญาที่เป็นไปว่า เมื่อเราทำอย่างนี้จักเป็นอย่างนี้ชื่อว่าอิจารณปัญญาของท่าน. บทว่า ฤทธิ ได้แก่ความเพียรที่ไม่ขาด แม้ความเพียรนี้ก็มีแก่ท่าน. บทว่า จาคโ คือการบริจาคตน ท่านสละตนมาหาเรา เราไม่สามารถจะจับท่านได้ นี่เป็นความผิดของเราเอง. บทว่า ทิฏฐิ คือ ศัตรู. บทว่า โส อติวตฺตติ ความว่า ธรรม ๔ อย่างเหล่านี้มีอยู่แก่บุคคลใดเหมือนอย่างมีแก่ท่าน ผู้นั้นย่อมก้าวล่วง คือครอบงำศัตรูของตนเหมือนท่านพณเราในวันนี้.

จะเข้สรรเสริญพระโพธิสัตว์อย่างนี้แล้วได้ไปที่อยู่ของตน. จะเข้ในครั้งนั้นได้เป็นเทวทูตในครั้งนั้น. เมื่อยจะเข้คือนางจิตฺตมาถวีกา. ส่วนพระยาวานร คือพระโลกนาถ. แม้นในจริยานี้พึงจะแจ้งกล่าวถึงบารมีที่เหลือของพระโพธิสัตว์นั้นโดยนัยดังกล่าวแล้วในหนหลังนั้นแล. อนึ่งพึงประกาศคุณานุภาพมีอาทิอย่างนี้ คือ การรู้ว่าจะเข้บนบนแผ่นหินด้วยสังเกตประมาณของน้ำและของหิน ด้วยกำหนดเอาว่า บัดนี้ปรากฏหินสูงเกินไป. การตัดสินใจความนั้นโดยอ้างว่าเคยพูดกับหิน. การเปลื้องจะเข้ให้พ้นจากบาปใหญ่ เพราะรีบทำด้วยการเหยียบหัวจะเข้แล้วไปยืนอยู่ที่ฝั่งโน้นทันที. การรักษาชีวิตของตน. และการตามรักษาสัจจวาจา.

เมืองพาราณสีมีสถานที่ที่น่าสนใจอีกหลายแห่ง ตอนหน้าจะเล่าเรื่องซึ่งถือเป็นไฮไลท์ของการเดินทางทีเดียว เพราะเราจะได้เข้าไปกราบสักการะพระบรมสารีริกธาตุอันเป็นที่หวงแหน เก็บรักษาในห้องมั่นคงอย่างดี ด้วยความโชคดีที่ผู้ดูแลมีความเคารพและเลื่อมใส คำนึงกับท่านอาจารย์สุจินต์และคณะผู้จัดเป็นพิเศษ ทุกคนจะได้เข้ากราบแบบเรียงตัว (ภาพที่ ๑๐) และพระภิกษุผู้ดูแลจะอัญเชิญผอบแก้วที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุนั้นขึ้นบนศีรษะของพวกเราทุกคน คนละครั้งเพื่อเป็นสิริมงคลแก่พวกเราทุกคน

แต่ก็เป็นเรื่องอัศจรรย์และอาภรรยอยู่ทุกปี ทั้ง ๆ ที่พระบรมสารีริกธาตุ องค์ท่านก็ไม่ใช่เล็ก และอยู่ในครอบแก้วใส มองเห็นชัดเจน ก็ปรากฏว่ามีสหายธรรมบางคนเข้าไปจ้องดู กราบแล้วพอลับออกมา ก็บอกว่า มองไม่เห็นพระบรมสารีริกธาตุ ออกมาก็ถามกันใหญ่ว่า ตรงไหนละ ๆ **ปริศนานี้ เป็นเพราะอะไร** คราวหน้าจะมาเล่าให้ฟังครับ

กราบอนุโมทนา

บันทึกการเดินทาง วันที่ ๑๐

๐๑.๐๐ น.

๐๒.๐๐ น.

๐๓.๐๐ น.

๐๔.๐๐ น.

๐๕.๐๐ น.

๐๖.๐๐ น.

๐๗.๐๐ น.

๐๘.๐๐ น.

๐๙.๐๐ น.

๑๐.๐๐ น.

๑๑.๐๐ น.

๑๒.๐๐ น.

๑๓.๐๐ น.

๑๔.๐๐ น.

๑๕.๐๐ น.

๑๖.๐๐ น.

๑๗.๐๐ น.

๑๘.๐๐ น.

๑๙.๐๐ น.

๒๐.๐๐ น.

๒๑.๐๐ น.

๒๒.๐๐ น.

๒๓.๐๐ น.

๒๔.๐๐ น.

บันทึกธรรม

[illegible]

๑๔ ทำกุศลที่พาราณสี

ยังมีอีกสองสามแห่งใน พาราณสีที่เราจะไปเยี่ยมชม แห่งแรกก็คือ **พิพิธภัณฑโบราณคดี** แห่งสารนาถ (ภาพที่ ๑) ตั้งอยู่ใกล้ ๆ บริเวณ ธัมมเมกขสถูปนั่นเอง พิพิธภัณฑแห่งนี้เป็นที่ เก็บรักษาโบราณวัตถุที่ขุดค้นได้ในบริเวณสารนาถ มีพระพุทธรูป (ภาพที่ ๒) พระโพธิสัตว์ (ภาพที่ ๓) เทวรูป เครื่องใช้สอยในยุคนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปฏิมารธรรมพระพุทธรูปที่เป็นปางปฐมเทศนา (ภาพที่ ๔) ด้านหลังเป็นประภามณฑล อันหมายถึงธรรมจักร คือ กงล้อแห่งธรรมเริ่มหมุน นิ้วมืองอ เข้าหากันเรียกว่าธรรมจักร มุทรา เป็นอาการของการหมุนวงกลม งดงามยิ่งนัก นอกจากนั้นที่น่าสนใจเป็นพิเศษคือ สิ่งอันเป็นตราราชการแผ่นดินของอินเดีย ซึ่งจอมจักรพรรดิอโศกสร้าง และประดิษฐานไว้คราวเมื่อเสด็จมาทำกรณูชาสถานที่ที่พระพุทธองค์ทรง แสดงปฐมเทศนา (ภาพที่ ๕)

ศิลาจารึกส่วนที่เป็นหัวเสาชันนี้ ประดิษฐานขึ้นด้วยหินทรายอย่างดี มีรูปสิงโต ๔ ตัว หันหลังเข้าหากัน หันหน้าออก ๔ ทิศ ที่ขอบแท่นสลักเป็นรูปกงล้อธรรมจักร และรูปสัตว์ ๔ ชนิดสลักกัน คือ ราชสีห์ ช้าง ม้า และโค สัตว์ทั้ง ๔ คือ ความหมายแห่ง อำนาจ ความกล้าหาญ และความมั่นใจ โดยพลัง หมายถึงผู้พิทักษ์ทิศทั้ง ๔ ส่วนดอกบัว หมายถึง ต้นกำเนิดชีวิต ด้านล่างของสิ่งนี้ มีอักษรเทวนาครี ถอดความได้ว่า “ความจริงเท่านั้นมีชัยชนะเหนือทุกสิ่ง” ด้วยความหมายที่อุดมเช่นนี้รัฐบาลอินเดียจึงได้ใช้รูปสิ่งนี้ จตุรทิศอันสง่างามที่สร้างขึ้นในสมัยอโศกมหาราชนี้ ใช้เป็นตราแผ่นดิน เช่นเดียวกับตราครุฑของไทยเรา

บริเวณภายในพิพิธภัณฑที่ได้จัดแสดงศิลปวัตถุมีจำนวนเป็นพันชิ้น นับว่าเก่าแก่ สวยงามมีคุณค่าเกินขรรุณหลังอย่างมาก ท่านเซอร์ Alexander Cunningham เป็นหัวหน้าทำการขุดค้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๖๑ สมัยที่ท่านเป็นผู้สำเร็จราชการจากกรุงลอนดอน มาดูแลประเทศราช อยู่ที่อินเดียนี้ ท่านก็ได้จัดการค้นคว้าบันทึกให้เป็นระเบียบ ส่วนหนึ่งท่านคงนำลงเรือไปเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑที่กรุงลอนดอนบ้าง เพื่อการศึกษา ท่านคงไม่ได้เอาไปจนหมดไม่เหลือไว้ให้คนอื่นได้ชมหรือครับ ท่านคงเอาไปแต่ชิ้นใหญ่ ๆ ที่สวยและสมบูรณ์เท่านั้น (ภาพที่ ๖) เพราะผู้เขียนเคยได้มีโอกาสเห็นที่ British Museum สวย ๆ

ใหญ่ ๆ นับไม่ถ้วนจริง ๆ ครับ (ภาพที่ ๗) มีมากกว่าที่นี้อีกถ้าถ่ายรูปได้ตามสบาย ไม่เหมือนที่นี่ ห้ามถ่ายรูปด้วย นะครับ ดังนั้นจงอย่าถ่ายให้ใครเห็น

ที่เก็บไว้ใน British Museum มีมากมาย ถ่ายรูปมาให้คุณเป็นหลักฐานด้วย

จากเมืองพาราณสีไปทางทิศเหนือประมาณ ๙ กม.เศษ ก็จะถึงบริเวณ**เจาคันธีสถูป** (ภาพที่ ๘) หรือสถูปเก่าที่เป็นอนุสรณ์ของปัญจวัคคีย์ สร้างขึ้นในสมัยศตวรรษที่ ๗ เพื่อเป็นเครื่องระลึกถึงว่า ครั้งเมื่อพระปัญจวัคคีย์หลีกหนีพระพุทธองค์ด้วยสำคัญผิดเพราะ มีมิชฌาภิภูมิจำเพาะ ได้มาอาศัยอยู่ที่นี้ หลังจากทรงตรัสรู้แล้ว พระพุทธองค์ทรงมี พระเมตตาเสด็จมาโปรดปัญจวัคคีย์ ณ ที่จุดนี้เป็นครั้งแรก และได้ทำความเข้าใจกันใหม่ เบื้องต้น จากนั้นนำไปสู่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ตรัสสอนธรรมะอันเป็นเครื่องนำออกจาก ทุกข์ ณ ที่นั้น

เลยไปอีกหน่อย คือ สมาคมมหาโพธิ์แห่งประเทศไทย คณะของเรา ได้มีมนต์พระภิกษุนานาชาติ จากทุกชาติที่มาศึกษาพระพุทธศาสนาที่พาราณสี รวม ๑๒๐ รูป (ภาพที่ ๑๑) มาทำบุญเลี้ยงอาหารเพลและถวายเครื่องไทยธรรม รวมทั้งบริจาคเงินเพื่ออุดหนุนเป็นทุนในการดำเนินการของสมาคม (ภาพที่ ๑๒)

สำหรับเหตุการณ์ในสมัยพุทธกาล หลังจากพระพุทธองค์ได้เทศน์โปรดปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวันแล้ว พระผู้มีพระภาคได้เสด็จมาโปรด ยสกุณฑลบุตร ทำให้เกิดอุปาสกเป็นอีกบริษัทหนึ่งเป็นครั้งแรก ขอความในพระสูตรมีความไพเราะมาก คงเคยได้ยินประโยคว่า **ที่นี้วุ่นวายหนอ ที่นี้ขัดข้องหนอ** มาจากพระสูตรนี้เอง ขอเชิญอ่านพระสูตร

พระวินัยปิฎก มหาวรรค เล่ม ๔ ภาค ๑

เรื่องยสกุณฑลบุตร

[๒๕] ก็โดยสมัยนั้นแล ในพระนครพาราณสี มีกุณฑลบุตร ชื่อ ยสเป็นบุตรเศรษฐีสุพุมลชาติ ยสกุณฑลบุตรนั้นมีปราสาท ๓ หลัง คือ หลังหนึ่งเป็นที่อยู่ในฤดูหนาว หลังหนึ่งเป็นที่อยู่ในฤดูร้อน หลังหนึ่งเป็นที่อยู่ในฤดูฝนยสกุณฑลบุตรนั้นรับบำเรอด้วยพวกคนตรี ไม่มี

บุรุษเจ็ดคนในปราสาทฤดูฝนตลอด ๔ เดือนไม่ลงมาเบื้องล่างปราสาท คำวันหนึ่ง เมื่อ ยสกุณบุตรอิมเอบพรอมพรังบำเรออยู่ด้วยกามคุณ ๕ ได้นอนหลับก่อน ส่วนพวกบริวาร ชนนอนหลับภายหลังประทีปน้ำมันตามสว่างอยู่ตลอดคืน คืนนั้นยสกุณบุตรตื่นขึ้นก่อน ได้เห็นบริวารชนของตนกำลังนอนหลับ บางนางมีพิณตกอยู่ที่รักแร้ บางนางมีตะโพน วางอยู่ข้างคอ บางนางมีเบ้มางตกอยู่ที่อก บางนางสยายผม บางนางมีน้ำลายไหล บางนางบนละเมอต่าง ๆ ปรากฏแก่ยสกุณบุตรดุจป่าช้ามีดิบ ครั้นแล้วความเห็นเป็นโทษ ได้ปรากฏแก่ยสกุณบุตร จิตตั้งอยู่ในความเบื่อหน่าย จึงยสกุณบุตรเปล่งอุทานว่า ท่านผู้เจริญ **ที่นี่วุ่นวายหนอ ที่นี่ขัดข้องหนอ** แล้วสวมรองเท้าทองเดินตรงไปยังประตู นิเวศน์ พวกอมมนุษย์เปิดประตูให้ด้วยหวังใจว่า ใคร ๆ อย่าได้ทำอันตรายแก่การออกจาก เรือนบวชเป็นบรรพชิตของยสกุณบุตรเลย ลำดับนั้น ยสกุณบุตรเดินตรงไปทางประตู พระนคร พวกอมมนุษย์เปิดประตูให้ด้วยหวังใจว่า ใคร ๆ อย่าได้ทำอันตรายแก่การออกจาก เรือนบวชเป็นบรรพชิตของยสกุณบุตร ที่นั่น ยสกุณบุตรได้เดินตรงไปทางป่าอิสิ- ปตนะมฤคทายวัน.

[๒๖] ครั้นปัจจุสมัยแห่งราตรี พระผู้มีพระภาคเจ้าตื่นบรรทมแล้วเสด็จจงกรม อยู่ ณ ที่แจ้ง ได้ทอดพระเนตรเห็นยสกุณบุตรเดินมาแต่ไกล ครั้นแล้วเสด็จลงจากที่จงกรม ประทับนั่งบนอาสนะที่ปูลาดไว้ ขณะนั้น ยสกุณบุตร เปล่งอุทานในที่ไม่ไกลพระผู้มี- พระภาคเจ้าว่า ท่านผู้เจริญ **ที่นี่วุ่นวายหนอ ที่นี่ขัดข้องหนอ** ทันทันนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสกะยสกุณบุตรว่า ดูกอนยส **ที่นี่ไม่วุ่นวาย ที่นี่ไม่ขัดข้อง** มาเถิดยส นั่งลง เราจักแสดง ธรรมแก่เธอ ที่นั่นยสกุณบุตรรำเริงบันเทิงใจว่า ได้ยินว่า **ที่นี่ไม่วุ่นวาย ที่นี่ไม่ขัดข้อง** ดังนี้ แล้วถอดรองเท้าทองเขาไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เมื่อยสกุณบุตรนั่งเรียบร้อยแล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรง แสดงอนุปัพพิตา คือ ทรงประกาศ ทานกถา สีลกถา สักคกถา โทษ ความต่ำทราม ความเศร้าหมองของกามทั้งหลาย และอาณิสสในความออกจากกาม เมื่อพระองค์ทรง ทราบว่า ยสกุณบุตรมีจิตสงบ มีจิตอ่อนมีจิตปลอดจากนิวรณ์ มีจิตเบิกบาน มีจิตผ่องใส แล้ว จึงทรงประกาศพระธรรมเทศนา ที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายทรงยกขึ้นแสดงด้วย พระองค์เอง คือ ทุกขสมุทัย นิโรธ มรรค ดวงตาเห็นธรรมปราศจากธุลี ปราศจากมลทิน ว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลมีความดับเป็นธรรมดาได้เกิดแก่

ยสกุลบุตร ณ ที่นั่นแล ดูผ้าที่สะอาดปราศจากมลทิน ควรได้รับน้ำย้อมเป็นอย่างดี ฉะนั้น.

บิดาของยสกุลบุตรตามหา

[๒๗] ครั้นรุ่งเช้า มารดาของยสกุลบุตรขึ้นไปยังปราสาท ไม่เห็นยสกุลบุตร จึงเข้าไปหาเศรษฐีผู้คบดี แล้วได้ถามว่า ท่านคบดีเจ้าข้า พอยสกุลบุตรของท่านหายไปไหน ฝ่ายเศรษฐีผู้คบดีส่งทูตขึ้นมาไปตามหาทั้ง ๔ ทิศแล้ว ส่วนตัวเองไปหาทางป่าอสิปตนะมฤคทายวัน ได้พบร่องเท้าทองวางอยู่ ครั้น แล้วจึงตามไปสู่นั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทอดพระเนตรเห็นเศรษฐีผู้คบดีมาแต่ไกล ครั้นแล้วทรงพระดำริว่า ไฉนหนอ เราพึงบันดาลอิทธิทธิสาธให้เศรษฐีผู้คบดี นั่งอยู่ ณ ที่นี้ไม่เห็นยสกุลบุตรผู้หนึ่งอยู่ ณ ที่นี้แล้วทรงบันดาลอิทธิทธิสาธดังพระพุทธานุภาพ ครั้นนั้น เศรษฐีผู้คบดีได้เข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว ทูลถามว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเห็นยสกุลบุตรบางไหม พระพุทธานุภาพ.

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ดูก่อนคบดี ถ้อยคำอย่างนั้น เจริญ บ้างที่ท่านนั่งอยู่ ณ ที่นี้จะพึงได้เห็นยสกุลบุตรผู้หนึ่งอยู่ ณ ที่นี้.

ครั้งนั้น เศรษฐีผู้คบดีรำเริงบันเทิงใจว่า ได้ยินว่า เรานั่งอยู่ ณ ที่นี้แหละจักเห็นยสกุลบุตรผู้หนึ่งอยู่ ณ ที่นี้ จึงถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เมื่อเศรษฐีผู้คบดีนั่งเรียบร้อยแล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงแสดงอนุพุทธานุภาพ คือ ทรงประกาศทานกถา สีลกถา สักคกถา โทษ ความต่ำทราม ความเศร้าหมองของกามทั้งหลาย และอานิสสในความออกจากกาม เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงทราบ ว่า เศรษฐีผู้คบดี มีจิตสงบมีจิตอ่อน มีจิตปลอดจากนิวรณ์ มีจิตเบิกบาน มีจิตผ่องใสแล้ว จึงทรงประกาศพระธรรมเทศนา ที่พระพุทธานุภาพทั้งหลายทรงยกขึ้นแสดงด้วยพระองค์เอง คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ดวงตาเห็นธรรม ปราศจากธุลี ปราศจากมลทินว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลมีความดับเป็นธรรมดา ได้เกิดแก่เศรษฐีผู้คบดี ณ ที่นั่นแล ดูผ้าที่สะอาดปราศจากมลทิน ควรได้รับน้ำย้อม ฉะนั้น.

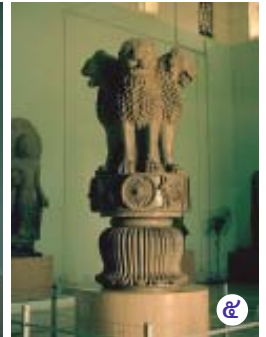
ครั้นเสร็จผู้คบดีได้เห็นธรรมแล้ว ได้บรรลุธรรมแล้ว ได้รู้ธรรมแจ่มแจ้งแล้ว มีธรรมอันหนึ่งลงแล้ว ขามความสงสัยได้แล้ว ปราศจากถ้อยคำ แสดงความสงสัย ถึงความเป็นผู้แล้วกล่า ไม่ต้องเชื่อผู้อื่นในคำสอน ของพระศาสดา ได้ทูลคำนี้แด่พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญภาสิตของพระองค์แจ่มแจ้งนัก ภาสิตของพระองค์ไพเราะนัก พระพุทธเจ้าข้าพระองค์ทรงประกาศธรรมโดยอนกปริยายอย่างนี้ เปรียบเหมือนบุคคลหายของทีคว่า เปิดของที่ปิด บอกทางแก่คนหลงทาง หรือส่องประทีปในที่มืดด้วยดีใจว่า คนมีจักขุจักเห็นรูปดังนี้ ข้าพระพุทธเจ้านั้น ขอถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ว่าเป็นสรณะ ขอพระองค์จงทรงจำข้าพระพุทธเจ้าว่า เป็นอุบาสกผู้มอชชีวิตถึงสรณะจำเดิมแต่วันนี้เป็นต้นไป.

ก็เสร็จผู้คบดีนั้น ได้เป็นอุบาสกกล่าวอ้างพระรัตนตรัย เป็นคนแรกในโลก

ยสกุลบุตรสำเร็จพระอรหันต์

[๒๔] คราวเมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงธรรม แก่บิดา ของยสกุลบุตร จิตของยสกุลบุตร ผู้พิจารณาภูมิธรรมตามที่ตนได้เห็นแล้ว ได้รู้แจ้งแล้ว ก็พ้นจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ถือมั่น ครั้นนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงพระดำริว่า เมื่อแสดงธรรม แก่บิดาของยสกุลบุตรอยู่ จิตของยสกุลบุตร ผู้พิจารณาเห็นภูมิธรรมตามที่ตนได้เห็นแล้ว ได้รู้แจ้งแล้ว พ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ถือมั่น ยสกุลบุตรไม่ควรจะกลับเป็นคฤหัสถ์บริโภคมกาม เหมือนเป็นคฤหัสถ์ครั้งก่อน ถ้ากระไร เราพึงคลายอิทธาภิสังขารนั้นได้แล้ว พระองค์ก็ได้ทรงคลายอิทธาภิสังขารนั้น เสร็จผู้คบดีได้เห็นยสกุลบุตรนั่งอยู่ ครั้นแล้วได้พูดกะยสกุลบุตรว่า พอยส มารดาของเจ้าโคกเศร้าคร่ำครวญถึง เจ้าจงให้ชีวิตแก่มารดาของเจ้าเถิด ครั้นนั้น ยสกุลบุตรได้เข้าไปเฝ้าดูพระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ได้ตรัสแก่เสร็จผู้คบดีว่า ดูก่อนคนพบดี ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน ยสกุลบุตรได้เห็นธรรมด้วยญาณทัสสนะเพียงเสขภูมิเหมือนท่าน เมื่อเธอพิจารณาภูมิธรรมตามที่ตนได้เห็นแล้ว ได้รู้แจ้งแล้ว จิตพ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ถือมั่น ดูก่อนคนพบดี ยสกุลบุตรควรหรือเพื่อจะกลับเป็นคฤหัสถ์บริโภคมกาม เหมือนเป็นคฤหัสถ์ครั้งก่อน.

เสร็จผู้คบดีกราบทูลว่า ขอนั้นไม่ควรเลย พระพุทธเจ้าข้า.

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสรับรองว่า ดูก่อนคบหบดี ยสกูลบุตรได้เห็นธรรมด้วย
ญาณทัสสนะเพียงเสขภูมิเหมือนท่าน เมื่อเธอพิจารณาภูมิธรรมตามที่ตนได้เห็นแล้ว ได้
รู้อย่างแจ่มแจ้ง จิตพ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ถือมั่น ดูก่อนคบหบดี ยสกูลบุตรไม่
ควรจะกลับเป็นคฤหัสถ์บริโภคคามเหมือนเป็นคฤหัสถ์ครั้งก่อน.

เศรษฐิผู้คบดีกราบทูลว่า การที่จิตของยสกุณบุตรพ้นจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ถือมั่นนั้น เป็นลาภของยสกุณบุตร ยสกุณบุตรได้ดีแล้ว พระพุทธเจ้าฯ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้ามียสกุณบุตรเป็นปัจฉาสมณะ จงทรงรับภัตตาหารของข้าพระพุทธเจ้า เพื่อเสวยในวันพรุ่งนี้เถิด. พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรับ โดยดูษณภาพ ครั้นเศรษฐิผู้คบดีทราบการรับนิมนต์ของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว ได้ลุกจากที่นั่ง ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้า ทำประทักษิณแล้วกลับไป.

กาลเมื่อเศรษฐิผู้คบดีกลับไปแล้วไม่นาน ยสกุณบุตรได้ทูลคำนึงต่อพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า พระพุทธเจ้าฯ ขอข้าพระองค์พึงได้บรรพชาพึงได้อุปสมบทในสำนักพระผู้มีพระภาคเจ้า.

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด แล้วได้ตรัสต่อไปว่า ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงพระพฤติพรหมจรรย์เถิด.

พระวาจานั้นแล ได้เป็นอุปสมบทของท่านผู้มีอายุนั้น.

สมัยนั้น มีพระอรหันต์เกิดขึ้นในโลก ๗ องค์.

ยสบรรพชา จบ

พระสูตรยังยาวกว่านี้ ไปหาอ่านเพิ่มเติมได้ในพระไตรปิฎกหรือคลิกไปที่

<http://www.dhammadhome.com/front/tipitaka/>

ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับพาราณสีอีกต้องไ้ควรวรรณา

ขออนุโมทนาและพักผ่อนให้สบายนะครับ

บันทึกการเดินทาง วันที่ ๑๑

๐๑.๐๐ น.

๐๒.๐๐ น.

๐๓.๐๐ น.

๐๔.๐๐ น.

๐๕.๐๐ น.

๐๖.๐๐ น.

๐๗.๐๐ น.

๐๘.๐๐ น.

๐๙.๐๐ น.

๑๐.๐๐ น.

๑๑.๐๐ น.

๑๒.๐๐ น.

๑๓.๐๐ น.

๑๔.๐๐ น.

๑๕.๐๐ น.

๑๖.๐๐ น.

๑๗.๐๐ น.

๑๘.๐๐ น.

๑๙.๐๐ น.

๒๐.๐๐ น.

๒๑.๐๐ น.

๒๒.๐๐ น.

๒๓.๐๐ น.

๒๔.๐๐ น.

บันทึกธรรม

[illegible]

๑๕ จากแคว้นกาสิสู่แคว้นมคธ

การเดินทางท่องเที่ยวอินเดียสำหรับกลุ่มพวกเราจะแตกต่างกับทัวร์ที่อื่นหลายอย่างทุกท่านที่เคยไปกับทัวร์อื่น ท่านจะได้รับการการดูแลแบบมีไกด์คอยให้ความรู้ในสถานที่ต่าง ๆ ที่ไปอย่างเชี่ยวชาญชำนาญไกด์ จัดรายการแบบเที่ยวกันจริง ๆ คุยกันจริง ๆ แต่สำหรับคณะเราจะแตกต่างกันคือคณะเราจะไม่มีการบรรยาย อายากจะรู้จักถามกันเอง หรือไม่ก็หาอ่านกันเอง แต่เราจะมีการสนทนาธรรมะ ตลอดรายการ ที่ได้ที่สถานที่สะดวก เวลาพอสมควรท่านอาจารย์สุจินต์ ท่านก็จะเมตตา ให้ความรู้ คำสั่งสอน เพื่อให้เกิดความเห็นถูกเข้าใจถูกเพิ่มพูนขึ้น ในบางสถานที่ที่ไม่สำคัญทางธรรมะ ก็อาจจะแบ่งเป็นสองกลุ่ม พวกหนึ่งที่ไม่เคยไปก็ไปเที่ยวกัน พวกที่ไปหลายครั้งแล้วก็อยู่ฟังธรรมสนทนาธรรมกันที่โรงแรม หรือตามร่มไม้ เป็นอย่างนี้ไปตลอดรายการ

คณะเราจะไม่พักตามวัดไทยในอินเดีย อาจเพราะเป็นคณะใหญ่ไม่ควรไปรบกวนพระเจ้า หรืออาจเป็นเพราะผู้จัดต้องการอำนวยความสะดวกอย่างเต็มที่ก็ได้ ผู้จัดก็ได้พยายามหาโรงแรมที่ดีที่สุดแล้ว แต่ในบางที่ โรงแรมที่มีอยู่ยังมีมาตรฐานต่ำ เป็นเพราะสถานที่ต่าง ๆ ที่เราไปพักอยู่ตามชนบทไกล ๆ มีนักท่องเที่ยวมาน้อย การดูแลบำรุงรักษาโรงแรมก็แย่ตามไป อีกประการหนึ่งคือเรื่องไฟฟ้าที่มีกำลังไฟไม่พอ ไม่สามารถเปิดเครื่องปรับอากาศได้ อาจขาดความสะดวกสบายไปบ้างแต่ก็ไม่ได้เป็นเรื่องใหญ่โตอะไร เพราะสหายธรรมที่ร่วมคณะมาส่วนมากก็เป็นผู้ใหญ่กันแล้วมีความอดทนและใจเย็น ถือว่ามาเดินทางเพื่อให้ได้บุญกลับไป มีความอดทนได้ถือว่าเป็นขันติบารมี หงุดหงิดขัดข้องใจเกิดแล้วก็ดับแล้ว ไปทำกุศลดีกว่า

สถานที่ที่เราจะไปนี้เรียกกันว่า **มูลคันธกุฎี** (ภาพที่ ๑) แต่เดิมเป็นอาคารเก่าสมัยพุทธกาล ได้ถูกทิ้งร้างมานานนับพันปี จนกระทั่งสมาคมศรีมหาโพธิ์ Sri Lankan Mahabodhi Society ได้ดำเนินการสร้างอาคารมูลคันธกุฎีขึ้นมาใหม่ (ภาพที่ ๒) บนสถานที่เดิม พร้อมกับประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ เก็บรักษาไว้อย่างปลอดภัย มีข้อความในพระสูตรกล่าวไว้ว่า ท่านนันทิยะได้เป็นผู้สร้างมูลคันธกุฎีแห่งนี้เป็นอารามถวายแก่พระพุทธเจ้า และพระพุทธองค์เสด็จประทับในการจำพรรษาแรกที่นี่ การถวาย

ที่ท่าน นันทียกระทำในครั้งพุทธกาลนั้นเป็นมหากาณ จึงขอเชิญอมไป อ่านข้อความใน
พระสุตฺร.....

พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท เล่ม ๑ ภาค ๒ ตอน ๓

เรื่อนายนันทียะ

[๑๗๓] ข้อความเบื้องต้น

พระศาสดาเมื่อประทับอยู่ในป่าอิสิปตนะ ทรงปรารภนายนันทียะตรัส
พระธรรมเทศนาว่า “**จิรปวาสิ**” เป็นต้น.

นันทียะเป็นอนุชาตบุตร

ได้ยินว่า ในกรุงพาราณสี ได้มีบุตรแห่งตระกูลซึ่งถึงพร้อมด้วยศรัทธาคนหนึ่ง
ชื่อนันทียะ, เขาได้เป็นผู้สมบุรณ์ด้วยศรัทธาบำรุงสงฆ์แทนรูปแก่มารดาบิดาเดียว. ครั้น
ในเวลาที่เขาเจริญวัยมารดาบิดาได้มีความจำนงจะนำบิดาของลุงชื่อว่าเรวดี มาจาก
เรือนอันตรงกันข้าม. แต่นางเป็นคนไม่มีศรัทธา ไม่มีการให้ปันเป็นปกติ, นายนันทียะจึง
ไม่ปรารถนานาง.

ลำดับนั้น มารดาของเขากล่าวกะนางเรวดีว่า “แม่ เจ้าจงฉาบทาสถานที่นั้น
ของภิกษุสงฆ์ แล้วปลาดอาสนะไว้ในเรือนนี้, จงตั้งเชิงบาตรไว้. ในเวลาภิกษุทั้งหลายมา
แล้ว จงรับบาตร นิมนต์ให้หนึ่ง เหากรรมกรกรองน้ำฉันถวาย แล้วล้างบาตรในเวลาฉันเสร็จ;
เมื่อเจ้าทำได้อย่างนี้ ก็จักเป็นที่พึงใจแก่บุตรของเรา.” นางได้ทำอย่างนั้นแล้ว. ต่อมา
มารดาบิดาเล้าถึงความประพฤติของนางนั้นแก่บุตรว่า “นางเป็นผู้อดทนต่อโอวาท” เมื่อ
เขารับว่า “ดีละ” จึงกำหนดวันแล้ว ทำอวาทมงคล.

ลำดับนั้น นายนันทียะกล่าวกะนางว่า “ถ้าเธอจักบำรุงภิกษุสงฆ์และมารดา
ของฉัน, เป็นเช่นนี้ เธอก็จักได้พัสดุในเรือนนี้, จงเป็นผู้ไม่ประมาทเถิด.” นางรับว่า “ดีละ”
แล้วทำที่เป็นผู้มีศรัทธาบำรุงอยู่ ๒ - ๓ วัน จนตลอดบุตร ๒ คน. มารดาบิดาแม่ของนาย
นันทียะได้ทำการละแล้ว. ความเป็นใหญ่ทั้งหมดในเรือน ก็ตกอยู่แก่นางเรวดีนั้นคนเดียว.

นันทิยะดำรงตำแหน่งทานบดี

จำเดิมแต่มารดาบิดาทำกาละ แม่นายนันทิยะก็เป็นมหาทานบดีเตรียมตั้งทานสำหรับภิกษุสงฆ์ และเริ่มตั้งค้ำอาหารแม่สำหรับคนกำพร้าและคนเดินทาง เป็นต้นไว้ที่ประตูเรือน. ในกาลต่อมา เขาพึงพระธรรมเทศนาของพระศาสดา กำหนดอานิสงส์ในการถวายอาวาสได้แล้ว ให้ทำศาลา ๔ มุข ประดับด้วยห้อง ๔ ห้อง ในมหาวิทยาลัยปิณฑะแล้วให้ลาดเตียงและตั้ง เป็นตน เมื่อจะมอบถวายอาวาสนั้น ได้ถวายทานแก่ภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธรูปเป็นประมุขแล้วถวายน้ำทักษิณาทก แต่พระตถาคต. ปราสาททิพย์สำเร็จโดยรัตนะ ๗ ประการ สมบูรณ์ด้วยหมู่นารีมีประมาณ ๑๒ โยชน์ในทิศทั้งปวง เบื้องบนสูงประมาณ ๑๐๐ โยชน์ผุดขึ้นในเทวโลกชั้นดาวดึงส์ พร้อมด้วยการตั้งน้ำทักษิณาทก ในพระหัตถ์ของพระศาสดาทีเดียว.

พระมหาโมคคัลลานะไปเยี่ยมสวรรค

ภายหลังวันหนึ่ง พระมหาโมคคัลลานะจะไปสู่ที่จาริกในเทวโลกยืนอยู่แล้วในที่ที่ไม่ไกลจากปราสาทนั้น ถ้ามเหวบุตรทั้งหลายซึ่งมาสู่สำนักของตนว่า “ปราสาททิพย์เต็มด้วยหมู่นางอัปสรนั้น เกิดแล้วเพื่อใคร.” ลำดับนั้น พวกมเหวบุตรนั้นเมื่อจะบอกเจ้าของวิมานแก่พระเถระนั้นจึงกล่าวว่า “ท่านผู้เจริญ วิมานนั้นเกิดแล้วเพื่อประโยชน์แก่บุตรคุณบัติชื่อนันทิยะ ผู้สร้างวิหารถวายพระศาสดา ในป่าอิสิปตนะ.” ฝ่ายหมู่นางอัปสรเห็นพระเถระนั้นแล้ว ลงจากปราสาทกล่าวว่า “ท่านผู้เจริญ พวกดิฉันเกิดในที่นี้ด้วยหวังว่า ‘จักเป็นนางบำเรอของนายนันทิยะ’ แต่เมื่อไม่พบเห็นนายนันทิยะนั้น เป็นผู้ระอาเหลือเกิน; ด้วยว่าการละมุนสุขสมบัติแล้วถือเอาทิพย์สมบัติ ก็เช่นกับการทำลายถาดดินแล้วถือเอาถาดทองคำฉะนั้น พระผู้เป็นเจ้าพึงบอกเขา เพื่อประโยชน์แก่การมา ณ ที่นี้.”

ทิพย์สมบัติเกิดรอผู้ทำบุญ

พระเถระกลับมาจากเทวโลกนั้นแล้ว เขาไปเฝ้าพระศาสดาทูลถามว่า “พระเจ้าข้าทิพย์สมบัติย่อมเกิดแก่บุคคลผู้ทำความดีที่ยังอยู่มุนุษย์โลกนี้เอง หรือหนอแล ?”

พระศาสดา โมคคัลลานะ ทิพยสมบัติที่เกิดขึ้นแล้วแก่นายนันทียะในเทวโลก อันเธอเห็นแล้วเองมิใช่หรือ ? ไฉนจึงถามเราเล่า ?

โมคคัลลานะ. ทิพยสมบัติเกิดได้อย่างไรนั้นหรือ ? พระเจ้าข้า.

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสกะพระเถระนั้นว่า โมคคัลลานะ เธอพูดอะไรนั้น ? เหมือนอย่างว่า ใคร ๆ ยืนอยู่ที่ประตูเรือน เห็นบุตรพี่น้อง ผู้ไปอยู่ต่างถิ่นมานาน (กลับ) มาแต่ถิ่นที่จากไปอยู่ พึงมาสู่เรือนโดยเร็ว บอกว่า ‘คนชื่อโน้น มาแล้ว.’ เมื่อเป็นเช่นนั้น พวกญาติของเขาก็ยินดีว่าเร่งแล้ว ออกมาโดยขมิ้มหน้า พึงยินดียิ่งกะผู้นั้นว่า ‘พ่อ มาแล้ว พ่อ มาแล้ว’ ฉันทะ; เหล่าเทวดา (ต่าง) ถือเอาเครื่องบรรณาการอันเป็นทิพย์ ๑๐ อย่าง ต้อนรับด้วยคิดว่า ‘เราก่อน เราก่อน’ แล้วยอมยินดียิ่งกะสตรีหรือบุรุษ ผู้ทำความดีไว้ในโลกนี้ ซึ่งละโลกนี้แล้วไปสู่โลกหน้าฉันนั้นเหมือนกัน ดังนี้แล้ว “ได้ทรงภาสิตพระศาสดา เหล่านี้ว่า :-

๙. จิรปาวส ปริสํ ฐุโต โสตถิมาคตํ ญาตี

มิตตา สุขุขชา จ อภินนฺทนฺติ อาคตํ

ตเถว กตปฺปญฺญมฺปิ อสฺมา โลกา ปรี คตํ

ปฺปญฺยานิ ปฏฺิคณฺหนฺติ ปิยํ ญาตีว อาคตํ.

“ญาติ มิตร และคนมีใจดีทั้งหลาย เห็นบุรุษผู้ไปอยู่ต่างถิ่นมานาน

มาแล้วแต่ที่ไกลโดยสวัสดิ์ยอมยินดียิ่งว่า ‘มาแล้ว’ ฉันทะ.

บุญทั้งหลายก็ย่อมต้อนรับแม้บุคคลผู้กระทำความดีไว้

ซึ่งไปจากโลกนี้สู่โลกหน้า

ดูจพวกญาติเห็นญาติที่รักมาแล้ว ต้อนรับ อยู่ ฉันทันนั้นแล.

แก้อรรถ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า จิรปฺวาสิ คือ จากไปแล้วนาน.

บาทพระคาถาว่า ทฺวโรโต โสตุถิมาคตฺ ความว่า ผู้ได้ลาภคือมีสมบัติอันสำเร็จแล้วเพราะทำทานชยกรรม หรือเพราะทำหน้าที่ราชบุรุษมาแล้วแต่ที่ไกล ไม่มีอุปัทวะ.

บาทพระคาถาว่า ญฺาติ มิตฺตา สุหฺชชา จ ความว่า เหล่าชนที่ชื่อว่าญาติ เพราะสามารถเกี่ยวเนื่องกันด้วยตระกูล และชื่อว่ามิตรเพราะภาวะมีเคยเห็นกันเป็นต้นแล้วชื่อว่ามีใจดี เพราะความเป็นผู้มีนัยดี.

บาทพระคาถาว่า อภินนฺทนฺติ อาคตฺ ความว่า ญาติเป็นต้น เห็นเขาแล้วย่อมยินดีด้วยอาการเพียงแต่พูดว่า 'มาดีแล้ว' หรือด้วยอาการเพียงทำอัญชลี, อนึ่ง ย่อมยินดียิ่งกะเขาผู้มาถึงเรือนแล้ว ด้วยสามารถนำไปเฉพาะซึ่งบรรณการมีประการต่าง ๆ.

บทว่า ตเถว เป็นต้น ความว่า บุญทั้งหลาย ตั้งอยู่ในฐานะอุดมารถาบิดา นำเครื่องบรรณาการ ๑๐ อย่างนี้คือ "อายุ วรรณะ สุขยศ ความเป็นอธิบดีอันเป็นทิพย์; รูป เสี่ยง กลิ่นรส ใญ่สุภาพะ อันเป็นทิพย์ เพลินยิ่งอยู่ ชื่อว่าย่อมรับรองบุคคลแม้ผู้ทำบุญไว้แล้ว ซึ่งไปจากโลกนี้สู่โลกหน้า ด้วยเหตุนี้แน่แท้.

สองบทว่า ปิยํ ญฺาติว ความว่า ดูจพวกญาติที่เหลือ เห็นญาติที่รักมาแล้วรับรองอยู่ในโลกนี้ฉะนั้น.

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุลูบริยผลทั้งหลาย มีโสดาปัตติผลเป็นต้นดังนี้แล.

เรื่องนายนันทิยะ จบ.

ผู้ลดคันธกุฏี เป็นที่ที่พระพุทธเจ้าประทับจำพรรษาแรกและพรรษาที่ ๑๒ ปัจจุบันเป็นอาคารใหม่สร้างเมื่อ ปี ค.ศ. ๑๙๓๐ โดยสมาคมมหาโพธิ์แห่งศรีลังกา ตัวอาคารสร้างด้วยศิลาสีชมพู มีลวดลายสวยงามมาก ด้านข้างตัวอาคารทางด้านทิศตะวันออกเป็นต้นศรีมหาโพธิ์ที่นำหน่อมาจากต้นเดิมที่ศรีลังกา (ภาพที่ ๓) อันเป็น

ต้นเดียวกับที่ พระนางสังฆมิตตา พระ-
ธิดาของพระเจ้าอโศกมหาราชนำไปจาก
ต้นเดิมที่พระพุทธรองค์ ประทับตรัสรู้ที่
พุทธคยานั่นเอง ที่นี้จะมีศิลาจารึก อัมมะ-
จักกัปปะวัตตะนสูตร เป็นภาษาต่าง ๆ โดย
รอบต้นศรีมหาโพธิ์ ภายในห้องโถง
ประดิษฐานด้วย พระพุทธรูปสี่ทองปาง-
ปฐมเทศนา ผั่งโดยรอบเป็นภาพเขียน-

พุทธประวัติวาดโดยศิลปินชาวญี่ปุ่นชื่อ Kosetsu Nosu นับเป็นภาพเขียนที่เราชาวไทย
อาจดูแปลกตาไปหน่อย แต่ก็สวยงามมากทีเดียว (ภาพที่ ๔) ที่นี้พวกเราที่จะได้รับการ
ต้อนรับจากพระภิกษุผู้ดูแลรักษา**พระบรมสารีริกธาตุ**เป็นอย่างดี โดยท่านเปิดพระ-
วิหารให้เป็นพิเศษ ท่านอาจารย์ สุจินต์จะเป็นผู้ไปอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาจาก
ห้องมั่นคงที่เก็บรักษาของมีค่าด้วย การเทินไว้เหนือศีรษะ มากะทำพิธีสักการะ

พิธีรอบแรกจะเป็นการสวดมนต์กล่าวคำนอบน้อมต่อพระรัตนตรัย (ภาพที่ ๕) แล้วให้ทุกคนเข้าไปชมพระบรมสารีริกธาตุทีละคน ท่านเจ้าอาวาสจะเป็นผู้ประคององค์พระอัครบวช และใช้ปลายดอกบัวทองชี้ไปที่องค์พระบรมสารีริกธาตุพร้อมคำอธิบาย และมีพระผู้ช่วยถือไฟฉายส่องให้เห็นถนัด (ภาพที่ ๖) ขณะเดียวกัน พระลูกวัดก็จะสวดมนต์เป็นภาษาบาลี ท่วงทำนองแบบอินเดียลังกา ทุก ๆ คนก็จะได้เข้าชมด้วยสายตาตนเองและก็มี เพื่อน ๆ คอยถ่ายรูปไว้ให้

รอบที่สองทุกคนก็จะเข้าแถวเรียงหนึ่งไปคุกเข่า ประนมมือ ท่านเจ้าอาวาสจะประคองอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุวางบนศีรษะเรา (ภาพที่ ๗) เป็นการสักการะไว้เหนือหัวจริง ๆ ทุก ๆ คนก็จะตั้งใจอธิษฐานระลึกถึงพระพุทธรูปมหากรุณาแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยความปิติ ซาบซึ้งอย่างที่สุดในชีวิต

หลาย ๆ คนกลับออกมาแล้วก็เกิดอาการสงสัยว่าตรงไหนนะเป็นส่วนที่เป็นส่วนขององค์พระบรมสารีริกธาตุ บางคนก็มัวไปมองหาสิ่งที่ตัวเองคิดว่าองค์พระบรมสารีริกธาตุจะต้องเป็นเหมือนเม็ดข้าวสารหรือสีสวยแวววาวเขียว ๆ ม่วง ๆ เหมือนที่เมืองไทยเผยแพร่กันตามหนังสือต่าง ๆ

อย่างนี้ก็ต้องหาไม่เห็นหรอกครับ เพราะพระธาตุที่โปรโมทกันในเมืองไทยบางราย ไม่ได้สร้างความเลื่อมใสศรัทธาจากความรู้ความเข้าใจในคำสอนของพระศาสดาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องพึ่งปาฏิหาริย์ข่าวลือบวกกับสีสรรของถ้ำกระดูกเพื่อจะเพิ่มความน่าเชื่อถือให้เกินจริงเข้าไปอีก พระบรมสารีริกธาตุที่แท้นั้นไม่ต้องมีการเพิ่มสีสรร

เดิมแต่งเรื่องราวอัศจรรย์ใด ๆ เป็นเถ้าของพระสรีระอังคาร ที่มีอายุถึง ๒,๐๐๐ กว่าปี จึงเป็นสีน้ำตาลขึ้นเล็ก ๆ วางอยู่บนแผ่นโลหะในครอบแก้ว (ภาพที่ ๘) ความศักดิ์สิทธิ์ และปาฏิหาริย์มาจากคำสอนอันลึกซึ้งด้วยเมตตาที่เราจะเกิดสติระลึก และปัญญาที่จะสามารถเข้าถึงได้จากการอบรมเจริญภาวนานั่นเอง

เพื่อนสหยาจรรมบาง ท่านก็มาสารภาพว่า พี่หนูไม่รู้เลยว่าพระบรมสารีริกธาตุ คือตรงไหนหนูมัวแต่ตื่นเต้น พระท่านก็ชี้ ๆ พูดอะไรก็แปลไม่ออก หนูมองไปนึกว่าสีทอง ๆ นั่นคือพระธาตุ หนูก็รีบไหว้ แล้วก็มัวแต่ตั้งท่าให้เพื่อนถ่ายรูป กลองหนูเมไม่รู้จักหมด อาศัยกลองเพื่อนถ่ายให้ เลยรีบไปหน่อย ไม่รู้เรื่องเลย ลงมาถึงได้รู้ว่าที่หนูไหว้นั้นะ รฐานของครอบแก้วแท้ ๆ คราวหน้าหนูจะมาอินเดียอีก จะมากrab แก้วใหม่

อ้อ ยังดีที่หนูไหว้ไปที่ฐานครอบแก้วก็นับว่าใกล้เคียง ไม่ไปไหว้เอาดอกบัวหรือไฟฉายที่พระท่านถือก็บุญแล้ว นี่แหละปริศนาที่หลาย ๆ คนเดินทางมาไกลเพื่อจะได้เห็นพระบรมสารีริกธาตุ แต่ก็ยังไม่ได้เห็น ไปเห็นอย่างอื่นนั่นก็เพราะเหตุแห่งการสะสมต่างกันนั่นเอง

คราวหน้าเราจะเดินทางไปยังแคว้นมคธ ยังมีเรื่องน่าสนใจ และพระสูตรดี ๆ มาให้อ่านอีกนะครับ

ขอบคุณและขออนุโมทนา

๑๖ พุทธศาสนิกมหาโพธิ์

สมัยนี้การเดินทางพร้อมกล้องถ่ายรูปเป็นเรื่องง่าย ๆ ไปเสียแล้ว อยากจะบอกเพื่อน ๆ ว่าไปไหนก็เอากล้องไปด้วยเถอะครับ ไม่จำเป็นจะต้องไปเรียนการถ่ายรูปจนเป็นมืออาชีพหรอกครับเดี๋ยวนี้กล้องดิจิทัล ถ่ายง่าย มีระบบป้องกันการสั่นสะเทือน ตั้งอัตโนมัติ ถ่ายยังงี้ก็ชัดครับ ไม่จำเป็นต้องเก่งขนาดรู้เรื่องแสงและเทคนิคขั้นสูงอะไร फिल्मก็ไม่ต้องซื้อ รูปสวยไม่สวยหรือน่าสนใจแค่ไหน มันอยู่ที่เรื่องราวและมุมมองว่า มันน่าสนใจบอกอะไรกับเรา กลับมาเก็บไว้ได้นาน ไม่จำเป็นจะต้องไปอัดทุกรูปหรอกครับ เปลืองเงิน เอาเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ก่อน เอาออกมาดูมาแบ่งกันดูได้ภายหลัง ไปอินเดียคราวนี้ถ่ายเยอะ ๆ (ภาพที่ ๑) หามุมมองบางจุดที่น่าสนใจ กลับมาโพสท์ดูกัน อย่างน้อยก็เว็บไซต์มะโฮมนี่ยังเนื้อที่อีกมาก พอที่จะจัดเวทีโชว์ภาพถ่ายอินเดีย และเรื่องธรรมะกันคง จะดีมาก ๆ เลย

แต่ยังงี้ พี่ ๆ ป๊า ๆ ที่ยังไม่ค่อยคุ้นเคยกับอกใหญ่หลานเตรียมเซ็ทขนาดภาพ และจัดเตรียมเมโมรี่การ์ดที่มีความจุให้พอกับการเดินทางหลาย ๆ วันนะครับ เพราะเราจะไปหิ้วซื้อฟิล์มใส่เพิ่มมันไม่ไหวแล้ว ผู้เขียนเห็นบ่อยว่าตั้งขนาดภาพใหญ่เกินไป และเมโมรี่การ์ดเล็กไป แอ็คทกันแถว ๆ รูปปั้นพระยานาค ก่อนขึ้นเครื่องบินที่สุวรรณภูมิ พอถึงอินเดีย อ้าว การ์ดหมดแล้ว.. กล้องก็เลยต้องเอาไปเก็บ หมดสนุกไปเยอะ อย่างนี้ต้องเอาการ์ดมาโหลดฝากพวกเราที่ชอบเอาสตอเรจสำหรับเก็บภาพไปด้วย แล้วกลับมาค่อยไรท์ใส่แผ่นส่งไปให้ แล้วก็อย่าลืมปรับขนาดภาพให้เล็ก ๆ หน่อยก็ได้เนะครับ อย่างไม่ก็ตามอย่ามัวตั้งหน้าถ่ายรูปกันจนลืมเรื่องการเจริญกุศลนะครับกายวาจาไม่สำรวม ใจจะเป็นบุญกุศลได้อย่างไร ไซ้ไหมครับ

อีกอย่างเรื่องปลั๊กไฟสามตานะครับ เอาแบบยูนิเวอร์แซลที่ใช้ได้ทั่วโลกไปนะครับ หาที่เสียบที่มีหลาย ๆ ช่องไป โทรศัพท์มือถือที่อินเดียใช้ได้ทั่วไปครับ แต่ค่าโทรแพง หน่อย มีทริปหนึ่งของเราเองก็ โทรศัพท์มือถือ บลูทูธ กล้องภาพนิ่ง สตอเรจเก็บรูป เครื่องเอ็มพี๓+ลำโพง เครื่องต้มน้ำร้อน หกซองแล้ว เราก็เลยหอบสายต่อแบบมีปุ่มแดง (ภาพที่ ๒) ไป คิดว่าสบายแล้วววว โชคดีมากครับ รุมเมทเราดู ๆ ไม่น่ามีอะไรมาเห็น เป็นผู้ใหญ่ แล้วพอก่อย ๆ ปล่อยที่เด็ดมา กล้องวีดีโอ ๒ ตัว กล้องภาพนิ่งอีกหนึ่ง

สตอเรจเก็บรูป โทรศัพท์มือถือ ครีเอทีฟเอ็มพี ๔ และรู้สึว่าในกระเป๋ายังไม่ได้รื้อออกมาอีกหลาย ชิ้น อาจเป็นเครื่องเป่าผม เตารีด ขนาดเล็ก ปาล์ม มินิโน้ตบุ๊ค แต่... ท่านพี่ไม่ได้เอาสาย พ่วงหรือปลั๊กไฟมาเลยครับ อย่างนี้แหละสนุก เต็มไปด้วยเครื่องติดขัดของเครื่องผูกมัดและ รอยรัด กลางดึกต้องจ้วงเงยลุกขึ้นมาสลับกันซาร์จแบตเตอรี่

เดินทางจากพาราณสีไปยังพุทธคยา ระยะทางประมาณ ๒๒๐ กม. เราคงใช้ NH ๒ ไฮเวย์สายหลักที่ตัดตรงไปทางตะวันออกสู่เมืองกัลกัตตา ภูมิประเทศเป็นที่ราบเรียบตลอด เข้าสู่รัฐพิหารที่กล่าวว่ามีควมยากจนมาก เคยประสบภัยแห่งความแห้งแล้งและแผ่นดินไหว มีผู้คนล้มตายหลายแสนคน พอเราข้ามแม่น้ำ Sone ผ่านเมืองชื่อ Aurangabad ก็เจพบ่ชาชาวบ้านยังพูด ภาษาแมคร Magadhi ยูนันก็หมายความว่าเราเข้ามาสู่แคว้นแมครอันยิ่งใหญ่ในอดีตแล้ว ภาษาแมครนั่นก็คือภาษาบาลี ที่เป็นภาษาที่พระบรมศาสดาใช้ในการเผยแผ่พระศาสนาและเป็นภาษาในพระไตรปิฎกนั่นเอง ถึงเมืองนี้แล้ว ก็อยากชวนคุณค้ำปั้น หรือคุณลุงนิภัทร ผู้รู้ภาษาบาลีประจำมูลนิธิลงไป สปีกับาลีกับชาวบ้าน คุณจีจะพูดกันรู้เรื่องใหม่ ปล่อยพวกเราไว้ที่นี้คงไม่อดตายหรอกครับ อย่างน้อยคำว่า กวพิงการหาร ที่แปลว่าอาหารเป็นคำ ๆ นี้ คงพอหากินได้กระมังครับ

จากการสังเกตสองข้างทางก็ดูมีความอุดมสมบูรณ์ดีปลูกข้าวมากมาย ตามคันนาจะมีต้นปาล์มโบราณปลูกเป็นระยะ ลำต้นหักคดไปคดมา พืชดำน่าสงสัยมาก บางต้นสูงมากคงมีอายุหลายร้อยปีทีเดียว จากการสอบถามชาวบ้านด้วยภาษามือก็ประมาณว่าปาล์มเหล่านี้คือต้น Date หรืออินทผลุฒินั่นเอง (ภาพที่ ๓) การที่ลำต้นหักคดไปมาก็ เกิดจากการที่ชาวบ้านถากข้าง ๆ ลำต้นบางส่วนออก ให้น้ำเลี้ยงของต้นปาล์มที่มีความหวานไหลลงมาสู่ภาชนะเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตน้ำตาล อ้อ... พอลำต้นด้านนี้ น้ำตาลไหลลงน้อยก็ไปถากฟันอีกด้านของต้นปาล์มลำต้นเลยคดไปมา ฉลาดนะไม่ต้องปีน ขึ้นไปปาดตาลเหมือนบ้านเรา แต่เป็นการทรมานต้นไม้พิลึกเขียว

ในบางทริป พวกเรามาถึงพุทธคยาก็มีด่ำแล้ว พวกเราก็จะยังไม่เข้าที่พัก เราตรงไปกราบนมัสการพระศรีมหาโพธิ์โดยที่เดียว การเดินเข้าสู่พระวิหารแห่งพุทธคยาถ้าเป็นครั้งแรกละก็ นับเป็นเวลาที่ดีเด่นประทับใจแบบที่เรียกว่า Breathtaking หรือลิ้ม

หายใจกันเลยทีเดียว อาจเป็นเพราะการ Approach เข้าไป เนื่องจากเราต้องลงจากรถ ทางด้านทิศเหนือของพระวิหาร เดินเลียบกำแพงมุ่งหน้าไปทางแม่น้ำเนรัญชรา ตลอดทางก็มีการขายของ มีขอตานและเบ็ดเสียงเพลงสวดมนต์และได้กลิ่นธูปอินเดียไปตลอดทาง พอสุดกำแพงเลี้ยวขวา จะเป็นบริเวณวัด ไม่มีขอตานและบรรยากาศก็จะเงียบสงบลงจัดการฝากรองเท้าแล้วเดินไปอีกนิดเดียวทางขวามือจะเป็นประตูใหญ่เข้าสู่เจดีย์พุทธคยาตรงนั้นแหละครับ ทันทีที่เราหันหน้าไปทางขวา เจดีย์พุทธคยาปรากฏแก่สายตาสงบนิ่งอยู่ (ภาพที่ ๔) เหมือนภาพที่เราอคอยมาตลอดชีวิต ความรู้สึกที่ได้เข้าใกล้พระบรมศาสดาทำให้เกิดความปลื้มปิติ เนื่องจากสถานที่ตั้งของพระเจดีย์อยู่ต่ำลงไป คงเป็นเพราะเป็นฝั่งแม่น้ำแต่เดิม (ภาพที่ ๕) แล้วมีการขุดค้นสร้างถนนสูงขึ้นมากับมีการส่องไฟอันสวยงาม จึงทำให้การได้เห็นเจดีย์พุทธคยามีความขลังและขรึมและเป็นการเห็นแบบหันมา ก็ได้เห็นทันทีจึงทำให้ประทับใจจริง ๆ (ภาพที่ ๖)

จากนั้นเป็นการเดินลงบันไดไป เหมือนเป็นการเดินจากแม่น้ำเข้าสู่ต้นมหาโพธิ์ ที่มีโพธิ์บัลลังก์อยู่ข้างหน้า (ภาพที่ ๗) เจดีย์และพระพุทธรูปในนั้นเสมือนองค์พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ที่นั่นหันพระพักตร์สู่ทิศตะวันออก คือ ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา (ภาพที่ ๘) นั่นเอง ถึงตอนนี้ เราคงต้องอ่านพระสูตรกันก่อน เพื่อจะได้เข้าใจเหตุการณ์ในครั้งพุทธกาลว่าเกิดอะไรขึ้น เจ้าชายสิทธัตถะได้เดินทางจากกรุงกบิลพัสดุ์จนมาถึงตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อ การตรัสรู้อย่างไร เชิญอ่านพระสูตร

พระสูตรต้นตอปัญหา ขุททกนิกาย พุทธวงศ์ เล่ม ๔ ภาค ๒

พระโพธิสัตว์ เสด็จไปด้วยเหตุให้เกิดสิริอย่างนี้ เสด็จหนทาง ๓๐ โยชน์ผ่าน ๓ ราชอาณาจักร ราชตรีเดียวเท่านั้น ก็ถึงริมฝั่งแม่น้ำอโนมา ลำดับนั้น พระโพธิสัตว์ทรงยืน ณ ริมฝั่งแม่น้ำ ตรัสถามนายฉันทะว่าแม่น้ำนี้ชื่อไร ทูลตอบว่า แม่น้ำอโนมา ทรงใช้สนพระบาท กระแทกน้ำให้สัญญาณแก่ม้า ม้าก็โดดไปยืนอยู่ริมฝั่งโน้นแห่งแม่น้ำ ซึ่งกว้าง ๘ อุสุภะ พระโพธิสัตว์เสด็จลงจากหลังม้า ประทับยืนที่หาดทรายเสมือนกองแก้วมุกดา เรียกนายฉันทะมาตรัสสั่งว่า สหายฉันทะ เจ้าจงนำอารมณ์ของเราไปกับกัณฐกะ กลับไปเราจักบวช.

นายฉันนะทูลว่า แม่ข้าพระบาทก็จักบวช พระลูกเจ้า. พระโพธิสัตว์ตรัสว่า เจ้ายังบวชไม่ได้ เจ้าต้องกลับไป ทรงแห่ม ๓ ครั้งแล้ว ทรงมอบอาภรณ์และมรกตสูงกะแล้ว ทรงดำริว่า ผมของเรายังนี้ไม่เหมาะแก่สมณะจำจักตัดผมเหล่านั้นด้วยพระขรรค์ ทรงจับพระขรรค์อันคมกริบด้วยพระหัตถ์ขวา รวบพระจุฬามุกด้วยพระเมาลีด้วยพระหัตถ์ซ้ายแล้วตัด เหลือพระเกศาสององคุลีเวียนขวา ติดพระเศียร พระเกศาเหล่านั้นก็มีประมาณเท่านั้น จนตลอดพระชนมชีพ ส่วนพระมัสสุ ก็เหมาะแก่ประมาณพระเกศานั้น แต่พระองค์ไม่มีกิจที่จะต้องปลงพระเกศาและพระมัสสุอีกเลยนี้ พระโพธิสัตว์ทรงรวบรวมพระจุฬามุกด้วยพระเมาลี อธิษฐานว่า ถ้าเราจักเป็นพระพุทธเจ้าไซ้ร ผมนี้จึงตั้งอยู่ในอากาศ ถ้าไม่เป็นไซ้ร ก็จงหล่นลงเหนือพื้นดิน แล้วเหวี่ยงไปในอากาศ ถ้าพระจุฬามณีนั่น ไประยะประมาณโยชน์หนึ่งแล้วก็ตั้งอยู่ในอากาศ. ลำดับนั้น ท้าวสักกะเทวราช ทรงตรวจดูด้วยจักขุทิพย์ ทรงเอาผอบรัตนะขนาดโยชน์หนึ่งรับกำพระจุฬามณีนั่น แล้วทรงสถาปนาเป็นพระจุฬามณีเจดีย์สำเร็จด้วยรัตนะ ๗ ประการ ขนาด ๓ โยชน์ไว้ในภพดาวดึงส์ ดังที่ท่านกล่าวไว้ว่า

เจตวัน โมลี วรณฐาติ

เวหายส์ อุกุขิปี อคฺคปฺคโค

สหสฺสเน โต สิริสา ปฏิกฺคหิ

สฺวณฺณจฺงโกฏวเรน วาสโว.

พระผู้เป็นบุคคลผู้เลิศ ทรงตัดพระเมาลีที่อบด้วยของหอมอย่างดี
ทรงเหยียดขึ้นสู่อากาศ ท้าววสวะสหัสสนัยน์ ทรงเอาผอบทองอย่างดีรับไว้ด้วยเศียร
เกล้า.

พระโพธิสัตว์ทรงดำริอีกว่า ผ้ากาสีเหล่านั้นมีค่ามาก ไม่เหมาะแก่สมณะของ
เรา ลำดับนั้น ฆฏิการมหาพราหม สหายเก่าครั้งพระกัศสปพุทธเจ้าของพระโพธิสัตว์นั้น
ดำริโดยมีมิตรภาพที่ไม่ถึงความพินาศตลอดพุทธันดรหนึ่งว่า วันนี้สหายเราออกอภิเนษ-
กรรมณฺ จำเรจักถือสมณบริขารไปเพื่อสหายนั้นจึงนำบริขาร ๘ เหล่านั้นไปถวาย คือ

ติจีวรณฺจ ปตุโต จ วาสี สฺวจิ จ พนฺธน์

ปริสฺสวานณฺจ อฏฺฐเฐเต ยุตฺตโยคสฺส ภิกฺขุโน.

บรหาร ๘ เหลานี้คือ ไตรจิวร บาตร มืด เข็มวัดประคด

และผำกรองน้ำ เป็นของภิกษุประกอบความเพียร.

พระมหาบุรุษทรงครองผำธงชัยแห่งพระอรหันต์ ถือเพศบรพพาสูงสุด ทรงเหวี่ยงคู้ผำ [นุ่งห่ม] ไปในอากาศ. ทวมหาพรหมรับคู้ผำนั้นแล้วสร้างเจดีย์สำเร็จด้วย รัตนะขนาด ๑๒ โยชน์ในพรหมโลก บรจุคู้ผำนั้นไว้ข้างใน. ลำดับนั้น พระมหาสัตว์ตรัส กะนายฉันนะว่า ฉันนะเจ้าจงบอกแก่พระชนกพระชนนีตามคำของเรว่า เราสบายดี แล้วทรงส่งไป. แต่ฉัน นายฉันนะก็ถวายบังคมพระมหาบุรุษ ทำประทักษิณแล้วหลีกไป ส่วนมำกัณฐกะยืนฟังคำของพระโพธิสัตว์ผู้ปรักษากับนายฉันนะรู้ว่า บัดนี้เราจะไม่เห็น นายของเราอีก พอละสายตาของพระมหาบุรุษนั้น ไม่อาจทนนิบโยคทุกขได้ ก็หัวใจแตกตายเป็นบังเกิดเป็นเทพบุตรชื่อกัณฐกะ ในภพดาวดึงส์ซึ่งเป็นภพที่ข้าศึกของ เทวดาครอบงำได้แสนยาก การอุปบัติของกัณฐกะเทพบุตรนั้น ฟังถือเอาตามอรรถกถา วิมานวัตถุ์ชื่อวิมลัตถวิลาสสินี. ความศอกได้มีแก่นายฉันนะเป็นครั้งที่ ๑ เพราะความตาย ของมำกัณฐกะ นายฉันนะ ถูกความศอกครั้งที่ ๒ เปียดเบียน ก็ร้องไห้คร่ำครวญ เดินทาง ไปด้วยความทุกข์.

ฝ่ายพระโพธิสัตว์ ทรงผนวชแล้ว ในประเทศนั้นนั้นแล มีสวณมะม่วงชื่อ อนุปิยะ อยู่จึงทรงยั้งยังอยู่ ณ อนุปิยะมวัน นั้น ๗ วัน ด้วยความสุขในบรพพาภายหลังจากนั้น ก็ทรงสำรวมด้วยผำกาสาвањеอันดี เหมือนดวงรัชนีกรเต็มดวง สำรวมอยู่ในหมู่เมฆที่อาบ ด้วยแสงสนธยา แม่มำฟั้งพระองค์ก็รุ่งเรืองเหมือนชนเป็นอันมากแวดลอมแล้ว ทรงทำ บรพพานั้นเหมือนน้ำอมฤตต้องของเหล่านมฤตและบักษีที่อยู่ป่า ทรงเที่ยวไป พระองค์ เดียวเหมือนราชสีห์ ทรงเป็นนรสีหะ เหมือนความญูรู้จักลีลาของช้างตมมันยังแผ่นดินให้ เบาตรยฝ่าเท้า เสด็จเดินทาง ๓๐ โยชน์ วันเดียวเท่านั้น ทรงข้ามแม่น้ำคงคา ซึ่งคลั่งด้วย ฤดูและคลื่น แต่ไม่ขัดข้อง เสด็จเข้าสู่นครราชคฤห์ เรือนหลวงอันแพรวพราวด้วย ประกายแสงแห่งรัตนะ ครั้นเสด็จเข้าไปแล้ว ก็เที่ยวแสวงหาภิกษาตามลำดับตรอก. ทวทั้งนครนั้นก็สะท้อนเพราะการเห็นพระรูปของพระโพธิสัตว์ เหมือนนครนั้นสะท้อน เมื่อช้างธณบาลเข้าไปเหมือนเทวนครสะท้อน เมื่อจอมอสุรเข้าไป. เมื่อพระมหาบุรุษ เสด็จเที่ยวแสวงหาภิกษา พวกมนุษย์ชาวพระนคร เกิดความอัศจรรย์สำหรับผู้เกิดปิด

โสมนัสเพราะเห็นพระรูปของพระมหาสัตว์ ก็ได้มีใจนึกถึงการเห็นพระรูปของพระโพธิสัตว์.

บรรดามนุษย์เหล่านั้น มนุษย์ผู้หนึ่งกล่าวกะมนุษย์ผู้หนึ่งอย่างนี้ว่าท่านเคยเหตุอะไรหนอ จันทรเพ็ญ ที่มีช่อรัศมีที่ถูกภัยคือราหูกำบังแล้ว ยังมาสู่มนุษยโลกได้ มนุษย์อื่นนอกจากนั้น ก็ยืมพูดอย่างนี้ว่า พูดอะไรกันสหายท่านเคยเห็นจันทรเพ็ญมาสู่มนุษยโลกกันเมื่อไร นั้นกามเทพมีดอกไม้เป็นธงมิใช่หรือ ท่านถือเพศอื่นเห็นความจริงของลีลาอย่างยิ่งของมหाराชของเราและชาวเมือง จึงเสด็จมาเล่นด้วย. คนอื่นนอกจากนั้นก็ยืมพูดอย่างนี้ว่า ท่านเคย ท่านเป็นบ้าไปแล้วหรือ นั้น พระอินทร์ผู้มีสรีระร้อนเรื่องด้วยความหอมของเพลิงอัษฎอันเรืองแรง ผู้เป็นทาสหัตถ์นั้น เป็นเจ้าแห่งเทวดามาในที่นี้ด้วยความสำคัญว่า อมรปุระ คนอื่นนอกจากนั้น หิวร้อนดิ้นรนอยู่แล้วกล่าวว่า ท่านเคยพูดอะไรกัน ท่านผิดทั้งคำต้นคำหลัง ท่านผู้นั้นมีพันคาที่ไหน มีวชิราวุธที่ไหน มีช้างเอราวัณที่ไหน ที่แท้ ท่านผู้นั้นเป็นพรหม ท่านรู้ว่าคนที่เป็พรหมภณณ์ประมาทกันจึงมาเพื่อประกอบไว้ในพระเวทแลเวทางค์เป็นต้นต่างหากเล่า. คนอื่นที่เป็นบัณฑิตก็ปรามคนเหล่านั้นทั้งหมดพูดอย่างนี้ว่า ท่านผู้มีมิใช่พระจันทรเพ็ญ มิใช่กามเทพ มิใช่ทาสหัตถ์นั้น มิใช่พรหมทั้งนั้น แต่ท่านผู้นี้ เป็นอัจฉริยมนุษย์ จะเป็นศาสดาผู้นำโลกทั้งปวง.

เมื่อชาวนครเจรจากันอยู่อย่างนี้ พวกราชบุรุษก็กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระเจ้าพิมพิสารว่า ข้าแต่สมมุติเทพ เทพ คนธรรพ์ หรือนาคราช ยักษ์ หรือใครหนอเที่ยวแสวงหาภิกษาในนครของเรา. พระราชาทรงสดับเรื่องนั้นแล้วทรงยืน ณ ประสาทชั้นบน ทรงเห็นพระมหาบุรุษเกิดจิตอัศจรรย์ไม่เคยมี ทรงสั่งพวกราชบุรุษว่า พวกท่านจงไปทดสอบท่านผู้นั้น ถ้าเป็นอมมนุษย์ ก็จักออกจากนครหายไป ถ้าเป็นเทวดา ก็จักไปทางอากาศ ถ้าเป็นนาคราช ก็จักมุดดินถ้าเป็นมนุษย์ ก็จักบริโภคภิกษาตามที่ได้มา.

ฝ่ายพระมหาบุรุษ มีอินทรียัสสภ มีพระหฤทัยสงบเป็นประหนึ่งดังดุดสายตามหาชน เพราะความงามแห่งพระรูป ทรงแลชั่วแอก รวบรวมอาหารระคนกัน พอยังอัตภาพให้เป็นไปได้ เสด็จออกจากนครทางประตูที่เสด็จเข้ามา บ่ายพระพักตร์ไปทางตะวันตกออกแห่งร่มเงาภูเขาปัทมทะเล ประทับนั่งพิจารณาอาหาร ไม่มีอาการผิดปกติเลย. แต่นั้น พวกราชบุรุษก็ไปกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระราชา.

ลำดับนั้น พระเจ้าแผ่นดินแคว้นมคธ พระนามว่าพิมพิสาร ผู้อันเหล่าพาลชน
นี้กถึงได้ยาก ผู้มีเขาพระเมรุและเขามันทาระเป็นสาระ ผู้ทรงเป็นแก่นสารแห่งสัตว์ ทรงมี
ความตื่นเต้นเพราะการเห็น ที่เกิดเพราะได้สดับคุณของพระโพธิสัตว์เหล่านั้น ทรงรีบ
เสด็จออกจากพระนครบายพระพักตร์ตรงภูเขापันทวะ เสด็จไปแล้ว ลงจากพระราช-
ยาน เสด็จไปยังสำนักพระโพธิสัตว์อันพระโพธิสัตว์ทรงอนุญาตแล้วประทับนั่งเหนือ
พื้นศิลา อันเย็นด้วยความรักของชนผู้เป็นพวกพ้องทรงเลื่อมใสในพระอิริยาบถของพระ-
โพธิสัตว์ ทรงได้รับปฏิสันถารแล้วทรงถามถึงนามและโคตร ทรงมอบความเป็นใหญ่
ทุกอย่างแด่พระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์ตรัสว่า ข้าแต่พระมหาราช หม่อมฉันไม่ประสงค์
ด้วยวัตถุภุม หรือกิเลสภุม หม่อมฉันปรารถนาแต่พระปรมาภิสมโพธิญาณจึงออก
บวช. พระราชาแมทรวงอนอนหลายประการ ก็มิได้นำพระหฤทัยของพระโพธิสัตว์
จึงตรัสว่า จักทรงเป็นพระพุทเจ้าแน่ จึงทูลว่าก็พระองค์เป็นพระพุทเจ้าแล้ว โปรดเสด็จ
มาแคว้นของหม่อมฉันก่อน แล้วเสด็จเข้าสู่พระนคร.

อด ราชคห์ วรราชคห์

นรราชวเร นครี ตุ คเต

คิริราชวโร มุนิราชวโร

มคราชคโต สุกโตปิ คโต.

เมื่อพระนรราชผู้ประเสริฐ เสด็จสู่กรุงราชคฤห์ ซึ่งมีเรือนหลวงอย่างประเสริฐ
พระจอมคิริผู้ประเสริฐ พระจอมมุนิผู้ประเสริฐ เสด็จไปเป็นเช่นพระยามฤค [ราชสีห์]
เสด็จไปแล้ว ชื่อว่าเสด็จไปได้แล้ว.....

ถึงตอนนี้เราก็คงทราบกันแล้วว่าพระจุฬามณีที่เคยได้ยินบ่อย ๆ นั้นคืออะไร
อยู่ที่ไหน และท่านท้าวมหาพรหมนั้นก็ไม่ใช่ใคร เคยเป็นสหายเก่าของพระบรมศาสดา
มาตั้งแต่สมัยพระกัสสปะพระพุทธเจ้า อันนานแสนนานมาแล้วนั่นเอง เหตุการณ์ตาม
พระสูตรจะเป็นอย่างไรคอยอ่านต่อไปนะครับ ตอนหน้าจะพาทุกท่านรู้จักแคว้นมคธ
เพิ่มขึ้น รับรองว่ามีสถานที่และเหตุการณ์ที่ควรค่าแก่การศึกษาอย่างมากที่สุดครับ ขอ
กราบอนุโมทนา

๑๗ โพธิบัลลังก์ ทรงตรัสรู้

พระสูตรตอนต่อไปนี้กล่าวถึงตอนที่พระโพธิสัตว์ได้เล่าเรียนกับท่าน อาฬารดาบส และอุทกดาบสจนได้สมบัติ ๘ แล้วรู้ว่าไม่ใช่หนทางจึงบำเพ็ญทุกรกิริยาโดยการอดอาหารที่ดำดงคิริอีกรวมเวลาเป็น ๖ ปี จนซูบผอมเกือบสิ้นพระชนม์ ก็ยังไม่อาจแทงตลอดในญาณได้ จึงกลับมาเสวยอาหารแล้วออกบิณฑบาตมาจนถึงบริเวณพุทธคยาแห่งนี้ ณ ที่แห่งนี้เมื่อกว่า ๒,๕๐๐ ปีมาแล้วมีเหตุการณ์ที่พระผู้มีพระภาคได้ตรัสรู้ธรรม หลังจากพระองค์บำเพ็ญบารมีมาสองสัปดาห์ เป็นเหตุการณ์ที่ช่างและจิตรกรชาวพุทธ นิยมนำไปวาดเป็นภาพฝาผนัง (ภาพที่ ๑) และสร้างเป็นพระพุทธรูปปางหนึ่งเรียกว่า ปางมารวิชัย แต่จะวาด หรือปั้นจำลองอย่างไรก็ไม่สามารถบรรยายให้ครบถ้วนได้ รายละเอียดเป็นอย่างไร ขอเชิญอ่านพระสูตร

พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย พุททวงศ์ เล่ม ๙ ภาค ๒

สมัยนั้น วันวิสาขบูชาจะมี พระมahanurux เสวยข้าวมธุปายาส ซึ่งเทวดาใส่ทิพย์โสมขะ อันหญิงวัยรุ่นชื่อสุชาดา ผู้บังเกิดในครอบครัวของเสนานิกุมมพีต่าบลูรเวลา เสนานิคมถวายแล้ว ทรงถือถาดทองวางลงสู่กระแสม่น้ำเนรัญชรา ปลูกพระยากาฬนาคราช ผู้หลับใหลตื่นแล้ว ครั้นนั้น พระโพธิสัตว์ทรงพักกลางวัน ณ ศาลวัน ซึ่งประดับด้วยดอกไม้หอม มีแสงสีเขียว นารีนรมย์ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชราเวลาเย็น เสด็จมุ่งตรงไปยังต้นโพธิพฤกษ์ตามทางที่เทวดาทิ้งหลายระดับแล้ว เทวดานาคยักษ์สีทราเป็นต้น พากันบูชาด้วยดอกไม้ของหอมเครื่องลูบไล้ สมัยนั้นคนหาหญ้า ชื่อโสถติยงถือหญ้าเดินสวนทางมา รู้อาการของพระมahanurux จึงถวายหญ้า ๘ กำ พระโพธิสัตว์ทรงรับหญ้าแล้วเสด็จเข้าไปยังโคนโพธิพฤกษ์ชื่อต้นอัสสัตถะ ซึ่งเป็นวิชัยพฤกษ์อันรุ่งโรจน์กว่าหมู่ต้นไม้ทั้งหลาย คล้ายอัฏฐันคิริสีเขียวครามประหนึ่งช่วยบรรเทาแสงทินกร มีร่มเงาเย็น เย็นด้วยพระกรุณา ดังพระหฤทัยของพระองค์ เว้นจากการชุมนุมของวิหคนานาชนิด ประดับด้วยกิ่งอันที่บดต้องลมอ่อน ๆ โสมมาประหนึ่งพ้อนรำ และประดุจยินดีด้วยปีติ ทรงทำประทักษิณ พญาอัสสัตถพฤกษ์ ๓ ครั้ง ประทับยืนทางทิศอีสาน ทรงจับยอดหญ้าเขย่า ทันใดนั้นเองก็มีบัลลังก์ ๑๔ ศอก หญ้าเหล่านั้น ก็เป็นเหมือนจิตรกรวาดไว้ พระโพธิสัตว์ประทับนั่ง

ขัดสมาธิเหนือสันถัดหญ้า ๑๔ ศอก ทรงอธิษฐานความเพียรประกอบด้วยองค์ ๔ ทรงทำ
ลำดับโพธิพุทธช ๕๐ ศอกไว้เบื้องหลัง ดังลำดับเงินที่เขาวางไว้เหนือตั่งทอง กันด้วยกิ่ง
โพธิพุทธชเหมือนฉัตรมณีไว้เบื้องบน ประทับนั่ง กียอดอ่อนโพธิพุทธชลงลงมาที่จีวร
สีทองของพระองค์ กิ่งโรจน์เหมือนนางแก้วประพาฬไว้ที่แผ่นทอง.

เมื่อพระโพธิสัตว์ ประทับนั่ง ณ โพธิบัลลังก์นั้น (ภาพที่ ๒) วสวัตดีมาร-
เทพบุตรคิดว่า สิทธิตถกumarประสงค์จะล่วงวิสัยของเรา บัดนี้เราจักไม่ให้สิทธิตถกumar
นั้นล่วงวิสัย จึงบอกความนั้นแก่กองกำลังของมาร แล้วพากองกำลังมารออกไป. ได้ยินว่า
ทัพมารนั้น ข้างหน้าของมาร ก็ขนาด ๑๒ โยชน์ ข้างขวาและข้างซ้ายก็อย่างนั้น แต่ข้าง
หลัง ตั้งอยู่สุดจักรวาล เบื้องบนสูง ๙ โยชน์ ได้ยินเสียงคำราม ดังเสียงแผ่นดินคำราม
ตั้งแต่เกาฬันโยชน์.

สมัยนั้น ท้าวสักกเทวราช ทรงยืนเป่าสังข์ ชื่อวิษุตตระ เขาว่าสังข์นั้น ยาวสอง-
พันศอก. คนธรรพ์เทพบุตรชื่อปัญจสิขะ ถือพิณสีเหลืองดังผลมะตูม ยาวสามคาจูด
บรรเลง ยืนขับร้องเพลงประกอบด้วยมวงคล ท้าวสุยามเทวราช ทรงถือทิพยจามร อันมีสิริ
ดังดวงจันทร์ยามฤดูราตรี ยาวสามคาจูด ยืนถวายนานพัฒลม่อนๆ. ส่วนท้าวสหัมบดี-
พรหม ยืนกั้นฉัตรดังจันทร์ดวงที่สอง กว้างสามโยชน์ ไว้เบื้องบนพระผู้มีพระภาคเจ้า แม่
แต่มหากาฬนาคราช อันนาคฝ่ายพ้องจำแปดหมื่นแวงตลอดม ร่ายคาถาสวดมนต์ร้อยยี่
นมัสการพระมหาสัตว์ เทวดาในหมื่นจักรวาล บูชาด้วยพวงดอกไม้หอมและจรรยา
เป็นต้น พากันยืนถวายนาคกร.

ลำดับนั้น เทพบุตรมารขึ้นข้างที่กันข้าศึกได้ เป็นข้างที่ประดับด้วยรัตนะ ชื่อ
ศิริมขละ งามน่าดูอย่างยิ่งเหมือนยอดหิมะคีรี ขนาบรอยหาสิบโยชน์ เนรมิตแขนพันแขน
ให้จับอาวุธต่าง ๆ ด้วยการจับอาวุธที่ยังไม่ได้จับ. แม้บริษัของมารมีกำลังถือดาบ ธนู
ศร หอก ยกรธู สาก ผาล เหล็กแหลมหอก หลาว หิน ค้อน กำไลมือ ฉมวก กงจักร เครื่อง
สวมคอ ของมีคม มีหน้าเหมือนนางวราชสีห์ แรต กวาง หมู เสือ สิงห์ งู แมว นกฮูก และมี
หน้าเหมือนควาย ฟาน มา ข้างพลาย เป็นต้น มีกายต่าง ๆ นากลัว นำประหลาด
น่าเกลียด มีกายเหมือนมนุษย์ยักษ์ปีศาจ ท่วมทับพระมหาสัตว์โพธิสัตว์ ผู้ประทับนั่ง ณ
โคนโพธิพุทธช เดินห้อมล้อม ยืนมองดูการสำแดงของมาร.

แต่นั้น เมื่อกองกำลังของมาร เข้าไปยังโพธิมณฑลสถาน บรรดาเทพเหล่านั้น มีท้าวสักกะเป็นต้น เทพแม่แต่องค์หนึ่ง ก็ไม่อาจจะยืนอยู่ได้ เทพทั้งหลายก็พากันหนีไป ต่อหน้า ๆ นั้นแหละ ก็ท้าวสักกะเทวราช ทำวิชยุตตรสังข์ไว้ที่ประชุมฐาน ประทับยืน ณ ขอบปากจักรวาล ทวามหาพรหม วางเศวตฉัตรไว้ที่ปลายจักรวาลแล้วก็เสด็จไปพรหม-โลก. กาฬนาคราชก็ทิ้งนาคนาฏกะไว้ทั้งหมด ดำดิ่งไปยังภพมัญชริณาคพิภพลึก ๕๐๐ โยชน์นอนเอนมือปิดหน้า ไม่มีแม้แต่เทวดาสักองค์เดียว ที่จะสามารถอยู่ในที่นั้นได้. ส่วน พระมหาบุรุษ ประทับนั่งอยู่แต่ลำพัง เหมือนมหาพรหมในนิมิตว่างเปล่า. นิมิตราย ที่ไม่น่าปรารถนาเป็นอันมากปรากฏก่อนทีเดียวว่า บัดนี้ มารจักมา ดังนี้.

เมื่อเวลาการุทธของพระยามาร และของพระผู้เฝ้าพันธูแห่งไตรโลก ดำเนินไป อยู่ ถูกกาบาตอันร้ายกาจก็ตกลงโดยรอบ ทิศทั้งหลายก็มีมืดลุ่มด้วยควัน แผ่นดินนั้น ไม่มีใจ ก็เหมือนมีใจ ถึงความพลัดพราก เหมือนหญิงสาวพลัดพรากสามี แผ่นดินที่ทรง สรรต่าง ๆ พร้อมทั้งสาครก็หวั่นไหว เหมือนเภาวัลย์ต้องลมพัดแรง. มหาสมุทรก็มีน้ำปั่น ป่วน แม่น้ำทั้งหลายก็ไหลทวนกระแส ลำต้นไมต่าง ๆ ก็คดงอแตกตืดดินแห่งภูผา ทั้งหลาย ลมร้ายก็พัดไปรอบ ๆ มีเสียงอึกทึกครึกโครมความมืดที่ปราศจากดวงอาทิตย์ ก็เลวร้าย ตัวกะพันธูก็ท่องไปกลางหา.

เขาว่า ลางร้ายอันพิลึก ดังกล่าวไม่น่าเจริญใจไม่น่าปรารถนา ทั้งที่อยู่ใ นอากาศและที่อยู่ภาคพื้นดินเป็นอันมาก ก็มีโดยรอบในขณะที่มารมา. ส่วนหมู่เทพทั้ง-หลาย เห็นมารประสงค์จะประหารพระมหาสัตว์ ผู้เป็นเทพแห่งเทพนั้น ก็เอ็นดูพร้อมด้วย หมู่เทพก็พากันทำเสียงว่า หา หา.

เมื่อกาลล่วงไป เห็นมารนั้น พร้อมทั้งกองกำลังเป็นอันมาก ที่ฝึกมาดีแล้ว พากัน หนีไปในทิศใหญ่ทิศน้อย อาวุธในมือก็ตกไป พระผู้มีพระยศยิ่งใหญ่ ผู้เกลวกล่า ปราศ จากภัย ประทับนั่งอยู่ท่ามกลางกองกำลังของมาร เหมือนพระยาครุฑอยู่ท่ามกลางฝูง วิหค เหมือนราชสีห์ผู้ยิ่งใหญ่อยู่ท่ามกลางฝูงมฤคชนนั้น.

ครั้งนั้น มารคิดว่า จักยังพระสิทธิทัตตะให้กลัวแล้วหนีไป แต่ไม่อาจให้ พระโพธิสัตว์หนีไปด้วยฤทธิ์มาร ๙ ประการ คือ ลม ฝน ก้อนหิน เครื่องประหาร ถ่านไฟ

ไพบรุษ ทราญ โคลน ความมืด มีใจซึ่งโกรธ บังคับหม่อมมารว่า พนาย พวกเจ้าหยุดอยู่ไย จงทำสิทธัตถะให้ไม่เป็นสิทธัตถะ จงจับ จงฆ่า จงตัด จงมัด จงอย่าปล่อย จงให้หนีไป ส่วนตัวเองนั่งเหนือคอคชสารชื่อคิริเมฆละ ไช้กรข้างหนึ่งกวัดแกว่งศร เข้าไปหาพระโพธิสัตว์กล่าวว่า ท่านสิทธัตถะ จงลุกขึ้นจากบัลลังก์. ทั้งหม่อมมารก็ได้ทำความบีบคั้นร้ายแรงยิ่งแก่พระมหาสัตว์.

ครั้งนั้น พระมหาบุรุษตรัสคำเป็นต้นว่า ดูก่อนมาร ท่านบำเพ็ญบารมีเพื่อบัลลังก์มาแต่ครั้งไร แล้ว ทรงนอมพระหัตถ์ขวาสู่แผ่นปฐพี. ขณะนั้นนั่นเอง ลมและน้ำที่รองแผ่นปฐพี ซึ่งหนาหนึ่งล้านหนึ่งหมื่นสี่พันโยชน์ ก็ไหวก่อนต่อนั้น มหาปฐพีนี้ซึ่งหนาสองแสนสี่หมื่นโยชน์ก็ไหว ๖ ครั้ง. สายฟ้าแลบและอลันบาตหลายพันเบี่ยงบนอากาศ ก็ผ่าลงมา. ลำดับนั้น ช้างคิริเมฆละก็คุกเข่า. มารที่นั่งบนคอคคิริเมฆละ ก็ตกลงมาที่แผ่นดิน. แม้พรรคพวกของมารก็กระจัดกระจายไปในทิศใหญ่ทิศน้อย เหมือนกำเฒ่าที่กระจายไปฉะนั้น. ลำดับนั้น แม้พระมหาบุรุษ ทรงกำจัดกองกำลังของมารพร้อมทั้งตัวมารนั้น ด้วยอำนาจพระบารมีทั้งหลายของพระองค์ มีขันติ เมตตา วิริยะ และปัญญาเป็นต้น ปฐมียามทรงระลึกถึงขั้นที่อาศัยมาแต่ก่อน มัชฌิมยามทรงชำระทิพยจักขุ ปัจจุบันยัยไกลรุ่ง ทรงหยั่งญาณลงในปัจจุอาการที่พระพุทธานุเจ้าทุกพระองค์ทรงปฏิบัติมา ทรงยังจิตตถตามีอานาปานะเป็นอารมณ์ให้เกิดแล้ว ทรงทำจิตตถตามันนั้นให้เป็นบาทแล้ว ทรงเจริญวิปัสสนา ทรงยังกิเลสทั้งปวงให้สิ้นไปด้วยมรรคที่ ๔ ซึ่งทรงบรรลุมาตามลำดับมรรค ทรงแทงตลอดพระพุทธานุทั้งปวง ที่พระพุทธานุเจ้าทุกพระองค์ทรงปฏิบัติมา ทรงเปล่งพระพุทธานุว่า

เราแสวงหานายช่างผู้สร้างเรือนคือตัณหา

เมื่อไม่พบ ก็ต้อง ท่องเที่ยวไปตลอดชาติตาสงสารเป็นอันมาก

การเกิดบ่อย ๆ เป็นทุกข์ ดูก่อนนายช่างผู้สร้างเรือนคือตัณหา เราพบท่านแล้ว

ท่านจักสร้างเรือนแก่เราอีกไม่ได้แล้ว โครงสร้างเรือนของท่าน เราก็กักหมดแล้ว

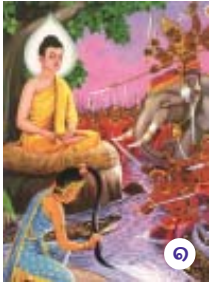
ยอดเรือนคืออวิชชา เราก็รื้อเสียแล้ว จิตเราถึงวิสังขาร

ปัจจัยปรุงแต่งไม่ได้ เพราะเราบรรลุลหรรณที่สิ้นค้นหาแล้ว.

พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อประทับนั่งแปลงพระพุทธรูทธานแล้ว ก็ทรงมีพระดำริว่า เราทองเหี่ยวมา ๔ อสงไขยแสนกัป ก็เพราะเหตุแห่งบัลลังก์นี้ บัลลังก์นี้เป็นวิชัยบัลลังก์ มงคลบัลลังก์ของเรา เรานั่งเหนือบัลลังก์นี้ ความดำรงใจไม่บริบูรณ์ตราบใด เราก็จักไม่ลุกขึ้นจากบัลลังก์นี้ตราบนั้น ทรงเข้าสมาบัตินับได้หลายแสนโกฏี ประทับนั่งเหนือบัลลังก์นั้น ๗ วัน ที่ท่านหมายถึงกล่าวไว้ว่า ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับนั่งเสวยวิมุตติสุข โดยบัลลังก์เดียว ๗ วัน.

พระเจดีย์พุทธคยาขึ้นสร้างมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๓ ต่อมาเมื่อมีผู้มาบูรณะปฏิสังขรณ์กันตามยุคสมัย ราวพุทธศตวรรษที่ ๗ พระเจ้าหริชกะ กษัตริย์แคว้นมคธ ทรงสร้างเสริมให้เป็นสถูปใหญ่ ต่อมาพระวิหารได้ถูกทำลายโดยกองทัพมุสลิมเมื่อพุทธศตวรรษที่ ๑๗ แล้วมีกษัตริย์จากพม่ามาปฏิสังขรณ์ใหม่ในพุทธศตวรรษที่ ๑๙ หลังจากนั้น พระวิหารได้ถูกน้ำท่วมถูกทอดทิ้งจมอยู่ใต้โคลนเลน และครอบครองโดยพวกมหันตร์ ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของที่ดินและต่อมาพยายามดัดแปลงเป็นวัดของฮินดู เซอร์อเล็กซานเดอร์ คันนิงแฮม ชาวอังกฤษเริ่มขุดค้นศึกษาทางด้านโบราณคดีเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๔ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ท่านอนาคาริกะ ธัมมปาละ ชาวศรีลังกาได้ก่อตั้งสมาคมมหาโพธิ์ พยายามเผยแพร่ติดตาม รณรงคให้ชาวโลกรู้ว่า พุทธคยาเป็นสถานที่สำคัญของพุทธศาสนา ฝ่ายฮินดูควรคืนให้ชาวพุทธ จนถึงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ ไม่นานมานี้เอง ชาวพุทธจึงได้รับพื้นที่ พระวิหารพุทธคยา กลับคืนมาจากชาวฮินดู และปรากฏว่า โบราณวัตถุ และพระพุทธรูปขึ้นสำคัญ ๆ ยังเก็บไว้ที่วังของพวกมหันตร์ ที่ตอนนี้อยู่จะเป็นวังร้าง ไม่ค่อยมีการสืบต่อวงศ์สกุลแล้ว

รูปวาดลายเส้น (รูปที่ ๓) ที่เห็นนี้วาดเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๓๒๓ และต่อมาได้รับการบูรณะจนเป็นอย่างปัจจุบัน (รูปที่ ๔) ณ บริเวณมหาโพธิ์วิหารนี้เป็นสถานที่สำคัญที่สุด เนื่องจากพระพุทธรองค์ทรงตรัสรู้ใต้ต้นโพธิ์นี้ เท่ากับว่าบริเวณนี้เป็นแผ่นดินศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในโลก

๑

๒

๓

๔

๕

๖

พระเจดีย์มหาโพธิ์ประดิษฐานอยู่ทางทิศตะวันออกของต้นพระศรีมหาโพธิ์ โดยมีแท่นวัชรอาสน์อยู่ตรงกลาง สูงตามรูปทรงกรวย ประมาณ ๕๑ เมตร วัดรอบฐานได้ ประมาณ ๘๕ เมตรเศษ ตั้งอยู่บนอาคารรองรับ ๒ ชั้น มีเจดีย์บริวารทั้ง ๔ ด้าน รอบ บริเวณ มีเสานหินทรายที่สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าอโศก มีรั้วล้อมไว้อย่างแข็งแรง ปรากฏร่องรอยการบูรณะสืบต่อกันมาหลายยุค

ฝั่งตรงข้ามแม่น้ำเนรัญชรา เป็นที่ตั้งของสถูปบ้านนางสุชาดา (ภาพที่ ๕) และบริเวณริมฝั่งแม่น้ำมีร่องรอยการก่อสร้างที่ดัดแปลงมาเป็นของฮินดู แต่เดิมคือ สถานที่ที่พระโพธิสัตว์ อชิรฐานลอยถาด (ภาพที่ ๖) ก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เดินทางจากบ้านเรามาวันนี้ก็เป็นประมาณ ๑๒ วันมาแล้ว สหายธรรมหลายคนก็อาจมีการเจ็บป่วยปวดหัวตัวร้อนกันบ้างนิดๆ หน่อยๆ เป็นธรรมดา นะครับ อย่ามาโทษอินเดียเลยนะครับ อยู่เมืองไทยก็ป่วยกันได้ เรื่องท้องเสียนี้สิครับ น่าห่วงต้องระวัง เข้าๆ เข้าห้องนํานานไปหน่อย มาขึ้นรถซ้ำเพื่อน ๆ ก็ตบมือให้ชะอีก แล้วไปปวด

บนรถลี้ภัยก็ อย่าให้จินตนาการเลยครับ จอดรถลงไปเข้าห้องน้ำของโลกคนเดียวจะทำหน้าที่ยังงั้น

กระเป๋ใหญ่ของพวกเราคงจะอัดกันแน่นแล้วใช่ไหมครับ เพราะทริปนี้เริ่มซัปกันตั้งแต่วันแรกเลย ที่เดลีนะ ผู้เขียนมีความคิดอย่างหนึ่งคือ มาอินเดียนี่เลือกเอาเสื้อผ้าที่เราใช้น้อย ๆ ที่สุดและไม่ค่อยชอบใส่มา พอใช้แล้วก็ทิ้งให้เป็นทานเลย ไม่ต้องสงสัยว่าไม่ต้องขนกลับกระเป๋าคะได้ว่าง แต่การทิ้งนี้ก็มีปัญหาเหมือนกันต้องจัดการบอกเขาให้ดี ๆ นะครับ เพราะทางโรงแรมมักจะเข้าใจผิดคิดว่าเราลืมเสื้อผ้า พอรถจะออกเจ้าหน้าที่จะวิ่งตามเอามาคืนที่รถ กว่าจจะรู้เรื่องกันก็ถึงกันจนเมื่อยมือ และยังอาจจะต้องเสียรูปเป็นค่าทิปอีก แล้วพวก กนก. นี่ทางที่ดีอย่าทิ้งดีกว่านะครับ เดี่ยวเกิดแขกมาโบก ตามหาเจ้าของบนรถ ถ้าเกิดเป็น เจ้าตัวเก่ง กนกขาดด้วยละก็อายเขาตายเลย ผู้เขียนเคยโดนมาแล้ว แหกตามมาคืนถึงรถ โชคดีคราวนั้นเป็นแค่ชุดนอน รอดตัวไป

หลับสบายและฝันดีนะครับ

บันทึกการเดินทาง วันที่ ๑๒

๐๑.๐๐ น.	
๐๒.๐๐ น.	
๐๓.๐๐ น.	
๐๔.๐๐ น.	
๐๕.๐๐ น.	
๐๖.๐๐ น.	
๐๗.๐๐ น.	
๐๘.๐๐ น.	
๐๙.๐๐ น.	
๑๐.๐๐ น.	
๑๑.๐๐ น.	
๑๒.๐๐ น.	
๑๓.๐๐ น.	
๑๔.๐๐ น.	
๑๕.๐๐ น.	
๑๖.๐๐ น.	
๑๗.๐๐ น.	
๑๘.๐๐ น.	
๑๙.๐๐ น.	
๒๐.๐๐ น.	
๒๑.๐๐ น.	
๒๒.๐๐ น.	
๒๓.๐๐ น.	
๒๔.๐๐ น.	

บันทึกธรรม

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

๑๘ กรุงราชคฤห์ เขาคิชฌกูฏ

ที่พุทธคยา พวกเราจะพักรวมกันที่ โรงแรม Royal Residency (ภาพที่ ๒) ตั้งอยู่ไม่ไกลจากเจดีย์พุทธคยามากนัก บริเวณใกล้เคียงจะมีวัดของชาวพุทธหลาย ๆ ชาติ เช่น วัดญี่ปุ่น (ภาพที่ ๑) ธิเบต พม่า ไทย ซึ่งต่างก็สร้างไปตามแบบอย่างศิลปที่ตนถนัด ชาวพุทธที่มานมัสการก็จะได้เยี่ยมเยือนวัดของชาติของตน ผู้ที่มาสักการะที่พุทธคยามากที่สุดเห็นจะเป็นพระชาวธิเบต เพราะเราจะเห็นได้ชัดจากการกราบแบบอัญญาสาคร ประดิษฐ์ คือการกราบแบบต้องเอาอวัยวะทั้ง ๘ ของร่างกาย ราบไปกับพื้น ดังนั้นเราจะเห็นพระเหล่านั้นนำเครื่องมือกราบพระเป็นแผ่นกระดานมัน ๆ ขนาดพอดีท่านนอนคว่ำมาด้วย ดูน่าสนใจดี (ภาพที่ ๓)

หากท่านผู้เดินทางทุกท่านอ่านเรื่องนี้มาถึงตรงนี้ก็มั่นใจว่าความประสงค์ของผู้เขียนก็ ใกล้บรรลุจุดมุ่งหมายแล้วละครับ ประการแรกท่านผู้อ่านได้มีการเตรียมตัวได้รู้ล่วงหน้าว่าสถานที่ต่าง ๆ ที่เราไปกราบไหว้นั้นมีประวัติความเป็นมาอย่างไร อะไรเกิดขึ้นในสมัยพุทธกาล เมื่อเราได้มาพบ หลักฐานต่าง ๆ ประกอบกับการศึกษาคำสอนในพระพุทธานุศาสนาก็จะทำให้เราได้เกิดศรัทธามั่นคงดีกว่าไม่รู้เรื่องไปก่อนแล้วไปหาข้อมูลที่หลัง มันไม่ทันการณ์หรอกครับ หลายที่ที่เราไปมาพวกเราสหายธรรมพอลงไปถึงก็ตั้งหน้าตั้งตาถ่ายรูปกันเอง พอกลับขึ้นรถแล้วมาถามเราอีกว่า พี่ ๆ ที่เรามาเนี่ยะ อะไรถึงตอนนั้นบอกไปก็ขาดอรรถรสหมดความซาบซึ้งไปเสียแล้วละครับ

ข้อดีอีกประการหนึ่งหากท่านไม่เคยอ่านพระสูตรมาก่อน อ่านเรื่องราวมาถึงตรงนี้ก็เหมือนเป็นการหัดอ่านพระสูตรในพระไตรปิฎกไปในตัวใช้ไหมครับ เราก็จะเห็นว่าเรื่องราวในพระไตรปิฎกไม่ได้ยากเกินไป ไม่ได้เก็บไว้อ่านเฉพาะพระภิกษุในวัด ไม่ได้ไกลตัวเลย อ่านแล้วก็เข้าใจได้ โลกะโทสะสมย์ไหน ๆ ก็เป็นกิเลสเช่นกัน เห็นพระมหากุณมุนีของพระผู้มีพระภาคเพิ่มขึ้น พระองค์เดินเท้าฝ่าแดดฝนกลางดินแดนร้อนฝุ่น แห้งแล้งเพื่อให้ความรู้แก่ชาวโลก ได้มาเห็นกับตาแล้วใช้ไหมครับกลับไปเมืองไทยก็ต้องศึกษาธรรมะเพิ่มเติมเป็นอริยะทรัพย์ต่อไปนะครับ อย่างลืมนะ

ตอนที่แล้วเราอ่านพระสูตรมาถึงตอนสำคัญที่พระโพธิสัตว์ท่านตรัสรู้ พระสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว เหตุการณ์ต่อมาก็คือ พระผู้มีพระภาคยังประทับอยู่ในบริเวณพุทธคยาี้ก่อนที่จะเดินทางออกเผยแผ่คำสอนอันลุ่มลึกนั้นต่อชาวโลก สถานที่เหล่านั้นนับว่าศักดิ์สิทธิ์ และมีความสำคัญเช่นกันปรากฏเป็นหลักฐานอยู่ ขอเชิญอ่านพระสูตร

พระสูตรต้นปิฎก ขุททกนิกาย พุทธวงศ์ เล่ม ๙ ภาค ๒

ครั้งนั้น เทวดาบางพวกเกิดปริวิตกว่า แม้วันนี้พระสิทธัตถะ ก็ยังมีกิจที่จะต้องทำแน่แท้ ด้วยยังไม่ทรงละความอาลัยในพระบัลลังก์ ลำดับนั้นพระศาสดาทรงทราบความวิตกของเทวดาทั้งหลาย ก็เหาะขึ้นสู่เวหาสทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์ เพื่อบรรเทาความวิตกของเทวดาเหล่านั้น ครั้นทรงระงับความวิตกของเทวดาทั้งหลาย ด้วยปาฏิหาริย์อย่างนี้แล้ว ประทับยืน ณ ส่วนทิศอุดรจึงทศปาจิณินทรีย์น้อย จากบัลลังก์ ทรงพระดำริว่า เราแห่งตลอดพระสัพพัญญุตญาณ. ณ บัลลังก์นี้แล้วหนอ ทรงสำรวจดูบัลลังก์และโพธิพฤกษ์อันเป็นสถานที่ทรงบรรลุมหาแห่งพระบารมีทั้งหลาย ที่ทรงบำเพ็ญมาตลอดสี่อสงไขย. กับแสนกัป ด้วยดวงพระเนตรที่ไม่กะพริบ ทรงยับยั้งอยู่ ๗ วัน สถานที่นั้น ชื่อว่า **อนิมิสเจดีย์.** (ภาพที่ ๔)

ลำดับนั้น ทรงเนรมิตที่จงกรม ระหว่างบัลลังก์และสถานที่ประทับยืนเสด็จจงกรม ณ รัตนจงกรมกลับไปมาจากข้างหน้าข้างหลัง ทรงยับยั้งอยู่ ๗ วัน. สถานที่นั้นชื่อว่า **รัตนจงกรมเจดีย์.**

แต่ในสัปดาห์ที่ ๔ เทวดาทั้งหลายเนรมิตรัตนขมระ เรือนแก้ว ทางทิศพายัพแต่โพธิพฤกษ์. ประทับนั่งขัดสมาธิ ณ เรือนแก้วนั้น ทรงพิจารณาพระอภิธรรมปิฎก ยับยั้งอยู่ ๗ วัน. สถานที่นั้น ชื่อว่า **รัตนขมระเจดีย์.**

พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงยับยั้งอยู่ ๔ สัปดาห์ ไกลโพธิพฤกษ์อย่างนี้แล้ว ในสัปดาห์ที่ ๕ เสด็จจากโคนโพธิพฤกษ์ เข้าไปยังต้นอชปาลนิโครธครันแล้ว ก็ประทับนั่งเลือกเพียรธรรม และเสวยวิมุตติสุข ณ **ต้นอชปาลนิโครธ** นั้น. (ภาพที่ ๕)

๑๙

๑๐

๑๑

๑๒

๑๓

พระศาสดาครั้นทรงยับยั้ง ณ ต้น
อชปาลนิโครธนั้น ๗ วันแล้ว ก็เสด็จไปยัง
โคนต้นมุจลินท์ ณ ที่นั้น พระยานาคชื่อ
มุจลินท์ เอาขนด ๗ ชั้นงวไว้มอบ เพื่อ
ป้องกันความหนาวเป็นต้น เมื่อเกิด
ฝนตกพรา ๗ วัน พระศาสดาเสวยวิมุตติ-
สุข เหมือนประทับอยู่ในพระคันธกุฎีที่ไม่

คับแคบ ทรงยับยั้งอยู่ ณ โคนต้นมุจลินท์ นั้น ๗ วันจึงเสด็จเข้าไปยัง โคนต้นราชายตนะ
ประทับนั่งเสวยวิมุตติสุข ณ ที่นั้น ๗ วัน. ครบ ๗ สัปดาห์บริบูรณ์ ด้วยประการฉะนี้.
ในระหว่างนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า ไม่มีการบ้วน พระโอษฐ์ ไม่มีการปฏิบัติสรีรกิจ
ไม่มีการเสวยพระกระยาหาร ทรงยับยั้งอยู่ด้วยสุขในผล อย่างเดียว. ลำดับนั้น
พระศาสดาทรงชำระพระโอษฐ์ด้วยไม้ชำระฟันชื่อนาคลดา และด้วยน้ำในสระอนินดาตที่

ท้าวสักกะจอมทวยเทพทรงน้อมถวายในวันที่ ๔๙ วันสุดท้ายแห่ง ๗ สัปดาห์ ประทับนั่ง ณ โคนต้นราชายตนะ นั้นนั่นแล.

จากบริเวณพุทธคยา ข้ามฝั่งแม่น้ำ Falgu หรือแม่น้ำเนรัญชรา ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ ๖๐ กม. เราก็จะถึงเขาคิชฌกูฏแห่งกรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ ที่เขาคิชฌกูฏแห่งนี้มีเรื่องราวเกิดขึ้น บันทึกไว้ในพระไตรปิฎกมากมาย พระพุทธรูปองค์ทรงประทับที่คันธกุฎี บนยอดเขาคิชฌกูฏในพรรษาที่ ๓, ๕, ๗ และพรรษาสุดท้ายก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพาน ทางขึ้นเขาเป็นทางเดินสลับๆ ระยะทางไม่ถึง ๑ กม. ทุกปีที่เราขึ้นมาสักการะที่คันธกุฎี จะมีฝนประปรายเบาๆ ไม่ถึงกับเปียก ลมพัดเย็นสบาย ชาบซึ่งประทับใจมากก่อนเดินถึงมูลคันธกุฎี (ภาพที่ ๖) เราจะแวะสักการะที่ถ้ำสุกรขาตา (ภาพที่ ๗) สถานที่ที่พระพุทธรูปองค์ทรงเทศนา เวทนาปริคคหสูตร ให้แก่ทีมนขปริพาชก ฟังขณะนั้น ท่านพระสารีบุตรได้ถวายงานพัดอยู่ เกิดความเข้าใจในคำเทศนา จิตเกิดการหลุดพ้นบรรลุมรรคผล ส่วนทีมนขปริพาชก ได้ดวงตาเห็นธรรม สำเร็จพระโสดาบัน (ภาพที่ ๘) ขอตัดเอาข้อความบางส่วนในพระสูตรมาให้อ่านกันดังนี้.....

พระสูตรต้นปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ เล่ม ๒ ภาค ๑

ทีมนขสูตร เรื่อง ทีมนขปริพาชก

[๒๖๙] ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้ :

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ถ้ำสุกรขาตาเขาคิชฌกูฏ เขตพระนครราชคฤห์. ครั้งนั้น ปริพาชกชื่อทีมนขะ เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ได้ปราศรัยกับพระผู้มีพระภาค ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว ได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูลว่า ท่านพระโคตม ความจริงข้าพเจ้ามีปกติกล่าวอย่างนี้ มีปกติเห็นอย่างนี้ว่า สิ่ง ทั้งปวงไม่ควรแก่เรา.

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

อัคคิเวสสนะ ก็กายนี้มีรูป เป็นที่ประชุมมหาภูตทั้งสี่มีมารดาบิดาเป็น แตนเกิด เจริญด้วยข้าวสุกและขนมสด ต้องอบและขัดสีกันเป็นนิจ มีความแตกกระจัดกระจาย เป็นธรรมดา ท่านควรพิจารณาโดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นโรค เป็นดังหัวผี เป็นดังลูกศร เป็นความลำบาก เป็นความเจ็บไข้ เป็นดังผู้อื่น เป็นของทรุดโทรม เป็นของว่างเปล่า เป็นของมิใช่ตน. เมื่อท่านพิจารณาเห็นกายนี้ โดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นโรคเป็นดังหัวผี เป็นดังลูกศร เป็นความลำบาก เป็นความเจ็บไข้ เป็นดังผู้อื่น เป็นของทรุดโทรม เป็นของว่างเปล่า เป็นของมิใช่ตนอยู่ ท่านย่อมละความพอใจในกาย ความเยื่อใยในกาย ความอยู่ในอำนาจของกายในกายได้.

เวทนา ๓

อัคคิเวสสนะ เวทนาสามอย่างนี้ คือ สุขเวทนา ๑ ทุกขเวทนา ๑ อทุกขมสุขเวทนา ๑. อัคคิเวสสนะ สมัยใดได้เสวยสุขเวทนา ในสมัยนั้นไม่ได้เสวยทุกขเวทนา ไม่ได้เสวยอทุกขมสุขเวทนา ได้เสวยแต่สุขเวทนาเท่านั้น. ในสมัยใดได้เสวยทุกขเวทนา ใน สมัยนั้นไม่ได้เสวยสุขเวทนา ไม่ได้เสวยอทุกขมสุขเวทนา ได้เสวยแต่ทุกขเวทนา เท่านั้น. ในสมัยใดได้เสวยอทุกขมสุขเวทนา ในสมัยนั้นไม่ได้เสวยสุขเวทนา ไม่ได้เสวยทุกขเวทนา ได้เสวยแต่อทุกขมสุขเวทนาเท่านั้น. อัคคิเวสสนะ สุขเวทนาไม่เที่ยง อันปัจจัยปรุงแต่งขึ้น อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไป เสื่อมไป คลายไป ดับไปเป็นธรรมดา. แม้ทุกขเวทนามิ่เที่ยง อันปัจจัยปรุงแต่งขึ้น อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไป เสื่อมไป คลายไป ดับไป เป็นธรรมดา. แม้อทุกขมสุขเวทนามิ่เที่ยง อันปัจจัยปรุงแต่งขึ้น อาศัยปัจจัยเกิดขึ้นมีความ สิ้นไป เสื่อมไป คลายไป ดับไปเป็นธรรมดา. อัคคิเวสสนะ อริยสาวก ผู้ได้สดับแล้ว เมื่อ เห็นอยู่อย่างนี้ ย่อมหน่ายทั้งในสุขเวทนา ทั้งในทุกขเวทนา ทั้งในอทุกขมสุขเวทนา เมื่อหน่าย ย่อมคลายกำหนด เพราะคลายกำหนด ย่อมหลุดพ้น เมื่อหลุดพ้นแล้ว ก็มีญาณหยั่งรู้ว่าหลุดพ้น แล้ว รู้ตัวว่าชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำสำเร็จแล้ว กิจอื่นเพื่อความ เป็น อย่างนี้ไม่มี. อัคคิเวสสนะ ภิกษุผู้มีจิตหลุดพ้นแล้วอย่างนี้แล ย่อมไม่วาทแก่งแย่งกับใคร ๆ โวหารใดที่ชาวโลกพูดกัน ก็พูดไปตามโวหารนั้น แต่ไม่ยึดมั่นด้วยทิฐิ.

ก็โดยสมัยนั้น ท่านพระสารีบุตรนั่งถวายเป็นอุปัชฌาย์ พัด ฌ เบื้องพระปฤษฎางค์ พระผู้มีพระภาค ได้มีความดำริว่า ได้ยินว่า พระผู้มีพระภาคตรัสการละกรรมเหล่านั้น ด้วยปัญญาอันยิ่งแก่เราทั้งหลาย ได้ยินว่า พระสุคตตรัสการสละคิณธรรมเหล่านั้น ด้วยปัญญาอันยิ่ง แก่เราทั้งหลาย เมื่อท่านพระสารีบุตรเห็นตระหนักรู้ดังนี้ จิตก็หลุดพ้นแล้ว จากอาสวะทั้งหลาย ไม่ถือมั่นด้วยอุปาทาน

ธรรมจักขุปราศจากธุลี ปราศจากมลทินได้เกิดขึ้นแล้ว แก่ทีมนข บริพาชกว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับไปเป็นธรรมดา.

ทีมนขบริพาชกแสดงตนเป็นอุบาสก

ลำดับนั้น ทีมนขบริพาชกมีธรรมอันเห็นแล้ว มีธรรมอันถึงแล้ว มีธรรมอันทราบแล้ว มีธรรมอันหยั่งลงแล้ว ข้ามความสงสัยได้แล้ว ปราศจากความเคลือบแคลง ถึงความเป็นผู้แก่แล้วกล้า ไม่ต้องเชื่อต่อผู้อื่นในคำสอนของพระศาสดา ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่ท่านพระโคตม ภาสิตของพระองค์แจ่มแจ้งนัก ข้าแต่ท่านพระโคตม ภาสิตของพระองค์ แจ่มแจ้งนัก เปรียบเหมือนบุคคฺลหงายของที่คว่ำ เปิดช่องที่ปิด บอกทางให้แก่คนหลงทาง หรือตามประทีปในที่มืด ด้วยคิดว่า ผู้มีจักขุเห็นรูป ดังนี้ฉันใด ท่านพระโคตมทรงประกาศธรรม โดยอเนกปริยาย ฉะนั้นเหมือนกัน ข้าพระองค์ขอถึงพระผู้มีพระภาค พระธรรม และพระ ภิกษุสงฆ์ว่าเป็นสรณะ ขอท่านพระโคตมจงทรงจำข้าพระองค์ว่าเป็นอุบาสก ผู้ถึงสรณะตลอดชีวิตตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ดังนี้แล.

จบ ทีมนขสูตร

เมื่อลงมาจากเขาคิชฌกูฏ ฌ บริเวณเชิงเขาเราจะได้เข้าไปสักการะ วัดเวฬุวัน (ภาพที่ ๑๐) วัดแรกในพระพุทธศาสนา เดิมเป็นอุทยานสวนไม้ไผ่นานาชนิดของพระเจ้าพิมพิสาร ที่ประทานให้ ที่เรียกว่า กลันทกนิวาปะ คือ เป็นที่ให้เหยื่อกระรอก กระแต พระราชาพิมพิสาร เมื่อทรงสดับพระธรรมเทศนา ฌ ลักขุณฺณ แล้วกราบทูลพระพุทธเจ้าพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ เข้ารับบิณฑบาตในพระนคร ครั้นแล้วทรงมีพระราชดำริว่า สวนหลวงเวฬุวันแห่งนี้ไม่ไกลไม่ไกลจากบ้านนัก สะดวกด้วยการคมนาคม กลางวันไม่

พลุกพล่าน กลางคืนเงียบสงัด เสียงไม่กึกก้อง เป็นสถานที่ควรแก่ผู้ต้องการความสงบ และควรเป็นที่หลักเรือนอยู่ตามสมณวิสัย (ภาพที่ ๑๑)

ฉะนั้น พระองค์จึงถวายเวฬุวันแก่ พระภิกษุสงฆ์ อันมีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข ทรงจับสุวรรณภิงคาร หลังน้ำมอบถวายแด่ พระพุทธเจ้า ด้วยเหตุนี้ ในกาลต่อมา รับสั่ง กับภิกษุทั้งหลาย ทรงอนุญาตให้มีอารามได้ นับว่าเวฬุวันแห่งนี้เป็นวัดแห่งแรกใน พระพุทธศาสนา วัดเวฬุวันแห่งนี้ พระพุทธองค์ ประทับอยู่นานในพรรษาที่ ๒, ๓, ๔ ได้ประทานเอหิภิกขุอุปสัมปทาให้อัครสาวกทั้ง ๒ คือ พระโมคคัลลาน์ กับพระสารีบุตร เป็นที่แสดงโอวาทปาฏิโมกข์แก่พระอริยสาวก ๑,๒๕๐ องค์ ในวันจาตุรงคสันนิบาต เพ็ญเดือน ๓ วัดเวฬุวันนับเป็นสถานที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์แห่งการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาด้วย เพราะที่เวฬุวันนี้เอง พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยหลาย ลิกขาบท ทรงแสดงพระธรรมเทศนา ในพระสูตรสำคัญหลายพระสูตร

บริเวณใกล้วัดเวฬุวันคือบ่อน้ำร้อนตะโปทา (ภาพที่ ๑๒) ในสมัยพุทธกาล ขึ้นชื่อลือชาไปทั่วชมพูทวีปว่า เป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีสายน้ำอุ่นจากเขาเขมารบรรพต สามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บได้ จึงมีชาวเมืองใกล้เคียงพากันมาอาบน้ำกันไม่ขาดสาย เมื่อฟังพระธรรมได้โสดาตรัสใจแล้ว ก็มาอาบน้ำเป็นเภสัชรักษากายด้วย ปัจจุบันก็ยังมีชาวอินเดียมาอาบน้ำกันอยู่เป็นจำนวนมากทุกวัน (ภาพที่ ๑๓) ผู้เขียนเห็น แลวน่าเสียดายว่าขาดการดูแลให้ น้ำอาบ น้ำใช้ ยังมีการแบ่งชั้นว่าผู้ที่มีวรรณะต่ำกว่า จะได้อาบน้ำที่ผ่านการใช้แล้วมาจากผู้มีวรรณะสูงกว่าที่ระดับบนด้วยแล้ว ทำให้เกิด อาการพะอืดพะอม พอสมควร นึกถึงเวลาเราไปเที่ยว ที่ๆ มีน้ำแร่ น้ำร้อนธรรมชาติทั้งใน เมืองไทย ในญี่ปุ่นหรือที่อื่น ๆ ก็จะมีผู้คนไปอมเสียเงิน อาบน้ำแร่แช่น้ำร้อนกันอย่าง สนุกสนาน แต่สำหรับที่นี่ ยังขาดการบริหารจัดการ บริเวณโดยรอบมีหาบเร่แผงลอย มาขายกันอย่างไม่เป็นระเบียบ (ภาพที่ ๑๔) พวกเราจึงไม่เห็นมีใครมาขอร่วมรายการ อาบน้ำแร่กันสักคน เห็นเดินขึ้นไปดูได้นิดเดียว เจอกองมูลวัวบ้าง เศษอาหารบ้าง ขอตานบาง คราบน้ำเขียว ๆ ตะไคร่จับและมีกองขยะบ้าง ทำหน้าเบ้ รีบเดินลงกัน แทบไม่ทันเราพากันรีบลงมาลงมาด้วยความเป็นเราลืมหอดเลย่ว่าทุกอย่างเป็นธรรมะ

อนุโมทนาครับ

บันทึกการเดินทาง วันที่ ๑๓

๐๑.๐๐ น.	
๐๒.๐๐ น.	
๐๓.๐๐ น.	
๐๔.๐๐ น.	
๐๕.๐๐ น.	
๐๖.๐๐ น.	
๐๗.๐๐ น.	
๐๘.๐๐ น.	
๐๙.๐๐ น.	
๑๐.๐๐ น.	
๑๑.๐๐ น.	
๑๒.๐๐ น.	
๑๓.๐๐ น.	
๑๔.๐๐ น.	
๑๕.๐๐ น.	
๑๖.๐๐ น.	
๑๗.๐๐ น.	
๑๘.๐๐ น.	
๑๙.๐๐ น.	
๒๐.๐๐ น.	
๒๑.๐๐ น.	
๒๒.๐๐ น.	
๒๓.๐๐ น.	
๒๔.๐๐ น.	

บันทึกธรรม

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

๑๙ ชมนาลันทา แล้วเตรียมลาอินเดีย

คงต้องยอมรับว่าการเตรียมตัวมาเจริญกุศลที่อินเดียเป็นเรื่องใหญ่โตพอสมควรนะครับอย่างน้อยก็ต้องจองล่วงหน้ากันเป็นปีเลย ใครที่ทำงานประจำก็ต้องเตรียมตัวสะสมวันลา และขออนุญาตหัวหน้ากันไว้แต่เนิ่น ๆ ต้องพร้อมจริง ๆ ทั้งสามประการ คนเราตอนหนุ่ม ๆ ก็มักจะพอมีเวลาเยอะและมีกำลังแข็งแรงดี แต่ก็ไม่ค่อยมีสตางค์ก็คงไม่ได้มาอินเดียง่าย ๆ ครั้นพอวัยกลางคนก็พอมีสตางค์บ้าง แรงก็ยังดีแต่ก็มีงานยุ่งการไปอินเดียทีละครั้งเดือนก็เกินไปได้ยาก ครั้นพออายุมากขึ้นก็มีเวลาเยอะแยะสตางค์ก็พอมีแล้วไม่เดือดร้อน แต่สุขภาพไม่เอื้ออำนวยแรงไม่ค่อยมีก็อาจจะไม่มีโอกาสมาเที่ยวอินเดียอีกเหมือนกัน เพราะฉะนั้นใครที่ได้มาอินเดียนี้ก็ต้องถือว่ามีบุญแต่ปางก่อนจริง ๆ เพราะต้องพร้อมทั้งมีสตางค์พอสมควร ต้องมีเวลา และต้องมีแรงด้วย ไมเช่นนั้นก็ไม่ได้มาหรอกครับ แต่ถึงแม้จะมีความพร้อมทั้งสามประการที่ว่าแต่ถ้าขาดศรัทธาประกอบกับการเห็นถูกเข้าใจถูกก็คงไม่ได้มาอีกเช่นกัน ดังนั้นทุกท่านที่ได้เดินทางมา สักการะสังเวชนียสถานทั้งสี่นี้ ทุกท่านถือว่าท่านเป็นบุคคลพิเศษที่เหนือกว่าบุคคลอื่น ๆ อีกมากมายเลยทีเดียว

เรื่องใหญ่อีกเรื่องหนึ่งก็คือชาวของที่เราจะชวนไปทำบุญทำทานที่อินเดีย (ภาพที่ ๑) ยอดฮิตสำหรับแจกชาวอินเดียที่ยากจนตามชนบทก็คือยาหม่องครับที่เป็นตลับนั้นแหละ ก็ไม่รู้ใครไปรู้มาจากไหนว่าคนอินเดียชอบยาหม่องหรือว่าประเทศเขาขาดยาหม่อง ทำไมไม่เป็นยาแก้ไข้แก้หวัดก็ไม่รู้ ที่รองลงไปก็คือปากกาลูกกลิ้ง หลัง ๆ นี้เห็นบ่อยก็คือ ลูกอมพวกฮอลล์ ฮาร์ทพิท ขนมเซียงไฮ้ เริ่มมีมะพร้าว มามา ยำยำไปบ้าง ไม่รู้ว่าเตรียมมากินเองแล้วไม่หมดเลยเอาไปแจกหรือเปล่า บางท่านก็จัดเตรียมสมุดดินสอไปแจก บางทีผ้าเช็ดหน้า มาสก์ปิดปาก อันนี้คงเอาไปใช้เองแล้วเหลื่อ สำหรับหญิงชาวอินเดียที่แต่งตัวสวย ๆ (ภาพที่ ๒) ผู้เขียนมักจะขอถ่ายรูปและตอบแทนด้วย ๑๐ - ๒๐ รูปีก็รู้สึกเป็นที่ถูกใจพวกเธอพอสมควร คราวหน้าจะหาเป็นพวกครีမ်ไวท์เทนนิ่งหรือพวกครีမ်บำรุงผิว ไปแจกแทนยาหม่องจะถูกใจพวกเธอหรือเปล่านั้นไม่รู้

การแจกของให้พวกชาวบ้านและเด็ก ๆ ที่มาขอตามสถานที่ต่าง ๆ นี้ ไม่ใช่อยู่ ๆ นึกใจดี พอเกิดกุศลจิต จะมาแจกกันลุ่มลุ่มหาไม่ได้หรอกนะครับ ท่านอาจจะโดน

รุมทั้งกันจนต้องเสียสิ่งที่ท่านไม่ได้คิดจะแจกไปด้วย หรือพวกของท่านก็อาจจะเข้ามาตั้ง
 ที่กองดัดพิศเหวี่ยงท่านจนต้องหกล้มถูกลากถูกเหยียบจนงอมไปก็ได้แน่ครับ
 เพราะพวกของท่านอินเดียนี้จะมีจุมที่ไวต่อกลิ่นคนใจดี ขอให้ท่านนึกถึงหนังสือสารคดี
 เกี่ยวกับปลาปิรันย่า พอมันได้กลิ่นควาเลือดมันก็จะมากันเป็นฝูง มีดพ้ามวดิน รุมกัด
 เหยื่อจนพิกเดียวเหลือแต่กระดูก ประมาณนั้นแหละครับ (จินตนาการนั้นอาจเวอร์
 ไปหน่อยชอภัย)

ของท่านอินเดียนี้ยังขาดการบริหารจัดการที่ดีอีกมาก เมื่อได้กลิ่นคนไทยใจดี
 จะมีการส่งสัญญาณให้นักขอ รวมทั้งผู้หญิง (ภาพที่ ๓) เด็กและคนชรา (ภาพที่ ๔)
 มากันทั้งหมู่บ้าน บางทีส่งสัญญาณไปยังหมู่บ้านข้างเคียงก็มี การที่ไม่สามารถจัดการ
 ของการขอทานได้ ทำให้ผู้ใจดีเกิดการหวาดกลัวในการให้ ทั้ง ๆ ที่อยากให้อีกให้ลำบาก
 ผู้ให้จะต้องเตรียมหาโลเคชั่นในการให้ ต้องดูทางหนีทีไล่ให้ดี บางครั้งให้ไปแล้วเห็นเด็ก
 โต ๆ โล่งแย่งของจากเด็กเล็ก ๆ ไปต่อหน้าต่อตา แทนที่จะได้บุญกลับเกิดกุศลจิต
 เสียเปล่า ดังนั้นคนไทยเวลาจะแจกของต้องขอให้ คนรอกินเดียวจัดให้เข้าแถว (ภาพที่ ๕)
 แต่ก็ยากที่จะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ตอนแรก ๆ ก็พอจะมีระเบียบ พอแจกไปสักพัก
 ก็จะมีรายการตั้งทั้งจากมือผู้แจก จน ในที่สุดผู้แจกก็ต้องขว้างของออกไปไกล ๆ ตัว
 ให้พวกเขาลงไปแย่งกันบนดินบนหิน แลลมคม บางทีกลิ้งเกลือกฝุ่นฟุ้ง เตะถีบกันทั้ง
 เด็กเล็กเด็กโต (ภาพที่ ๖) ของบางอย่าง แย่งยื้อกันจนฉีกขาดเสียหาย เป็นที่น่าเวทนา
 จริง ๆ

ถ้าหากเรานับเอาเขตชุมชนกู่แห่งเมืองราชคฤห์เป็นจุดเริ่มต้น มุ่งตรงไปทาง
 ทิศเหนือประมาณ ๒๐ กม. คือ บ้านนาลันทา ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยนาลันทา
 (ภาพที่ ๗) ที่เคยเจริญรุ่งเรืองในการศึกษาพระพุทธศาสนาถึงขีดสุด มหาวิทยาลัย
 นาลันทาสถาสร้างขึ้นประมาณพุทธศตวรรษที่ ๕ สมัยพระเจ้าจักรพรรดิคุมารคุปต์
 แห่งราชวงศ์เทวปาละ ในสมัยพุทธกาล ท่านพระโมคคัลลานะและท่านพระสารีบุตร เป็น
 ชาว นาลันทา นี้เอง มหาวิทยาลัยนาลันทาได้สร้างขึ้นในบริเวณปราสาท บ้านเก่าของท่าน
 พระสารีบุตร ซึ่งมีสถูปขนาดใหญ่สร้างอยู่ (ภาพที่ ๘) และพระผู้มีพระภาคได้เสด็จมา

๑

๒

๓

๔

๕

๖

ยังบ้านนาลันทานี้หลายครั้ง พระองค์ได้แสดงพระสูตรที่สำคัญสูตรหนึ่งที่เราเคยได้ยินบ่อย ๆ เกี่ยวกับเรื่องปาฏิหารย์ จึงนำมาให้อ่านกันขอเชิญท่านอ่าน.....

พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค เล่ม ๑ ภาค ๒

เกวัญสูตร

เรื่องนายเกวัญ (ชาวประมง)

[๓๓๘] ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้ สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาค ประทับอยู่ ณ สวนมะม่วงของปาวาริกเศรษฐี เขตเมืองนาลันทา. ครั้นนั้น เกวัญะ คุฤหบดีบุตร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายอภิวาท แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง. ครั้นนั้นเรียบรอยแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่ พระองค์ผู้เจริญ เมืองนาลันทานี้เป็นเมืองมั่งคั่งสมบูรณ์ มีผู้คนมาก คับคั่งไปด้วยมนุษย์ ล้วนแต่เลื่อมใสในพระผู้มีพระภาคเป็นอย่างยิ่ง ขอประทานโอกาสเถิดพระเจ้าข้า ขอพระผู้มีพระภาคทรงชี้ภิกษุสัก รูปหนึ่งที่จักกระทำอิทธิปาฏิหารย์อันเป็นธรรมที่ยังยอดของมนุษย์ได้ เมื่อเป็นเช่นนั้น ชาวเมืองนาลันทานี้จักเลื่อมใสในพระผู้มีพระภาคเป็นอย่างยิ่ง สุดท้ายจะประมาณเมื่อเกวัญะ คุฤหบดีบุตรกราบทูลดังนี้แล้ว พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า ดูกรเกวัญะ เรามีได้แสดง

๗

๘

๙

๑๐

๑๑

๑๒

ธรรมแก่ภิกษุทั้งหลายอย่างนี้ว่า มาเกิดภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงกระทำอิทธิ-
ปาฏิหาริย์อันเป็นธรรมที่ยิ่งยวดของมนุษย์ แก่คฤหัสถ์ ผู้หนุ่มชาวห่มขาวดังนี้. เกวฏิญฺเฐ
คฤหบดีบุตร ได้กราบทูลเป็นคำรับสนองว่า พระพุทธเจ้าข้า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
ข้าพระองค์มิได้จำกัด พระผู้มีพระภาคเพียงแต่กราบทูลอย่างนี้ว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
เมืองนาลันทานี้ เป็นเมืองมั่งคั่งสมบูรณ์มีผู้คนมาก คับคั่งไปด้วยมนุษย์ ล้วนแต่เลื่อมใส
ในพระผู้มีพระภาคเป็นอย่างยิ่ง ขอประทานโอกาสเกิดพระเจ้าข้า ขอพระผู้มีพระภาค
ทรงชี้ภิกษุสักกูปหนึ่ง ที่จักกระทำอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นธรรมที่ยิ่งยวดของมนุษย์ได้ เมื่อ
เป็นเช่นนั้น ชาวเมืองนาลันทานี้จักเลื่อมใสในพระผู้มีพระภาคเป็นอย่างยิ่งที่สุดที่จะ
ประมาณ แม้ครั้งที่ ๓ เกวฏิญฺเฐ คฤหบดีบุตรก็ได้กราบทูลอย่างนั้น.

ปาฏิหาริย์ ๓ ประการ

อิทธิปาฏิหาริย์

[๓๓๙] พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรเกวฏิญฺเฐปาฏิหาริย์ ๓ อย่างนี้เราทำให้แจ้ง
ด้วยปัญญา อันยิ่งด้วยตนเองแล้ว จึงได้ประกาศให้รู้ ปาฏิหาริย์ ๓ อย่างเป็นไฉน? คือ

อิทธิปาฏิหาริย์ ๑ อาเทศนาปาฏิหาริย์ ๑ อนุสาสนีปาฏิหาริย์ ๑ ก็อิทธิปาฏิหาริย์เป็นไหน? ดูกรเกวัญภูกะ ภิกษุใน ธรรมวินัยนี้ ย่อมแสดงฤทธิ์ได้หลายอย่าง คือคนเดียวเป็นหลายคน ก็ได้หลายคนเป็นคนเดียวก็ได้ ทำให้ปรากฏก็ได้ ทำให้หายไปก็ได้ ทะลุผา กำแพง ภูเขา ไปได้ไม่ติดขัดเหมือนไปในที่ว่างก็ได้ ผุดขึ้นดั่งแมลงไถแผ่นดินเหมือนในน้ำก็ได้ เดินบนน้ำไม่แตกเหมือนเดินบนแผ่นดินก็ได้ เหาะไปในอากาศเหมือนนกก็ได้ ลูบคลำพระจันทร์ พระอาทิตย์ซึ่งมีฤทธิ์มีอำนาจมากด้วยฝ่ามือก็ได้ ใช้อำนาจด้วยกายไปตลอดพรหม-โลกก็ได้ เพราะเหตุดังนี้ฉัน บุคคลผู้ใดผู้หนึ่งที่มี ศรัทธาเลื่อมใส เห็นภิกษุนั้นแสดงฤทธิ์ได้หลายอย่าง ... ครั้นแล้วเขาจะบอกแก่คนผู้ไม่มีศรัทธา ไม่เลื่อมใส คนใดคนหนึ่งว่า อัศจรรย์จริงหนอ ท่าน ไม่เคยมีมาเลย ท่าน ความที่สมณะมีฤทธิ์มาก ความที่สมณะมีอำนาจมาก ข้าพเจ้าได้เห็นภิกษุรูปนี้แสดงฤทธิ์ได้หลายอย่าง ... เมื่อเป็น เช่นนี้ คนผู้ไม่มีศรัทธา ไม่เลื่อมใส นั้น จะพึงกล่าวกะคนผู้มีศรัทธาเลื่อมใสอย่างนี้ว่า ท่าน มีวิชาอยู่อย่างหนึ่งชื่อว่า คันธาริ ภิกษุรูปนั้นแสดงฤทธิ์ได้หลายอย่าง ... ได้ด้วยวิชาชื่อว่า คันธาริ นั้น ดูกรเกวัญภูกะ ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไหน? คนผู้ไม่มีศรัทธา ไม่เลื่อมใส นั้น จะพึงกล่าวอย่างนั้นกะคนผู้มีศรัทธาเลื่อมใส นั้นบ้างไหม พึงกล่าวพระเจ้าข้า ดูกร เกวัญภูกะ เราเล็งเห็นโทษในอิทธิปาฏิหาริย์อย่างนี้แล จึงอึดอัด ระอา เกลียอิทธิ-ปาฏิหาริย์.

อาเทศนาปาฏิหาริย์

[๓๔๐] ดูกรเกวัญภูกะ ก็อาเทศนาปาฏิหาริย์เป็นไหน? ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อม ทายใจ ทายความรู้สึกในใจ ทายความนึกคิด ทายความตรองของสัตว์อื่น ของบุคคลอื่น ได้ว่า ใจของท่านเป็นอย่างนี้ ใจของท่านเป็นไปโดยอาการนี้จิตของท่านเป็นดังนี้ เพราะ เหตุดังนี้ฉัน บุคคลผู้ใดผู้หนึ่งมีศรัทธาเลื่อมใส เห็นภิกษุนั้นทายใจ ทายความรู้สึกในใจ ทายความนึกคิด ทายความตรองของสัตว์อื่น ของบุคคลอื่นได้ว่า ใจของท่านเป็นอย่างนี้ ใจของท่านเป็นไปโดยอาการนี้จิตของท่านเป็นดังนี้. ครั้นแล้วเขาบอกแก่คนที่ยังไม่มี ศรัทธา ไม่เลื่อมใส คนใดคนหนึ่งว่า อัศจรรย์จริงหนอ ท่าน ไม่เคยมีมาเลย ท่าน ความที่ สมณะมีฤทธิ์มาก ความที่สมณะมีอำนาจ มาก ข้าพเจ้าได้เห็นภิกษุรูปนี้ทายใจ ทายความรู้สึกนึกในใจ ทายความนึกคิด ทายความตรอง ของสัตว์อื่น ของบุคคลอื่นได้

... เมื่อเป็นเช่นนี้ คนผู้ไม่มีศรัทธาเลื่อมใสนั้น พึงกล่าวกะเขาว่า ท่านมีวิชาอย่างหนึ่งชื่อว่า มณิกา ภิกษุรูปนั้นทลายใจ ทายความรู้สึกในใจ ทายความนึกคิด ทายความตรองของสัตว์อื่น ของบุคคลอื่นก็ได้ ... ด้วยวิชาชื่อว่า มณิกานั้น ดูกรเกวัญภูมิจึงจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไหน? คนผู้ไม่มีศรัทธาเลื่อมใสนั้น พึงกล่าวอย่างนั้นกะคนผู้ที่มีศรัทธาเลื่อมใสกันบ้างไหม? พึงกล่าวพระเจ้าข้า ดูกรเกวัญภูมิจึงเห็นโทษในอาเทศนาปาฏิหาริย์อย่างนี้แล จึงอดอด ระอา เกลียดอาเทศนาปาฏิหาริย์.

อนุสาสนีปาฏิหาริย์

[๓๔๑] ดูกรเกวัญภูมิจึงอนุสาสนีปาฏิหาริย์เป็นไหน? ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมพร่ำสอนอย่างนี้ว่า ท่านจงตรึกร้อยอย่างนี้ อย่าตรึกร้อยอย่างนั้น จงทำในใจอย่างนี้ อย่าทำในใจอย่างนั้น จงละสิ่งนี้ จงเข้าถึงสิ่งนี้อยู่เถิด นี้เรียกอนุสาสนีปาฏิหาริย์.

[๓๔๒] ดูกรเกวัญภูมิจึงอีกข้อหนึ่ง พระตถาคตเสด็จจุติในโลกนี้ เป็นพระอรหันตตรัสรู้เองโดยชอบ ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ เสด็จไปได้แล้ว ทรงรู้แจ้งโลก เป็นสารถีฝึกบุรุษที่ควรฝึก ไม่มีผู้ยิ่งกว่า เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้เบิกบานแล้ว เป็นผู้จําแนกพระธรรม พระองค์นั้นทรงทำโลกนี้พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลกให้แจ้งชัด ด้วยพระปัญญาอันยิ่งของพระองค์เองแล้ว ทรงสอนหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดาและ มนุษย์ให้รู้ตาม ทรงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด ทรงประกาศ พรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง คุฤหบดี บุตรคุฤหบดี หรือผู้เกิดเฉพาะในตระกูลใด ตระกูลหนึ่ง ย่อมฟังธรรมนั้น ครั้นฟังแล้ว ได้ศรัทธาในพระตถาคต เมื่อได้ศรัทธาแล้ว ย่อมเห็นตระหนักรู้ ฆราวาสคัณฐะ เป็นทางมาแห่งธุลี บรรพชาเป็นทางปลอดโปร่ง การที่บุคคลผู้ครองเรือนจะประพฤติพรหมจรรย์ให้บริบูรณ์ให้บริสุทธิ์โดยส่วนเดียว ดูจะข้งขัด ไม่ใช่ว่าได้ง่าย ถ้ากระไร เราพึงปลงผมและหนวด ทุ่มหม่ผากาสาวพัสดร์ ออกบวชเป็นบรรพชิต สมัยต่อมา เขาละกองโกศสมบัติน้อยใหญ่ ละเครื่องอาภรณ์น้อยใหญ่ ปลงผมและ หนวด ทุ่มหม่ผากาสาวพัสดร์ ออกบวชเป็นบรรพชิต เมื่อบวชแล้ว สํารวมระวังในพระปาติโมกข์อยู่ ถึงพร้อมด้วยมรยาตและโคจร มีปกติเห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมทานศึกษา อยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ประกอบด้วยกายกรรม วจีกรรมที่เป็น

กุศล มีอาชีพวิสุทธิ ถึงพร้อมด้วยศีล คัมภีรทวารในอินทรีทั้งหลาย ประกอบด้วยสติ-สัมปชัญญะ เป็นผู้สันโดษ.

จบ เกวัญสูตร

ไกลจะกลับเมืองไทยกันแล้วครับ ที่พุททคยานี่เป็นที่สุดท้าย (ภาพที่ ๙) และคงเป็นที่ ๆ เราได้รับความบิบัติ ประทับใจอย่างมาก (ภาพที่ ๑๐) บริเวณต้นพระศรีมหาโพธิ์ เป็นสถานที่ ๆ สะอาดร่มเย็น (ภาพที่ ๑๑) พวกเราสามารถนั่งกับพื้นหิน สนทนาธรรมกันได้นาน ๆ (ภาพที่ ๑๒) บางครั้งนั่งพนมมืออยู่ก็มีใบโพธิ์เล็ก ๆ สีเหลืองอ่อนหล่นลงมาบนมือหรือบนตักก็คงต้องเก็บใส่กระเป๋ากลับมาเป็นการช่วยทำความสะอาดสถานที่ และเป็นทีระลึกไปในตัว เดินทางมาไกลตั้งหลายวันหลายคืน หลายกิโลเมตร คี้นั้นนอนอินเดียเป็นคืนสุดท้าย คงต้องทบทวนดูนะครับว่าความตั้งใจที่จะมาเจริญกุศลได้สัมฤทธิ์ผลสมความตั้งใจหรือไม่ กลับไปนี่เราจะเป็นคนดี ลดกิเลส เข้าใจธรรมะเพิ่มขึ้นหรือไม่ สิ่งใดที่ผิดหวังหุดหงิดโกรธเคืองไม่ได้เข้าใจ อย่าเก็บเอากลับไปเมืองไทยนะครับ ให้อภัยทานละและลืมแต่คีนนี้เลยเถอะครับ อย่าลืมนำยิ่งเข้าใจธรรมะเพิ่มขึ้นยิ่งตัวเล็กลง

ท่านที่เตรียมพวกน้ำพริก เครื่องปรุงของของไทย ๆ มาช่วยเจริญอาหารคงขายดีนะครับแต่ถ้าเขาไปติดใจกินโรตีสกับแพะตุ๋น กันจนอาหารไทยขายไม่ออก กินไม่หมดก็ไม่ต้องโกรธเขา นะครับ การให้ของเราสำเร็จไปแล้ว อย่าไปห่วงให้เป็นอกุศลอีกเลย ใครที่ไม่เคยเห็นสนามบินเล็ก ๆ ที่พุททคยานี้ พู้งนี้คงได้เห็นแล้ว สนามบินที่เล็กที่สุดที่เคยเห็น เล็ก ๆ ซื่อ ๆ แบบแฮนด์เมดไม่ต้องกู่เงินใครมาสร้าง รับรองว่าต้องประทับใจอย่างมาก และอย่าไปเทียบกับสุวรรณภูมิอันยิ่งใหญ่ของเราเป็นอันขาด ขอบอก พบกันอีกตอนคราวหน้าเป็นตอนจบ **อนุโมทนา** และพักผ่อนฝันดีครับ

๒๐ ลาก่อนอินเดีย อยากมาทุกปีแม้จะมีแต่แขก

เมื่อก่อนเกือบสิบปีมาแล้ว สมัยที่ผู้เขียนเริ่มศึกษาพระอภิธรรมใหม่ๆ ก็มักจะมีคำถามมาถามกันบ่อยๆ เกี่ยวกับพระธรรมที่เราได้ศึกษา ผู้เขียนรู้สึกว่าการตอบที่ใช้ตอบบ่อยมากมี ๓ คำตอบ คือ ๑. แล้วแต่เหตุปัจจัย บังคับบัญชาไม่ได้ เป็นอนัตตา ๒. ไม่มีคน ไม่มีสัตว์ มีแต่ธรรมะ ทุกอย่างเป็นธรรมะ ๓. เป็นคนละขณะกันจิตเกิดดับเร็วมาก เมื่อมาอินเดีย คำตอบครอบจักรวาลเหล่านั้นก็นำมาใช้ได้อย่างดี เราเห็นคนอินเดียต่างจากพวกเราเป็นอย่างโน้นเป็นอย่างนี้ ทำให้จึงเป็นอย่างนี้ ก็ตอบได้ว่าเพราะเหตุปัจจัย มีเหตุให้พวกเขาต้องมาเกิดที่นี่ในเวลานี้จึงต้องเป็นอย่างนี้ ถ้ามีเหตุปัจจัยให้เขาต้องมาเกิดที่นี่เขาก็ต้องเป็นอย่างนี้เช่นกัน ถ้าไม่เป็นอย่างนี้ก็ไม่ใช่อินเดีย

สำหรับผู้เขียนแล้ว ยิ่งรู้จักยิ่งรักอินเดีย โดยเฉพาะเด็ก ๆ มีความน่ารักเหมือนเด็กทั่วไป ดูได้จากรอยยิ้มและแววตาที่ไม่ได้ต่างจากลูกหลานของเราเลย ถึงแม้จะเห็นว่าเด็ก ๆ มาขอเหมือนเด็กขอทาน เราคงต้องยอมรับว่าตอบได้ที่คนเรายังมีโลภะและโมหะ ก็ต้องมีการขอ ไม่ว่าจะขอในรูปแบบตรง ๆ อย่างเด็ก ๆ หรือว่าขอแบบการกราบไหว้บูชาที่มีทั่วไป ทั้งขอออกมาทางวาจา ขอในใจ และขอแบบถ้าได้แล้วจะมาแก้บน นั่นก็คือขอนั่นแหละ ด้วยไม่ว่าการได้เป็นผลของกรรมจึงขอ การให้จะสำเร็จไม่ได้เมื่อไม่มีการขอ ขณะที่เห็นขอทานอาจจะนึกถึงภัยจวักคาญ แต่ถ้าหากเกิดความเข้าใจว่าการให้เป็นกุศล เป็นการละคลายความตระหนี่ การทำกุศลก็มีกำลังได้ และจากการเข้าใจว่าเป็นคนละขณะจิตกันระหว่างอกุศลและกุศลและไม่มีเราไปทำกุศล เกิดจากทานุสนิสัยที่สะสมมา เป็นเหตุให้กุศลเกิด ครั้นกุศลเกิดแล้วอกุศลเกิดอีกสลับกันไปไม่สามารถไปบังคับบัญชาอะไรได้ เมื่อเข้าใจอย่างนี้ได้ก็เบา สบายไปในระดับหนึ่ง

มาอินเดียจนเกือบจะกลับแล้ว หากถามว่าได้อะไรกลับไปบ้างก็ลองทบทวนดู หากได้ความทุกข์ความเดือดร้อนใจนั้นมันกลับไปนั้นก็คือความเป็นเรากำลังทำงานแล้วความขุ่นมัวไม่พอใจเกิดกับเราแล้วจะให้ใครมาแก้จิตของเราเป็นอกุศลไปแล้วเพราะเราเชื่อว่าเขาถูกผู้อื่นทำให้จึงโกรธ ก็ในเมื่อไม่มีเรา ไม่มีคน เรากำลังโกรธใคร เมื่อใดที่เข้าใจเพิ่มขึ้นว่าไม่มีใครทำอะไรเราได้ เราทุกข์ก็เพราะกิเลสของเราทั้งนั้น นั่นก็คือ โยนิโสมนสิการ เป็นกุศลจิตที่ขัดเกลากายใจ

มาอินเดียแล้วได้อะไรกลับไปไม่สำคัญเลย เดินทางมาสักการะสังเวชนียสถาน ทั้งสี่ด้วยความศรัทธาในคำสอน หรือว่ามาเพื่อจะได้ อยากได้อะไรกลับไป ถ้าอยากได้ อะไรนั่นก็คือ โลภะและตัวตนก็กำลังทำงานอีกแล้ว แต่ถ้าบอกว่ามาอินเดียเพราะศรัทธา ในคำสอน ก็อย่าลืมนึกว่าพระบรมศาสดาท่านไม่เคยสอนให้ไปเสาะหาอะไร เพราะไม่มี อะไรเที่ยง ไม่มีอะไรสุข ไม่มีอะไรที่เราจะหามาเป็นของเราได้ ดังนั้นมาอินเดีย ที่สำคัญที่สุดคือ เราละอะไร

และ ณ จุดนี้ที่สนามบิน**โพทคยา** ที่มีรันเวย์เก่า ๆ แต่ไม่ทรุด และไม่ต้องผ่าน เครื่อง CTX เพราะไม่ได้ใช้ พวกเรากำลังจะเดินทางกลับเมืองไทยมาตุภูมิที่รักของเรา ทั้งอินเดียอันเป็นพุทธภูมิไว้เบื้องหลัง ทั้งเครียดทั้งขำก็เป็นธรรมชาติ อย่าลืมนะครับศึกษา ธรรมะเพื่อการละ ทำบุญทำทานเพื่อให้ไม่ต้องหวังได้อะไรกลับคืน เข้าใจธรรมะไม่ใช่เพื่อ เก่งแต่ต้องตัวเล็กลง พังธรรมะไปทำไมถ้าไม่ประพฤติปฏิบัติตาม ลาก่อนอินเดีย อยากมาทุกปีแม้จะมีแต่แขก

๑๗๖ ลากอนอินเดีย ยากมาทุกปีแม้จะมีแต่แขก

ดูกรอานนท์ ตถาคตจะชื่อว่าอันบริษัทสักการะ เคารพ นับถือบูชา นอบน้อม ด้วยเครื่องสักการะประมาณเท่านี้ก็หามิได้ ผู้ใดแลจะเป็นภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ก็ตาม เป็นผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตามธรรมอยู่ ผู้นั้นย่อมชื่อว่า สักการะเคารพ นับถือ บูชาตถาคต ด้วยการบูชาอย่างยอดเยี่ยม เพราะเหตุนั้นแหละ อานนท์ พวกเธอพึงสำเหนียกอย่างนี้ว่า “เราจักเป็นผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบ ประพฤติตามธรรมอยู่”

Dhammaintrend ร่วมเผยแพร่และแบ่งปันเป็นธรรมทาน

จบอินเดียไดอะรี

บันทึกการเดินทาง วันที่ ๑๔

๐๑.๐๐ น.	
๐๒.๐๐ น.	
๐๓.๐๐ น.	
๐๔.๐๐ น.	
๐๕.๐๐ น.	
๐๖.๐๐ น.	
๐๗.๐๐ น.	
๐๘.๐๐ น.	
๐๙.๐๐ น.	
๑๐.๐๐ น.	
๑๑.๐๐ น.	
๑๒.๐๐ น.	
๑๓.๐๐ น.	
๑๔.๐๐ น.	
๑๕.๐๐ น.	
๑๖.๐๐ น.	
๑๗.๐๐ น.	
๑๘.๐๐ น.	
๑๙.๐๐ น.	
๒๐.๐๐ น.	
๒๑.๐๐ น.	
๒๒.๐๐ น.	
๒๓.๐๐ น.	
๒๔.๐๐ น.	

๑๗๘ ลาก่อนอินเดียว อยากมาทุกปีแม้จะมีแต่แขก

บันทึกธรรม

[illegible]

ลาก่อนอินเดียว อยากมาทุกปีแม้จะมีแต่แขก ๑๗๙

บันทึกกิจกรรม

[illegible]

๑๘๐ ลากอนอินเดีย อยากรมาทุกปีแม่จะมีแต่แขก

บันทึกธรรม

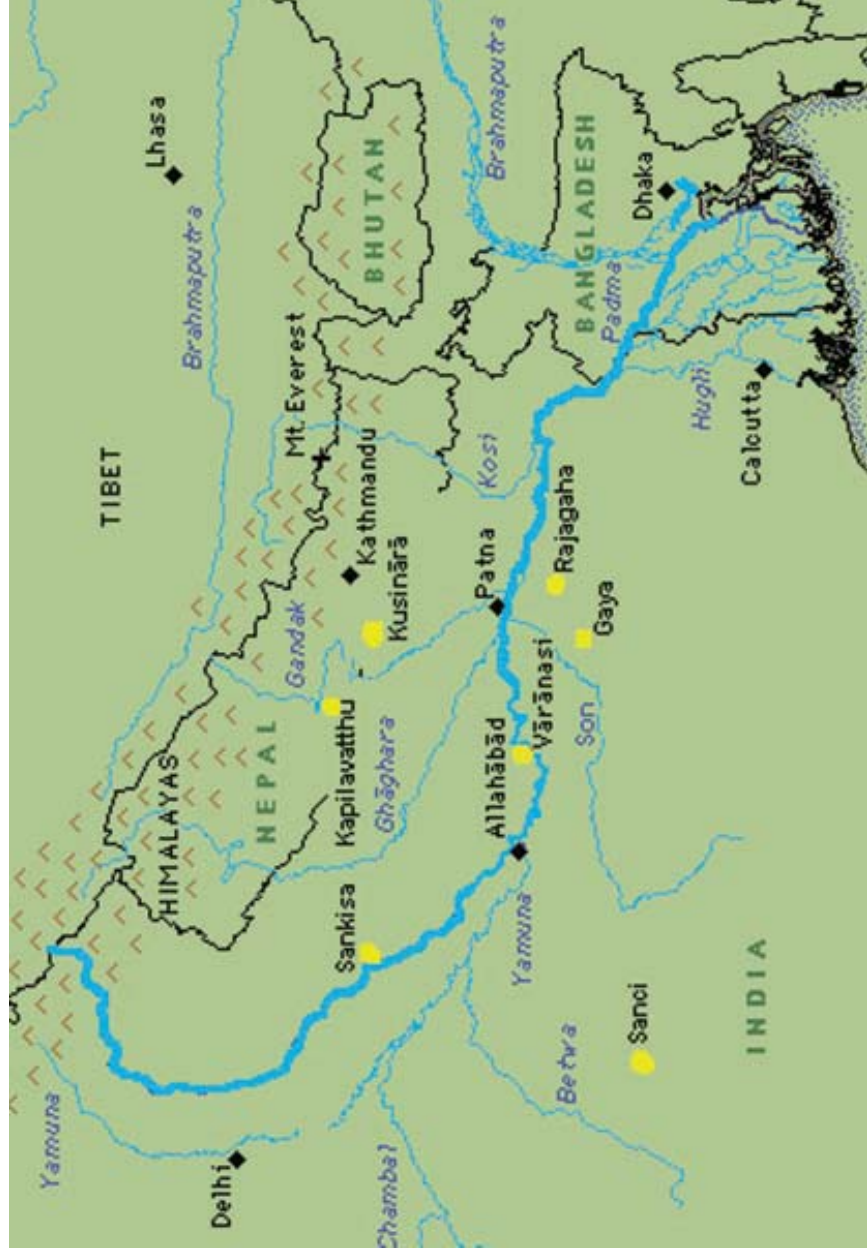
[illegible]

ลาก่อนอินเดีย อยากมาทุกปีแม้จะมีแต่แขก ๑๘๑

บันทึกกิจกรรม

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

แผนที่อินเดียโบราณ

แผนที่อินเดียปัจจุบัน

เครียด ๆ ขำ ๆ ก็เป็นธรรมะ

อินเดียไดอะรี่ เล่มนี้เป็นหนังสือ ที่รวบรวมบทความ ทั้งมดค ๒๐ ตอน จากกระดานสนทนาธรรมใน www.dhammadownload.com นำมาจัดทำเป็นรูปเล่ม มีพระสูตรที่น่าสนใจ เข้าใจง่ายตัดเดือกลางกับเรื่องอื่นพร้อมทั้งรูปถ่ายที่สวยงามประกอบ ให้สามารถจินตนาการ ฝึกเห็นภาพได้ชัดเจน แฝงไว้ซึ่งสาระน่าอ่าน น่าติดตาม แทรกอารมณ์ขัน ซึ่งธรรมะกับเรื่องขำๆ ไม่จำเป็นต้องไปด้วยกันได้ แต่ก็สามารถร้อยเรียงให้กลมกลืนได้ คงหาได้ยากที่จะมีหนังสือแนวท่องเที่ยว ที่ให้ความรู้ด้านธรรมะด้วย ถ้าได้อ่านหนังสือเล่มนี้ ก่อนที่จะเดินทางไปประเทศอินเดียเพื่อเยี่ยมชมการสังเวชนียสถาน ๔ แห่งก็จะไปสัมผัสการแบบผู้มีความเข้าใจ พร้อมไปที่จะระลึกนึกถึงพระพุทธคุณของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า จะทราบว่ามิเหตุการณ์ใดบ้างที่เกิดขึ้น ที่นั้นตามพระสูตรที่แสดง จึงเป็นหนังสือที่จะเป็นแนวทางได้ดีกว่ามักคุเทศก์ใดๆ

จากผู้อ่านคนหนึ่ง